35.2.A.30.
2
57

PRACTICA CRIMINALIS CANONICA,

omnia propemodum quæ a clero committi poſsunt flagitia, una cum pœnis eorundem miro ordine ac iudicio ſingulari complectens.

IO. BERNARDO DIAZ DE LVCO HISPANO AVCTORE.

VENETIIS
Ex officina ERASMIANA apud Vincentium Vaugris prope horologium Diui Marci.
M. D. XLIII.

35.2.A.30
2

SICVTI dignum & ſacræ ſcripturæ conſonum fuit, legibus humanis eximere eos, qui in ſortem domini uocari meruerunt (quos clericos appellamus) nec pati earum ſeueritate puniri, ſi quando eos labi fecerit humana fragilitas (quæ cuiuſuis ordinis ſuſcepti, ſeu profeßionis amplexatæ regulis, nuſquam ſic poteſt ſubiugari, quin aliquando reſiliat) ſic etiam neceſſarium fuit, (ne clerici tali immunitate inſolentes effecti effrenatè uiuerent) ſanctionibus ſacris noxios eorum affectus compeſcere, & in earum tranſgreſſores animaduertere. Quamobrem in aurea ac florentißima illa militãtis eccleſiæ ætate, per religioſißimos ſuos gubernatores, aduerſus omnia ferè (quæ à clericis poſſunt perpetrari facinora) deſcriptæ extant ultiones ac pœnæ. Tãtus inſuper fuit in illis antiquis ac ſanctis patribus clericalis honeſtatis zelus, ut aliquando leuia etiam & parum pernicioſa crimina ſub grauibus pœnis prohibuerint. Sic tandem clericorum exceßibus pœnas condignas ſtatuerunt, ut niſi executorum tepiditas ac ſegnicies illas parum metuendas reddiderit, non minus illæ clericos omnes à perpetratione criminum cohibere poſſent, quàm ſibi ſubditorũ uitia reprimunt Cæſareæ leges, quæ membrorum trũcationes, ac uitæ periculum comminantur. Itaq; ſæpe mecum ſanctorum illorum patrũ zelum conſideraui, huius autẽ tempeſtatis incuriam contẽplatus ſum, qua priſtina illa ac pia inſtituta nõ modò ob nõ uſum abrogata, ſed per cõtrariũ uſum contẽpta, ac irriſa cuiuis

licet intueri. Præterea quæ in clericali ſtatu hinc ſuc-ceſſerint incommoda, ac quantus cenſurarum adſit cō-temptus, qualis morum peruerſio ſubſit, penſitaui quam pluries. Et *ſummo quodam ardens deſiderio, ut ſacrarum illarum ſanctionum gladius (Iudicum iner-tia, ac tepiditate, ne dicam uitioſa, muneribúſque redē-pta diſsimulatione, magna infectus rubigine) purga-tus ſplendeat, ac ſeſe offerendo clericorum oculis ac mentibus, timorem ingerat delinquendi, libellum hunc componere ſtatui: quò iudices eccleſiaſtici facilius in-ſtruantur, ac expergefacti à ſomno uitiorum grauita-tem, clarioribus mentis oculis intelligant, intellecta celerius ac debitis pœnis coerceant, útque clerici om-nes in eo, in quibus delinquere poſsint, agnoſcant, ac errantes, quales deceat eos pertimeſcere pœnas per-pendant. Vidi nanque ſæpius in clericis minima pu-niri acriter, leuia cautius quandoque uitari, magna uerò, aut diſsimulari, aut leuiter corrigi, unde acci-dit in grauia eos facilè labi, et ſine metu pœnæ torpe-re, ex quo eccleſiaſtici ordinis facies nō parū deforma-ta conſpicitur. Quod* Bernardus *reprehendit dicens, Prælati noſtri culicem ligant, et camelum deglutiunt dum maiora prætermittentes minora diſcutiūt.* In *hoc igitur paruo libello quiſque præſulum, aut eius uicem gerens breui tempore leget, quæ poſſunt clerici com-mittere crimina, quantique illa faciant canonica iu-ra. Quas inſuper ex antiquis ſanctionibus ætate illa æditis (qua & fortiora corpora, & maiora meri-*

ta no-

ta noſcebantur) fragilius ſeculum ſuccedens temperauerit. Quidúe doctores pœnalia iura canonica exponentes tradiderint. Quò fiet, ut qui zelo corrigendi æſtuant iudices, quò facilius deſiderium expleant, adinueniant, diſcant etiam qualiter decet eos zelum ſuum ſacris canonibus adequare, ne eum cum periculo animæ ſuæ, ac ſubditorum diſpendio in crudelitatem ac aſperitatem quandam conuertant, inſtarq́; imperiti ac crudelis chirurgi uulneribus minimis, & quibus leuibus ualet mederi pharmacis, carnis aduſtione, aut reſecatione medeantur. Sunt enim pleriq; iudices, qui ſuæ prauæ temperaturæ impetus, & quaſi inſitam rabiem, iuſtitiæ zelum reputantes, ſemota omni humanitate (quæ nec ipſis defuit pecudibus) in captos quoſque deſæuiunt, illiſq́; defenſionis copia ſubtracta, ac iuris ordine peruerſo, aſperius infligant ſuppliciũ, quàm pro ratione culpæ, legalis cenſura decernat. Ac inſuper ſic dolent reum aliquem innoxium reperire ac declarare, uelut ſi accuſati liberatione, ipſi rei efficerẽtur. Eſt & alia iudicum ſpecies, non parum pernicioſa Reipublicæ, qui inquirẽdi pigritiam, corrigendiq́; ſecordiam, miſericordiæ cuipiam adſcribere nituntur, quiq́; dum impijs miſerentur, ſceleratiſsimis hominibus urbes ac loca replent. Hi forſan, perlecto libello hoc, ineptam illam ac crudelem clementiam deponent, conſiderantesq́; quanti fecerint clericorum facinora patres antiqui, quantúmue ad Chriſtianam religionem propagandam cenſuerint illi conducere uitam hone-

ſtam clericorum, non ſic ſegniter illa punient, nec facilè quibuſuis oblatis ſibi precibus aut munuſculis, diſſimulabunt. Pollētes *prætereà iudices doctrina, zelo, ac prudentia in officijs requiſitis (ne aliorum exceſſuũ neglecta correctio, ſibi interitum parturiat, ut accidit* Heli *ſummo ſacerdoti) hoc opuſculo prouocati, ad reformandos clericorum mores, accingentur.* Quo *fiet, ut illis reformatis, laicorum etiam uitam (qui exemplo quopiam pernicioſo à clericis habito, plura ſibi alia quantumuis grauia licere cõtendunt) purgari, ac perfici meritò ſperandum erit: aut ſi hoc ſaltem bonũ defuerit: non enim uideri continget aliquando, in magnam* Chriſtianorum *perniciem, clericos ſceleratiores eſſe laicis: cùm & diuus ille* Hieronymus *dixerit,* Quòd *uehementer deſtruit eccleſiam* Dei, *laicos meliores eſſe quàm clericos.*

Author operis lectori.

S. P. D.

NON me præterit candidiſsime lector tibi ad calcem noſtri operis peruenienti cõtigiſſe id quod alicuius oppidi pulchros et excelſos muros proſpicienti euenire ſolet, ubi demum perluſtrato eo, humiles domos,& anguſtos calles intuetur. Nam cùm in noſtri huius opuſculi ueſtibulo tam amplam denunciationem criminum, ac pœnarum uarietate refertam legeris,longam tibi examinationem ſingulorum promittentem,uideriſque in ſingulis capitibus plura quæ dici poterant & debebant, prætermiſſa: alia diſcuſſa ſecus quàm decebat,aut res ipſa patiebatur, meritò te ſpe concepta fruſtratum dicere poteris, Authoremq; incuſabis, quod non paria ædificio fundamenta iecerit,aut iactis condigna ædificia conſtruxerit.Sed noli quæſo contemnere oblatum munuſculum,& authoris animum, ſi non lectorum uotis ac peritiæ materiæqúe fœcunditati ſatisfecerit. Optaui, mihi crede, hoc præſtare,ſi non obſtitiſſet ſacerdotij munus, conſilij regij onus, ac inquietudo curiæ, ubi nec animi quies datur, nec librorum copiam (ad hoc maximè neceſſariam)licet aſportare: præcipuè quod poſt trigintaduos annos & amplius in ſolo Pontificio ac Cæſareo iure conſumptos,nõ illæ adſunt corporis uires, quas negocia exigunt,& ueritatis ſtudioſus inueſtigator exoptat. Statueram equidem huius intellectualis

filij emancipationem differre, ne cum eiuſdem pericu= lo, ac patris dedecore, ſui iuris effectus, tantum orbem peragraret. Sed inſtiterunt amicorum preces, qui pro priæ & communis utilitatis affectu ætatis ueniam po ſtularunt, quam tandem à me obtinuerunt, tum ut illis rem quā opinabantur æquam non negarem. (Cui enim aliquoties non contingit proprijs commodis & hono ri amicorum petita præferre?) tum etiam (ut uerum fatear) quòd cùm mors omnibus quotidie minetur mē que poſſet (ut alios plures amicos & ſocios, etiā æta te minores & ualetudine proſperiore) intercipere, ti= mui ne illa ſuperueniente, & eo quod ſcriptum eſt, & quod ipſe in hoc opere deſideras, fruſtrareris. Suſcipe ergo & lege benignè libellum hunc Lector amice, ma lisq; eum adhuc infantulū in obſequio recipere, quam parentis morte ſuccedente, eum tanquam abortiuum (cum alijs pluribus ingenij fœtibus quibus ſecula no= ſtra carent ob authorum immaturam mortem) ſepul= turæ tradere. Sat enim tibi ſit, quòd ſi uacat, & iuris peritia ſuppetit, poteris illum tot additionibus orna= re, ut lectorum omnium deſideria expleas, non mini= mam inde laudem cōparaturus. Intelligesq; cùm tu id fueris aggreſſus, quàm non ſit leue ex uarijs libris ac authoribus ueras excerpere concluſiones, omniumq; oculis perpetuò iudicandas exponere, nulla alia ob id mercede recepta, niſi ut aliqua pars temporis (de quo ratio reddenda eſt (proficiendæ reipublicę inſumere= tur. Vale.

Index

INDEX *omnium capitulorũ in hoc uolumine contentorum alphabetico ordine deſcriptus.*

A

A B *eccleſijs ad quas confugerunt extrahi. cap.*cxv. *fo.*121
*Ab ingreſſu eccleſiæ interdici.cap.*cxxi. *fo.*132
A *collatione ordinum ſuſpenſo. cap.*xxvi. *fo.*23
*Adulterij.cap.lxxix. fol.*79
Aliquoties inſuper celebrando corpus & ſanguinẽ Domini *non percipiebant.ca.*xxxviij. *f.*30
*Aleatores.cap.lxiiij. fo.*55.
*Aliquo lapſu tẽporis non obſtãte. ca.cxxxix.fo.*161
A *manifeſtis uſurarijs oblationes recipientes eóſque eccleſiaſticæ ſepulturæ tradentes. cap.lxxxiij. fo.*84
*Apoſtatæ.cap.ciiij. fo.*108
*Arbitrarijs puniri. cap.*cxxxviij. *fo.*160

B

*Beneficia plura poßident.cap.xlij. fo.*31
*Beneficijs priuari.cap.cxxiij. fo.*134
*Beneficia.cap.*x. *fo.*12
*Bigami. cap.*xvi. *fo.*15
*Blaſphemi. cap.ciij. fo.*105
*Bona eccleſiæ dilapidantes. cap.*lxv. *fo.*57
*Bonorum publicatione puniri.cap.cxxiiij. fo.*137

C.

*Capi. cap.cxiiij. fo.*120
*Calumniatores. cap.lix. fo.*46

Clandeſtinis

Clandeſtinis nuptijs intereſſentes. cap.lxvij. fo.60
Carnificum ſeu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & perſonaliter exercentes. cap.lxiij. fo.53
Canonicis uel ſynodalibus. cap.cxxxvi. fo.157
Coluberius & Serpelio. cap.vij. fo.10
Concubinarij. cap.lxxiij. fo.65
Coram uobis domino N. cap.ij. fo.2
Comam nutrientes ſiue relaxantes. cap.lxx. fo.64
Commendatumq́; ſibi infirmum baptizare noluerunt. cap.xli. fo.31
Contra eccleſias à quibus beneficia obtinent, ad uocati uel procuratores extiterunt. ca.lvij. fo.44
Conſulentesq́; aruſpices, incantatores, ariolos, augures, ſortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur. cap.ci. fo.103
Conſpiratores. cap.cix. fo.114
Confeßionibus proprijs. cap.cxix. fo.130
Corporalibus. cap.cxxxv. fo.156
Conſuetudinarijs. cap.cxxxvij. fo.159
Cùm laici eſſent, ſine ordinibus miniſtrare ac celebrare ſunt auſi. cap.xij. fo.13
Cùm parochiales eccleſias habeant intra annum non fuerunt promoti. cap.xlviij. fo.38

D

Data incorrigibilitate. cap.cxxxi. fo.131
Denunciatio. cap.i. fo.1
Denuncio. cap.vi. fo.6

Deponi

Deponi. cap.cxxvij. fo.146
Degradari. cap.cxxxij. fo.152
Deficiente verò legitima probatione ob uulgatam infamiam, graue ſcandalum, uehementem ſuſpitionem ex teſtium dictis abortam purgationem indici. cap.cxl. fo.162
Duellum alijs ſponte offerẽtes, ſeu oblatum ſuſcipientes. cap.xciij. fo.98

E.

Ebrij. cap.lxxi. fo.64
Eccleſiaſticos uiros ut ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes. cap.xcvij. fo.100
Ego N. preſbyter. cap.iiij. fo.5
Eos citari perſonaliter. cap.cxiij. fo.119
Eucharistiamq; ob ebrietatem ac uoracitatem euomuerunt. cap.xxxvi. fo.29
Excommunicato. cap.xxiiij. fo.22
Exigentibus culpis. cap.cxxx. fo.150
Expenſas proteſtor & peto. cap.cxliiij. fo.170
Excommunicati. cap.xiij. fo.14
Extra tempora, & ante ætatem legitimam, & ab alieno epiſcopo. cap.xxij. fo.20

F.

Falſi teſtimonij rei. cap.lxxxvij. fo.89
Falſarij. cap.cviij. fo.112
Fornicarij. cap.lxxij. fo.64
Furtiuè. cap.xxi. fo.19

Fures. cap.lxxxiiij. fo.84

G.

Grauia et plura perpetrarunt facinora.ca.xi. f.12

H.

Habita informatione ſummaria. ca.cxij. fo.118
Hæretico.cap.xxv. fo.22
Hæretici. cap.cvi. fo.109
Hæreticis,receptatoribus,defenſoribus et fautoribus eorũ eccleſiaſtica adhibẽtes ſacramenta,ac eos chriſtianæ ſepulturæ tradẽtes,et eorũ eleemoſynas ac oblatiões recipiẽtes.c.cvij.f.111
Homicidæ. cap.lxxxviij. fo.90
Huius diœceſis originarij.cap.viij. fo.10.

I

Illegitimi.cap.xiiij. fo.14
Illiterati.cap.xviij. fo.17
In ea domicilium habentes.cap.ix. fo.10
In cuſtodia eucbariſtiæ deſides. cap.xl. fo.31
Incendiarij.cap.xcviij. fo.101
In nullo beneficiorum reſident. cap.xlvij. fo.37
Inſtituti hæredes de reſtituẽdo hæreditatem incapaci tacitam fidem dederunt.cap.lviij. fo.45
Inceſtus.cap.lxxviij. fo.78
Incarcerari. cap.cxvi. fo.122
In die ſæpius.cap.xxx. fo.25
In priuatis locis ſine epiſcopi licentia celebrarunt. cap.xxxiiij. fo.27
In perpetuum carcerem damnari.cap.cxxix. fo.148

In exi=

In exilium mitti. cap.cxxvi. fo.145
In arctum monaſterium detrudi.ca.cxxviij. fo.147
In pluribus eorum intruſi ſunt.cap.xliiij. fo.36
*In qua ſi defecerint uti cõuictos puniri.c.cxli.f.*164
Ioculatores,Goliardi ſeu buffones.cap.lxij. fo.52
Iuramento præmiſsis interrogari.ca.cxviij. fo.129

L.

Leges & phyſicam audientes. cap.liiij. fo.42
Læſæ maieſtatis rei.cap.cx. fo.115
Literas ad alios directas aperientes,& aduerſarijs oſtendentes. cap.xcvi. fo.100

M.

Matrimonium de facto contrahentes. cap. lxxiiij. fo.68
Maledici. cap.lx. fo.47
Miſſamq; pro requie defunctorum promulgatam,pro uiuis celebrarunt hominibus,ut illi mortis incurrerent periculum.cap.xxxv. fo.29
Monialibus. cap.lxxv. fo.71
Miniſtri laicorum,ac in rebus eorum procuratores exiſtentes.cap.lij. fo.41

N.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes,ac alios ad pugnam incitantes. cap.xciiij. fo.98
Nefandi criminis rei.cap.lxxx. fo.82
Negociatores ac alienæ rei conductores.ca.l. fo.40
Non ieiuni. cap.xxix. fo.24

Nuptias ſecundas benedicentes. cap.lxviij. fo.62

O.

Ob negligentiam ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra & in altari.cap.xxxvij. fo.29
Officium inſuper diuinum ut tenentur non recitarunt. cap.xlix. fo.39
Officiali ac uicario generali.cap.iij. fo.3
Occaſione laicæ recognitionis, non requiſita epiſcopi audientia, beneficia eccleſiaſtica ſibi præſumpſerunt uendicare. cap.xlvi. fo.37

P.

Parricidæq́;.cap.xc. fo.92
Per ſaltum.cap.xx. fo.18
Periuri. cap.lxxxvi. fo.87
Peccatores qui ſibi confeßi ſunt ſignis aut uerbis prodentes. cap.cij. fo.103
Per aſſaßinos alios interfici mandantes.ca.xci.fo.96
Pœnisue alijs pecuniarijs. cap.cxxxiiij. fo.155
Poſt peractam pœnitentiam ſolennem.cap.xix.fo.18
Principum et ſeculariũ uirorũ iuſtitiarij.ca.lvi.f.43
Promotor ſeu fiſcalis curiæ ueſtræ. cap.v. fo.5
Pro quibus omnibus,ac in neceſſarijs eorum ueſtrum imploro officium. cap.cxliij. fo.168
Proxenetæ illicitorum contractuum.cap.li. fo.40
Publicis ſpectaculis.cap.lxvi. fo.59

Q.

Qui epiſcopatui renunciauerat.cap.xxvij. fo.23
Quorum aliqua patres eorum nullo mediante

poſſe-

 64

poſſederunt.cap.xliij. fo.35

R.

Raptorum & eccleſiarum uiolatorũ non ſatisfacientium ſepulturis intereſſentes, eorumq́; eleemoſynas recipientes, ac de eorũ rapina participantes.cap.xcix. fo.101

Rebaptizati.cap.xv. fo.15

S.

Sacrilegi. cap.lxxxi. fo.82

Schiſmatici.cap.cv. fo.108

Séque de ſuis criminibus gloriantes.ca.cxi. fo.117

Seculari curiæ tradi.cap.cxxxiij. fo.153.

Serui ſine dominorum ſuorum licentia. cap. xvij. fo.16

Simoniaco.cap.xxiij. fo.21

Simoniaci.cap.lxxxv. fo.87

Sine aqua & igne, uel in pane fermentato, & calice ligneo. cap.xxxi. fo.25

Sine orario ſeu ſtola, & alijs ueſtibus ſacris. cap.xxxiij. fo.26

Si uerò capi non potuerint abſentes, eos pœnis damnari condignis. cap.cxlij. fo.167

Sortilegi.cap.c. fo.102

Spiritualibus filiabus ſe cõmiſcentes. ca.lxxvi.f.72

Stupri.cap.lxxvij. fo.74

Suſpenſionis, excommunicationis ac interdicti cenſura nodati. cap.xxviij. fo.23

Super altari. non conſecrato.cap.xxxij. fo.26

Suſpendi.

Suſpendi. cap.cxxij. fo.133
Super rebus aptis ad faciendum ſortilegia, & ad illum effectum unā uel plures miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nefarijs præcibus, & uerbis ſuperſtitioſis. cap.xxxix. fo.30

T.

Tabellionatus officium exercentes. cap.liij. fo.41
Teſtibus conuictos. cap.cxx. fo.131
Tortura. cap.cxvij. fo.124
Truncationes membrorum per ſe facientes, aut faciendas iudicantes. cap.xcij. fo.97

V.

Venatores. cap.lxi. fo.50
Venefici. cap.lxxxix. fo.91
Verberari. cap.cxxv. fo.144
Villarum procurationes ſuſcipientes. cap.lv. fo.42
Virgata ac partita ueſte publicè utētes. ca.lxix. f.62
Violentiæq; illatores. cap.xcv. fo.99
Vſurarij. cap.lxxxij. fo.83
Viuis eorum poſſeſſoribus. cap.xlv. fo.36

Finis indicis omnium capitum huius Practicæ Criminalis Canonicæ.

Denunciatio.

CAPVT I.

ORAM VOBIS DOMINO N. officiali ac Vicario generali, ego
c N. Preſbyter promotor ſeu fiſcalis curiæ ueſtræ, denuncio quòd Colubeřius & Serpelion diœceſis huius originarij, in ea domicilium habentes, & beneficia, grauia & plura perpetrarũt facinora. Cum enim laici eſſent, ſine ordinibus miniſtrare, ac celebrare ſunt auſi. Tandem uerò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, ſerui ſine dominorum ſuorum licentia, & illiterati, & poſt peractam pœnitentiam ſolennem, per ſaltum furtiuè, extra tempora, & ante ætatem debitam, & ab alieno epiſcopo, ac ſimoniaco, excommunicatoq; hæretico, & à collatione ordinum ſuſpenſo, & qui epiſcopatui renuntiauerat, ad ſacros ordines ſunt promoti, ac ſuſpenſionis, excõmunicationis, ac interdicti cenſura nodati, non ieiuni, ac in die ſæpius, & ſine aqua et igne, uel in pane fermentato, & calice ligneo, & ſuper altari non conſecrato, ac in priuatis locis ſine licentia epiſcopi celebrarunt, Miſſamq; pro requie defunctorum promulgatam pro uiuis celebrarunt hominibus, ut illi mortis incurrerent periculum; Euchariſtiam ob ebrietatem ac uoracitatem euomuerũt, ac ob negligentiam ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra & in altari, aliquoties inſuper celebrando cor-

pus & ſanguinem domini non percipiebant, ſuper rebus aptis ad faciendum ſortilegia & ad illum effectum tantum unam, uel plures miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nephariis precibus, & uerbis ſuperſtitioſis, in cuſtodia Euchariſtiæ *deſides*. Commendatumq; *ſibi infirmum baptizare noluerũt, beneficia plura poſſident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante poſſederunt, & in pluribus eorum intruſi ſunt, uiuis eorum poſſeſſoribus, & occaſione laicæ recognitionis, non requiſita epiſcopi audientia, beneficia eccleſiaſtica ſibi præſumpſerunt uendicare, & in nullo beneficiorũ reſident, quumq; parochiales eccleſias habeant, intra annum non fuerunt promoti, officium inſuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt, negociatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum,* Laicorum *miniſtri, ac in rebus eorũ procuratores exiſtentes, tabellionatus officium exercentes, ac* Leges & Phyſicam *audientes, uillarum procurationes ſuſcipientes, ac principum & ſecularium uirorum iuſtitiarii, contra eccleſias à quibus beneficia obtinent aduocati uel procuratores extiterunt.* Inſtituti *hæredes rogati de reſtituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt.* Calumniatores, *maledici, uenatores, ioculatores, goliardi ſeu buffones, carnificum ſeu macellariorum, aut tabernariorum officium publice & perſonaliter exercentes.* Aleatores, *ac bona eccleſiæ dilapidantes, publicis ſpectaculis, ac clandeſtinis nuptiis intereſſentes, nuptias ſecundas benedicentes,*

66

centes uirgatis ac partitis, & alijs prohibitis ueſtibus publice utentes, ac comam nutrientes ſiue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes, Monialibus & ſpiritualibus filiabus ſe commiſcentes, ſtupri, inceſtus, adulterij, ac criminis nephandi rei, ſacrilegi, uſurarij, à manifeſtis uſurarijs oblationes recipientes; eosq; eccleſiaſticæ ſepulturæ tradentes, fures, ſimoniaci, periuri, ac falſi teſtimonij rei, homicidæ, uenefici, parricidæ, & per aſſaßinos alios interfici mandantes, truncationesq; membrorum per ſe facientes ſeu iudicantes, duellum alijs ſponte offerentes, ſeu oblatum ſuſcipientes; naues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes; aliosq; ad pugnam incitantes, uiolentiæq; illatores; literas ad alios directas aperiētes, & aduerſarijs oſtēdentes. Eccleſiaſticos uiros ut ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & eccleſiarum uiolatorum non ſatisfacientium ſepulturis intereſſentes, eorumq; eleemoſynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. Sortilegi, conſulentesq; aruſpices, incantatores, ariolos, augures, ſortilegos, ac eos qui artē magicam profitentur, & peccatores qui ſibi confeßi fuerunt ſigno aut uerbo prodētes, blaſphemi, apoſtatæ, ſchiſmatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defenſoribus, & fautoribus eorum eccleſiaſtica adhibentes ſacramenta, ac eos chriſtianæ ſepulturæ tradētes, et eorum eleemoſinas ac oblationes recipientes. Falſarij,

conſpiratores,ac læſæ maieſtatis rei,ſeque de ſuis criminibus gloriantes. Quare peto præmiſſorum habita informatione ſummaria,eos citari perſonaliter,aut capi,ab eccleſijs ad quas confugerunt extrahi, incarcerari,tortura,ſiue iuramento , præmiſsis interrogari, confeßionibus proprijs,aut teſtibus conuictos ab ingreſſu eccleſiæ interdici, ſuſpendi , beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri,uerberari,in exilium mitti, deponi , ac in arctum monaſterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari , ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari,ac ſeculari curiæ tradi,pœniſue alijs pecuniarijs,uel corporalibus,canonicis,uel ſynodalibus,conſuetudinarijs,ſiue arbitrarijs puniri,aliquo lapſu temporis non obſtante . Deficiente uerò legitima probatione ob uulgatam infamiam, graue ſcandalum, uehementem ſuſpicionem ex teſtium dictis obortam illis purgationem indici,in qua ſi defecerint,uti conuictos puniri . Si uerò capi non potuerint,abſentes eos pœnis damnari condignis. Pro quibus omnibus ac in neceſſarijs eorum,ueſtrum imploro officium,ac expenſas proteſtor & peto.

Coram uobis domino N.

CAPVT II.

QVOTIES *enim ad expurgandam eccleſiaſticam rempublicam facinoroſis clericis alicuius eorum flagitium nunciandum eſt,decet ut*

cet ut id in præſentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipſe perpendere poterit, quæ ſit perſonæ qualitas contra quam denūciatio fit, quæ inſuper delicti ſpecies ac grauitas, ut iuxta illā quæ futura ſunt ordinet ac præcipiat, intelligatq́; quo animi motu, quáue certitudine delicti, fiſcalis ſuus, aut quiuis alius denūciaturus accedit, & an etiam negocium id de quo agitur notario qui tunc ſe illi offert, tutò committi ualeat. Non *enim in criminalibus cauſis minima cura iudicis debet eſſe perſonam notarij eligere, ac uariare iuxta caſuum & negotiorum occurrētiam, cùm præcipuè inter plures optio datur. Multùm namq; impedit delictorum correctionem tabellionum animus corruptus precibus aut precio, ſeu particulari quadam affectione, unde ſæpius cauſarum ſecreta reuelant, teſtes negligenter, & non ut decet examinant, & iudices ipſos uarijs perſuaſionibus & fictionibus ad ſuæ prauæ intentionis tramitem inclinare ſatagunt, aut aptis importunitatibus oppugnant, eorum inſuper torpore & ſegnitie (cùm à iudicibus ſeu fiſcalibus in ſimilibus cauſis nihil accipiāt quò ad laborem ſcribendi & ſolicitudinē inſtigentur) perit ſæpius probationum copia et reorum pauperum defenſio.* Oportebit *etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quādo illos certioraturos malefactorem de his quæ geruntur, iudex probabiliter ſuſpicatur, extraneumq́; quærere notarium, quo præſente denuntiatio fiat, & per quem ſummarie informationis teſtes examinentur, ac mandatū capturæ ſubſcribatur.*

Proderit præterea quòd iudice præſente denunciationes fiant cõtra reos, nam ex hoc ipſe facilius illorum memoriam conſeruabit, & melius rationem criminalium cauſarum, & ſtatus earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum proſequi cauſas, & reliquas pro arbitrio ſilentio præterire.

Officiali ac Vicario generali.

CAPVT III.

HI DVO *termini officialis ac uicarius inter ſe differunt, ut notat Guiliel. in cle. 1. de offi. Vica. quem refert Federi. de Senis in conſi. ccciȷ. incip. Reuerende pater dicitur in iure, in col. fi. Nam quicquid poteſt officialis, poteſt & uicarius, ſed non conuertitur: & officialis non habet poteſtatẽ circa actus ſpirituales extra iudiciales, quia illud pertinet aduicarium in ſpiritualibus, & uicarius poteſt punire & corrigere, non tamen officialis. Quando autem epiſcopus unum ſolum uicarium conſtituit, credit Federi. ubi ſupra, quòd tranſit in eum quicquid trãſit in officialem, & quicquid tranſire potuit in uicarium in ſpiritualibus. Ioan. And. tamen in addi. ad Specu. in rub. de offi. uicarij dicit quòd iſta uocabula ſunt ſinonyma, et ſic idem eſt dicere officialis, quod uicarius, & quòd dimittenda eſt iſta diuerſitas uocabulorum conſuetudinibus patriæ, quem refert Barba. in cle. Et ſi principalis. de reſcrip. in. 1. col. qui dicit quod iſta opinio Io.*

Andr. uidetur uerior, & ſic quod nulla ſit differẽtia in effectu, ſed ſolùm in nomine, reiecta opinione Guiliel. ubi ſuprà, qui nititur facere differentiam inter ea quæ ſunt gratiæ, & iuſtitiæ, & iuriſdictionis uoluntariæ, prout latius ipſe refert. Præter alia autem quæ in his qui creandi ſunt officiales adeſſe debent, tanquam quibus totius diœceſis moderatio ac regimen committenda ſunt, aut ſaltem committi ſolent (licet uerius ij coadiutores, non uerò excuſatores epiſcoporum eſſe deberent) ut crimina corrigere & punire poſſent, pœnamque depoſitionis infligere, non ſufficit quod ſolùm aliquis in officialem creetur, ſed requiritur quòd ſibi expreſſè prædicta committantur: ut ſanxit Bonifacius huius nominis pontifex. viij. in. c. licet. de offic. uica. li. vi. Sufficeret etiã iuxta gloſ. ibi quod expreſſis aliquibus caſibus ex requirẽtibus ſpeciale mãdatũ, cætera ſub generali clauſula cõmitterentur. Aduerte tamẽ quòd talis officialis ex generali mandato poſſet inquirere, ut notant Ioan. mona. Lapus, & Domi. cõtra Io. An. ibi. & uide notabile uerbum in iſta materia per Maria. in cap. Qualiter. Io. ij. de accuſa. quæſt. V. articu. xiiij. quod refert Feli. in cap. Non poteſt. de re iudi. in. iiij. col. ubi dicit quod licet uicarius epiſcopi ex generali mandato non poteſt punire, tamẽ ſicut poteſt inquirere ut ſuprà, ita poſſet inquiſitũ abſoluere abſq; alia relatione ad ſuperiorem: & dicetur facta inquiſitio et abſolutio ex poteſtate ordinaria uicarij, quæ nõ impeditur per. d. ca. licet, quod dicit dictũ peregrinũ

& nunquã obliuiſcendum. Et quãmuis Ripa. in. l. qui condemnare. in. iij. col. numero pe. ff. de re. iu. referat hanc concluſionem Maria. & Peli. & dicat quòd iſta deciſio non uidetur uera, quia uicarius non prohibe= tur cõdemnare criminoſos fauore ipſorum delinquen tium, ſed defectu poteſtatis iuriſdictionis. Vnde cum uicarius careat poteſtate, non uidet quomodo poßit abſoluere. Ego credo eorum opinionem eſſe ueram in terminis, in quibus ipſi loquuntur, quia dicũt, quòd ſi= cut permittitur uicario facere inquiſitionem ad effe= ctum remittendi culpabiles inquiſitos ad epiſcopum, ſequendo deciſi. Rotæ. lxvi. in nouis. ita ſi poſt inqui= ſitionem inuenerit eos innocẽtes, poteſt abſoluere. Nã in iſto caſu ſententia abſolutoria uicarij non eſt à cri= mine, unde non operatur exceptionem rei iudicatæ, ad quam pronunciandam neceſſaria eſſet iuriſdictio, ſed eſt ſolum abſolutoria ab inquiſitione per eũ formatã, ad quam ſufficit eadem poteſtas qua potuit inquiſitio nem formare, & eundem quem abſoluit ad epiſcopum remittere, ſi fuerat inuentus culpabilis. Et iſto modo non obſtat regula negatiua. Quòd qui non poteſt con demnare, non poteſt abſoluere: in qua etiam uidetur fundari Ripa dum impugnat prædictos doctores. An autem quando officialis epiſcopi fecit compoſitionem pecuniariam ſuper adulterio, poſſet preiudicare epiſco po, quominus poßit iterum cognoſcere; & debita pœ= na clericum criminoſum punire, uide Paul. de Caſtro conſi. cccxlviij. notandum, in primo uolu.

Ego

Ego N. preſbyter.

CAPVT IIII.

CVM *enim in curijs eccleſiaſticis officio fiſca= lis functuri, ultra laicorum crimina, clericorum etiam flagitia accuſare ſeu denunciare debeant, et laicis interdictum ſit clericos accuſare, ut in cap. lai= co, & in cap. Sicut ſacerdotes. ij. quæſt. vij. optime fa ciunt prælati, ſi ſacerdotes aut in ſacris ſaltem conſti tutos uiros, ſimilibus præficiunt officijs, illi namque non ea qua ſeculares uiri inuidia, ac infeſtatione, cle= ricorum flagitia accuſabũt, aut iudicibus nunciabunt, & uitia ſolùm perſequentes, reorum perſonas tanquã in eadem ſorte domini uocatas non abhorrebunt.* Fiet *inſuper ut ad occultanda crimina, non ſic facilè mune ribus corrumpantur.* Debent *tamen prælati cauere, ne ſimilia officia illis uel alijs ſub annuo cenſu locent.* Nam *dum hoc fit, ferueнt uitijs omnibus reipubli= cæ, clericiq́; ac laici facinoroſi, non uitæ emendatio= ne, ſed pecuniæ præſtatione canonicam ultionem effu= giunt, quàm promerentur, ſicq́; dum quid offerre poſ= ſint habeant, quod in eis aliquid puniri poßit, non ti= ment. Cùm præterea ſynodalium teſtium uſus inſimul cum ipſa ſynodorum celebratione (non paruo chriſtia nitatis diſpendio) perierit, & eorum loco in ſingulis diœceſibus ij quos fiſcale uulgùs appellat, creati ui= deantur, non minima debet eſſe prælatorum cura, ut ad huius officij onus & exercitium prudentes, fideles ac*

ſolertes

ſolertes uiros eligant, qui ſubditorum ſuorum ſpiritualia uulnera ualeant inueſtigare, illaq; iam nota, & probatione non difficilia prælatis eiſdem aut ſuis uicarijs reuelare ignauia non differant, aut perfidia diſſimulent; Et ut hoc diligentius obſeruent, aduertant ſemper prælati ſeu eius uicarij in creationibus talium fiſcalium, ut eos faciant ante omnia iurare, quòd officium ſuum fideliter, diligenter, & legaliter exercebũt, cum enim tales cenſeantur publici denunciatores, tenentur in principio ſui officij iurare, ut notat Ang. *in.l. ſi uacantia. de bo. uacan. lib. x. quem refert* Præpo. *in de accuſatione. ij. quæſt.* viij. *col. lxv.*

Promotor ſeu fiſcalis curiæ ueſtræ. CAP. V.

OFFICIVM *huius fiſcalis creati à prælato, uel iudice loco officij iudicis ſuccedit, & quod facit iſte ex mandato iudicis, uidetur facere ipſe iudex, ut notat* Præp. *in. c. de accu. ij. quæſ.* viij. *in col. xxxvi. & col. xxxix. unde non tanquam pars accuſans debet iudicari.* Pro *quo optime facit quod notat* Innocen. *& alij, ut refert* Feli. *in col. ij. in cap.* Cum *clamor. de teſti. quòd quando proſequutor inquiſitionis eſt datus à iudice, ad ipſam inquiſitionẽ proſequẽdam, tunc quia talis non eſt propriè pars, ſed miniſter iudicis, ad eius inſtantiam poſſunt teſtes repeti, quia tunc potius iudicis officio repetuntur.* Ex *quo ego*

alias

10

alias dicebam in contingentia facti, quod ſicut iudex procedens ex officio ſuo, & non ad petitionem partis præcedente infamia poteſt reum cogere ad iurandũ de ueritate delicti de quo infamatus eſt, ut notat Abb. in cap. cum ſuper. de confeſ. quaſi ad fin. Pari modo poterit hoc facere ad petitionẽ dicti fiſcalis, cum hoc tamen neceſſario tempenumẽto, uidelicet niſi fiſcalis proſequeretur talem accuſa. ex qua ſi uincat, defertur lucrum ſibi ab aliqua conſtitutione ſynodali uel conſuetudine præſcripta, cùm tunc uideatur ſequi propriũ intereſſe, et ad id oporteat probatiões habere legitimas.

Denuncio.

CAPVT VI.

LIBVIT enim ſub denunciationis uerbo hanc delictorum congeriem ſcribere, quia epiſcoporum promotores ſeu fiſcales magis denunciatoribus, quàm accuſatoribus aßimilari par eſt. Et licet uariæ ſint in iure denũciationis ſpecies, ut declarat Henri. in capi. Nouit. de iudi. fin. col. Et latius ibi proſequitur Abb. & diffuſius Præp. in cap. de accuſ. ij. quæſt. viij. in col. lvi. & pluribus alijs. Illa tamen quæ materiam noſtram complectitur eſt denunciatio, quæ dicitur publica, quàm ſic diffiniuit ſeu deſcripſit Præpo. ubi ſupra, in colum. lxiiij. Eſt enim denunciatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferendam.

dam. Competit nãq; hæc ex mero iudicis officio pro cedentis in ea ad denunciationẽ ſeu promotionẽ ſuorũ officialium ſecundum prædictos doctores ubi ſupra; & fundatur ex. l. ea quidem. C. de accuſ. & c. Epiſcopus in ſynodo. xxxv. quæſt. vi. et. l. diuus. ff. de cuſto. et exhi. re. c. præterea. de teſti. cogen. Et nota quòd ab iſta denunciatione repelluntur officiales, ſi ſunt crimi noſi, uel infames, notat Henricus. d. col. fi. allegat tex. & quod ibi not. Bernard. in. d. c. Præterea. Et licet in hac materia denunciationis publicæ Docto. communi ter ſcripſerint in. d. c. nouit, & in. d. l. Ea quidẽ. quòd notoria tantum crimina denunciari poſſunt. Communis tamen ſtylus curiarum eccleſiaſticarum admiſit, ut indiſtinctè illarum fiſcales, ſeu promotores accuſatio nes ſuas, uel propriùs denunciationes inſtituant, in quo uidetur recepta opinio Salic. in. d. l. Ea quidem, dum dicebat, quòd etiam non notoria denunciari debent dummodo probari poßint: quod æquum uidetur, nam ſi de ſolis notorijs criminibus clerici per fiſcales accuſandi eſſent, plura alia, quæ ſæpiùs occulta & ſi probalia ſunt, impunita manerent. Vnum autem conſulendum ſe offert iudicibus eccleſiaſticis, ut non permittant de aliquo occulto crimine accuſari clericum apud eos per fiſcales, niſi delatorem ſibi prius obtule rint, aut uideant, quod dicti officiales ſufficienti probatione, aut legitimis indicijs muniti cauſam ipſam ag grediuntur. Si enim Reges noſtris ſuis fiſcalibis iniun gunt ut habeant delatorem, cur & ijs qui ad accuſan-

dos

dos clericos creati ſunt officiales per Epiſcopos *hoc non præcipietur?* Et *quia de delatore mentionem feci= mus, & hæc materia* Canoniſtis *nõ eſt familiaris, ideo circa eam notari debent ſequentes cõcluſiones.* Quòd *quando iudex delatorem admiſerit, ille ſe obligare de= bet de probando quod denunciat, ita quòd fiſcus obti= neat: ut probatur in auctentica, de exhiben. re. §. i. per quem ita determinat* Lucas *de penna, in rub. de delato ribus. lib. x. col. ij. uerſi.* Ad *deferendum.* Poſtquam *ue rò obligauit ſe probare quod detulit, ſi ſemiplene pro bauit, non ſufficit quòminus condemnetur ad pœnam, ad quam ſe aſtrinxit ſi non probaret, ut concludit di= ctus doctor in. l. ij. eiuſdem tit. in. iij. col. uerſi.* Sed *po ne.* Si *autem delator probauit crimen, & reus defenſio nes iuſtas, tunc ſi tales erant adeo notæ, quòd delator habuit iuſtam cauſam credendi quòd iniquè procede= bat ad delationem, tunc non excuſabitur à pœna.* Secus *autem quando detulit crimen quod erat publicè notũ, et defenſiones totaliter occultæ, & fama in contrariũ habebatur, quia tunc delator excuſabitur à pœna, ſi ſuam, uel ſuorum iniuriam proſecutus eſt.* Si *autem de duxit crimẽ in delationem, cuius uindicta ſua non in= tererat tunc puniẽdus eſt, quia ſe ad id aſtrinxit quod ſua nõ intererat.* Ita *cõcludit idem* Lucas *in. d. col. iij. & ſequen.* Ego *tamen crederem in hoc ſecundo mem= bro mitius puniendum delatorem cui delictum fuit no tum, & defenſiones occultæ, quàm in caſu præceden= ti, quia licet eius non interfuerit ratione ſuæ uel ſuo= rum*

rum iniuriæ, potuit moueri zelo iuſticiæ & publicæ utilitatis, quæ uerſatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quando uerò reus abſolutus fuit, quia teſtes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producentis, ut quia corrupti precio, uel aliàs falſum dixerunt, tūc bene credit Lucas *ubi ſupra, in. iiij. col. puniendū eſſe delatorem.* Et *idem dicit, ſi probatū fuit teſtes eſſe inhabiles, aut criminoſos, & hoc eſſe publicè notum delatori. Secus tamen ſi ſunt repulſi ex alia cauſa, ſine culpa delatoris, uel quam ipſe potuit ignorare: quia tunc non tenetur delator ad pœnam ſecundum eū.* Quod *tamen credit uerum, ubi delator ſuam uel ſuorum iniuriam proſequitur, aliàs uidetur ſibi dicendum quòd teneatur, quia non ſatisfecit ei ad quod ſe ſponte obligauit. Sed ego etiam in hoc caſu crederē arbitrio boni iudicis relinquendum, ut conſideret an delator habuerit iuſtam cauſam ignorādi defectus teſtium, & an publicum fuerit delictum, & numerus teſtium ſufficiens, aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quantuncunq; illa probare poßit timore alicuius occultæ defenſionis competētis reo accuſando.* Placet *præterea dicti doctoris ſententia in. d. l. ij. col. v. uerſi.* Itē *quid ſit, dum tradit, quòd ſi quis denunciat plura crimina capitalia quæ ſe obligat probaturum ſub aliqua pœna, & ex illis unicum probat ſufficiens ad condēnationē capitis, quòd non euitabit pœnam, quia nō impleuit quod promiſit, et ſibi imputet, qui ſe onerauit ad ſuperflua cōprobanda: quod poſſet*

practicari

practicari in materia noſtra, quando quis detuliſſet plura crimina depoſitione, uel aliqua pœna canonica digna, & unum ſolum probaret, immò plus aſſerit dictus doctor, quòd qui ſe aſtrinxit probaturum crimen ſub certa qualitate in denunciatione deducta, quòd non excuſatur à pœna ſi non probauit crimen cum eiuſdem circunſtantijs, et qualitatibus prout detulit, quam uis crimen probauerit fuiſſe commiſſum, unde in hac materia delatorum iudicibus eccleſiaſticis conſulo, ut cùm eos acceperint, denunciationem ab illis factam in ſcriptis redigant, eóſque aſtringant ad probandum omnia crimina ibi deſcripta cum ſuis qualitatibus ſub pœna in obligatione declaranda, monendo eos ut crimina quæ probare non poſſunt, in delatione non inſerant, nulla in eis poſt monitionem & obligationem pœnitentia recepta, quia aliàs clerici accuſati de uarijs criminibus, infamati manent apud populum, qui cum accuſationis noticiam habet, non ſemper defectum probationis aliquorum capitulorum intelligit. Nec decipiat quoſdam iudices pietas quædam nociua, quæ eos retrahit à condemnatione expenſarum & pœnæ, quia uident delatores aliqua ex his quæ detulerint probaſſe, magis in hoc amantes ſuſurrones & maliuolos fouere, quàm clericorum honori & famæ conſulere. Nec præterea ob id quòd delatores habeant obligatos ad probandum crimina quæ deferunt, faciles debent eſſe iudices in captura clericorum, maximè in grauibus delictis, nisi

niſi prius ſufficientem habeanl informationem, quia ſi poſtea deficit illa, non ſatisfactum eſt captorum clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expenſarum & pœnæ facta contra delatores: cũ infamia carcerationis ob famoſum crimen uix aliqua relaxatione quantumuis honorabili poßit bene dilui, ſeu purgari. Et nota *præterea in propoſito quòd ſententia abſolutoria lata ſuper denunciatis prodeſt ſicut lata ſuper accuſatis. ita notat* Præpo. *in ca. de accuſatio, ij. quæſtio.* V *iij. in col. lxviij. uerſi. quæro an abſolutoria, allegat* Salice. *in. l.* Ea *quidem uerſi. decimoquinto quæro. de accuſatio.* An *autem iudex eccleſiaſticus debeat ſtatuere terminum accuſare uolẽtibus,* Abb. *in cap. inter. de purga. cano. col. ij. diſtinguit, uidelicet quòd ſi epiſcopus uel ſuperior habet probationes promptas contra infamatum, tunc non eſt neceſſe, neque utile ſtatuere terminum accuſare uolentibus, quia poſſet ſupponi amicus, & fieri colludium, et alia ratione de qua per eum.* Si *tamen nõ habet illas prõptas poteſt, ſi uult, ſed non eſt neceſſe, ſufficit enim quòd accuſator ſe non offerat.* Ego *ſemper tamen intellexi dictam concluſionem* Abba. *in delictis, in quibus non conſtat quòd aliqua perſona ſit offenſa ex eis. Aliter enim bene crederem iudicem eccleſiaſticum debere illam requirere, an uelit accuſare antequam ex officio, uel ad petitionem fiſcalis procedat.* Nam *ſi inquiſitionem ex officio formauerit, uel ad fiſcalis petitionem proceſſerit, non requiſita parte offenſa, & po*

ſtea

ſtea ſuperueniat accuſator, tunc ſeruanda eſſet diſtinctio Sali.in.l.Ea quidem.uerſic. Quia propter. C.de accuſatio.quam refert, & ſequitur Angel. in tracta. maleficiorum.in parte,hæc eſt quædam inquiſitio.fo. xvi.in parua impreßione. Cuius etiam opinionem dicit communiter teneri Feli.in cap,Qualiter & quando.el.ij.in.§.licet,in fi.de accu. quam diſtinctionẽ hic tranſcribere nolo. Vnum tamẽ non obmittam in propoſito,quòd ſi offenſus dixit ſe nolle accuſare,& ideo iudex formauit inquiſitionem,uel fiſcalem audiuit, & poſtea offenſus producat accuſationem,tunc accuſatio illa non debet audiri nec recipi, quia iudex præuenit eum antequam reuocaret uoluntatem ſuam, ut notat Baldus in .l. accuſationem.C.qui accuſa. non poſſ. quem refert Augu.in addi.ad Angel.in.d.fo.xvi. Et quia poſſet aliquis dubitare, utrum promotor aut fiſcalis de quo in huius noſtri operis denũciatione meminerimus poßit clericum accuſare de quocunq; crimine,nulla facta diſtinctione priuatũ ſit an publicum, uidetur in hoc dicendum quòd ſic: quia de iure canonico omne crimẽ eſt publicum,ut not.gloſſ.in cap.infames.vi.quæſt.i.& ſequitur Bald.in rub.C.qui accuſa.non poſſunt.in penul.col.& Roma. in ſingulari Dclxxxi. Tu audiuiſti, & talis eſt publici criminis natura,quòd cuiuis ex populo competat ius accuſandi,ut probatur in principio inſti. de publicis iudicijs, quantò magis competere deberet officiali publico ad accuſandum,uel denunciandum crimina deputato?

Quòd Coluberius & Serpelio.

CAPVT VII.

CVM in hac ficta denunciatione tot ſcelera aliquibus imponenda eſſent, qui ex illis inculparentur, placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à colubro & ſerpente deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti eſſent, non hominum quidem, nec quorumuis etiam animalium, ſed deteriorum nomen promereri par eſt, illorum præcipuè cuius effigiem dæmõ aſſumens (qui author eſt malorum omnium) parentes primos decepiſſe, ac uiciſſe cõperimus: libuit hoc etiam & ea ratione, quia & noſtri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quòd quis malum nomen habeat, ut per Fran. Bru. in tract. de iudi. & tor. xij. car. in. iij. col. & per Hippoly. in. l. i. in prin. col. xvi. ff. de quæſt. quàmuis ego ſemper credidi doctores prædictos intelligendos eſſe de malo nomine malis moribus adquiſito, nõ uerò de eo quod licet ſit malum, qui habet illud nõ elegit, ſed ſuſcepit tẽpore quo non fuit in eius arbitrio uel poteſtate repellere. Duo præterea clerici & non unus in hac denunciatione poſiti ſunt, ut per hoc compertum habeat iudex eccleſiaſticus plures eodem libello accuſari poſſe de eiſdẽ criminibus, ut in. l. i. & ibi Bal. C. si reus uel accuſat. mor. fue. & in. l. Vim paſſam. §. inceſti. ff. de adulte. Et notat Specul. in titu. de accuſatore. in prin. in uerſi. item quòd non poteſt.

74

Huius diœceſis originarij.

CAPVT VIII.

ORIGINIS *propriæ ratione ſortitur quis forum,ut probatur in.l.i.C.de muni.& origi.iuncta glo.fi.& in.l.origine.iuncta etiam glo. ibi eo.ti.& in.l.i.in prin.& notatur in.l. aſſumptio.ff. ad muni.Specul.in ti.de cõpe.iudi.adi.in uerſi.xlij.et ibi Bar.in.d.l.Aſſumptio.§.filius,quaſi ad fi.ubi poſt Iaco.de Aret.quem refert,concludit quòd poteſt quis cõueniri in loco originis propriæ uel paternæ,per.l. incolæ.ff.eo.ſi ibi inueniatur & ita tenet Bal. in rub. C.ſi non à cõpe.iud.in fi.loquẽdo ſimpliciter de loco originis, & quòd ratione originis ſuæ ſortiatur quis forum,not.Bal.in.l.fi.in col.i.C.ſi nõ à cõpe.iud.Allegat tex.in cap.ex parte.de fo.compe. & talis dicitur ſubditus ſecundum eum ratione perſonæ tantùm: & uide Alexand.in dicta.l.Aſſumptio.in addi.ad Bartho.qui dicit hanc eſſe communẽ ſententiam; uidelicet quòd ſi ibi nõ inueniatur,nõ poteſt conueniri,niſi quò ad finẽ diſtribuendi bona ibi ſita.In criminalibus autẽ cauſis Bal.in ſua margarita, in uer.iudex. in.v.col. dicit,quòd iudex originis poteſt procedere contra ſuũ ſubditum de delicto alibi cõmiſſo,per.l.ij.ff. de interdic.& allegat Bar.in.l.ſepulchri.ff.de ſepul. uiola. & gloſſ. ſingula.in.l.relegatorum.§.interdicere.ff. de interdictis & relega. Idem uoluit Bar.in.l.ſi cui. §.fi.ff.de accuſa.per.l.i.C.ubi de cri.agi.opor. Vide*

et in cap. ſig. quod iudex ib.

etiam Alciatum *in cap. primo, de offi. ordina. ſuper gloſſ. in uerbo iudicare. in princi. ubi dicit quòd communis opinio eſt, quòd ſi quis nõ puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis ſecundum formã ſtatutorũ loci in quo deliquit, per. l.* ſacularij. *§. ſunt quidam. ff. de extraordina. crimi.* Et *per notata per* Moder. *in. l. cunctos populos.* C. *de ſumma trinita. & fi. catho.* Ex *quo uidetur inferri poſſe quòd iudex eccleſiaſticus originis propriæ uel paternæ poteſt procedere contra clericum originarium, ſi ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commißi.* Pro *quo etiam facit tex. in cap.* Cum *nullus, de tempo. ordi. libr.* VI. *ubi probatur quòd epiſcopus loci originis dicitur proprius, ut quis poßit ab illo ordines recipere.* Quod *procederet ſiue per uiam accuſationis, ſiue inquiſitionis agatur contra clericum, per ea quæ infra dicentur in ſequen. §.*

In ea domicilium habentes.

CAPVT IX.

DOMICILII *forus generalior eſt omnibus alijs. unde* Cardi. Anto. & Abb. *in cap.* Cùm cõ*tingat. de fo. compe. concludunt, quòd iudex domicilij poteſt cognoſcere de delictis ſuorum clericorum etiam alibi commißis. & idem tenet* Ioan. Calde. *in repe. c. de illis. de rapto. in col.* VI. *in quæſt.* VI. *qui reſpondet ad fundamenta quæ in contrarium uidebantur*

tur urgere. & uide Bart. *in. l.* Relegatorum. §. *interdicere. ff. de inter. & relega. qui notat ex tex. quòd iudex loci unde quis eſt incola poteſt quẽ punire de delicto alibi commiſſo, quod dicit eſſe notandum. & uide* Abb. *in cap. licet. de for. cõpe. in col. xiij. uerſi.* Sed *circa primam, ubi concludit, quòd iudex domicilij poteſt exercere omnimodam iuriſdictionem in ſibi ſubditum ratione domicilij, ſi ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commiſſis .* Et uide Ioan. And. *in cap.* Vt *animarum. de conſtitu. in* VI. *qui dicit quòd ſiue ſubditus delinquat extra diœceſim ſiue in loco exẽpto diœceſis, poteſt ratione fori conueniri coram iudice ſuo. & idem tenet* Ioan. *de* Ligna. *in cle . paſtoralis de re iudi. quod refert* And. Siculus *in. d. c.* Cùm *contingat. in col.* V. *ubi reſpondet ad. d. c.* Vt *animarum. qui huic ſententiæ uidetur aliqualiter aduerſari.* Et *tandem refert* Ioan. And. *poſt* Odofr. *in addi. ad* Specul. *tenentem quòd hæc ſententia procedat, quando proceditur per uiam accuſationis, ſecus ſi per uiam inquiſitionis: quia tunc iudex agit ad uindictam, & ſua non intereſt, ex quo non deliquit in ſuo territorio, & hoc attento iure ciuili .* Secundùm *uerò iura canonica utraq; uia iudex procedere poterit, & poſtea refert* Anto. Cinum, *&* Bar. *uolentes quòd etiam de iure ciuili hoc procederet, &* Abb. *in conſilio.* XXV. *qui in contingentia facti ita conſuluit fieri poſſe, & uide* Abb. *in. col. ij. in. d. c.* Cum *contingat, qui tenet opinionem* Anto. *&* Bar. *& tandem* Barba. *ibi, in col.* Vij. *&.* Viij. *ſuſtinet opi*

nionem Io. And. & Odofre. contra Cinum & Bart. & reſidet in eorum opinione, & credit quòd in practica ſua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et uide Gandi. in tract. maleſi. in fi. ubi hanc quæſtionem diſputat, & tandē concludit quòd iudex domicilij nō poteſt procedere per inquiſitionē contra delinquentē propter delictū alibi cōmiſſum, & in fi. col. dicit quòd licet aliud obtineat de iure canonico. tamē hoc procedit de iure ciuili, & ſic uidetur tenere opinion. Io. And. de qua ſuprà, in addi. ad Specul. licet eum nō referat. Et uide Hippo. in ſua pract. crimin. in §. Conſtante. in col. xiiij. ubi mouet hanc quæſtionem, & dicit quòd doctores in ea ſunt uarij, & pro utraq; parte remiſsiuè refert plures doctores, & tandē dicit quòd magis cōmunis opi. eſt, quòd iudex originis non poſsit inquirere, & ſic opi. Io. And. de qua ſuprà quē ipſe allegat in primo loco pro iſta ſentētia. Et aduerte quòd quādo fit mētio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis, per gloſ. notab. in. c. Statutū. §. cùm uerò, in uerbo, unam dietam. de reſcript. lib. vi. Notāt doctores in. c. fi. de fo. cōpe. Bal. in. l. fi. col. xi. C. de edict. diui Adria. Iaſ. in. l. Cunctos populos. C. de ſum. tri. & fide catho. in col. vi. Si tamē clericus eſt uagabundus, tunc uidetur quòd ubicunq; fuerit repertus poterit puniri, iuxta gloſſ. in. l. i. C. Vbi de crimi. agi. opor. quam allegat Gandi. in tracta. maleficiorum, in rub. ubi puniatur delinquens circa principium.

Et *beneficia*

f6

Et beneficia.

CAPVT X.

AN CLERICVS *ratione beneficij quod habet dicatur habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre breuiter quæ tradit latè.* Feli.*in.c. dilectus.el.ij.de reſcrip.in.i.col. ubi materiam iſtam more ſuo per concluſiones reſoluit, uidelicet quòd ſi clericus habet beneficium, non requirens reſidentiam, non cenſentur illic habere domicilium ſecundum* Innocen. Anto. *&* Abb. *in cap.* Ex *ore.de priuilegijs.* Si *uerò requirit reſidentiam, ſortitur ibi domicilium ſecundum omnes doctores ibi, & in.d.cap.* Ex *ore, & alios quos ibi refert, quod procedit, licet ibi non reſideat, ſi ſecum non eſt diſpenſatum ſuper reſidentia, ut per eundem* Feli. *ibi in.ij.col.in.iiij. concluſione, qui poſt multa concludit quòd talis de facto non reſidens, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onerosis: unde habens plura beneficia requirentia reſidentiam, dicitur habere plura domicilia ſecundum eum ibi, in tertia concluſione, allegando gloſ. in cap.* Primatus. *lxxi. diſtinctio. & in cap.* Quoniam.*xxi.quæſt.ij.* Et *in cap.* Quia in tantum. *de præben. quod intelligit quando quaſi æqualiter in utroq; reſidet, ſecus tamen ſi in altero ſeruit uicarius eius, quia tunc habet domiciliū tantùm ubi reſidet. & hoc etiã tenet* Abb.*in.c.* Poſtulaſti.*de fo.cõp.col.i.* Immò *plus dicit idem* Feli.*ubi ſuprà in.iij.col.in.*vi.*conclu*

ſione,quòd licet clericus poßit habere domicilium alibi, tamen principale dicitur eſſe in loco beneficij, pro quo refert Inno.in.d.c.Ex ore,*& alios,& idem no. ipſe in.d.c.* Poſtulaſti.*in prin.* Ex *quibus omnibus ſic breuiter collectis,& ſi diffuſius illa predictus doctor ſcripſerit,uidetur quòd poßit inferri ad noſtrum propoſitum,quòd prælatus diœceſis (in qua quis habet beneficium,in quo tenetur reſidere,licet non reſideat) poteſt punire talem clericum inuentum in ſua diœceſi, de delicto alibi commiſſo,tanquam ſibi ſubditum ratione domicilij, quàmuis nullum aliud domicilium in ſua diœceſi,habeat.*

Grauia & plura perpetrarunt facinora.

CAPVT XI.

Q VIA *ex qualitate delictorum in diſpoſitione ſacrorum canonum pœnæ minuuntur, uel augentur,& in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur,pari modo aggrauari uel moderari debent: ideo de clericorum delictis tractaturi opportunum eſt,ut aperiamus quæ leuia , grauia , grauiora , ſeu grauißima iudicentur .* Et *in hoc* Panormita.*in ca.* Tuæ.*de pœnis,ſcripſit,quòd leuia dicũtur, ubi dolus non requiritur, ut quãdo aliquid contingit per imperitiam,uel culpã ſine dolo, uel quando dolus interuenit circa rem modicam .* Cui adde Angel.*in.l.* Non *ſolum.*§.*Si mandato.ff.de iniu.& in.l. leuia.ff. de accu.*

de accu. ad hoc uidelicet quæ dicãtur crimina leuia, uel nõ. Et *uide* Augu. *in addi. ad* Ang. *de* Areti. *in uerbo, hæc eſt quædã inquiſi. in addi.* V. *in fi. quæ per gloſ. in cap.* Cum *illorum. de ſenten. excõmunica. dicit quòd hoc relinquitur arbitrio iudicis : & quòd ſecundùm uulgi opinionem iſta ueniunt in conſideratione.* Item *quòd grauia ſunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in graue præiudicium alterius ſeu reipublicæ, & magna pœna imponitur, ut in furto, periurio, & ſimilibus.* Grauiora *ſunt publica, & quãdo non imponitur pœna mortis.* Grauiſsima *ubi imponitur pœna mortis.* Pro *leuibus ſecundùm eũdem* Panor. *non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, ſed poterit ad tem pus ſuſpendi, uel aliter corripi ad arbitrium ſuperioris.* Pro *grauibus poteſt deponi. & adde* Feli. *in cap.* At *ſi clerici. de iudi. in princ. in col. penultima. qui dicit quòd quæ dicantur crimina grauia ſtatur arbitrio iudicis, & refert ad hoc* Abb. *ubi ſuprà.* Pro *grauioribus quanquam non ſint publica, poterit ultra depoſitionem detrudi in monaſterium.* Pro *grauiſsimis ubi de iure ciuili puniretur pœna mortis, poteſt deponi, & damnari ad perpetuum carcerem.* Et *quia qualitas cuiuſque criminis latius in quolibet eorum infrà declarabitur, iſta ſufficiãt pro commento huius particulæ.*

Cum

Cùm laici eſſent, ſine ordinibus miniſtrare ac celebrare ſunt auſi.

CAPVT. XII.

QVAE pœna ſit imponenda laicis miſſam uel aliud ſacrum miniſterium celebrantibus hucuſque Canonica *iura non ſtatuerunt: forſan enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram eſſe aliquorum hominum temeritatem, ut tantum nephas (quale eſt ſine ordinibus miſſam celebrare) committerent, & ſi iam hodie dignum eſſet hoc ſpeciali ſanctione punire, cùm temporibus iſtis hoc aliquando accidiſſe comperimus. Cùm ergo caſus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum uidetur, in quo oportebit conſiderare ea quæ in arbitrijs inferius ſuo loco conſideranda deſcribimus.* Bal. *tamen in. l.* Qui *ſub prætextu.* C. *de ſacroſanc. eccle. notat, quod dicens ſe clericum, & ingerens ſe actibus clericorum, cùm non ſit, eſt falſarius, quem refert* Feli. *in c. tertio loco. de proba. in prin.* Et *uide præpo. in. c.* Quod *interrogaſti. xxvij. diſtin.* Clericus *aut miniſtrans in ordine quem non habet, deponendus eſt, & amplius non ordinandus. tex. in. c. i. de cle. non ordina. miniſt. qui ſic ſummatur.* Diaconus *miſſam celebrans ad ſacerdotium non poteſt promoueri, à diaconatu ſuſpenditur biennio uel triennio, ut in. c. ij. eo. ti.* Clericus *præterea qui cùm nõ eſſet ordinatus miniſtrauit in aliquo ordine in apparatu, incurrit irregularitatem,*

tatem,cũ quo ſolus papa diſpenſat,tenet Lapus in alle gatione xxix. incip. An diſpenſet, referendo Calderi.in.c.Si celebrat.de cle.excõmu. Idem tenent Hoſti. & Gofre. ut ad maiores ordines aſcendat, ſed in ſuſceptis diſpenſat epiſcopus,ut notant Angel.in ſumma,in.§.xxxviij.incip.Duodecimò incurritur,in uerbo,irregularitas.& Silueſter in eo.uerbo,in.§. Duodecimò queritur.

Excommunicati.

CAPVT. XIII.

POENA clerici ſecularis recipientis ordinẽ dum exiſtit in excommunicatione eſt, quod deponatur ab illo ordine.Notat Abb.ex tex.ibi in.c.Cũ illorum.in.ij.notà.de ſenten. excom. cùm quo ſolus papa diſpenſat,ut ibi. Quod procedit, etiam ſi ab excommunicatione qua erat ligatus poterat ab aliquo inferiori citra papã abſolui,ut concludit Abb.poſt Ioan. Andr. ubi ſuprà,ex ratione quia fuit effectus irregularis & cum irregularibus ſolus papa diſpenſat. Et idem uoluit Angel.licet Abb.non referat.in ſua ſumma,in uerbo,irregularitas,in.§.xxij.incip.Secũdò cõtrahitur. & Silueſt.in eodẽ uerbo. in uerſi. Secundò quæritur, Hoſti.uerò in ſua ſumma.ti.de cle.excom.miniſt. dicit quòd uidetur ſibi quòd quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia ſententiam eius uiolauit, poſſet ordinarius ſecum diſpenſare, dicit tamen quòd conſuetudo refragatur.

Et aduer

Et aduerte quod idem eſt in clerico qui ſuſpenſus uel interdictus ordines recipit, ut firmat Angel. *&* ſil*ueſ. ubi ſuprà, referendo* Rai.

Illegitimi.

CAPVT. XIIII.

V T *ab illicita copula retraherentur, ſeq; iuſtis nuptijs alligarent homines, ex quibus prolem legitimam ſuſciperent, meritò etiam apud ethnicos ſancitum ac obſeruatum eſt, ut filij illegitime nati quantuncunque ſine ſua culpa labem ipſam contraxiſſent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. Quod nempe etſi conſideratione prædicta, ut ſic fiat non reputetur iniquum, licet filijs ipſis (quibus natura negauit ortum ſuum eligere poſſe) crudele quodam modo ac durum uideatur. Cum illis tamen illegitime natis uiris, qui propria uirtute ac bonis actibus paternam culpam in ſeipſis abſtergunt, pluresq̀ue legitimè natos moribus ac meritis antecellunt, ac reipublicæ ſeipſos reddunt utiliores, talis iuris aſperitas liberaliter & ſine pecuniarum exactione temperãda eſſet, ut ſicut parentes ab illicita copula retrahit (ſi forſan retrahit) filiorum damnum futurum, ſic iam natos contra leges filios, ſpes recuperandi honores, ad uirtutem ſequendam impellat. Iuſtum eſt enim ut quos aliena culpa honore deſtituit, propria uirtus, & ſi pauperrima ſit (ut ferè ſemper eſſe ſolet) ad honores reſtituat.*

reſtituat. Quid enim crudelius, ac iniuſtius quàm quòd naturalis quidam parentum exceſſus, uirtute ſola, quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non ualeat, in diuitibus tamen qui patrum ſuorum reatui plura proprio addiderunt ſcelera, hoc facillimè deleat ſola præſtatio pecuniæ? Prædicta igitur conſideratione, etiam ſacri canones quibus maxima cura eſt ſancto fauere inſtituto matrimonij, ac illicita punire connubia, illegitimos quoſque à clericali tonſura, cæteriſq; eccleſiaſticis ordinibus arcet prohibétque, ut in. c. i. de fil. presby. Et *in. c. i. & . ij. lvi. diſt. & hoc per ſex rationes, quas deſcribit* Præpo. *in. d. c. ij. licet* Hoſt. *in ſumma. de fil. preſby in.* §. *Quæ eſt cauſa, ſolũ tres ſcripſerit. Si quis autem illegitime natus promotus fuerit, licet recipiat caracterem, nõ habet tamen executionem ordinis, probat tex. in cap. fi. lvi. diſtin. ex quo notant ibi Domini. &* Præpo. *quòd licet illegitimitas non inficiat habitum ordinis, ſed executionem, ſi talis ordinatus recipit caracterem.*

Rebaptizati.

CAPVT. XV.

REBAPTIZATI *intantũ odio habẽtur ab eccleſia, quòd qui nõ ignari rebaptizantur dicũtur quaſi iterũ crucifigere* Chriſtũ. *ut in. c. Qui bis de conſe. diſt. iiij. & ideo non ſunt ordinandi adi clericatum, ut in cap. Confirmandum. l. diſt. quod adeò eſt uerum,*

uerũ quòd dicit tex. in. d. c. Qui bis. quòd etiã ſi ignoranter rebaptizati fuerint, ordinari non poſſunt. ubi gloſſ. hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non excuſat, non autem de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionem. Qui autem ex rebaptizatis ad ſacerdotij gradum indignus aſpirare contenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit. ita diſponit cõſilium Toletanum. iiij. de quo in. c. fi. li. diſtin. quamuis ille tex. non intelligatur de ordinatione ad ſecerdotium, ſed ad epiſcopatum, ſecundum Archi. ibi, quem uide notãtem quòd tales ſcienter rebaptizati cenſentur perpetuò irregulares, qui reſpondet ad argumentum quod poteſt obijci, qualiter actus qui non habet effectum, ſicut rebaptizatio inducat irregularitatem, & uide gloſſ. in dicto capitulo. Qui bis.

Bigami.

CAPVT. XVI.

PRAEMISSO *prius quòd bigamia pluribus modis contrahitur, ut per Archi. Floren. in. iij. parte. tit. xxviij. capitu. iij. ubi octo modos illius ſcripſit, quos hic referre non curo: tranſcripſit enim illos ſilueſt. in ſua ſumma, in uerbo bigamia, in princip. bigamos ordinari non poſſe ex pluribus capitulis, in diſtinctione xxxiiij. à Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in capit. Curandum, & in. cap.*

Præcipi

Præcipimus,& in cap.Si quis uiduam. el.i.cum duobus ſequentibus. Si uerò de facto fuerint aliqui ad ſacros ordines promoti, illis priuandi ſunt, quia in bigamia contra Apoſtolum diſpenſare non licet, ut in cap. Super eo. de bigamis.ex quo patet quòd bigami recipiunt characterem ordinis, quod etiam probat tex.& ibi notat Præpo.ex eo.in cap. Si quis uiduam l.diſtinctio. Et inter alios caſus bigamiæ aduerte ad unum quod pluries contingit,quòd ſi maritus adulteræ poſt adulterium illam cognouit, non poteſt ordinari.ita probat tex.& illum ſic ſummat Præpo. in.c. Si cuius. xxxiiij. diſtin. cuius ibi bonam dictionem uide, uidelicet quòd cognoſcens adulteram ſcienter, ſiue ignoranter repellitur à ſuſcipendis ordinibus, ab executione uerò ſuſceptorum non repellitur, ſi ignorãter cognouerit,dum tamẽ poſsit uxorẽ de adulterio cõuincere et eam dimittere. Immò fortiorem affirmat ſententiam ibi Præpoſit. poſt Bart. Brixi. Ioan. de ſan. & Hoſti.quòd licet maritus cognoſcat adulteram ad mandatum iudicis, ſibi præiudicat, licet Innocen. in cap.Inquiſitionis.de ſenten. excommunica. in hoc aliter diſtinguat.

nota

Serui

Serui ſine dominorum ſuorum licentia.

CAPVT. XVII.

QVOD *nulli de ſeruili conditioue ad ſacros ordines promoueantur, niſi prius à proprijs dominis libertatem conſequantur, cautum eſt in conſilijs* Triburienſi *&* Toletano*, de quibus in cap.* Nulli. *& in cap.* De *ſeruorum. liiij. diſtin. & in. cap. i. &. ij. de ſer. nõ ordi.* Et *nota qnod in hac materia appellatione ſacrorum ordinum comprehẽduntur etiam minores, ut firmat* Præpo. *in. d. c.* Nulli. *Aduerte tamen quòd ſeruitus non impedit ordinis ſuſceptionem de facto: quia ſi ſeruus ordinetur, uerè ordinem ſuſcipit.* Iſtam *concluſionem ponit* Præpo. *in ſumma. liiij. diſt. poſt* Cardi. *ibi.* Attamen *ſi ſeruus aliquis fugiens dominum ſuum, qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit eccleſiaſticos, decretum eſt ut deponatur, & eius dominus eum recipiat, ut in cap. ij. de ſeruis non ordi.* Vbi *uide bonam diſtin. quam deſcripſit* Abba. *poſt gloſ. quam nec in ſubſtantia referre libet, nec trãſcribere decet, quia temporibus iſtis caſus hic rariſsimè contingit.*

Illiterati.

Illiterati.

CAPVT XVIII.

POSTEAQVAM *almus ille paracletus* Apo*ſtolos ac omnes alios,qui primùm mundo orthodoxam fidem noſtram annunciaturi erant doctrina ſacra perdocuit,ac diuinis imbuit myſterijs,aliosq́; eccleſiæ doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inſpiratam futuris temporibus pro ſalute fidelium in ſcriptis redigerent, iam non ſic in quacunque ſæculi ætate, nouos edocet* Apo*ſtolos aut doctores illuminat.* Vnde *eccleſiam ſanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum,ut proprio diſcant labore,quæ populis ualeant prædicare,quóue ignorantes in fide inſtruant, ac omnes ad* Chri*ſtianos mores obſeruandos perſuadeant.* Pi*æq́; conſtitutum eſt, ut qui addiſcendi laborẽ non ſunt perpeßi,gubernandi, miniſtrandiq́; in eccleſia* Dei *honore non fruantur , præmaxime quidem ad ſui regimen uiris literatis eccleſia noſcitur indigere, ut inquit tex.in. c.* Cũ *ex eo.de elec.in.* VI. Vnde *meritò* Gregorius *prohibuit ignorantẽ literas ordinari,ut in.c.* Præcipimus.*xxxiiij.diſ.& idem cenſuit de illiteratis* Gela*ſius,ut habetur.in.c.*Illiteratos.*xxxvi. diſ.* Præterea Iu*ſtinianus imperator in auct. de* San*ctiſ. epiſcopis.§.*clericos.*col.ix.niſi literas ſcirent, non permiſit clericos ordinari , & hodie etiam neque ad primam tonſuram illiterati uiri promoueri poßunt,ut in.c.ſi.de tempo.ordi.in.*VI.*quod ibi intelligunt* Do=

c mi.&

mi. & Philip. in penitus illiterato, per tex. iunctis gl. in. d. c. Præcipimus, & in. d. c. Illiteratos, cum quo nõ poſſunt diſpenſare epiſcopi ut fiat clericus, ut notat Innocentius in. cap. dilectus. de tempo. ordi. cui aſſentiuntur Domi. & Philip. ubi ſuprà. & uide Cardi. de Turre cremata, in. c. Si in laicis. xlviij. diſtinctio. ubi facit firmam cõcluſionem, quòd ſuper omnimoda ignorantia in ſacerdote, nulla poteſt cadere diſpenſatio: quia de iure diuino eſt, quòd ſacerdos habeat ſcientiã ut habetur Oſee. iiij. cap. Si autem carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, ut firmãt Innocen. & Io. And. in. cap. Cum in cunctis. de electio. quod refert Turre cremata, in dicto cap. Illiteratos, et idem tenet Cardi. poſt Lauren. in cle. i. in fi. uerbis. de æta. & qualita. qui aſſerit quòd etiam puer unius diei baptizatus ſi ordinetur, recipit characterẽ. Pœna autem illiterati qui ad ſacros ordines fuerit promotus cùm in iure nõ ſit ſtatuta expreſſe, arbitrio iudicis relinquitur, quæ uidetur eſſe conueniẽs, ut ab ordinibus ſuſpendatur, donec ſufficientiam tali ordini requiſitam habuerit. Si uerò omnino illiterato ultra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eò dignè priuari poteſt: quia collatio beneficij facta tali non tenet: ut notat Philip. in dicto cap. fi. de tempo. ordi. in. vi. referendo Innoc. & Ioan. Andr. in. cap. Cum noſtris. de conceſ. præben. æquiparat enim Innocen. ibi illiteratum mulieri ac infanti.

Poſt

Poſt peractam pœnitentiam ſolennem.

CAPVT XIX.

SOLENNIS pœnitentia ab antiquis patribus inducta eſt,ut grauia & ſcandaloſa in populis crimina euitarentur, quæ quidem ætate noſtra in uſu non eſt,non peccatorum defectu,ſed prælatorum incuria. Quia tamen futuris ſeculis eccleſia ad priſtinum decorem reſtituta,& ipſa pœnitentia ſolennis reſtituẽda erit,placuit effectum, quem operatur in noſtra materia,in præſenti deſcribere,qui talis eſt. Vt qui ſic ſolennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum,ut diſponit Siricius papa in cap. Illud. l. diſtinct. & ſtatutum fuit in concilio Toletano,de quo in cap. Placuit.ea.diſtinc. Si tamen neceſſitas aut utilitas eccleſiæ exegerit, tunc deputari poſſunt inter oſtiarios uel lectores, ita quòd epiſtolam uel Euangelium non legant,ut in dicto cap. Placuit. Quod ideo ſancitum eſt propter quatuor rationes. Primò propter dignitatem ſacrorum ordinum. Secundò, propter timorem recidiui. Tertiò ob ſcandalum uitandum, quòd poſſet oriri ex memoria præcedẽtium peccatorum. Quartò, quia ille qui ſic ſolennem pœnitentiam egit,non haberet frontem alios corrigendi,cùm peccatum eius fuerit publicum,quas ſcripſit Archi.in dicto capitu. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit epiſcopo ignorante, à clero deponendus eſt, quia ordinationis tempore non prodidit ſe fuiſſe pœnitentem, ut in Concilio

carthaginien.iiij.de quo in cap. Ex pœnitentibus.eadem diſtinct. Epiſcopus autem qui ſciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiam ipſe ab epiſcopatu ſuo ordinãdi duntaxat poteſtate priuatur, ut ibi. quod intellige, quando ordinauit ſcienter abſque diſpenſatione, uel cùm indiſcretè diſpenſauit, ſecundùm Archi. in dicto ca. Placuit. Poterit tamen epiſcopus diſpenſare cum prædictis ad minores, non autem ad ſacros: ut notat Silueſt. in ſumma in uerbo pœnitentia, uerſi. Tertiò quæritur, per tex. in. d. ca. Placuit. qui tex. de epiſcopo nihil dicit, uidetur tamẽ probare opinionem Silueſ. dum dicit, quòd propter neceſſitatem uel utilitatem poſſunt inter lectores uel oſtiarios deputari. Ex quibus uerbis poſſet etiam dici, quòd epiſcopus pro libito uoluntatis ſuæ non poterit diſpenſare extra dictos duos caſus. Et quòd in tali caſu poſſet diſpenſare, notat Arch. in. d. c. Placuit, referendo Lauren. & Rai. licet ipſe hoc ſimpliciter dicat, non diſtinguendo inter maiores uel minores ordines.

Per ſaltum.

CAPVT XX.

CLERICIS prohibitum eſt per ſaltum ordines recipere, ut in cap. Solicitudo. lij. diſtinct. & in ca. Vno. de cle. per ſal. promo. tenet tamen collatio ordinum præpoſterè facta, licet fieri non debeat, ut not. Abb. in. d. c. Vno, ex tex. ibi, in. i. notabi. et uide Hoſtien.

de Hoſtien. in ſumma eiuſdem tit. in. §. i. aſſerentẽ quòd qualiſcunque ordo conferatur ſiue gradatim, ſiue per ſaltũ, character confertur, non tamen executio. Quod tamen omiſſum fuit, eſt cautè ſupplendum, ut probatur in dictis iuribus. Pœna autem quam patitur recipiens ordines per ſaltum eſt, quòd interdicitur ſibi executio ordinis quem ſuſcepit, donec omiſſum ſuppleatur, probat tex. in. d. c. Solicitudo, & ibi notant Domi. & Præpo. in. i. nota. Immò plus dicit Domi. ibi in ultimo nota. quòd eſt ibi argu. quòd recipiens ordinem per ſaltum uidetur eſſe inhabilis, ut non poſſit ad maiores ordines promoueri, etiã poſt ſuppletionem ordinis omiſsi, niſi ſecum diſpenſetur, etiam ut maiores poſsit ſuſcipere. Et uide poſtea eundẽ Domi. ibi in. i. q. ubi concludit poſt Archi. quòd talis nõ eſt ipſo iure ſuſpenſus ab ordine ſic recepto, ſed per ſententiam ſuſpendẽdus, quod ibi etiã ſequitur Præp. Vide tamen eoſdem Domi. & Præp. ibi, qui poſt Hugo. & Archi. tenent quòd ſi quis ſe faceret ordinare ſcienter per ſaltum, uel ambitionẽ, uel ſuperbiam, debet omnino deponi, nec ſecum diſpẽſaretur, uel ſaltem non de facili. Nec poteſt inſuper per ſaltum promotus in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare ſine diſpenſatione, ut probat text. in d. c. Vno. & ibi notat Abb. in ultimo not. Quæ diſpenſatio poteſt fieri per epiſcopum quando ſcienter fuit promotus per ſaltum, & non miniſtrauit. iniuncta ſibi pœnitentia, & facta cauta ſuppletione eius quod omiſſum eſt: ut notat Hoſti. ubi ſupra, in. §. ſi. & ſequitur

Domi. ubi ſuprà poſt Archi. Domi. tamẽ refert ibi eun dem Hoſtien. in. d. cap. Vno, tenentem in hoc contrarium, immò quòd ſcienter recipiens ordinem per ſaltum, quia doloſè offendit mentem tituli, de cle. non or di. miniſ. & de eo qui fur. ordi. rece. dato quòd in illo non adminiſtret, cum tali ſolus papa diſpenſat. Et uide Præpo. ibi, qui eadem uerba Hoſtien. refert, & addit quòd non poteſt adminiſtrare in ordine ſic ſuſcepto, et eſt deponendus. Sed ſi miniſtrauerit, credens ſe promotum fore gradatim, licet uicini contrarium aſſerãt, cùm talis fuerit promotus in minori ætate diſpenſat epiſcopus ſecundùm Hoſtien. in dicta ſumma. Si tamen ſcienter promotus per ſaltum miniſtrauerit in ordine non gradatim recepto, non poteſt cum eo niſi per ſedẽ Apoſtolicam diſpenſari, ut per eundem Hoſti. ibi quia incidit in pœnam tituli de cle. non ordi. miniſ. quod ſequitur Domi. ubi ſuprà. Et uide Silueſt. in ſumma, in uerbo irregularitas. in. §. Vndecimò quæritur. ubi facit bonam diſtinctionem ſequendo Hoſti. Bonauen. Raimun. & ſupplemen. & tenet contra ſummas Angelicam & Roſellam.

Furtiuè.

CAPVT XXI.

FVRTIVE *dicitur quis ordinem recipere, quando ſine ordinatione & ſententia ſuperioris, & ſine examinatione quis ingerit ſe cum multitudine ordinando-*

84

ordinandorum,ignorante ordinatore, & ſic ordines recipit,ut per glo.in.c.i.in uerbo furtiue eiuſdem ti. & per Hoſtien.in ſumma.§.i.& latius per Abb.in rubri.eiuſdem tit. Qui autem tali modo receperit,ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poteſt in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, uel ad ſuperiorẽ aſcendere ſine diſpenſatione papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, Epiſcopus & Abbas poterunt diſpenſare:ut patet in capi.i. cum duobus ſequentibus eiuſdem titu.de quo per Ange.in ſumma,in uerbo irregularitas.in.§.xxiij.& per Silueſ.in ſumma, in eodem uerbo,in.§.Tertio quæritur.Item nota quòd dicitur quis furtiue ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines & ſubdiaconatum in una eadem die,uel quãdo recipit duos ordines ſacros ſimul, ut probatur in cap.ij.& fi.de eo qui ordi.furti. ſuſcepit,& notat Hoſtien.in dicto.§.primo.

Extra tempora & ante ætatem legitimam,& ab alieno epiſcopo.

CAPVT XXII.

ORDINATVS extra tẽpora ſuſpenditur,donec cum eo diſpenſetur,ut in ca.Cum quidam.de tempo.ordi.Item ordinatus ante legitimam ætatem ſuſpenditur uſque ad eius aduentum, ut in capitu. Vel non eſt compos eodem titu. Non tamen eſt ipſo iure ſuſpenſus, ut notant Bernard. Rai. Guilielm.

non contradicit, & ſtatim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quòd illud ſtatim intelligitur intra triduum. & quòd aliàs non auditur, licet gl. in dicto capitulo. Vnico. & in dicto capi. Pueri aliter teneat ſecundum eundem.

Ac ſimoniaco.

CAPVT XXIII.

R*Ecipiens ordines ab eo quem ſcit ſimoniacum, non recipit executionem, cum ordinator non habeat, nec etiam ſi ignorãter, niſi diſpenſetur cum eo. ita dicit glo. in. c.* Per tuas. *de ſimo. in glo. fi. in fi.* Et *notat* Hoſti. *in ſumma, de tempo. ordi. §.* A *quo, uerſicu.* Quid *ſi epiſcopum. & tenent etiam* Angelus *&* Silueſ. *in ſuis ſummis, in uerbo irregularitas, in uerſ.* Septimò *quæritur.* Tu *uerò uide notabilem diſtinctionem, quam facit* Præpo. *in capitul.* Statuimus. *in fin. prima quæſtione prima, ubi ſecundum eum multùm refert, ân quis ordinetur à ſimoniacò tolerato, quia tunc non eſt quod imputetur illi, quia licet ſciat eum ſimoniacum, debet ſacramenta ab eò recipere, niſi eſſet notorium, uel teſtibus hoc poſſet probari.* An *à ſimoniaco præciſo, quia ſi ignoranter, ex pietate eccleſiæ habetur rata.* Si *ſcienter & ſpontaneè, irrita eſt eius ordinatio.* Si *coactè, rèus erit uſurpatæ dignitatis, ſi intra menſem cùm poterit, ad eccleſiam non redierit.* Et *uide* Hoſtien. *in dicto. §.*

A quo

A quo. tenentem, quòd ſi credo uel ſcio Epiſcopum ſimoniacum, non in ſuo ordine, ſed in collatione ordinis, ſeu beneficiorum, ſi poſſum obtinere quòd ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quandiu toleratur ab eccleſia, & eſt occultus; ſecurè recipio ſi compellat me non obſtante, conſcientia repugnante.

Excommunicato.

CAPVT XXIIII.

EXCOMMVNICATI *uera conferunt ſacramenta, dummodo in forma eccleſiæ gerant quòd agunt notat* Hoſti. *in ſumma, de tempo. ord.* §. A *quo*, Verſiculo. Hæc *igitur. & ordinationes factæ ab eis, ſi in forma eccleſiæ fiant, ratæ ſunt, quò ad characterem, irritæ uerò quò ad executionem ſecundum eum*. Et *uide eundem in ſumma de ordina. ab* Epiſcopo *qui renuncia. §. fin. ubi notat, quòd ſi ſcienter quis recipit ordines ab epiſcopo excommunicato, indignus eſt diſpenſatione. Si ignoranter, poteſt cum eo per proprium epiſcopum diſpēſari quò ad executionem quam in eum non tranſtulit epiſcopus excommunicatus*. Et *uide* Angel. *in ſua ſumma, in uerbo irregularitas. uer. xxx. incip. Septimò quæritur. & ſilueſt. in ſua ſumma, in eodem uerbo, in. §. Septimò quæritur, ubi tenent quòd ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & quòd ſi fuerit ordinatus ignoran-*

Serui ſine dominorum ſuorum licentia.

CAPVT. XVII.

QVOD *nulli de ſeruili conditioue ad ſacros ordines promoueantur, niſi prius à proprijs dominis libertatem conſequantur, cautum eſt in conſilijs* Triburienſi *&* Toletano*, de quibus in cap.* Nulli. *& in cap.* De *ſeruorum. liiij. diſtin. & in. cap. i. &. ij. de ſer. nõ ordi.* Et *nota qnod in hac materia appellatione ſacrorum ordinum comprehẽduntur etiam minores, ut firmat* Præpo. *in. d. c.* Nulli. *Aduerte tamen quòd ſeruitus non impedit ordinis ſuſceptionem de facto: quia ſi ſeruus ordinetur, uerè ordinem ſuſcipit.* Iſtam *concluſionem ponit* Præpo. *in ſumma. liiij. diſt. poſt* Cardi. *ibi. Attamen ſi ſeruus aliquis fugiens dominum ſuum, qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit eccleſiaſticos, decretum eſt ut deponatur, & eius dominus eum recipiat, ut in cap. ij. de ſeruis non ordi.* Vbi *uide bonam diſtin. quam deſcripſit* Abba. *poſt gloſ. quam nec in ſubſtantia referre libet, nec trãſcribere decet, quia temporibus iſtis caſus hic rariſsimè contingit.*

Illiterati.

Illiterati.

CAPVT XVIII.

POSTEAQVAM *almus ille paracletus* Apo*ſtolos ac omnes alios, qui primùm mundo orthodoxam fidem noſtram annunciaturi erant doctrina ſacra perdocuit, ac diuinis imbuit myſterijs, aliosq́; eccleſiæ doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inſpiratam futuris temporibus pro ſalute fidelium in ſcriptis redigerent, iam non ſic in quacunque ſæculi ætate, nouos edocet* Apoſtolos *aut doctores illuminat.* Vnde *eccleſiam ſanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, ut proprio diſcant labore, quæ populis ualeant prædicare, quóue ignorantes in fide inſtruant, ac omnes ad* Chriſtianos *mores obſeruandos perſuadeant.* Piæq; *conſtitutum eſt, ut qui addiſcendi laborē non ſunt perpeßi, gubernandi, miniſtrandiq; in eccleſia* Deî *honore non fruantur, præmaximè quidem ad ſui regimen uiris literatis eccleſia noſcitur indigere, ut inquit tex. in. c.* Cū *ex eo. de elec. in.* VI. Vnde *meritò* Gregorius *prohibuit ignorantē literas ordinari, ut in. c.* Præcipimus*. xxxiiij. diſ.* & *idem cenſuit de illiteratis* Gelaſius*, ut habetur. in. c.* Illiteratos*. xxxvi. diſ.* Præterea Iuſtinianus *imperator in auct. de* Sanctiſ. *epiſcopis. §.* clericos*. col. ix. niſi literas ſcirent, non permiſit clericos ordinari,* & *hodie etiam neque ad primam tonſuram illiterati uiri promoueri poßunt, ut in. c. fi. de tempo. ordi. in.* VI. *quod ibi intelligunt* Do-

mi. & Philip. in penitus illiterato, per tex. iunctis gl. in. d. c. Præcipimus, & in. d. c. Illiteratos, cum quo nõ poſſunt diſpenſare epiſcopi ut fiat clericus, ut notat Innocentius in. cap. dilectus. de tempo. ordi. cui aſſentiuntur Domi. & Philip. ubi ſuprà. & uide Cardi. de Turre cremata, in. c. Si in laicis. xlviij. diſtinctio. ubi facit firmam cõcluſionem, quòd ſuper omnimoda ignorantia in ſacerdote, nulla poteſt cadere diſpenſatio: quia de iure diuino eſt, quòd ſacerdos habeat ſcientiã ut habetur Oſee. iiij. cap. Si autem carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, ut firmãt Innocen. & Io. And. in. cap. Cum in cunctis. de electio. quod refert Turre cremata, in dicto cap. Illiteratos, et idem tenet Cardi. poſt Lauren. in cle. i. in fi. uerbis. de æta. & qualita. qui aſſerit quòd etiam puer unius diei baptizatus ſi ordinetur, recipit characterẽ. Pœna autem illiterati qui ad ſacros ordines fuerit promotus cùm in iure nõ ſit ſtatuta expreſſe, arbitrio iudicis relinquitur, quæ uidetur eſſe conueniẽs, ut ab ordinibus ſuſpendatur, donec ſufficientiam tali ordini requiſitam habuerit. Si uerò omnino illiterato ultra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eò dignè priuari poteſt: quia collatio beneficij facta tali non tenet: ut notat Philip. in dicto cap. fi. de tempo. ordi. in. vi. referendo Innoc. & Ioan. Andr. in. cap. Cum noſtris. de conceſ. præben. æquiparat enim Innocen. ibi illiteratum mulieri ac infanti.

Poſt

82

Poſt peractam pœnitentiam ſolennem.

CAPVT XIX.

SOLENNIS *pœnitentia ab antiquis patribus inducta eſt, ut grauia & ſcandaloſa in populis crimina euitarentur, quæ quidem ætate noſtra in uſu non eſt, non peccatorum defectu, ſed prælatorum incuria. Quia tamen futuris ſeculis eccleſia ad priſtinum decorem reſtituta, & ipſa pœnitentia ſolennis reſtituēda erit, placuit effectum, quem operatur in noſtra materia, in præſenti deſcribere, qui talis eſt. Vt qui ſic ſolennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum, ut diſponit Siricius papa in cap. Illud. l. diſtinct. & ſtatutum fuit in concilio Toletano, de quo in cap. Placuit. ea. diſtinc. Si tamen neceſſitas aut utilitas eccleſiæ exegerit, tunc deputari poſſunt inter oſtiarios uel lectores, ita quòd epiſtolam uel Euangelium non legant, ut in dicto cap. Placuit. Quod ideo ſancitum eſt propter quatuor rationes. Primò propter dignitatem ſacrorum ordinum. Secundò, propter timorem recidiui. Tertiò ob ſcandalum uitandum, quòd poſſet oriri ex memoria præcedētium peccatorum. Quartò, quia ille qui ſic ſolennem pœnitentiam egit, non haberet frontem alios corrigendi, cùm peccatum eius fuerit publicum, quas ſcripſit Archi. in dicto capitu. Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit epiſcopo ignorante, à clero deponendus eſt, quia ordinationis tempore non prodidit ſe fuiſſe pœnitentem, ut in Concilio*

carthaginien.iiij.de quo in cap.Ex pœnitentibus.eadem diſtinct. Epiſcopus autem qui ſciens ordinauerit, non manebit impunitus,quia etiam ipſe ab epiſcopatu ſuo ordinãdi duntaxat poteſtate priuatur,ut ibi. quod intellige, quando ordinauit ſcienter abſque diſpenſatione,uel cùm indiſcretè diſpenſauit, ſecundùm Archi. in dicto ca. Placuit. Poterit tamen epiſcopus diſpenſare cum prædictis ad minores,non autem ad ſacros:ut notat Silueſt. in ſumma in uerbo pœnitentia,uerſi. Tertiò quæritur,per tex.in.d.ca.Placuit. qui tex. de epiſcopo nihil dicit,uidetur tamẽ probare opinionem Silueſ. dum dicit, quòd propter neceßitatem uel utilitatem poſſunt inter lectores uel oſtiarios deputari. Ex quibus uerbis poſſet etiam dici, quòd epiſcopus pro libito uoluntatis ſuæ non poterit diſpenſare extra dictos duos caſus. Et quòd in tali caſu poſſet diſpenſare,notat Arch.in.d.c.Placuit, referendo Lauren. & Rai. licet ipſe hoc ſimpliciter dicat,non diſtinguendo inter maiores uel minores ordines.

Per ſaltum.

CAPVT XX.

CLERICIS prohibitum eſt per ſaltum ordines recipere,ut in cap.Solicitudo.lij.diſtinct.& in ca.Vno.de cle.per ſal.promo.tenet tamen collatio ordinum præpoſterè facta,licet fieri non debeat, ut not.Abb.in.d.c.Vno,ex tex.ibi,in.i.notabi. et uide Hoſtien.

83

de Hoſtien. in ſumma eiuſdem tit. in. §. i. aſſerentẽ quòd qualiſcunque ordo conferatur ſiue gradatim, ſiue per ſaltũ, character confertur, non tamen executio. Quod tamen omiſſum fuit, eſt cautè ſupplendum, ut probatur in dictis iuribus. Pœna autem quam patitur recipiens ordines per ſaltum eſt, quòd interdicitur ſibi executio ordinis quem ſuſcepit, donec omiſſum ſuppleatur, probat tex. in. d. c. Solicitudo, & ibi notant Domi. & Præpo. in. i. nota. Immò plus dicit Domi. ibi in ultimo nota. quòd eſt ibi argu. quòd recipiens ordinem per ſaltum uidetur eſſe inhabilis, ut non poſſit ad maiores ordines promoueri, etiã poſt ſuppletionem ordinis omiſſi, niſi ſecum diſpenſetur, etiam ut maiores poſſit ſuſcipere. Et uide poſtea eundẽ Domi. ibi in. i. q. ubi concludit poſt Archi. quòd talis nõ eſt ipſo iure ſuſpenſus ab ordine ſic recepto, ſed per ſententiam ſuſpendẽdus, quod ibi etiã ſequitur Præp. Vide tamen eoſdem Domi. & Præp. ibi, qui poſt Hugo. & Archi. tenent quòd ſi quis ſe faceret ordinare ſcienter per ſaltum, uel ambitionẽ, uel ſuperbiam, debet omnino deponi, nec ſecum diſpẽſaretur, uel ſaltem non de facili. Nec poteſt inſuper per ſaltum promotus in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare ſine diſpenſatione, ut probat text. in d. c. Vno. & ibi notat Abb. in ultimo not. Quæ diſpenſatio poteſt fieri per epiſcopum quando ſcienter fuit promotus per ſaltum, & non miniſtrauit. iniuncta ſibi pœnitentia, & facta cauta ſuppletione eius quod omiſſum eſt: ut notat Hoſti. ubi ſupra, in. §. ſi. & ſequitur

Domi.*ubi ſuprà poſt* Archi.Domi.*tamẽ refert ibi eun dem* Hoſtien.*in.d.cap.* Vno,*tenentem in hoc contrarium, immò quòd ſcienter recipiens ordinem per ſaltum,quia doloſe offendit mentem tituli,de cle.non or di.miniſ.& de eo qui fur.ordi.rece.dato quòd in illo non adminiſtret,cum tali ſolus papa diſpenſat.* Et *uide* Præpo.*ibi,qui eadem uerba* Hoſtien. *refert, & addit quòd non poteſt adminiſtrare in ordine ſic ſuſcepto,et eſt deponendus.* Sed *ſi miniſtrauerit, credens ſe promotum fore gradatim,licet uicini contrarium aſſerãt, cùm talis fuerit promotus in minori ætate diſpenſat epiſcopus ſecundùm* Hoſtien.*in dicta ſumma.* Si *tamen ſcienter promotus per ſaltum miniſtrauerit in ordine non gradatim recepto,non poteſt cum eo niſi per ſedẽ* Apoſtolicam *diſpenſari, ut per eundem* Hoſti.*ibi quia incidit in pœnam tituli de cle.non ordi.miniſ.quod ſequitur* Domi.*ubi ſuprà.* Et *uide* ſilueſt.*in ſumma, in uerbo irregularitas. in.§.* Vndecimò *quæritur . ubi facit bonam diſtinctionem ſequendo* Hoſti. Bonauen. Raimun. *&* ſupplemen.*& tenet contra ſummas* Angelicam *&* Roſellam.

Furtiuè.

CAPVT XXI.

FVRTIVE *dicitur quis ordinem recipere,quando ſine ordinatione & ſententia ſuperioris,& ſine examinatione quis ingerit ſe cum multitudine ordinando=*

84

ordinandorum, ignorante ordinatore, & ſic ordines recipit, ut per glo. in. c. i. in uerbo furtiuè eiuſdem ti. & per Hoſtien. in ſumma. §. i. & latius per Abb. in rubri. eiuſdem tit. Qui autem tali modo receperit, ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poteſt in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, uel ad ſuperiorē aſcendere ſine diſpenſatione papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat; Epiſcopus & Abbas poterunt diſpenſare: ut patet in capi. i. cum duobus ſequentibus eiuſdem titu. de quo per Ange. in ſumma, in uerbo irregularitas. in. §. xxiij. & per Silueſ. in ſumma, in eodem uerbo, in. §. Tertio quæritur. Item nota quòd dicitur quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines & ſubdiaconatum in una eademdie, uel quādo recipit duos ordines ſacros ſimul, ut probatur in cap. ij. & fi. de eo qui ordi. furti. ſuſcepit, & notat Hoſtien. in dicto. §. primo.

Extra tempora & ante ætatem legitimam, & ab alieno epiſcopo.

CAPVT XXII.

ORDINATVS *extra tēpora ſuſpenditur, donec cum eo diſpenſetur, ut in ca. Cum quidam. de tempo. ordi. Item ordinatus ante legitimam ætatem ſuſpenditur uſque ad eius aduentum, ut in capitu. Vel non eſt compos eodem titu. Non tamen eſt ipſo iure ſuſpenſus, ut notant Bernard. Rai. Guilielm.*

Archi. Anto. Paul. de eleazar. & Zabel. in uarijs locis relatis per Archiepiſcopum Florenti. in. iij. parte. titu. xxviij. cap. i. in fi. Ordinato inſuper ſine licentia ſui præſulis ab alieno Epiſcopo, interdicitur ordinis executio, ut in cap. Quod translationem, eodem titu. Hodie uerò ordinatus aliquo de prædictis tribus modis eſt ſuſpenſus ipſo iure, & celebrans efficitur irregularis, à ſolo papa abſoluendus, & beneficijs poteſt ipſo iure priuari: ut habetur in extrauag. Pij. ij. quæ incip. Cum ad ſacrorum ordinum. de qua ad iſtud propoſitum meminit celebris memoriæ doctor Hiſpanus Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate, in capi. de ſuſpenſione. in. ij. col. & refert etiam eam ad hoc Silueſ. in ſua ſumma, in uerbo irregularitas, in. §. Decimo quæritur, qui allegat regulas Innocen. viij. et Alexand. vi. Roma. Pontificum, quam etiam extrauagantem ſeruari præcepit Leo. x. in ſuis regulis Cancellariæ, in regula. xxij. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paulus papa. iij. in ſuis regulis, in regula quæ etiam incipit, Item de clericis, quæ eſt. xxiiij. in ordine. An autem promotus ad ſacros ordines ante. xiiij. annum cogatur continere, ſi poſtquam peruenerit ad ætatem legitimam uult contrahere matrimonium, uide Hoſtien. in ſumma. de cle. per ſal. promo. in §. i. in fi. qui mouet queſtionẽ, refert opiniones contrarias, & in ea quam ultimo loco ſcripſit, uidetur tenere quod talis non cogitur continere. Contrariũ tamen uidetur tenere glo. in ca. Vno. de cle. per ſal. promo.

in uerbo

35

in uerbo diſcretionis, quæ mouet iſtan quæſtionem, ubi tamen Abb. *refert* Archi. *poſt* Hugo. *in cap.* Puer. *i. quæſt. i. tenentem quòd ſi ordinatus ante pubertatẽ illa adueniente uult tenere clericatũ, & gaudere priui legio clericali, tunc tenetur continere aliàs ſecus, quã opinionem approbat, & dicit hoc fuiſſe de mente* In= *nocen. &* Hoſtien. *& uide* Præpo. *in cap.* Subdiaconus. *lxxvij, diſtinct. tenentem quòd* Docto. *communiter in dicto capit. i. notant quòd ſi factus maior contradicit non acceptans ordinem, non tenetur continere, ex quo dicit ipſe quòd reſultat monſtrum, uidelicet quòd mi= nor recipit characterem ordinis ſacri, & tamen ſi con tradicat maior factus, non tenetur continere, licet* Cardi. *in cle. fin. de æta. & qualita. in. i. quæſtio. te= neat quòd ſi talis erat doli capax, tenetur continere, per glo. in dicto capi.* Pueri. *i. quæſt. i.* Et *idem dicit, ſi quamprimùm peruenit ad doli capacitatem non re= clamauit, quia tunc incipit obligari.* Et *uide in hoc propoſito quod notat* Nicolaus *de* Millis *in ſuo reper torio, in uerbo,* Clericus *promotus, ubi referendo* Ho= *ſti. &* Innoc. *in. c.* Pueri. *de tempo. ordi.* Et Compo= *ſtella. &* Ioan. And. *in. c.* Vnico. *de cle. per ſal. promo.* Et *in. d. cap.* Pueri. *&* Archi. *in. c.* Pueri. *i. quæſt. i. di= cit quòd promotus infra pubertatem inuitus & coa= ctus poteſt contrahere matrimonium, per glo: in. d. c.* Vnico. *& quòd idem eſt, ſi non fuerit coactus dum ta men infra pubertatem contradicat, et perſeuerit in con tradictione uſq; ad pubertatem, uel ſi infra pubertatem non con=*

non contradicit, & ſtatim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat: & quòd illud ſtatim intelligitur intra triduum. & quòd aliàs non auditur, licet gl. in dicto capitulo. Vnico. & in dicto capi. Pueri aliter teneat ſecundum eundem.

Ac ſimoniaco.

CAPVT XXIII.

RECIPIENS *ordines ab eo quem ſcit ſimoniacum, non recipit executionem, cum ordinator non habeat, nec etiam ſi ignorãter, niſi diſpenſetur cum eo. ita dicit glo. in. c.* Per *tuas. de ſimo. in glo. ſi. in ſi.* Et *notat* Hoſti. *in ſumma, de tempo.* ordi. §. A *quo, uerſicu.* Quid *ſi epiſcopum. & tenent etiam* Angelus *&* ſilueſ. *in ſuis ſummis, in uerbo irregularitas, in uerſ. Septimò quæritur.* Tu *uerò uide notabilem diſtinctionem, quam facit* Præpo. *in capitul. Statuimus. in fin. prima quæſtione prima, ubi ſecundum eum multùm refert, an quis ordinetur à ſimoniaco tolerato, quia tunc non eſt quod imputetur illi, quia licet ſciat eum ſimoniacum, debet ſacramenta ab eo recipere, niſi eſſet notorium, uel teſtibus hoc poſſet probari.* An *a ſimoniaco præciſo, quia ſi ignoranter, ex pietate eccleſiæ habetur rata. Si ſcienter & ſpontaneè, irrita eſt eius ordinatio. Si coactè, rèus erit uſurpatæ dignitatis, ſi intra menſem cùm poterit, ad eccleſiam non redierit.* Et *uide* Hoſtien. *in dicto.* §.

A *quo*

86

A quo. tenentem, quòd ſi credo uel ſcio Epiſcopum ſimoniacum, non in ſuo ordine, ſed in collatione ordinis, ſeu beneficiorum, ſi poſſum obtinere quòd ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quandiu toleratur ab eccleſia, & eſt occultus, ſecurè recipio ſi compellat me non obſtante, conſcientia repugnante.

Excommunicato.

CAPVT XXIIII.

EXCOMMVNICATI uera conferunt ſacramenta, dummodo in forma eccleſiæ gerant quòd agunt notat Hoſti. in ſumma, de tempo. ord. §. A quo, Verſiculo. Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, ſi in forma eccleſiæ fiant, ratæ ſunt, quò ad characterem, irritæ uerò quò ad executionem ſecundum eum. Et uide eundem in ſumma de ordina. ab Epiſcopo qui renuncia. §. fin. ubi notat, quòd ſi ſcienter quis recipit ordines ab epiſcopo excommunicato, indignus eſt diſpenſatione. Si ignoranter, poteſt cum eo per proprium epiſcopum diſpẽſari quò ad executionem quam in eum non tranſtulit epiſcopus excommunicatus. Et uide Angel. in ſua ſumma, in uerbo irregularitas. uer. xxx. incip. Septimò quæritur. & Silueſt. in ſua ſumma, in eodem uerbo, in. §. Septimò quæritur, ubi tenent quòd ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & quòd ſi fuerit ordinatus ignoranter

ter, diſpenſat Epiſcopus *tam in ſuſceptis, quàm in ſuſcipiendis. Si uero ſcienter, ſolus papa, & idem dicunt de ordinatis à ſchiſmaticis. Aduerte tamen, quòd ſi proprius epiſcopus fuit ordinator, tunc uidetur quòd etiam cum ignorante non poſſet ipſe diſpenſare, quia diſpenſaret ſuper defectu proprio, & ideo etiam tunc uidetur eſſe recurrendum ad* Papam, *uel ad* Me*tropolitanum.*

Hæretico.

CAPVT XXV.

ORDINATVS *ab epiſcopo hæretico, forma eccleſiæ ſeruata, licet recipiat ordinis characterem, non tamen executionem, neque ſacramenti gratiam recipit, vnde tales non ſunt ordinandi de nouo, ſed habita diſpenſatione poſſunt in ordinibus miniſtrare, niſi quis ignoranter ordinetur. Si uerò forma eccleſiæ non ſeruatur neque ipſum characterem, recipit.* Probantur *iſta ex tex. & glo. quæ ibi notat* Præpo. *in capitul.* Qui *perfectionem. i. quæſtio. i.* Et *uide* Hoſtien. *in. §.* A *quo ſupra allegato in capitul. proxi. ex quo etiam idem poteris colligere.*

87

Et à collatione ordinum ſuſpenſo.

CAPVT XXVI.

ORDINATVS *à ſuſpenſo non recipit execu tionem ordinis, licet uerè ille det ordines, ſi ſer uat formam eccleſiæ. ita uoluit* Hoſtien. *in ſumma, de tempo. ordi. in. d. §.* A *quo, in. d. uerſi.* Hæc *igitur, & Angel. in ſua ſumma, in uerbo irregularitas, in. §. xxx. incip. Septimo quæritur, quod tranſcripſit* Siluef. *in ſua ſumma, in eodem uerbo, in. §. ſeptimò quæritur.*

Et qui epiſcopatui renunciauerat.

CAPVT XXVII.

SVSCIPIENS *ſcienter ſacros ordines ab eo qui loco ſimul & dignitati epiſcopali renuuciauit, executionem officij non habet, ut in ca. i. de ordi. ab eo qui renuncia. epiſ. Quando uerò non ſcienter id fecerit, diſcretus pōtifex poterit diſpēſare, niſi craſſa & ſupina fuerit ignorantia, ut ibi: quia tunc ſi talis ignorantia præceſſerit, uel ſcientia, ſolus papa diſpenſat, ſecundùm* Abb. *ibi. Si uerò ignorantia eſt probabilis, inferior poteſt diſpenſare, ſecundum eū.* Eſt *autem probabilis ignorantia in ordinato, quando epiſcopus renunciauit in curia, & ueniens dixit, quòd nō renunciauit dignitati, uel omnino tacuit renūciationem, ut notat* Hoſti. *in ſumma, de ord. ab* Epiſcopis *qui renuncia·*

nuncia. in. §. i. uerſicu. Quid ſi à tali. per quem etiam uide quid iudicabitur in dubio, quando ſimpliciter renunciauit, de quo etiam per Abb. in. d. c. i. prope fi. qui referendo Philip. & Hoſti. concludit quòd tunc in dubio præſumitur renunciaſſe loco tantùm, & non digni tati. Et uide Ange. & Silueſt. in ſuis ſummis, in uerbo irregularitas, in uerſi. Octauo quæritur.

Suſpenſionis, excommunicationis, ac interdicti cenſura nodati.

CAPVT XXVIII.

EXCOMMVNICATVS maiori excommunicatione, uel interdictus, aut ſuſpenſus ab homine diuina officia celebrans in ordine ſuo degradandus eſt. Hanc concluſionem ponit Hoſti. in ſumma, in tit. de cle. excom. miniſ. in col. i. allegando tex. in. c. Latores, eo. ti. ex quo text. ibi Abb. in. ij. nota. colligit argumentum, quòd omne crimen inducens irregularitatem eſt depoſitione dignum, de quo ſe remittit ad notata in. c. Cum non ab homine, & in. c. At ſi clerici. de iudi. Suſpenſi uerò à canone, puta minori excommunicatione nodati, uel ſuſpenſi à beneficijs, & nō ab officijs celebrantes non incurrunt irregularitatē, etſi grauiter delinquant. Idem Hoſti. ubi ſuprà, col. ij. Et quia ſuſpenſio ſe habet multipliciter, uide bonam diſtinctionē Abb. in. c. fi. de cle. excom. depo. miniſ. Ex qua colliges quādo ſuſpenſus celebrans ſit irregularis, uel nō.

Et uide

Et uide etiam Archi. Floren. in.iij.parte,titu.xxviij. ca.i.in.§.i. ubi hoc bene examinat. Et nota quòd licet irregularitas cõtrahitur in caſibus ipſo iure, tamen pœna depoſitionis qua punitur irregularis infligitur per ſententiam,ut notat Ioan. Andr. in cap.iij. de cle. excommuni.miniſt quem ſequitur Turrecrema. in ca. Si quis epiſcopus.xi.quæſtione tertia.

Non ieiuni.

CAPVT XXIX.

SACRAMENTA altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrari à Carthegínienſi concilio prohibitum eſt,quod fuit tranſcriptum à Gratiano in.c. Sacramenta de conſe. diſtinc.i. Contrafacienti autem nulla ibi pœna ſtatuta fuit. Qui autem poſt cibum & potum etiam minimum diuina celebrauerit, excommunicationi ſubiacebit.vij.quæſtio.i.capitu. Nihil. niſi præmiſſa dormitatione, aliàs priuandus eſt beneficio ſuo,ut in capitu.Si conſtiterit.de accu.ſecundum Hoſtien.in ſumma,in titu. de conſe.eccle. uel alta. in.§. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Cardi. in capitu. Ex parte de celebra. miſſa in.iiij.quæſtio. ubi dicit quòd celebrãs poſt cibum uel potum poteſt deponi.allegat. d.ca.Si conſtiterit. & quia in illo tex.nulla fit mentio de depoſitione, intelligenda ſunt uerba Cardi.iuxta id quod notat Areti.in dicto capit.Si conſtiterit. in.iij.not.dum dicit, Tertiò tene menti hunc textum,

quòd

quòd ſi præſbyter celebrat poſt cibum ſumptum ante dormitionem, iſtud dicitur crimen graue, & dignum depoſitione à beneficio. Sed aduerte quòd ego credo quòd per illum textum non poſſet dari pœna priuationis beneficij clerico non ieiuno celebranti, quia ſecundùm Abb. *ibi poſt* Hoſtien. *uera cauſa priuationis fuit, quia ebrioſus celebrauit, quod præſumitur, quia per totam noctem ſtetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit.* Iudex *ergo attenta perſonæ & exceſſus qualitate, ac facti publicitate, pœna carceris aut ſuſpenſionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere.* Vnum *tamen nota in iſto propoſito, quòd ſomnus non eſt de ſubſtantia digeſtionis, ut quis dicatur ieiunus, ſed ſatis eſt quòd ſit perfecta digeſtio, notat* Abb. *in dicto capitulo, ſi conſtiterit. circa finem.* Vide Cardi. *in dicto capitulo,* Ex *parte. qui dicit ſufficere digeſtionem ſecundùm qualitatem cibi ſumpti: & quòd dicunt phyſici, quòd digeſtio perficitur in ſeptem horis.* Credo *tamen quòd iſtæ ſeptem horæ computandæ ſunt ab hora duodecima mediæ noctis, aliàs autem qui cœnaſſet hora prima uel ſecunda poſt duodecimam, non poſſet celebrare, etiam in undecima ante meridiem, quia licet cibus ſit digeſtus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus.*

Ac in

Ac in die ſæpius.

CAPVT. XXX.

CLERICIS in die ſæpius celebrantibus nulla pœna in ſacris ſanctionibus cōſtituta eſt, quinimmo nec illis hoc expreſſè inhibetur. Iura namque canonica ſufficere ſacerdoti unam miſſam celebrare ſolùm affirmant, ut in cap. Sufficit. de conſe. diſtin. i. & in cap. Conſuluiſti. & in cap. Te referente. de celebra. miſſa. non tamen plures dicentibus pœnam aliquam comminantur: licet text. in dicto capi. Sufficit. in fi. uer. dicat quòd pro pecunijs, aut ſeculariū adulationibus pluries celebrans una die non exiſtimat euadere damnationem, quòd magis æternam quàm temporalem pœnam uidetur reſpicere. Sed quia tale facinus in conſpectu populi graue ſolet iudicari, idq; aliquādo auaritiæ cauſa à pauperculis & parum doctis ſacerdotibus perpetratur, non debent eccleſiaſtici iudices illud leue reputare, ſed attenta facti notorietate, populiq; ſcandalo: perſonæq; perpetrantis moribus & qualitatibus conſideratis ſic in hoc errantes corrigere, ut cæteri pœnæ metu à ſimilibus cohibeantur. Adeò enim amor uiuendi in ocio, clericorum bonam partem inuaſit, ut hac tempeſtate ut laborem fugere poſſint, ſacri ordines ſuſcipiantur: euenit inſuper ut iam pauperculi ſacerdotes, eo ſolo tempore, quo ſacrificio miſſæ uacāt, totius diei ſumptus neceſſarios promereri, ac deberi ſibi contendunt, atque ob id

una ſola celebratione, pluribus qui plures eleemoſynas præſtiterunt ſatisfeciſſe arbitrantur: quod mihi ſemper iniquum uiſum eſt. Nullo enim iure, nullaq; ratione aſtrictus eſt qui ſacerdotem occupat per ſpacium unius miſſæ ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quin potius hoc aduerſari uidetur antiquis illis ſanctorum patrum decretis, quibus ſtatuerunt clericos quantumuis uerbo Dei eruditos artificio ſibi uictum & ueſtitum quærere, artificiolóque præter offenſam ſuæ profeſsionis debere ſibi parare ueſtimentum. Vt notanter inuenies in concilio Carthaginienſi. iiij. in capitulis. li. lij. liij. & in capi. Clericus uictum. cum. c. ſequenti. xci. diſtin.

Et ſine aqua & igne, uel in pane fermentato, & calice ligneo.

CAPVT. XXXI.

POENA *ſic celebrantis eſt, quòd deponatur ab officio & beneficio, ut in. c. fi. de celebra. miſſa. ubi Abb. dicit quòd doctores non exprimunt, an debeant concurrere omnia ſuprà dicta ad hoc ut presbyter deponatur, & quòd credit ipſe procedendum ſecundum qualitatem loci, & contemptum preſbyteri conſiderandum an habuerit illud in conſuetudine.*

Et ſuper altari non conſecrato.

CAPVT XXXII.

PIE quidem ab eccleſia conſtitutū eſt, quòd Euchariſtiæ ſacramentū non niſi ſuper conſecratū altare celebraretur, nō autem contrafaciēti ſacerdoti pœna deſcripta reperitur, unde Card. in d. c. fi. de celebra. miſſa. meritò quæſtionem mouet. Si quis celebrat ſuper altari non conſecrato, qua pena ſit puniēdus? & dicit quòd ſi ex malitia, uel nimia deſipientia punitur pœna illius tex. quam in cap. præcedenti deſcripſimus, & hoc propter identitatem rationis, & ulterius procedendo dicit, quòd idem uidetur in omnibus alijs exceſſibus commiſſis circa cultum ſacramentorum. Poſtremò tamen dicit quòd quia pœnæ ſunt reſtringendæ, locus erit pœnæ arbitrariæ: & hoc credit uerius, niſi tanta eſſet identitas rationis, quòd poſſet eſſe locus pœnæ illius text. & in propoſito huius cap. uide text. in cap. Nullus. de conſe. diſtinctione prima, qui dicit, quòd nullus preſbyter in eccleſia conſecrata aliud altare erigat, niſi quod ab epiſcopo loci fuerit ſanctificatum uel permiſſum: & ſi clericus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret illud tanquàm conſecratum, & ut in eo celebraretur ſine aliqua ara conſecrata.

Sine orario ſeu ſtola,& alijs ueſtibus ſacris.

CAPVT. XXXIII.

SACERDOS *cùm ad ſolennia miſſarum accedit, non aliter accedere debet, quàm orario utroque humero circunſeptus, ſicut tempore ordinationis ſuæ dignoſcitur conſecratus, ita ut de uno eodemq; orario ceruicem pariter & utrumque humerum premens, ſignum in ſuo appareat pectore crucis. ita diſponit concilium* Bracarenſe,*quod tranſcriptum eſt in c.* Eccleſi. *xxiij. diſtin.* Si *quis autem aliter egerit, excõmunicationi debitæ ſubiacebit,ut ibi: de quo tex. meminit* Durãdus *in* Rationali *diuinorũ officiorum. c.de ſtola, ubi dicit quòd fortè quis diceret illud decretum eſſe abrogatum per contrariam generalis eccleſiæ conſuetudinem: nam non ubiq; partes ſtolæ reducuntur ante pectus in modum crucis.* In *his tamen regnis conſuetudo ſeruat decretum illius concilij:& licet ille text.ſolùm de orario ſiue de ſtola diſponat.* Si *clericus ſine caſula, aut alijs ueſtibus ſacris celebraret, nihilominus puniendum credo ſuperioris arbitrio.* Et *aduerte quòd dum text.in dicto.cap.*Eccleſiaſtica. *dicit quòd clericus propter hoc excommunicationi ſubiaceat, exponit ibi* Archi. *dupliciter:* Primò *ſi admonitus non uult ceſſare.Secundò excommunicationi,id eſt ſuſpẽſioni ad tempus pro arbitrio iudicis, cùm ibi non determinetur tempus: & hanc ſecundam expoſitionem credo ueriorem.*

Ac in priuatis locis ſine epiſcopi licentia celebrarunt.

CAPVT. XXXIIII.

SICVT *non alij quàm ſacrati* Deo *ſacerdotes debent miſſas celebrare, nec ſacrificia ſuper altare offerre, ſic non in alijs quàm in domino conſecratis locis. i. in tabernaculis, diuinis precibus à pontificibus delibatis, miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licet, niſi ſumma coegerit neceſsitas. uerba ſunt ſingularia tex. in cap. Sicut. de conſe. diſtin. i.* Et *in concilio* Triburienſi, *de quo in. c. ſequen. diſponitur, quòd miſſarum ſolennia non niſi in locis ab epiſcopo conſecratis, uel ubi ipſe permiſerit celebranda ſunt: idem etiam diſponitur in cap.* Hic *ergo: eadem diſt. quæ iura ſacerdotibus contrarium facientibus pœnam non ſtatuunt. tex. autem in cap.* Nullus *preſbyter. el. i. eadem diſt. idem prohibet illis, qui de cætero participes uoluerint eſſe ſacerdotij. per quæ uerba uidetur comminata talibus pœna amittendi participationē ſacerdotij. Sexta autem ſynodus de qua in cap.* Clericos, *eadem diſtinctio. dicit,* Clericos *qui miniſtrant in oratorijs quæ intra domum ſunt cum cōſenſu epiſcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis uerò hoc non obſeruauerit, deponatur.* V*nde fortè ſumpta occaſione acerrimam pœnam talibus imponendam ſcripſit lex noſtri regni, uidelicet quòd clerici qui taliter celebrant, deponantur, & in perpetuum carcerem damnentur.*

nentur. ita diſpouit Lex . iiij. titu. x. particu. i. de qua nempe grauitate pœnæ ſummè mirandum eſt, cùm hoc iure canonico non ſit expreſſum, parque per hoc fiat delictum hoc pluribus alijs grauiſsimis, pro quibus pœna ſimilis imponitur. At ne quiſquam ſibi ſuadeat hoc non eſſe tam graue iudicandum, ex eo quod pium & chriſtianum uideatur, ubilibet uelle uidere corpus redemptoris noſtri, & quia plures propter hoc ſæpius audiunt miſſam, qui alias non audirent: nam contrarium aperte dicit text. in dicto capitu. Sicut. per hæc uerba, ſatius eſt enim miſſam non cantare, uel audire, quàm in his locis ubi fieri non oportet, niſi pro ſumma neceſsitate contingat. Quis enim dubitat antiquos illos ſanctiſsimos eccleſiæ patres plus dilexiſſe quàm nos redemptorem noſtrum, eiúſque aſpectu delectari magis, & flagrare deſiderio, & tamen non niſi in eccleſijs illum uidere, ſeu ſi ſacerdotes erant in eis tantummodo de cœlo illum ad manus proprias (admirandis illis conſecrationis uerbis) aduocare audebant. Nos uerò ad cubicula ſeu cœnacula noſtra illum quotidie trahimus, nulla neceſsitate urgente, ſed aut deſidia quadam ad eccleſiam eundi, aut ſuperbo quodam faſtu quaſi iam parum ſit ſolis hominum obſequijs coram hominibus uenerari; niſi etiam inter noſtram mundi pompam connumerare liceat, quòd adhuc ipſe filius Dei ad domus noſtras nobis miniſtraturus accedit. Ad domus inquam ludis, blaſphemijs, ebrietati-

*tibus, ac luxuriæ actibus obſcœnis ſæpiſsimè uiola=
tas; cùm eccleſias ſanctas Dei ſola unius coniugalis
actus pollutior ſine peccato facta contaminet. Si ho=
norabilior nobis aliquis ad nos accedere uult, ſum=
mum dedecus arbitramur, ſi non præueniamus eun=
dem ad eius hoſpicium euntes: At quem credimus
Deum, quem confitemur redemptorem, quem tremen=
dum iudicem expectamus, angelicis conſtipatum cho=
ris ad ſordida noſtra receptacula non modò uenire
permittimus, ſed, ſi fas eſt dicere, compellimus. Ad=
uertant quæſo uniuerſi Chriſtiani, & tempeſtatis
huius calamitatem conſiderent, & aliqua Germaniæ
oppida tam cæleſti hoc munere (corpore uidelicet
filij Dei) orbata cognoſcant, quum in omnibus re=
troactis ſeculis nuſquàm id contigiſſe legamus:
quàmuis Deus ipſe ſumus plures hæreſes in ſui offen=
ſam prædicari & recipi permiſerit; & quòd hoc mi=
ſerrima noſtra ætate ſucceſſerit, ad irreuerentiam er=
ga dominicum corpus referamus. Conſtat enim nuſ=
quam ſacerdotes maiori habitos contemptui, & Eu=
chariſtiæ donum maiori ingratitudine ſuſceptum, &
irreuerentia tractatum fuiſſe. Timeantque qui talia
contēnunt, tam graue Dei ſubire iudicium, tātiq; mune
ris priuationē ſibi & poſteris promereri. Satis enim
ſecuri uiuebāt (paucis elapſis annis) qui talem nunc pa
tiuntur animæ morbū, & ſalutis æternæ diſpendium.
Vt autē magis pudeat Chriſtianos hanc redēptori ſuo
irreuerentiā facere, legant obſecro AEmilium probum*

in uita Alcibiadis *ſcribentem, aſperſum fuiſſe infamia quòd in domo ſua facere myſteria dicebatur, quod nefas erat more* Athenienſium. Et *ſi inter ethnicos (qui lapidibus & dæmonibus immolabant pecudes) nefas eſſe hoc domi agere perpenderint, quàm ſit indecens intelligant omnipotenti* Deo *patri, & creatori omniũ unigeniti filij ſui ſaluatoris noſtri corpus & ſanguinem uirgineis uiſceribus compactum, cum ipſa diuinitate unitum in impuris domibus offerre.* Ad *tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret epiſcopos omnes deprecari ſummum* Pontificem, *ut altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & conceſſas reuocaret, ac interim in ſuis diœceſibus prohibere, ne quiſquam ſacerdos in priuata domo celebraret, niſi prius decentia loci per eos, aut ſuos uicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicum ſeu notariorum lucrum non cedat,* Prohibere *inſuper, ne ornamenta eccleſiarum alicui extra illas commodentur.* Deceret *inſuper ipſosq; præſules ad aliorum exemplum nunquàm niſi in eccleſiis celebrare, aut miſſam audire, nam ipſis etiam epiſcopis in domibus nullatenus licere celebrare, diſponit text. predictus in capi.* Sicuti.

Miſſam

93

Miſſamque pro requie defunctorum promulgatam: pro uiuis celebrarunt hominibus,ut illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT XXXV.

POENA *huius criminis eſt,ut alia perpetrantes à proprio ordinis gradu deponãtur,& exilij perpetui ergaſtulo relegentur,ut cautum eſt in concilio* Toletano,*quod refertur in cap.* Quicunq; *ſacerdotum.*xxvi.*quæſt.*v.*de quo tex.meminit* Hoſtien.*in cap.fin.de ſortile.& ibi* Ioan.*de* Ana.*in fine.meminit etiam* Paul.Grillandi *in tracta.de ſortilegijs,in. xiiij. quæſt.& in.xvij.& habetur ille tractatus & alij ſui in.iiij.uolu.tractatuum huius nouæ impreßionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad uolumina decem.* Et *quia* Gratianus *refert breuiter uerba illius cõcilij* Toletani,*si quis cupiat illud originaliter legere inueniet in ſynodo. xvij.* Toletana *celebrata .* Era. Dccxxxij.*in.c.*vi. *ſub rub.de his qui miſſam defunctorum audent pro uiuis maleuolè celebrare.* Quæ *ſynodus hucuſque non eſt impreſſa.*

Euchariſtiam ob ebrietatem ac uoracitatẽ euomuerũt.

CAPVT XXXVI.

CLERICI *uel monachi, ſeu diaconi,preſbyteri quibus tale contigerit,lxx.diebus debent pœnitere,ut in cap.* Si *quis per ebrietatem . de conſeq. diſtin.*

diſtin.ij.ubi uide Cardi. de Turrecremata, qui dicit quòd conſiderata cauſa uomitus,quæ ponitur in text. ſcilicet ebrietate & uoracitate, & circunſtantijs non uidetur quòd pœna taxata excedat,& ideo ſecurè iniungenda eſt. Cùm autem tex.non aperiat qualitatem pœnitentiæ,quæ debet fieri in illis diebus, uidetur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius pœnæ eſt,quia ſecundũ ueriorẽ & ſecuriorẽ opinionem quãdiu ſpecies ſacramentales remanent in ſuo uero eſſe, ſub eis conſiſtit inſeparabiliter corpus chriſti, & ſic ſi prædictæ ſpecies eijciũtur per uomitum,ipſum corpus ſimiliter eijcitur: quem ſequitur Card. ubi ſupra,quem etiam uide in. §.fina.dicentem quòd tunc ſi ſpecies euomitæ diſcerni poſſunt, & ſunt ſumptiles,debent exſiccari & ſumi per ſe, ſi poteſt fieri,uel cum uino uel alio liquore. Si non ſunt ſumptiles,tunc reponãtur in aliquo honeſto loco iuxta altare. Si ſpecies non poſſunt diſcerni præſumuntur digeſtæ,niſi ſtatim ſint euomitæ, quo caſu reponuntur in aliquo honeſto loco.

Ac ob negligentiam ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra & in altari.

CAPVT XXXVII.

POENA *huius exceſſus ponitur in.c. Si per negligentiam. de conſe. diſtinctio. ij. per hec uerba, ſi per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillauerit in terram,lingua lambatur,tabula radetur, ſi non fuerit*

fuerit tabula, ut non conculcetur, locus conradetur, & igne conſumetur, & cinis intra altare condatur, & ſacerdos. xl. diebus pœniteat, ſi ſuper altare ſtillauerit calix, ſorbeat miniſter ſtillam, & tribus diebus pœniteat. Si ſuper lintheum altaris & ad aliud ſtilla peruenerit. iiij diebus pœniteat, ſi uſque ad tertium. ix diebus, ſi uſque ad quartum. xx. diebus pœniteat: & lintheamina quæ tetigerit ſtilla tribus uicibus miniſter abluat calice ſuppoſito, & aqua abſolutionis ſumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cùm ſit canonis antiqui, & quæ magis uidetur pœnitentiæ foro, quàm iudiciali prouidere, ſi caſus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenta facti qualitate & aſtantis populi notitia uel ſcandalo, & ſacerdotis culpa uel negligentia pœna moderabitur uel augebitur, prout æquius ſibi uiſum fuerit.

Aliquoties inſuper celebrando corpus & ſanguinem domini non percipiebant.

CAPVT XXXVIII.

HOC enim licet temporibus noſtris raró accidat, quia ſemper qui celebrat ſaltem publicè, ſumit corpus & ſanguinem domini, concilio tamen Toletano. xij. quòd habetur de conſe. diſtinct. ij. cap. Relatum, cautum eſt, quòd quicunque ſacerdos diuino altari ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe à communione ſuſpenderit, ab ipſa qua ſe indecenter priuauit

priuauit gratia communionis, anno uno repulſum ſe nouerit.

Super rebus aptis ad faciendum ſortilegia, & ad illum effectum unam uel plures miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nepharijs precibus & uerbis ſuperſtitioſis.

CAPVT XXXIX.

QVAM *graue ſit rebus ſacris uti ad committenda ſcelera nemo nõ nouit: & ſi hoc in quocunque grauiter puniendum eſt, quantò magis id faciendum erit, ſi talia perpetrans cultui ac miniſterio ſacrarum rerum eſt ordinatus. V*nde *ſacerdos qui in hoc deliquerit, deponi debet ex ſententia* Pauli Grillandi *in tracta. de ſortilegijs. in quæſt. xiiij. qui etiã deſcribit aliquas res ſuper quibus ſolẽt prædictæ miſſæ celebrari ad dictum effectũ, mouetur per tex. in cap. si quis epiſcopus. xxvi. quæſt. v. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnam depoſitionis.* Mouetur *etiam argumento tex. in cap.* Quicunque, *eadẽ cau. & quæſt. qui leuius crimen graui pœna caſtigat.* Et *dicit tandem quòd quidam dixerunt eſſe pœnam arbitrariam: quod dicit tolerari poſſe, quando factum non eſſet ualde turpe, uel perſona ſacerdotis ſimplex.*

In cuſtodia

95

In cuſtodia Euchariſtiæ deſides.

CAPVT. XL.

HVIVS *deſidiæ pœna ex diſpoſitione concilij Arelaten. de quo in. c. Qui bene. de conſe. diſtin. ij. talis eſt, quòd qui bene non cuſtodierit ſacrificium, & mus uel aliquod aliud animal illud comederit. xl. diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in eccleſia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit xxx. dies pœniteat.* Nouiſsimè autē *taliter delinquentes ab officio tribus menſibus ſuſpenduntur, ut in. c. i. de cuſto. Euchariſtiæ. Grauiori pœna puniendi, ſi aliquod nefandū inde contigerit, quæ uidetur relicta iudicis arbitrio, argumento tex. in. c. de cau. de offi. dele ga. Quali autem decentia ſeruari debeat Euchariſtia, bene ordinauit* Honorius. *iij. in. c. Sane. de celeb. miſſa. ſub talibus & notandis uerbis. Ne propter incuriam ſacerdotum diuina indignatio grauius exardeſcat, diſtrictè præcipiēdo, Mādamus quatenus à ſacerdotibus Euchariſtia in loco ſingulari, mūdo, & ſignato ſemper honorificè collocata, deuotè ac fideliter conſeruetur.*

Commendatumq; ſibi infirmum baptizare noluerunt.

CAPVT. XLI.

PRESBYTER *qui in prouincia propria, uel alia, uel ubicunq; inuentus fuerit, commendatum ſibi infirmum baptizare noluerit pro intentione*

itineris

itineris, uel aliqua excuſatione, ſi ſine baptiſmo moritur, deponendus eſt, ex decreto Martini *papæ in cap. Quicunque. de conſe. diſt. iiij.*

Beneficia plura poßident.

CAPVT XLII.

HABERE *plura beneficia inter crimina referre uolui: quia licet in noſtris temporibus non modò non iudicetur criminoſum, uerùmetiam is ſapientior habeatur, maiorique dignus honore qui plura beneficia aggregare, & acquirere ſcinerit: hoc perniciosißimum chriſtianæ reipublicæ, eccleſiæque uniuerſalis ſtatui, animarúmque ſaluti fore cenſeo. Idque ratione naturali obuiare, ac ſanctis eccleſiæ conſtitutionibus, plurimúmque ſanctorum doctorum opinionibus contradicere. Quid enim rationi naturali aduerſum magis, quàm quòd unus & idem homo uaria eccleſiæ ſtipendia in uarijs & diſtantibus ſæpe locis, & quibus uaria incumbunt onera, in ſeipſo ſuſcipiat? Quæ eſt enim humana reſpublica quæ ſuos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios ſtipendijs in abſentia frui & uagari permittat? Quis in ſua quãtumuis ampla & ditißima domo, uni miniſtro abſenti ſalaria plurium miniſtrorum perſoluit, ac ab eo quoſcunque ſuo nomine ſubrogatos admittit? Sola domus* Dei *eccleſia ſancta tali inordinatione ſuo priuatur miniſterio, ac debitis fraudatur obſequijs. Quid*

debet

debet eccleſia Dei *plurium nobilium uanitati, ut patrimonio Ieſu Chriſti dilectiſsimi ſponſi ſui, quod flagellis, alapis, ſanguinis effuſione quæſiuit, eorum alat accipitres, educat canes, ſaginet equos, nutriat lenones ac ſeditioſos homines, qui paſsim rempublicam turbent? Quid nempe debere poteſt pluribus alijs ruſticorum filijs, ac ſuis parentibus indoctioribus, à quibus ſolum (immò uix) aratra & boues in ſucceſsionem habere potuerunt, qui illicitis medijs plura occupant beneficia, ut cum illis amplam ſibi parent ſupellectilem, uarios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis ſumptibus pecuniam habeant? Quid denique eccleſia eadem, quantumuis peritiſsimis ac literatiſsimis uiris debere iudicabimus, ut beneficiorum congerie ſuæ ambitionis inſatiabilem ſitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina ſua nunquàm eccleſiæ catholicæ profuerunt, nec prodeſſe curant? Dic mihi quicunque es, quantacunque polleas eruditione, an eo ſolo quòd uigilias ſuſtinueris, ſtudio uacaueris, tibi aſtricta eſt eccleſia* Dei, *ut te in ſtatu grandi, ac pompa magna ſuſtineat? Vidiſti ne aliquando artificem aliquem eo ſolo quòd artem didiceret optimè à* Republica *alimenta ſuſcipere? An ex quòd arte ſua* Reipublicæ *utilis eſt? Quid igitur tibi ſuades, eò quòd ſtudueris licere tibi plura eccleſiæ beneficia retinere, cùm nec unius eorum onera ſubeas? Aduerte quæſo, quòd literatis uiris non plura beneficia, ſed maiora concedi ſanxerunt* Canonica *iura. Si quan-*

do uerò

do uerò ut plura habeant beneficia cum peritis diſpen- ſare conceditur, ob eccleſiarum utilitatem, non eorum, id effici debet. Quid enim prodeſt ſtudium tuum eccleſiæ ſanctæ, ſi id ſolùm operatur, ut plura occupes loca, in quibus plures poſſent eidem deſeruire, qui ſufficienti peritia, & maiori charitate ſeu uirtute iniuncta onera ſubirent? Quid prodeſt illa doctrina tua, ſi oues Chriſti tibi commiſſas, imperito mercenario cum tenui ſalario paſcendas committis? Quis ergo inficiabitur hoc aduerſari naturali rationi, ſi eadem ratione non caret? Quod nempe apertiſsimè comprobant leges antiquæ gentilium (qui ſolo naturali lumine regebantur) in quibus prohibitum erat expreſſe, ut apud eos non eſſet uir duplex, aut multiplex, ſed quòd ſinguli ſingula facerent, ut in Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda uerba Iuſtiniani, in. l. Nemo. C. de aſſeſſo. dum dicit, Neque enim facilè credendum eſt duabus neceſſarijs rebus unum ſufficere: Quodq; id ſanctis obuiet canonicis inſtitutis, apertè monſtratur. Primo quidem cõtrarium diſpoſitum eſt in. vij. ſynodo, ut refert Gratianus in. c. i. xxi. quæſt. i. ubi dicitur, Clericus ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus eccleſijs, negociationis enim hoc eſt & turpis lucri proprium commodum. Statuit hoc etiam ſancta uniuerſalis eccleſia ſpirituſancto congregata in cõcilio illo Calcedonen. celeberrimo à ſexcentis & triginta epiſcopis celebrato. in. c. x. illius concilij ubi diffinitum eſt non licere clericis in

eccleſijs

eccleſijs duarum ciuitatum ordinari. Si quis uerò iam translatus eſt ab alia in aliam eccleſiam, nihil habeat commune cum priore. Illos uerò qui auſi fuerint poſt ordinationem illius uniuerſalis ſynodi agere contrarium, ſtatuit ſancta ſynodus cadere à proprio gradu. De qua deciſione concilij breuiter meminit Gratianus non referendo dictæ pœnæ appoſitionem in.c. Clericum.xxi.quæſt.i. Hoc præterea aduerſatur diſpoſitioni concilij Placentini per Vrbanum papam celebrati, de quo in.c.Sanctorum.lxx.diſtin.ubi hæc pluralitas beneficiorum probibita eſt per hæc uerba. Omnino autem iu duabus eccleſijs aliquem intitulari non liceat. Hoc etiam improbat Toletanum concilium, de quo meminit Gratianus in.c.Vnio.x.quæſt.iij.in uer. Sed & hoc,per hæc uerba, uidelicet, Sed & hoc neceſſarium inſtituere duximus, ut plures eccleſiæ uni nequaquam commitantur preſbytero, quia ſolus per totas eccleſias nec officium ualet perſoluere, nec rebus earum neceſſariam curam impendere. Celebre etiam illud Lateranenſen cõcilium cui Alex.tertius interfuit, de quo in.c. Quia in tantum, de præben. Præbendarũ multitudinem Canonibus inimicã, materiam diſſolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarũ continere expreſſè atteſtatur. Vnde dicit Abb.in.c.Conquerente.de cle. non reſidentibus, in iij.nota.alegando gl.in.c.Dudũ,el.ij.de elec.in uerbo intitulatam, quòd ſine peccato mortali nõ poteſt quis habere plura beneficia, quãdo alterum per ſe ſufficit.

e Et uide

Et uide etiam Ioan. de Lignagno in tractatu de plura litate beneficiorum, maximè in col.ij. ubi concludit quòd de iure communi unus non poteſt habere duos ti tulos beneficiales eccleſiaſticos extra caſus in iure ex preſſos, & adducit optima fundamenta in propoſito. Extāt inſuper ſanctorum ac grauium uirorum cōmen taria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum dānant, eamq; animabus periculoſiſsimā eſſe demōſtrant opti= mis ac urgētibus rationibus, quas hic trāſcribere no= lo: patent enim uolētibus legere eas in tractatu cōtra pluralitatē beneficiorum, quem edidit ſingularis uitæ, ac magnæ doctrinæ uir Dionyſius Cartuſien. præ ma= ximè in Vij. articulo uſque ad totū. xi. Poſuit etiā ali qua notāda in propoſito alter Cartuſienſis antiquior Dionyſio in libro ſuo de uita Christi, in. c. lxViij. de ambitione, & quibuſdā alijs defectibus clericorū. Fir mat hoc etiā apertè diuus Bernardus in epiſto. cclxxi. ad Comitē Theobaldū, ubi tradit honores & dignita= tes eccleſiaſticas debere dari ijs qui eas dignè ac ſecun dum Deū adminiſtrare uelint & poſsint. Neque licere cuiquā habere plures in pluribus eccleſiis, niſi diſpēſa toriè ob magnam uel eccleſiæ neceſsitatem, uel perſona rum utilitatem. Et uide in propoſito beatum Thomam in quolibe. ix. in articu. XV. Ioan. Maioris in. iiij. diſt. xxiiij. in quæſt. Vi. et, Vij. ubi inter alia cōcludit quòd tenens plura beneficia cum diſpenſatione, in qua non eſt rationabilis cauſa diſpenſandi, non eſt in ſtatu ſa= lutis. Scripſit etiam aliqua Gabriel in expoſitione ca= nonis,

nonis, in lectione.xxviij. in duabus ultimis col. ubi etiam oſtendit quomodo diſpenſatio papæ in hoc non ſuffragetur, niſi fiat ob neceſſitatem uel utilitatem eccleſiæ. Et *ultra opiniones grauium & ſingularium doctorũ in iſta materia miracula quædã referũtur per ſupra dictos doctores* Cartuſi.*per quæ periculũ habẽtiũ plura beneficia dignoſcitur, quæ quidẽ à* Chriſtiano *uiro cõtemnẽda nõ ſunt.* Nec *enim æterna ſalus propter delicatiorẽ uictũ, & ornatiorẽ ueſtitũ, ſeu ãpliorẽ familiã, in dubio ponẽda eſt, eſſetq; conſentaneũ, et ſicut patimur ob ſolam opinionem eorum qui medicinã ſcripſerunt, ſanguinem minui pluraq; alia nobis inſipida & ſatis faſtidioſa propinari, ne ſalus corporis periclitetur (cùm ſæpius eueniat ipſis* Medicis *ſcriptoribus, aut alijs uiuis qui ipſorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, non ſolum nõ liberari à morbo, ſed eadem phlebotomia qua ſanari credebant mori ac periclitari infirmos) ſic ſequendo opinionem ſanctorum, uel inſignium doctorum ob ſalutem animæ pecunias minui, aliquaq; & ſi corpori moleſta, tolerare.* Cũ *ex hoc nullũ nobis corpori nec animæ timeri poſſit periculũ, ſed animæ poſt obitũ, & corpori poſt reſurrectionẽ certior et ſecurior ſalus æterna promittatur.* Relicta *igitur animæ pœna ſupremo illi mortuorum ac uiuorũ iudici, qui ſolus intelligit delicta cunctorum, prima pœnarum quæ ſe offer in huius ſeculi cõtentioſo foro eſt, quòd habẽs plura beneficia, quàmuis ſimplicia, quorũ alterũ ſufficit per ſe ad uitã beneficiati*

 ciati

ciati poteſt legitimè altero priuari, hoc probat tex. in.c. Cõquerẽte.de cleri.nõreſiden.ſecundum Abb. ibi in iij.nota. quod dicit ualde notabile,& nũquàm obliuioni tradendum,& dicit eſſe caſum ſolennem priuandi aliquem beneficio ſuo, licet uelit in eo reſidere. Iuſtiſsima quidem eſt pœna iſta, licet his temporibus infelicibus inuſitata, non quia uires amiſerit, ſed ex negligentia aut auaritia ſuperiorum, quorum aliqui in ſacrorum Canonum executione torpeſcunt,reliqui uerò cum plures eccleſias epiſcopales ſimul aliquando, aut cum una epiſcopali plura alia beneficia retineant, ſuique officiales aut habeant aut ambiant plures dignitates ſiue beneficia, auaritia cæci aliorum cupidinẽ (& ſi eccleſijs,clero ac diuino cultui pernicioſam) refrenare non ſatagunt. Secunda eſt que in concilio generali ſtatuta fuit, ut habetur in cap. De multa.de præben. cuius uerba ſunt. Quicunque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, ſi prius tale beneficium habebat, eo ſit ipſo iure priuatus, & ſi fortè illud retinere cõtenderit,etiam alio ſpolietur: is quoque ad quem prioris ſpectat donatio,illud poſt receptionẽ alterius liberè conferat cui meritò uiderit conferendum. Et ulterius decernit tex. idem eſſe obſeruandum in perſonatibus. Fuit etiam extenſa pœna iſta per iura Sexti & Clementinarum, primò ad regulares dignitates, ut in.c. Cum ſingula. de præben.lib. VI. Secũdò ad prioratus,ut in cle.i.de ſupplenda negligẽtia prælato. Tertiò ad uicarias perpe-

tuas eccleſiarum parochialiũ,ut in Cle.*unica. de offi. uica.* Aduerte *tamẽ quòd ſi alicui conferantur duo cu rata ſimul & ſemel , tunc datur ſibi optio ſecundum* Abb.*ibi, col.iij.uerſi.*In *ea glo.licet alij ſecũdum eum tenuerint quòd non ualet collatio .* Q*uando uerò ali= quis calore iracundiæ reciperet ſecundum beneficium curatum, non uacaret primum,ſi incõtinenti pœnituit eum,ſecundum eundẽ ibi.d.col.iij.uerſi.* Extra *caſum.* P*œna uerò iſta uacatiõis primi beneficij nõ uẽdicat ſi bi locũ,niſi poſt habitã poſſeßionẽ pacificã ſecũdi be nefi.ita credit*Abb.*indiſtinctè ubi ſuprà,col.iiij.uer.in ea gl.*Sed *hæc quidẽ pœna de qua in.d.c.*De *multa,no uißimè & ſingulari zelo adaucta eſt per* Ioã.*xxij. in ſua* Extrauagã.Execrab.*quæ ſub ti.de præb. collocata eſt.in.§.qui uerò. ubi cauetur quireceperint deinceps dignitatẽ uelperſonatũ.ſeu offi.aut aliud benefi.anima rũ curã habẽs annexã,ſi anteà habebat aliud ſimile be neficiũ, ſi illud primũ(quo noſcitur eſſe priuatus ipſo iure, poſtquàm habuerit poſſeßionẽ ſecũdi, uel per eũ ſteterit quòminus habeat omni fraude & dolo ceſſanti bus)nõ dimiſerit in manibus ordinarij abſq; moræ di= ſpẽdio uerbo & facto ſine fraude, & ſub publico teſti monio,ipſo iure & extũc eſt priuatus dicto ſecũdo be neficio quod recepit,& quod durius eſt,reputatur in= habilis ad ſacros ordines ſuſcipiendos,& ad habẽdum quodcũq; benefi.eccl.quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines ſacros & beneficiũ incurrit etiã ipſo facto, ut uoluit ibi gl.*Zenze.*in uerbo ipſo iure.in fi.uerbis.*

Quorum aliqua patres eorum nullo mediante poſſe-derunt.

CAPVT XLIII.

ADEO *enim ſacrorum canonum conditores ſuc-ceſſionem ſeu hæreditarium ius in eccleſiis* Dei *abhoruerunt, ut* Innocentius *papa ſecundus* Apo*ſtolica auctoritate prohibuerit, ne quis eccleſias, præbendas, præpoſituras, capellanias, aut reliqua officia hæreditario iure ualeat uẽdicare, aut expoſtulare præſumat, ſtatuens quòd ſi quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare præſumpſerit, debita pœna mulcta-retur, & poſtulatis careret, ut habetur in capitulo* Apoſtolic. viij. *quæſt.* i. *Si uerò aliquis iſta cõtemnens adhuc in eccleſia in qua pater eius miniſtrauit, inſti-tuatur, pœna eius eſt ut ab ea amoueatur: ut ſtatuit* Alexan. *tertius in.c.* Ad *præſentiam. cũ duobus ſequẽ-ti. & in.c.* Quoniam. *& in c.* Ad *extirpãdas. de filijs preſby. niſi media interceſſerit perſona, ut in dict. cap.* Ad *extirpandas. & in cap. ex tranſmiſſa. eodem titu.* Aduertendum *præpterea eſt quòd licet iſti clerici contra quos hæc denunciatio facta eſt dicantur eſſe illegitimi, tamen quò ad noſtrum propoſitum, etiam ſi quis ſit legitimus nõ poteſt ſuccedere patri in beficio quod ipſe poſſedit nulla perſona mediante, ut per gloſ.* Ar-*chi.* Domini. *&* Præpo. *in dict. cap.* Apoſtolica. *& probat etiam tex. quem ibi dicit ad hoc caſum expreſ-ſum* Anto. *in.* V. *notabi. in dict. capitu.* Ad *extirpãdas.*

& no

& notat Anto. poſt Hoſtien.in capitu. Ad hæc. eodem titul. Differunt tamen in hoc propoſito quò ad alium articulum: quòd illegitimus filius non poteſt præfici in eccleſia in qua præeſt pater de præſenti, ut habeat alium canonicatum uel præbendam, licet poſsit eo mortuo habere, dum non ſuccedat in beneficio paterno: legitimus uerò poteſt inſtitui in eccleſia in qua pater præeſt etiã eo uiuo in diuerſo beneficio, ut notatur in dict. gloſ. & per Domini. & Præpoſi. ibi. Si autẽ iſti immediatè ſuccederent in beneficijs filiorũ ſuorum, nõ priuarentur eis, cùm non reperiatur probibitum patrẽ filio ſuccedere in hoc caſu, prout cõmuniter in hoc reſidẽt. Docto. in dict. c. ex trãſmiſſa. ut Præpo. aſſerit in dict. c. Apoſ. licet cõtrariũ tenuerint Hoſt. et Archi. &

In pluribus eorum intruſi ſunt.

CAPVT XLIIII.

INTRVSVS in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud ſine auctoritate eius ad quẽ de iure ſpectat collatio, notat Abb. ex tex. ibi in. c. Quia diuerſitatem. in. ij. nota. de cõceſ. præben. Et allegat tex. ad idẽ in. c. Ex frequentibus. de inſtitu. & ponit Feli. in. c. In noſtra, in. ij. corollario: de reſc. qui idẽ dicit in eo qui intrat cũ titu. habito à ſuperiore excõm. uel interdicto, uel publ. ſuſpẽſo: allegat tex. in. c. Tãta. de exceſ. præl. & allegat Domi. in. c. Propter ult. col. xix. diſt. ponẽtẽ. vi. modos quibus quis dicitur intruſus in beneficio.

Clericus autem qui ſcienter iniuſtè intrudit ſe in beneficio habente curam animarum, ipſo iure priuatus eſt beneficio ſimili cum cura quod habebat, ut in capit. Eum qui. de præben. in vi.

Viuis poſſeſſoribus eorum.

CAPVT XLV.

QVI in uiuorum ſacerdotum loco ponuntur, hoc ipſo ſunt ab eccleſiaſtica cõmunione pellẽdi, qui ſe paßi ſunt ſucceſſores uiuis ſacerdotibus adhiberi. uerba ſunt tex. in. c. i. de conceſ. præben. Vbi uide gloſ. tenentem quòd ultra hoc debet deponi, allegat tex. in cap. In primis. ij. queſtion. i. ſequitur Abb. ibi per eundem tex. qui tamen loquitur in eo qui in locum uiuentis epiſcopi procurauit ſubrogari, unde non uidetur generaliter inducendus contra quemlibet clericum qui uiuentis obtinuit beneficium. Longè enim grauius deliquit qui epiſcopatum, quàm qui beneficium uiuentis ambit & uſurpat. Allegat præterea gloſſ. in. d. c. i. ad hoc, tex. in. c. Non furem, & in. c. Eum qui. vij. quæſtio. i. ſed tex. in. d. c. Non furem, nihil probat de depoſitione. Et tex. in cap. Eum qui. ſolũ dicit quòd qui recipit archidiaconatũ uiuẽtis, eiuſdẽ Archidiaconatus honore deponitur, & ſi ulterius in loco eodẽ miniſtrare præſumit, priuatus eſt participatione ſacræ cõmunionis. Vnde nõ probat quòd deponatur niſi à beneficio quod recipit: nõ ergo intelligat

iudex

iudex,dũ glo.et Abb.*ſimpliciter dicũt quód eſt depo= nẽdus,quòd deponatur ob officio,quia hoc nullibi pro batur iudicio meo.* Patitur *præterea & aliã pœnã oc= cupans uiuentis beneficiũ, quòd efficitur infamis . ita* Abb.*ubi ſuprà per tex.in.c.* Audiuimus.*iij. quæ.ij.* Sed *ſalua eius auctoritate,ille etiã tex. loquitur in eo qui inuaſit epiſcopatũ uiuentis,nõ uerò in caſu noſtro.* Et *ſubdit præterea* Abb.*ibi,quòd talis clericus nõ poteſt amplius illud beneficiũ obtinere,& quòd credit, quòd ſolus papa poteſt cũ eo diſpẽſare,* Immò *plus dicit no tandũ,quòd taliter occupãs beneficiũ uiuentis ſcienter faciẽdo ſe inſtitui,ſi poſtea uacãte tali beneficio impe trat illud à papa,nõ facta mẽtione de inuaſione præte rita,nõ ualet collatio tãquã ſubreptitia.* Et *uide tu* Hi= *ſpa.leg.xiij.ti.*xvi.*par.i.quæ diſponit quòd recipiẽs beneficium uiuẽtis perdit illud,& nunquã debet aliud habere,& iudex qui priuat eũ beneficio,& reſtituit ui uẽti,põt pronũciare illũ infamẽ,& poſtea ponit duos caſus in quibus impunè recipit quis beneficiũ uiuẽtis.*

Et occaſione laicæ recognitionis nõ requiſita epiſco= pi audientia beneficia eccleſiaſtica ſibi præſumpſe= runt uendicare.

CAPVT XLVI.

CLERICI *taliter habentes beneficia , ſi com= moniti illa nõ reſignauerint,ab officio & benefi cio reddendi ſunt alieni,ut ſancitum eſt in.c.* Re= *latum.*

latum.de iure patronatus. Hodie uerò *in concilio* La*teranenſi ſub* Leone.*x.celebrato,in ſeßione.x.in bulla contra exemptos edita,in.* §.*Et quia ſæpius,diſpoſitũ eſt quòd collationes beneficiorum factæ à domicellis principibus,& nobilibus ſub colore iuris patronatus quod habere confingunt in beneficijs eccleſiaſticis nullo priuilegio apoſtolico ſuffulti,ſine ordinariorũ collationibus,& literis,& abſque aliquo ſaltem colorato titulo,nullæ & irritæ eſſe decernuntur.* Et quòd *illis utentes reddantur inhabiles ad alia beneficia eccleſiaſtica obtinenda, donec cum eis ſuper hoc per ſedem* Apoſtolicam *fuerit diſpenſatum.*

In nullo beneficiorum reſident.

CAPVT XLVII.

BENEFICIA *omnia tã ratione naturali (quæ dictat homines illis obſequia præstare à quibus ob id ſtipendia recipiunt) quàm communis iuris diſpoſitione reſidentiam requirunt, de his enim quæ animarum curam exigunt,planum eſt.* De *beneficijs uerò ſimplicibus idem eſſe firmat* Panormi.*in cap.* Quia *nonnulli.de cleri.non reſidentibus.per tex.in cap.*Super *inordinata.de præben.Conſuetudo autem quæ ferè ſemper bona opera minuit, & ſecordiam ac inertiam in hominibus alit (cùm à maiori parte eorum quæ non ſemper iuſtior eſt oriri ac foueri ſoleat)iam inualuit,ut hæc ſimplicia beneficia reſidentiam non requirant*

quirant, quam in his doctores admittendam ſcribunt, ab illaq; excuſari beneficiatos tradunt, cùm per alios eccleſijs debita præſtentur obſequia. Pœna autem clerici non reſidentis in beneficio (etiam modicæ æſtimationis) eſt, quòd illo priuetur, ut in cap. Conquerente. de cleri. non reſiden. Et ibi Innocen. & Abb. notant ex eo. Quod procedit etiam in caſu quo abeſſet clericus ex iuſta cauſa, quia poſſet priuari ſi monitus pro neceſſitatibus uel utilitatibus eccleſiæ ſuæ uenire recuſaret. Notat Innocen. in cap. Ex tuæ. de cleri. non reſiden. argumēto text. in cap. Sicut autem. Et in cap. Abſit. xi. quæſtio. iij. Quando uerò beneficia non requirunt reſidentiam, ſi clerici uagantur, ſufficit delictum uagationis ad priuationem, notat Innoc. in dicto cap. Ex tuæ. allegat tex. in cap. Non oportet. cum ſequenti. vij. quæſtio. i. Pro quo facit gloſſ. in cap. Non oportet. de conſe. diſt. ulti. quam dicit ſingularem & alibi non repertam Corſe. in ſing. in uerbo uagabundus, ad hoc quòd ſi beneficiatus eſt uagabundus, & tandiu abſit, & dubitetur an uiuat, an mortuus ſit, poterit beneficium eius conferri alteri, quod corroborat pluribus notandis cōcluſionibus, quæ procedunt in uagabundis. Modo autem procedendi ad priuationem in hoc caſu breuitatis affectu hic tradere prætermiſit, facile erit requirentibus inuenire.

Cùm

Cùm parochiales eccleſias habeant, intra annum non fuerunt promoti.

CAPVT XLVIII.

TALES *ſunt priuati ipſo iure,nulla premiſſa mo nitione,eccleſia uel beneficio parochiali,ut in.c.* Licet *canon,de elect.in.* VI. *quod adeò procedit, quòd non poteſt mora purgari anno elapſo:quia pena infligitur ipſo iure,ut not.gloſſ.antepenul.ibi, quam dicit notabilem* Ancha.*i.col.*& *poſtea in col.fina.uer ſicu.quartò quæro,*& *uoluit ante eum* Ioan.Mo. *ibi. uerſi.*Sed *nunquid,*& *idem tenet ibi* Philip.*col.ij.* An *nus prӕterea de quo in præſenti incipit ab eo tempore quo ipſius eccleſiæ regimen commiſſum extitit,*&*poſ ſeßionem eius pacificam habuit prouiſus, uel per eum ſtetit quò minus habuiſſet,probat tex.in cap.* Commiſ *ſa.eod.titu.*Si *autē iuſto impedimento non potuit cle ricus intra annum promoueri, non patitur iſtam pœ nam,ut ibi per tex.* Et *uide* Ioan. Mona. *in.d.c.licet canon.uerſi.*Sed *quid,ubi notat eſſe legitima impedi menta ad excuſandam pœnam priuationis,quòd* Epiſco *pus fuerit impeditus,uel non fuerit qui ordinaret eū, uel ſi* Epiſcopus *noluit eum ordinare.* Crederem *ta men,quòd ſi epiſcopus proprius qui non potuit uel no luit ipſum ordinare dabat ei facultatem ut ordinare tur ab alieno epiſcopo,quòd eſſet in culpa ſi non pro moueretur.* Conſulerem *præterea clericis in caſibus huiuſmodi,quando impedimenta proueniunt ex perſo*

na epiſcopi

 103

na epiſcopi,quòd proteſtarentur ſe eſſe paratos ad ordines ſuſcipiendos,ut euitemus doctrinas & opiniones doctorum in ſimilibus traditas,de quibus per Feli. *in cap.* Ex *tranſmiſſa.de præſcrip.in col.i.&.iij.* Alex. *&* Iaſ.*in.l.ij.§.quod diximus.ff. Si quis cautio .* Et *uide etiam notabiliter per* Io. Mona.*ubi ſuprà,qui diſtinguit quãdo quis incurrit irregularitatem,propter quã non poteſt promoueri,an debeat priuari , quia ſi hoc eſt ſine culpa ſua,non priuatur,ut potè ſi amittat oculum uel manũ. Si autem culpa ſua, debet beneficiũ amittere,allegat tex.in.c.i.de æta.& quali.* Aduerte *præterea quòd* Ancha.*in.d.cap.licet canon.col.fi.uer ſicu.quintò quæro,notat poſt gloſſ. antepe.ibi.quòd etiã ſtante diſpoſitione dicti text.poteſt epiſcopus monere promotum ut ordines ſuſcipiat etiã intra annum: quia illa conſtitutio uenit ad corroborationem iuris antiqui,non ad diminutionẽ:unde ſi uoluntate ſola renuít clericus ordinari nihil prætendens,niſi quia non uult,debet compelli appellatione remota per ſubtractionem beneficij & officij, ſecundum gloſſ.ibi.* Nota *tamen,quia ſi quis habeat capellaniam requirentem ordinem ſacerdotalem,non eſt priuatus illa , ſi non fuit monitus ut promoueretur,ita firmarunt* Domi.*de* Ro*ta in deci.antiquis.*Dxx.*incip.*Nota *quòd tenens capellaniam,ex ratione quia diſpoſitio illius capi . licet canon,tanquam pœnalis non debet extendi.*

Officium

Officium inſuper diuinum ut tenentur nõ recitarunt.

CAPVT XLIX.

Ex *diſpoſitione* Lateranenſis *concilij tẽpore* Leonis.*x.celebrati in ſeßione noua,in cap. de reformationibus curiæ & aliorum, delictum hoc tali pœna punitur: uidelicet quilibet habens beneficium cum cura uel ſine cura, ſi poſt ſex menſes ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit,legitimo impedimento ceſſante,beneficiorum ſuorum fructus ſuos nõ faciat,pro rata omißionis recitationis officij & temporis, ſed eos tanquam iniuſtè perceptos in fabricas huiuſmodi beneficiorum, uel pauperũ eleemoſinas erogare teneatur.* Si *uerò ultra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente,beneficio ipſo priuetur,cùm propter officium detur beneficium.* Intelligatur *autem officiũ omittere,quò ad hoc ut beneficio priuari poßit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerit,* Deo *tamen ultra præmiſſa de dicta omißione reddituri rationem.* Quæ *pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit,quoties contrà facere cõuincatur.* Hæc *ſunt uerba concilij. An autem ante eius declarationem clericus non recitans officium diuinum teneretur ad reſtitutionem fructuum, uide* Docto *. in cap.i. de celebra. miſſa.* Domi.& Phili.*in cap.fina. de reſcrip. lib.* vi. Silueſt.*in uerbo clericus lo.iiij.in.xxiij. quæſtione.*

Negociatores

Negociatores ac alienæ rei conductores.

CAPVT L.

NEGOCIARI *lucri cauſa prohibitum eſt clericis, ut in cap. Secũdum. ne cleri. uel mona.* Vnde in concilio Carthaginienſi. vi. cap. xvij. *ſancitum eſt quòd clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia abijciatur a clero ac à communione alienus ſit*. In concilio inſuper Arelatenſi. ij. in. c. xiiij. *diſpoſitum eſt quòd ſi clericus conductor alienæ rei uoluerit eſſe, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, depoſitus à clero, à communione alienus habeatur*. Aduertendum eſt *præterea, quòd quæſita per clericum ex illicita negociatione danda ſunt pauperibus, ut notat* Matthæus, *quem ibi refert* Card. *in clemen. i. in fi. de ui. & honeſt. cleri.* Et *notant* Zenze. & Rai. *ibi, quos refert* Imo. *ibi, in. ij. colum. ſi tamen totum non reddiderint, non ſunt in ſtatu damnationis, ut notat* Cardi. *ubi ſuprà, referendo fratrem* Aluarum, & Zenze. & *tenet etiam* Imo. *ibi referendo ſolum* Zenze. Et *uide* Archi. Floren. *in ſua ſumma, in. iij. parte, titu. xiij. cap. ij. §. fina. ubi ſcripſit quòd in foro pœnitentiali debet clericis iniungi, uel ſaltem conſuli quòd ea quæ taliter lucrati ſunt ſtudeant pauperibus erogare, qui ſolùm allegat ad hoc tex. in cap.* Qui *habetis. xiiij. quæſtio.* V. Ex *quo uidetur uelle, quòd non tenentur clerici ad reſtitutionem taliter acquiſitorum.*

Proxenetæ illicitorum contractuum.

CAPVT LI.

CLERICVS *proxeneta illicitorũ cõtractuum à proprio gradu debet deponi: hæc eſt ſententia* Roma. *in ſingula.* Dccxxij. *incip.* Proxeneta, *alle gat tex. in cap. si quis epiſcopus. i. quæſt. i. sed ex illo tex. iudicio meo non poteſt elici tam generalis propo ſitio, quia ſolùm diſponit in mediatore ordinum pre= cio ſuſceptorum: quo caſu præcipit tex. ille quòd cle= ricus mediator à proprio gradu decidat, & ſic depo= natur, ſecundum* Doct. *ibi.* Vnde *ego non auderem pœ nam inflictam clerico mediatori in crimine ſimoniæ per illud* Concilium Calcedonenſe *extendere ad proxe netam ſeu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta diſtinctione: ſed crederem pœnam illius text. in ſuo caſu practicandam, & clericum alterius contra= ctus illiciti mediatorem pœna arbitraria puniendum, attenta contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exemplo uel ſcandalo in= de ſuborto:* Poſſet *tamen corroborari opinio* Roma. *de qua ſuprà per text. in cap. i. de teſtibus. in.* vi. *ubi probatur quòd etiam mediator criminis dicitur ipſum delictum committere. ex quo ibi hoc notant* Ancha. *&* Philip. *& inferunt ad ſtatuta imponentia pœnam committentibus delictum, quòd uidentur includere etiam mediatores, facit gloſſ. notabilis in. l. si ſcien= ter. ff. de parrici. quæ probat quòd proxeneta in con= tractibus*

tractibus uſurarijs poteſt dici uſurarius, dum dicit quòd proxenetæ in talibus contractibus tenentur red dere uſuras, ac ſi ipſi accepiſſent, quam allegat Philip. *in dicto capitulo primo.*

Miniſtri laicorum, ac in rebus eorum procuratores exiſtentes.

CAPVT LII.

CLERICIS *qui talia agunt, & occaſione huiuſcemodi adminiſtrationis, propter pecuniariam cauſam deprehenduntur in fraude non ſubuenitur ab eccleſia, ut diſponit tex. in capitu. Sacerdotibus ne cleri. uel mona. quod intellige de clericis conſtitutis in ſacris, uel beneficiatis, ſecũdum* Abb. *ibi, per ea quæ ipſe notat in capit. i. eo. titu. ubi in fi. uerbis concludit quòd clericis in minoribus non beneficiatis non prohibentur negocia ſecularia aliàs licita.* Et *nota ſecundum eundem* Abb. *poſt* Innocen. *quòd ille tex. in capit. Sacerdotibus. dum prohibet clericos eſſe procuratores rerum laicorum, intelligitur in procuratore gene rali: nam procurare uel adminiſtrare unum negocium laicorum non eſt clericis prohibitum, quòd dicit men ti tenendum. & idem tenet* Abb. *poſt* Innoc. & Ioan. Andr. *in capitu. Sed nec. in colum. i. eo. titu. Item aduerte quòd inquantum dicitur in dict. cap. Sacerdotibus, quòd talibus clericis non ſubuenitur ab eccleſia, intelligunt* Doct. *communiter ſecundum* Abb. *ibi, quòd*

f non

non per hoc datur authoritas Iudici *laico capiendi eos. Sed dicit quòd clerici nõ debent eis ſubuenire, dando illis pecuniam ad ſatisfaciendum de fraude, uel dando fauorem eis uel auxilium, quòminus debeant reſpõdere in loco in quo geſſerunt adminiſtrationem.*

Tabellionatus officium exercentes.

CAPVT LIII.

CLERICI *in ſacris ordinibus conſtituti tabellionatus officium exercere non debent, & ſi aliter fecerint, prælati debent hoc illis interdicere, per beneficiorum ſubtractionem.* Ita *diſponit text. in capitu. Sicut ne cler. uel mona. Aßignat* Abb. *ibi duas rationes, ſcilicet quòd officium eſt uile & ſæculare.* In *cauſis uerò ſpiritualibus & eccleſiaſticis, clericos indigentes ad id officium admittendos eſſe arbitratur* Abb. *ibi, colum. iij.* Et *aduerte quòd hoc etiam habet locum in clericis in minoribus beneficiatis, ſecundum* Anton. *ibi, cui aſſentitur* Abb. *d. columna tertia, poſt* Hoſtien. *Clerici uerò in ſacris non beneficiati poſſent uti iſto officio, uoluit* Hoſtien. *ibi, quem ſequitur* Abb. Vnum *eſt præterea aduertendum in hac materia, quòd licet clerici non poßint recipere nouas rogationes tã quam tabelliones, ueteres tamen poterunt complere, probatur ex gloſ. in capitulo.* Vt *officium. in uerbo præmiſſa. de hære. in.* VI. *quæ hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit ſingularem & menti tenendam*

Philip.

Philipp. qui dicit, quòd ratio huius eſt, quia complere ueteres rogationes non eſt originale officium, ſed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac ſi à principio fuiſſent extenſæ: dicit tamen ulterius unum quod eſt notandum, quòd non debent hoc facere ſine licentia ſuperioris, ſecundum Ioannem de Lignano, & Domi. Item nota quòd clericatum uel beneficium non perdunt clerici per ſuperuenientiam tabellionatus. ita concludit Abb. ibi. columna ſecunda, licet Vincen. uoluerit quòd clericus in minoribus, ſuſcipiendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quòd ibi intelligit Ioan. Andr. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à Principe, & deputaret eum ad publica et criminalia officia. Quod ego adhuc ſubintelligerem, quando talis cœpiſſet uti officio in criminalibus, antè uerò non. Quæri præterea poteſt non ab re in materia huius capituli, ſi clericus tabellio fuit condemnatus de falſo per Epiſcopum ſuum, & poſtea per eundem reſtitutus in integrum, & conficiat inſtrumenta tanquam publicus notarius, an ualeant? quam quæſtionem mouet Bald. in primo uolu. conſil. cccl. proponitur quòd quidam, & concludit quòd non: quia epiſcopus non poteſt reſtituere infamem, cùm hoc ſit reſeruatum principi, ut per Innocen. & alios in cap. Cùm. t. de re iudi.

Ac leges & phyſicam audientes.

CAPVT LIIII.

ARCHIDIACONI, *plebani, præpoſiti, cantores, & alij clerici perſonatus habentes, necnon preſbyteri audientes ſeu ſtudentes, addiſcendo leges uel phyſicam poſt duos menſes à tempore quo audire inceperint computandos, quatuor pœnis ſequentibus ſubiacent: uidelicet quòd ſunt ipſo facto excommunicati, ac in nulla cauſa ſi patrocinium præſtare uoluerint, audiantur. Et reuerſi in choro, menſa & capitulo, & cæteris ultimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines uel beneficia ſpem amittant, niſi ex miſericordia* Apoſtolice *ſedis*. Ita *colligitur ex tex. & quæ ibi notant* Doct. *maximè* Abb. *in. c.* Nõ *magno opere. & in. c. fi. ne cleri. uel mona.* Similibus *etiam pœnis puniuntur obtinentes parochiales eccleſias, quæ ſunt plebaniæ habentes ſub ſe capellas in quibus inſtituuntur clerici perpetui, nequeuntes ab ipſis abſque cauſa rationabili amoueri, ſi leges uel phyſicam audiunt, ut habetur in capitu. 1. eo. tit. lib.* VI.

V*illarum procurationes ſuſcipientes.*

CAPVT LV.

CLERICVS *generalis procurator deponendus eſt, ut in ca. Sed nec. ne cler. uel mona.* Et *licet ille text. ſimpliciter prohibeat clericis procuratio-*

curationes: Inno. tamen quem ibi ſequitur Abb. intelligit de procuratione generali, quaſi ſentiat, quod poſſit clericus unum negocium procurare etiam laici: quòd latius ſequitur idem Abb. in cap. ij. eo. titu. dummodo clericus non ſuſcipiat illud negocium ex cupiditate, quia tunc nec unum negocium licet clerico procurare, ſecundum eum. Et ſic intelligit ſententiam Collectarij in locis per eum relatis, quæ aduerſabatur doctrinæ Innoc. quantum uero ad pœnam depoſitionis, de qua hic uide quod dicam in cap. ſequen.

Ac principum & ſecularium uirorum iuſtitiarij.

CAPVT LVI.

HVIVS exceſſus eſt eadem pœna de qua in caſu præcedenti, et per eundem tex. Aduerte tamen, quòd Abb. in dicto cap. Sed nec. uerſi. Sed quæritur. dicit quòd ſibi uidetur ualde graue quòd clericus deponatur propter exercitium iſtorum officiorũ, ſcilicet procuratoris, de quo in capit. præcedenti, & Iuſtitiarij de quo hic, maximè hodie: cùm non ita acerbè debeãt puniri delicta, ut in. c. fraternitatis. xxxiiij. diſtinct. Vnde plus ſibi placet quòd tales clerici debeant excommunicari, & non deponi, niſi eſſent incorrigibiles: quia tex. ſolùm dicit quòd delinquẽs in hoc ab eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus, & per excommunicatiouem ſatis fit alienus, & per excommunica-

tionem ſatis ſit alienus: licet Ioan. Andr. *intelligat de pœna depoſitionis. An autem clericis in iſto caſu ſit prohibitum quodlibet officiũ iuſtitiæ exercendæ.* Abb. *in dict. ca. Sed nec. credit quòd ſic, quia uerba tex. ſunt multùm generalia, & ratio generaliſsima, Quia nemo militans deo &c.* Vnde *dicit per illum tex. quòd clericus non poſſet eſſe* vicerex, *uel* vicecomes, *uel locumtenens alicuius principis ſecularis, nec habere ſub ſua cura aliquam ciuitatem ſeu locum temporalem. pro quo allegat text. magis ſpecificũ in. c. clericis. §. i. eo. tit.* Videtur *tamen ſibi quòd clerici poſſunt eſſe conſiliarij principis: quod dicit etiam ſentire* Ioan. Andr. *in. d. c. clericis. quod notat etiam* Bald. *ex text. ibi, in auct.* Habita. *in princi. C.* Ne *filius pro patre.* Et *uide* Abb. *in dic. c. clericis. ubi notat quòd prælatus poteſt eſſe conſiliarius principis ſecularis, licet nõ debeat eſſe officialis iuſtitiæ exercendæ.* Debent *tamen cauere ſecundum eum, ne conſulant in criminali cauſa etiam reum abſoluendum, quando ex hoc immineret actori pœna mortis, uel mutilationis membri in pœnam talionis.* Poſſunt *præterea clerici ſine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quam pœna mortis imponitur, quando non imminet caſus, propter quem efficitur lex, ſed fit generaliter, licet poſtea caſus occurrat, ut quis interficiatur: quia tunc clericus conſulens non animaduertit in certam perſonam, ſed prouidet ut homines ſe abſtineant à delicto: ut notat* Domi. *in cap. fin. iij. diſtinc.* Vbi *dicit hanc eſſe concluſionem*

Archi.

Archi. in. c. officia. xxiij. quæſt. v. licet re uera Archi. ibi nihil ſcripſerit de clerico, ſed ſolum aſſerit quòd princeps qui legẽ condidit, cuius authoritate homines ſunt traditi morti, non eſt factus irregularis: & non infertur, princeps ad cuius officium ſpectat tales leges condere, non efficitur irregularis, ergo nec clericus qui conſuluit ei ut illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. ubi ſuprà expreſſè tenentem quòd clerici poſſunt dare conſilium in legibus condendis: & licet ex hoc ſequatur per accidens mors alicuius, non ſunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana. in cap. Ad audientiam, in. iij. colum. uerſicu. Tertiò quæritur. de homici. Pro quo etiam facit quod notat Bald. in cap. ij. in fi. de maio. & obe. poſt Innocen. quòd papa poteſt imponere pœnam mortis ſtatuendo, ſed non exequendo, quia ſi proprijs manibus occideret aliquem, fieret ſtatim irregularis.

contra eccleſias à quibus beneficia obtinent, aduocati uel procuratores extiterunt.

CAPVT LVII.

POENA huius criminis eſt, quòd tanquam ingratus poteſt eiuſdem eccleſiæ beneficio ſpoliari: ut in cap. fina. de poſtu. in fi. Notat hoc etiam glo. in. c. Nulli. iij. quæſt. i. Tradit etiam Lucas de Pẽna in l. milites. in fi. de re mili. lib. xij. Quòd adeò procedit, quòd ſi quis eſt beneficiatus in duabus eccleſijs nõ po-

 teſt,

teſt præſtare patrocinum uni contra aliam, notat glo. in cap. Si qui ſunt præſbyteri. i. queſt. vij. quod limitat eadem glo. niſi habeat adminiſtrationem in altera earum. Si uero neceßitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandũ contra eccleſiam, ut quia tutor eſt. uel prælatus, excuſatur ſecundum Inno. *ibi.* V*el ſi hoc agat pro ſtrictè cõiunctis, uel miſerabilibus perſonis, ſecundum* Abb. *ibi poſt* Hoſtien. *An autem clericus in iſto caſu qui prohibetur aduocare contra eccleſiam, ſi in camera conſulit cõtra eam, incurrat pœnam, de qua ſuprà.* V*idetur dicendum quòd non, ſi ſequimur doctrinam* Bar. *in. l. i. §. poſtulare. ff. de poſtulan. ubi tenet quòd* Docto. *promittentes non aduocare poſſunt in camera conſulere: quòd ibi ſequitur* Alexand. *in additionibus, & quod notat idem* Bartol. *in. l.* Paulus. *§. i. ff. de legatio. uidelicet quòd* Docto. *qui non poſſunt eſſe aduocati, non dicuntur aduocare ſi mittunt unam cedulam iudici, uel ſi ei loquuntur: quod refert & ſequitur* Præpo. *in cap. Solicitudinem. de appel. col. x. qui etiã allegat* Ange. *in. d. §. poſtulare. tenentem quòd prohibitus poſtulare, non prohibetur allegare in camera, uel in ſcriptis, notat etiam* Iaſ. *in. l. i. in princi. in. iij. colum. ff. de uerbo. obligat. referendo* Bart. *ubi ſupra. Sed prædictis doctrinis non refragantibus (ſaluo meliori iudicio) contrarium crederem in caſu noſtro, immò quòd clèricus conſulendo in camera, uel faciendo in ſcriptis allegationes iuris contra eccleſiam incurrat pœnam: quia tex. in dict. cap. ſi. eam imponens fun*

datur

datur in ingratitudine, quæ reſultat ex eo quòd cleri-cus ſit aduocatus uel procurator contra eccleſiam in qua habet beneficium: quæ quidem ingratitudo ita conſiſtit in conſulendo in camera, uel ſcribendo in iure contra eam, ſicut ſi eſſet aduocatus: quia pari modo poſſunt nocere eccleſiæ conſilia clerici in camera, uel allegationes iuris ab eo ſcriptæ ſicut ſi contra illam aduocatus exiſteret: quæ paritas rationis non ſic procedit in doctrinis doctorum ſupra relatis.

Inſtituti hæredes rogati de reſtituendo hæreditatem incapaci tacitam fidem dederunt.

CAPVT LVIII.

CLERICVS *qui in hoc deliquerit perdit hæreditatem, quæ aufertur ab eo tãquam ab indigno, & applicatur eccleſiæ notat* Bal. *in. l. ſi quis presbyter.* C. *de epiſcopis & cleri. quòd confirmari poteſt ex his quæ not.* Feli. *poſt* Abb. *in cap. eccleſia ſanctæ* Mariæ. *de conſti. col. xxiij. uer. Sequuntur etiam, ubi dicit quòd in caſibus in quibus quis priuatur ut indignus hæreditate, priuabitur et clericus. & quòd ſi clericus hæres non adimplet uoluntatem defuncti priuabitur hæreditate, iuxta auct.* Hoc amplius. C. *de fideicommiſſ. & quòd ſi non petit tutorem pupillo, priuabitur ſucceſſione, per. l. Sciant.* C. *de legi. hære. Quæ etiam refert* Barb. *in conſil. xxviij. incip. Scripſit belliſsimè. in pri. uolu. in col. penul. referendo* Ancha. *in capit.*

cap.i.de conſtitutio.in.vi.charta,uerſi.Primò principaliter quæritur.facit etiam quod tradit Ioan.Bap. in repe.l.Cunctos populos.C.de ſumma trini. & fide catho.in colum.antepenulti.nume. clxxv. dum ex concluſionibus per eum præmiſsis dicit inferri, quòd clerici priuantur ut indigni,iuxta tit.ff.&.C. de his quib.ut indig.Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit fructus quos percepit ante litem motam,ut in.l.Eum qui tacitã.ff.de his qui.ut indig. Dicitur autem tacitam fidem accommodaſſe,ſiue chirographum eo nomine dederit,ſiue nuda repromiſerit pollicitatione,ut in.l.In fraudem. in princip.ff.de his qui.ut indig.Idem etiam eſt ſi fiat inſtrumẽtum coram notario & teſtibus,in quorum fide ponitur ut hoc habeant in ſecreto.ita Bar.ibi.& in.l.Non intelligitur. §.tacita.ff.de iure fiſ.Et uide gl.in.d.§.tacita,in uerbo probationibus,quæ uult,quòd per cõfeſsionem rogati probatur tacitum fideicommiſſum:quam ibi ſequitur Barto.ex qua notat unum quòd eſt in hac materia ſingulare,quòd tenetur quis reſpondere poſitioni, an fuerit rogatus de reſtituendo incapaci : quod ſcripſit etiam Bar.latius in.l.fi.col.iij.ff.de his qui.ut indig. Et in iſta materia taciti fideicõmiſsi ultra ea quæ tradunt Doctо.in locis communibus uide bonum conſiliũ Barb.xlvi.incip.Præclarè ſcribitur,in.i.uolu.Poſſet etiam dici in hoc propoſito quòd cum Barto.in.d.iij. col.d.l.fina. tradiderit quòd taliter rogatus debet ſecundum conſcientiam fiſco dare talem hæreditatem,et

non

non poteſt dare incapaci, nec ſibi retinere: quem refert & ſequitur Roſella *in uerbo filius. in. iiij. col. uerſic. quæro quod debet, &* Segura *in repe. §. cum filiæ. l.* Cohæredi*. ff. de uulg. et pu. xlv. col. uerſ.* Tertium *eſt notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur reſti tuere eccleſiæ bona illa: quod non eſt parui momenti.*

Calumniatores.

CAPVT LIX.

PRAEMISSO *prius quòd ille dicitur calumnia tor, qui falſa crimina proponit, ut in. §. notan dum. ij. quæſt. iij. & per* Anto*. in rub. eiuſdem ti.* Et *quòd irregulariter ſi ſuccumbit in cauſa, punitur eadem pœna qua ueniebat puniẽdus accuſatus, ut in. c. ij. eadem cauſa et quæſt.* Et *per* Ant*. &* Abb*. in. d. rub.* Clericus *calumnioſus accuſator priuatur officio, & uerberatus publice in exilium mittitur, ut in cap. i. de calumnia. Aduerte tamen quòd hæc non eſt ordinaria pœna clerici calumniatoris, ſed illa eadem qua punien dus erat accuſatus, & ideo in dicto capi. primo fuit impoſita illa uerberum et exilij, quia non erat propor tionabilis accuſatori pœna qua erat puniendus accuſa tus, ſecundũ* Ant*. et* Abb*. ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hãc eſſe ordinariam pœnã calumniatoris. Sed ſequendo doctrinam* Anton. *ibi, in. iiij. nota. quatenus pœna accuſati congruit accuſatori eatenus eſt imponẽ da, et quatenus ei nõ proportionatur, alia corporalis,*

loco

loco eius ſubrogatur. Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio ſuſpenditur, donec innocentiam ſuam purget, ut in cap. fina. eo. titu. Et hoc ex ratione, quia denunciator dicitur impropriè calumniator, quia aliàs ſimilitudine ſupplicij puniretur ſecundum glo. & Anto. ibi per quos etiam uide qualiter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pœna ſuſpenſionis, etiam ſi denuncians intenderet pœnitentiam tantum, & non pœnam imponendam eſſe, ut per Abb. ibi, in fin. Dicitur præterea & alio tertio modo clericus calumniator, quando in perſonam electi uel poſtulati aliqua obijcit, & deficit in probatione, ut probat tex. in ca. i. de electio. in. VI. Ex quo notat ibi gl. in uerbo calumniæ, quòd in excipiendo, accuſando & denunciando dicitur quis calumniari pœnam uerò eius qui calumniatur hoc modo deſcripſit tex. ibi, uidelicet quòd à beneficijs eccleſiaſticis triennio ſe nouerit eſſe ſuſpenſum, ad quæ ſi intra illud tempus propria temeritate ſe ingeſſerit, eis ipſo iure perpetuo ſit priuatus, niſi manifeſtiſſimis conſtiterit documentis quòd ipſum à calumniæ uitio cauſa probabilis & ſufficiens excuſaret. Aduertendum autem eſt, quòd cùm ille tex. imponat pœnam calumniatori obijciēti in perſonam electi, non uideretur extendenda ad quencunque clericum calumniam committentem in excipiendo cōtra alium in alia materia, ſed tunc arbitrariè puniendum exiſtimo, eo præcipuè, quia crimina in modum exceptionis probata

bata non ſic nocent criminoſo, iuxta notata in cap.i. de except. Quæ ſint uero cauſæ iuſtæ excuſantes aliquem à calumnia, uide gl.in.d.c.i.de electio.in.VI.in uerbo ſufficiens, quæ ponit duo exempla. Et uide Barto.in.l. Cum quidam.§.quod dicitur.ff.de acquiren. hæredi. ubi per illum tex. dicit, quòd quando eſſet publica fama, excuſatur qui fuit credulus, & accuſauit uel denunciauit aliquem de maleficio de quo erat publica fama, & non poteſt puniri pœna quæ imponitur proponenti falſas accuſationes, & dicit ſæpius fuiſſe de facto obtentum. Idem uoluit Bald.in.l.fi.C. ſi ſeruus aut liber.lib.x. quos refert Iaſ.in prædictis & alijs locis, in.l.i.in princip.ff.de eo per quem factum erit. An autem præſentatio unius teſtis releuet à pœna calumniæ, uide Ana.in capit.ij.de calumnia.in.iiij. col. ex quo colliges quòd releuat, niſi aliàs eſſet conſuetus calumniari, & in alio caſu, quando reus nihil probat, pro quo allegat Anto.ibi, & bald.in.l.fin.C. de probatio. Et nota quòd eadem ſententia eſt condemnandus calumniator, qua reus abſoluendus: ut notat idem Anto.in dict.ca.i.in.iij.nota. & Abb.in.ij.nota. qui etiam addit quòd ſi calumniator non eſt puniendus tempore ſuo, & reus fuit abſolutus, poteſt poſteà puniri ex nobili officio iudicis: quod not. ex text. ibi, regulariter autem præſumitur calumniari, qui nullas probationes producit, niſi in caſibus not. per Anto.in dicto capitu.i. quos trāſcripſit Panormita.ibi. Vnum præterea quod eſt notabile aduertat Iudex in hac materia,

teria, quòd non ſolùm propter ueram calumniam commiſſam in cauſa criminali poteſt imponi pœna corporalis de iure canonico, ſed etiã propter præſumptã calumniam in cauſa ciuili. Probat hoc ſingulariter tex. iuncta gl. fi. in. c. fi. de do. & contuma. qui non eſt alibi, ſecundum Inno. ut refert Ioan. de Ana. in. c. i. de calumnia. in col. iij. Crederem tamen quòd quanuis hoc uerum ſit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus eſt calumniator in ciuili, quàm in criminali cauſa.

Maledici.

CAPVT LX.

CLERICVS maledicus maximè in ſacerdotibus cogatur ad poſtulandum ueniam, et ſi noluerit, degradetur, nec unquam abſque ſatiſfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthaginien. Concilij. iiij. ut habetur in. ca. clericus maledicus xlvi. diſt. Si autẽ clericus uerba aliqua in depreßione officij et beneficij Romani pontifi. protulerit, tũc tex. in. c. i. de maledi. precipit illũ à temeritate tali compeſcendum per iudicẽ nulla pœna declarata, ex quo uidetur illum reliquiſſe arbitrio ſuo: cum enim uerba quæ maledici dicere poſſent in detrimentũ Romani pontifi. et ſedis Apoſtolicæ eſſent uaria, & non æqualis grauitatis et culpæ, meritò non potuit certa pœna declarati. Iudex ergo cõſideràtis qualitatibus perſonæ, uerborum, & loci, & alijs quæ in arbitrarijs conſideranda ueniunt,

ueniunt, clericum in hoc delinquentem punire debet, dum tamen aduertat, quòd ſi uerba clerici contra Romanam ſedem prolata habent in ſe ſpeciem hæreſis, puta ſi dixerit papã non poſſe condere canones, tunc punire debet illum tanquam hæreticum, ut notat Ioan. de Ana. ibi, in col. ij. in princi. allegando glo. nota. in ca. generali. in uerſi. Inhibemus. de electio. lib. vi. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum. Et quamuis idem Doctor in. iij. col. ibi audeat affirmare quòd pœna text. in capitu. felicis. de pœnis, libro. vi. habeat locum contra illum qui contra Cardinalem uerba iniurioſa protulit, motus principaliter, quia dictus tex. punit percutientem Cardinalem: & uerbum percuſsio comprehendit uerbalem percuſsionem, ſecundum Barto. in loco per eum allegato. Et motus etiam ex eo quòd diſpoſitio dicti tex. eſt inducta principaliter fauore Eccleſiæ Romanæ, & pro ipſius quiete, & ideo poteſt extendi, licet ſit facta in odium delinquentium. Hoc tamen non uidetur mihi ſalua eius authoritate poſſe iure ſuſtineri: nam licet uerum ſit quòd uerbum percutere comprehendat uerbalem iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, quòd pœna grauis impoſita percutienti comprehendat uerbis iniuriam inferentem? Quantò minus credendum eſt Romanum pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit inſequentibus hoſtiliter, uel percutientibus Cardinalẽ, uoluiſſe eas omnes pati illum, qui ſolũ uerbis quantumuis contumelioſis Cardinalẽ offenderit:

rit: cùm uerbalis iniuria quantumuis grauis Cardina libus illata, mitioribus pœnis & ſatis condignis poſ= ſit ſufficienter emendari. Religioſi autem qui in ſer= monibus ſuis prælatis eccleſiarum detrahũt, per duos menſes ſubiacere debent illis pœnis, quæ ſecundum eo= rum regulam uel ſtatuta, pro grauibus criminibus ſeu culpis eis conſueuerunt imponi, ſuper quibus abſque manifeſta neceßitate cum eis non ualet diſpenſari, ut ſtatutũ eſt in concilio Viennenſi, de quo in Clemen.i. in. §. Quibus. de priuile. Clericus uero qui murmurat alienus ſit à fratrum unitate, & opus eius abijciatur, itaque iuxta menſuram operis in hoc peccans ſacerdo tis iudicio pœniteat. ita cautum eſt in. viij. ſynodo Gra tiano referente in capit. Alienus. xc. diſtinct. Si tamen clericus aliquem iniurioſis uerbis diffamauit, poterit ille contra ipſum clericum agere actione iniuriarum, & ſi fuerit condemnatus, efficitur infamis: ut probat tex. & ibi notat Abb. in. c. Cum. t. de re iudi. qui dicit illum text. procedere etiam in clerico, ſecundum unum intellectum: quod procedit ſiue agatur contra eum cri minaliter, ſiue ciuiliter: quia utroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiam, ut concludit Abb. ibi, in. i. colum. poſt glo. ibi licet gl. contrarium ſenſerit in capitu. At ſi cleri. de iudi. Et ſiue uerum di xerit, ſiue falſum, quando id facit animo iniuriandi et ſine cauſa nihilominus tenetur actione iniuriarũ, con= cludit Abb. in dict. cap. Cum. t. in fin. col. poſt plures per eum relatas opiniones, & ponit etiam addi. Bart.

quæ

113

quæ plures doctores refert in.l.iij.in princip.ff.de li be.& poſth.in addi.inci. Pro ſtatuto. *Crederem præterea in his regnis* Caſtellæ & Legionis *poſſe clericum condemnari ad petitionem iniuriati, ad hoc ut in præſentia iudicis & bonorum hominum dicat ſe mentitum fuiſſe, quũ ita cautũ ſit,& ſeruari ſoleat in laicis,per l.ij.tit.iij.lib.iiij.fo.ij.quæ lex & ſi poſſet dici clericos non comprehendere:tamen ex æquitate quadam uidetur quòd iudex eccleſiaſticus poßit imitari illam, cuius arbitrio pœna in hoc caſu relicta eſt, præcipuè attẽta doctrina doctoris de* Pala. Ruuios. *in* Repe. *rub. de dona.inter uirum & uxo. in columna.*V. *ubi poſt* Didacum *de* Villadiego *doctorem etiam* Hiſpanum *in loco per eũ relato tradidit quòd deficiente iure canonico recurrendum eſt ad iura & conſuetudines regni, non autem ad iura* Imperatorum, *uel iuris conſultorum. & licet* Præpo. *in capi.* Conſuetudo. *i.diſt.in.iij. colum.&* Petrus *de* Rauana *in* Alphabeto *aureo,in allegationibus in materia conſuetudinum,in prin.in.* V. *colum.ad fi.teneant contrarium, & ſic quòd in* Hiſpania *iudex eccleſiaſticus potius debeat iudicare ſecundum leges imperiales, quàm ſecundũ leges* Regni, *tamen hanc meam cõcluſionem corroborat opinio* Præpoſi. *ibi,dũ tenet,quòd deficientibus iure canonico & ciuili,recurrendum eſt ad ius municipale, uel ad particularem loci cõſuetudinem,ut accidit in caſu noſtro, in quo leges ciuiles deficiũt, nihil prouidentes in hoc caſu,prout eſt ſpecialiter prouiſum per legem* Regni.

Pro qua etiam opinione mea facit doctrina Abb. *in capitul.* Eccleſia *ſanctæ* Mariæ.*de conſti. colum.* V. *uidelicet quòd ubi lex eſſet fundata ſuper ratione naturali, poteſt* Iudex *eccleſiaſticus illam ſeruare non ratione legis, ſed ratione naturali. Sed quis dubitat quod iuſtum ſit, & ratione naturali congruum, quòd clericus qui falſum crimẽ alicui impoſuit, ex quo læſa eſt fama illius dicat ſe mentitum eſſe, ut per hoc fama illi reſtituatur, maximè cum ad hoc teneatur tanquam* Chriſtianus*, & ad id à confeſſore, etiam non petente iniuriato, cogendus ſit. Quod tamen procedere poſſet; quando conuicium eſſet falſum, quia tunc uerum eſſet conuiciantem mentitum fuiſſe: & tali caſu illa eſt potior ſatisfactio quæ præſtari poteſt iniuriato, neque ex eo refutanda eſt: quia uidetur illam ſatisfactionem facientem infamem effici, quum iam ex ipſa condemnatione, etiam ſi non damnetur ad uerborum retractationem, infamis remaneat, neque enim* Iudex *ut pius ſit iniurianti, crudelis debet eſſe iniuriato, qui tali modo honori ſuo ſatisfieri petit, cũ alias ſi in ſola pecuniarum pœna, uel alia condemnaretur, ſemper crederent aut ſaltem ſuſpicarentur illi qui uerba iniurioſa audierunt illum dixiſſe uerum, niſi eum ſe retractantem, & palinodiam decantantem audierint.*

114

Venatores.

CAPVT LXI.

PRESBYTER in uoluptate uenandi ſæpius deprentus ſuſpenditur duobus menſibus. Diaconus uerò ab omni officio ſuſpenditur: ut in cap. i. de cle. uena. quæ pœna habuit originem à concilio Aurelianen. de quo in capitu. Epiſcopum. xxxiiij. diſtin. Et aduerte quòd dicta ſuſpenſio preſbyteri debet eſſe ab omni officio, ſicut & ſuſpenſio diaconi ſecũdum Abb. in dict. cap. i. in fin. poſt Ioan. And. licet tex. hoc ita clarè non dicat. Et nota magnã differentiam inter pœnam preſbyteri, & diaconi. de qua hic, nam cum preſbytero (cùm ſit præfinitũ tempus ſuſpenſionis) nõ diſpenſabitur, cũ diacono autẽ intra duos dies, uel tres, uel quãdo placuerit, poterit epiſcopus diſpẽſare, ſecundum Henricum in dict. cap. i. circa fi. & Ioan. de Ana. in. iiij. colum. ad fi. poſt Hoſtien. in ſumma. eod. titu. §. fi. Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans eadem pœna qua & diaconos puniendus eſt, ſecundum gloſ. in dict. capit. i. quod etiam tenent Hoſti. & Hen. ubi ſuprà. Quid autem ſi alij clerici in minoribus conſtituti in hoc delinquerent? Ioan. And. poſt Hoſtien. in dicto capitu. i. dicit quòd puniuntur arbitrariè, ex quo pœna non eſt ſtatuta per text. in capitu. De cauſis. de offi. delega. quod ſequitur Henr. ibi, & noluit Hoſti. in ſumma eiuſdem titu in. §. fi. quorũ opinionem uidetur magis ſequi Ana. in dict. c. i. in. fi. uerbis,

dum dicit, conſiderandum quòd uenatio eſt prohibita clericis in minoribus per capit. ij. eodẽ titu. Anto. tamen in dicto capi. i. credit quòd hoc non ſit clericis in minoribus prohibitum, per quod uidetur tenere quòd propter hoc non ſunt puniendi. unde Abb. ibi, pro concordia dicit, quòd aut omiſerunt tonſuram, & tenentur, alias ſecus. Et allegat Clemen. ij. de ui. & hone. cle. in uerbo, Et ſi tonſuram. Sed ego credo quòd opinio Hoſtien. Ioã. And. & Henri. ſit uerior, & quòd cõcordia Abb. quam ſub dictis breuibus uerbis tradit. non procedat, nam uidetur uelle, quòd ſi dicti clerici in minoribus tonſuram omiſerunt, & in hoc uenationis delicto deliquerunt, quòd tunc puniendi ſunt; alias hoc eſt ſi non dimiſſa tonſura uenatores ſunt, quòd tũc non tenentur aliqua pœna. In hoc ſecundo membro uidetur aſſentiri opinioni Anto. Sed ſalua eius authoritate hæc concordia non uidetur bona, quia ſi actus uenationis clericis in minoribus eſt licitus; omiſſio tonſuræ non debet eum facere illicitũ: & tunc magis puniendus eſt talis clericus propter omiſſam tonſuram, quàm propter uenãdi delictum: & tex. in clem. ij. per eum adductus non ſuffragatur eius opinioni, quin potius uidetur contra illam urgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur ſi ſimul cum tonſura deferant ueſtes uirgatas uel partitas, quaſi magis delinquat clericus qui tonſuram deferens rem facit indecentem clericali ordini, quàm ſi illam faciat tonſura neglecta. Vnde ſi in caſu noſtro de tonſura eſſet habenda ratio,

magis

magis puniendus eſſet, argumento dictæ Clemen. cleri*cus tonſuram deferens, & uenationi uacans, quàm ſi illa depoſita hoc ageret: cuius fortè ratio poſſet eſſe, quia clericus tonſuram deferens & prohibitis ueſtibus utens, uel uenationi intendens magis offendit clericalem ordinem, quàm ſi ut laicus incedens hoc admittat.* Quippe *cùm clericus qui cunctis apparet clericus magis populum ſcãdalizat, ſi rem illicitã faciat, quam alias: quia tunc qui illum non cognoſcunt, eum laicum & non clericum reputant, & ſic non iudicant illum facere rem prohibitam nec inhoneſtam.* Præter*ea in hoc propoſito notant unum quod eſſet magni effectus, ſi uerũ* Hoſti. *in dict. §. fina. &* Henri. & Ana. *in dict. capi. i. quòd in omnibus ſuprà dictis monitio trina debet præcedere uindictã, per tex. in. c.* Indignè. *xij. quæſt. ij. qui tamen tex. iudicio meo hoc non probat: quia nihil de trina monitione dicit, & licet in caſu quo loquitur diſponat quòd debet eſſe tanta prouiſio, quòd uindictam admonitio præcedat, non ſequitur, quòd eodem modo debet monitio præcedere in caſu noſtro & trina.* Præterea *eorũ opinioni in hoc aduerſatur aurea illa doctrina* Innoc. *in. c.* Extirpandæ. *ante ſi. de preben. quam celebrant* Doct. *plures per me relati in regula mea. ccxcviij. incip.* Monitio, *in qua tradidit, quòd quãdo lex loquitur affirmatiuè, nõ requiritur monitio ad incurrẽdam pœnã. Cũ ergo tex. in dict. c. i. loquatur affirmatiue, & ſtatuat preſbyterum uel diaconũ ſæpius detentum in uoluptate uenan-*

 di, ſuſpẽ

di,ſuſpendendũ,ergo nõ requiritur monitio(ſalua dictorũ patrum authoritate)eo maximè, quia ſi hoc ſcirent clerici (attendẽtes niſi monitione præmiſſa nõ eſſe puniẽdos) non deſiſterent à uenationibus illã expectantes. Fateor *tamen quòd in iſto propoſito multùm operaretur monitio: nam ſi clericus monitus ceſſare noluerit à uenatione, poterit deponi, nõ propter uenationem, ſed propter inobedientiam, ut expreſſè firmat* Archi.*per tex.ibi in capi.Quorundam.xxxiiij.diſtinctio.quem refert & ſequitur* Ana.*in dict.c.i.in col.i.* Et *notat etiam* Præpo.*ſequẽdo* Archi.*in dict.c.Quorundam.* Præterea *in hoc aduertendum eſt, quòd adeò clericis eſt prohibita uenatio, quòd huic prohibitioni non poteſt præſcribi per contrariam conſuetudinem, ut per* Hoſtien. *quem alij ſequuntur in capit.ij.de cle.uena. ut refert & ſequitur* Ana.*ibi in .ij. colum. & uide* Abb.*in.d.c.i. &* Præpo.*in.d.c.* Epiſcopum, *qui ponderant illa uerba, ſæpius detentus,& dicunt quod ſi rariſſimè cauſa ſanitatis, recreationis,uel recuperãdi appetitum uenationibus uteretur clericus, nõ eſſet prohibitum, & nec quando cauſa neceſſitatis hoc feciſſet,puta pro carnibus uel pellibus habẽdis,quas de facili habere nõ poſſet,uel quando fructus ſui conſiſterent in uenationibus, prout dicitur eſſe in* Gallia. *Aliqua etiam ex prædictis tenet* Ana. *in.c.i.colum.iij.de cle.uena.* Et *uide* Archi.*in ſumma.xxxiiij.diſ.& melius in.c.Qui uenatoribus.lxxxvi.diſ.ubi recreatiõis & neceſſitatis cauſa licitam dicit clericis uenationẽ.*

De cau-

116

De cauſa uerò neceßitatis poteſt poni optimum exemplum, quod ponunt Hoſtien. & Ana. in dict. capit.i. uidelicet, ſi apri, urſi, uel aliæ feræ ueniunt uaſtare ſegetes uel uineas clericorum. Et uide Cardi. in Clem. Ne in agro. § porrò.ij. de ſta.mona. ubi referendo Innocen. in capit. dudum.el.ij. de elect. Idem dicit de cauſa recreationis, qui prius aſſerit quòd ponere laqueos & rethia ſine ſtrepitu & clamore, & canibus licet clericis, allegat text. in capitu. Nunquàm de conſecra. diſtinc. V. & idem tenet Ana. in Rubri. de cleri. uena. in.i.col. referendo Paul. in di. § Porrò, quod etiam notat Præpo. in capit.i.xxxiiij. diſtin. & Platea in.l. Senatoribus. C. de excuſa. mune. lib. x. Nota tamē quòd uenationem in dubio debemus interpretari, recreationis cauſa, ut per Alexan. in conci. lxxij.i. uolu. ſi. col. quod etiam notat Ana. in dicto capitulo.i.ij. colum. ad finem. & Lucas de Penna in dict.l. Senatoribus.

Ioculatores, Goliardi ſeu Buffones.

CAPVT LXII.

IOCVLATORES dicuntur latores ioci in publicum, facientes ſpectaculum proprij corporis, ut per Ioan. mona. in cap.i. de ui. & honeſt. cle. in. vi. per text. in capitu. Cum decorem. eodem titu. & per l.ij. ff. de his qui no. infa. & gloſa in dicto capitu.i. Hoc uerò uocabulum Goliardos, uulgare eſt Gallorū, & Buffones, uulgare eſt Tuſcorum, ſecundum Ioan.

mona. & gloſ.ibi:hos tamen alibi appellat canon hi- ſtriones.iiij.quæſti.i.cap.i.de conſe.diſtin.ij. capitu: Pro dilectione, ſecumdum Ioan. And. & Domi.ibi, ta- mẽ in illis capitulis nõ ſit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, ſed ſolũ de hiſtrione. Ex quo uidentur dicti doctores intelligere, quòd idem ſignifi cat hæc dictio hiſtrio, quod tres dictiones prædictæ. Et clerici qui tales ſe faciũt ſi per annum illam artem ignominioſam exercuerint, ipſo iure carent omni pri- uilegio clericali. Si autem breuiori tempore, tunc ſi tertiò moniti non reſipuerint, carent etiam omni pri- uilegio clericali. Ita diſponit tex.in dict.capitu.i. & facit in propoſito decretum concilij Cartaginien. iiij. à Gratiano tranſcriptum.in cap.Clericum.xlvi.diſt. ubi diſponitur, Clericum ſcurrilem, & uerbis turpi- bus ioculatorem, ob officio eſſe retrahendum. Annus autem de quo ſuprà continuus debet eſſe, ut pœnã præ dictam quis incurrat: ut notat Ioan.mona.ibi, & Ar chi.Ioan.And.& Domi. Vnde ſi in diuerſis menſibus diuerſorum annorum, qui ſimul iuncti unum face- rẽt integrum annum quis uteretur prædicta arte, non haberet locum iſta pœna, ſecundum Ancha. & Domi. ibi. Aduerte præterea quòd licet Ioan.mona. in dicto capit.i. teneat quòd clerici in ſacris non admittãt pri uilegium in iſto caſu, contrarium tamẽ tenent Archi. Ioã.And.Ancha.Domi.& Phil.ibi poſſunt tamẽ recu perare ipſum priuilegiũ per diſpẽſationẽ epiſcopi quã do in hoc deliquẽs eſſet pœnitẽs & uerè cõtritus ſecũ dum Ioã.

dum Io. And. & Ancha. ibi, & Domi. Et uide Bartho. de Caſſaneo in cõſuetudinibus Burgũdiæ . fol. l. in. §. vij. fallitur . ubi limitando regulam quòd clerici non poſſunt de crimine coram ſeculari Iudice conueniri, dicit quòd hoc fallit in clerico goliardo, Buffone uel ioculatore, qui tertiò monitus non deſiſtit, quia talis eſt ipſo iure priuatus omni priuilegio clericali . Ex quo uidetur uelle quòd propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis ſecularis. Et licet ut ſuprà dictum eſt Doctores teneant contra Io. mona. & ſic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiã in ſacris, dicit Bar. ubi ſuprà, quòd tutius eſt tenere opinionem Io. mona. contra Archid. & ſequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc caſu ſecundum eum uidetur neceſſaria cuius opinionem uidetur ſequi Philip. probus in addi. ad Io. mona. Ego tamen credo quòd opinio Archi. & aliorum contra Ioan. mona. ſit uera . Nec obſtat illud de degradatione quod Bar. de Caſſaneo ubi ſuprà dicit quia nõ ſequitur, eſt neceſſaria degradatio in caſu iſto, ergo bene dicit Io. mona. dum aſſerit quòd pœna iſta non procedit in clericis in ſacris : quia Doctores contrarium tenentes non negant degradationem eſſe neceſſariam, licet de ea non faciant mentionem, & ſi neceſſaria eſt in caſu noſtro, etiam facienda eſſet in clerico in minoribus, quia ille etiam capax eſt degradationis, ut uidebis infrà ſuper uerbo degradari: neque conſtat ex uerbis Ioan. mona. quòd ideo dicat, quòd clerici in minoribus amittunt priuilegium , iuxta formam tex.

in dicto

in dicto capitulo primo quia in eis non eſt neceſſaria degradatio.

Carnificum, ſeu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & perſonaliter exercentes.

CAPVT LXIII.

CLERICI *nominatim & tertiò moniti, ut ab huiuſmodi officijs deſiſtant, ſi non fecerint, aut officia illa reſumpſerint, coniugati omnino, non coniugati uerò in rebus, & omnino incedunt ut laici in perſonis, priuilegium clericale quamdiu præmiſsis inſtiterint, eo ipſo amittant. ita diſpoſitum eſt per concilium* Viennen. *ut in clemen. i. de ui. & hone. cleri.* Et *aduerte quòd pœnam hanc incurrũt etiam clerici prædicta officia exercentes pro utilitate dominorum quibus ſeruiunt: quia in hoc non habetur reſpectus ad eum cuius intereſt, ſed ſolùm ad eum qui talia officia exercet per ſe & publicè ſecundum* Bonifacium *ibi, prope fin. poſt* Paul. *&* Guiliel. Q*uem etiam ibi uide prius tenentem poſt* Paul. *quòd clerici puniuntur prædicta pœna, quamuis non exerceant continuè dicta officia, ſed per dilucida interualla, dum tamen eo tempore quo non exercent deſiſtant propter aliam cauſam, & non cauſa honeſtatis ordinis clericalis.* Vt *autem pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expreſſo in monitione illis facienda, per gloſ. ibi, in uerbo nominatim: quæ quidem monitio*

nitio debet fieri publicè in eccleſijs per preſbyterum uel præconem in ſcriptis, uel ſine ſcriptis, uel in locis alijs publicis ſecundũ Guiliel. de monte Lau. ibi: quod tamen uidetur intelligere Bonifa. ibi prope fi. quando non poſſunt clerici apprehẽdi: nam ſi poſſent, monitio debet fieri in perſonis monitorum, quem etiam uide dicentem quòd forſan ſufficeret, ſi fieret monitio in loco habitationis. & uide Card. ibi, in. vij. quæſt. concludentem, quòd quando monitio fieret per circũ locutiones omnino ſpecificas: tunc æquè fit certificatio, ſicut per nomen proprium: & in caſu noſtro talis monitio ſufficeret, dum clarè conſtet de quibus fiat mentio. & idem tenent Zenze. & Petrus de Ancha. & Bonifa. & Imo. ibi: quos ſequitur etiam Ioan. de Vanchel. in ſuo breuiario, ſuper dict. clemen. licet Paul. & Ioan. de Ligna. teneãt contrariũ ſecundum eum. Debet eſſe etiam monitio trina, adeò quòd non ſufficeret unum peremptorium pro omnibus, ut not. etiam gloſ. ibi, in uerbo Tertio. Et tenet Guiliel. & Bonifacius ibi. Cardi. autem in. viij. quæſtio. concludit unam monitionem cum tribus interuallis æquiparari in iſto caſu tribus monitionibus, & ſic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: & ſic uidetur, quòd poßit intelligi opinio Ancha. & Ioan. de Imo. ibi, qui uidentur ſimpliciter tenere opi. gloſ. & Io. de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea eſt epiſcopi in his monitionibus ſtatuere terminũ quem uoluerit, ſed poſtquam ſtatuerit, nõ licebit immutare prius quàm lapſus fuerit, ſed cùm

durat, prorogare poterit ex cauſa. ita Cardi. *ibi poſt* Lau. *in. ix. quæſt. in fi*. Et *aduerte quòd inquantum ſuprà. dictum eſt, quòd reaſſumens officinm prohibitum ex prædictis poſtquàm dimiſit, incurrit pœnam: limitandum eſt, niſi reaſſumens dimittat illud durante termino monitionum, ut declarat gloſſ. ibi, in uerbo re ſumpſerint, quam ſequitur* Cardi. *ibi poſt* Laud. *&* Pau. *in. x. quæſt.* Et *idem ſequitur* Imol. *ibi ſuper eadē gloſſ. Quod tamen optimè ſublimitat & declarat* Bonifa. *ibi, in col. iiij. uerſi.* Sed *iſtud, vbi dicit quòd prædictam limitationem putat ueram, quando primò dimißio fuit facta ſimpliciter: nam tunc quia conſtat de cauſa dimißionis, & ſumus in materia pœnali, intelligendum eſt prout placet ipſi monito: ſecus autem ubi cōſtat de dimißione propter monitionem præcedētem tunc enim monitio fuit ſortita ſuum effectum, & ſic amplius non poteſt dici quòd durat terminus monitionis: & ideo reaſſumptio per eum facta nocebit ei, tanquam facta, expirata iam monitione, licet poſtea ductus pœnitentia quia reaſſumpſit, dimittat intra terminum ſibi datum in monitione.* Item *nota quòd ſi clericus utatur alijs uilibus officijs, ut puta aptare pelles, uel ſi ſint lenones, uel balneorum publici cuſtodes non incurrunt prædictam pœnam, licet uideatur in talibus eſſe identitas rationis, & in aliquibus eorum maior ratio, ut colligitur ex glo. iiij. in. d. clemen. & ex his quæ not. ibi* Card. *quamuis contrarium teneat* Zenze. *ibi, quem uidetur ſequi* Bonifa. *ibi, in col. ij. uerſi.*

Conclude

Conclude,qui etiam addit , quòd ſi clericus exerceret officium mundandi cloacas,quòd forſam haberet locũ pœna.d.clemen.quod ego non opinor uerum ſequendo dictam opinionem Cardi.*poſt gloſ.quia ſi lenones non comprehenduntur ſub ea, quia non ſunt expreßi, multominus mundantes cloacas. Crederē tamen quòd & ſi tales non comprehenduntur, quia ille tex. uidetur ſpecialiter prohibere illa officia ibi expreſſa,ex eo forte quòd in illa ætate frequentius peccabatur in illis ſecundum* Card.*ibi,*Si *clericus uteretur aliquo ex prædictis officijs , uel ſimilibus uilibus uel inhoneſtis , ſi monitus non deſiſteret , puniendus eſſet ſuperioris ſui arbitrio,attenta officij & perſonæ qualitate,& temporis diuturnitate , & alijs quæ infrà in arbitrarijs conſideranda tradimus.*

Aleatores.

CAPVT LXIIII.

ALEA *quidem (ſi* Calepino *credimus) ludus tabulæ eſt,& omnis ludus in uarietate fortunæ cõſiſtens .* Vnde *aleator dicitur qui ſæpe alea ludit: ludere autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum eſt,ut in cap.*Clerici.*de uita & honeſta.clerico. quòd ideo prohibitum uidetur propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari ſolent, quorum.*xvi. *refert* Hoſt.*in ſua ſumma,in ti.de exceßi.præla.in.§.* Clericus.Et uide Floren.in.ij.parte,titu.i.cap.xxiij.

§.vi.

§.vi.col.i.& duabus ſequen.ubi dicit quòd quot ſunt puncta in taxillis, tot ſunt ſcelera in ludo, & ponit xxi.peccata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad literam tranſcripſit Petrus *de* Rauen.*in ſuo* Alpha.*aureo, in uerbo, ludus.* Pœna *autem clerici publici aleatoris eſt ut repellatur ab obtinendo beneficio, etiam ſi nunquam fuerit monitus, ut deſiſtat à ludo, probatur in cap.inter dilectos.de exceſ.præla.iuncta glo. in dicto ca.* Clerici,*in uerbo ad aleas, unde dicit* Abb.*in.d. cap.* Inter *dilectos, quòd collatio facta tali eſt nulla, ſi de hoc conſtabat, tanquam facta uili & indigno; & ſi non cõſtabat, quia erat occultus, debet irritari: quæ ultima uerba* Abb.*diſplicent.* Nã *ſi hæc eſt pœna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludum, ſecundum eum, ſed mitiori pœna plecti debet, ex quo uidetur quòd pœna eſt arbitraria.* Si *autem monitus non ſe correxerit, tunc poteſt beneficio priuari ſecundum eũ, qui allegat tex.in cap.i.xxxvi.diſtinct. quæ alias eſt.xxxv.qui text. hoc expreſſè non dicit, ſed quòd clericus deſeruiens aleæ, aut deſinat, aut damnetur, & non aperit quæ ſit pœna.* Vnde *magis mirandum eſt quòd* Domini.*&* Præpo.*ibi ſummando text. eundem uidentur tenere quòd per illum tex.imponitur pœna depoſitionis, quòd etiam uidetur tenere* Silueſ.*in ſumma in uerbo ludus, in uerſi.* Quartò *quæritur, dũ dicit quòd patet eſſe peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna quæ eſt excommunicatio, uel depoſitio,*

ut diſtin.

ut diſtin.xxxv.Epiſcopus,qui eſt idem tex.de quo ſu prà,qui omnes Doctores ſolùm ad hoc moueri poſſunt propter illud uerbum damnetur. Et prædictam tamen opinionem Abb.ſequitur ſimpliciter Io. Baptiſta Caccialupi in tract.de ludo.in.xij.quæſt.licet non referat Abb.ſed allegat ſolùm Doctores in.d. cap. inter dilectos,& idem ferè ad literam facit Paris de Puteo in tract.de ludo,in col.xi.numero.xliiij.licet de Dominico & Præpo.nullus eorum meminerit.Ego uerò in pœna huius delicti nõ facilè opinor quòd poſſet deſcribi certa doctrina, quippe cùm uariari debeat ex circunſtantijs occurrentibus quæ ad aggrauandam uel minuendam eam animum iudicis inclinabunt: ideoque arbitrari eum oportebit quãta ſit conſuetudo ludentis & quæ quantitas precij,& qualitas perſonarũ, qualiſue exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occaſione ludi diuina deſeruerint officia,quibus intereſſe tenebantur, aut ſi ſacramenta deſierint miniſtrare. Et prout hæc omnia accidiſſe compererit,ſic delinquentes in hoc punire debebit. Vnum præterea ſemper aduertat Iudex, quòd cùm in his præcipuè regnis longè grauius puniant eorum leges ludentes ad taxillos,quos idioma Hiſpanum, Dados appellat: & hoc genus ludi in oculis omnium deteſtabilius ſit, ſic debet ipſe arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere.Si uerò clericus proprio ludo id adiunxerit,quòd alijs ludere uolẽtibus mẽſam paratã habet, in qua alius ad ludendũ prouocat ac recipit,tũc quidẽ

grauiori pœna quàm in prædictis caſibus plectendus eſt. Admonitos præterea uelim in hoc articulo omnes iudices, horum præcipuè regnorum, quòd licet ex eorum legibus ſancitũ ſit, quòd poſt duos menſes nõ poſſint Iudices *inquirere cõtra luſores, nec cõtra eos qui duos tantùm argẽteos luſerint procedere: ipſi tamen contra clericos & poſt dictũ terminum, & infra prædictam quantitatẽ poterunt & debebunt procedere, ex ratione: quia cùm longè inhoneſtius, & magis prohibitum ſit clericis quàm laicis uacare ludis, non uidetur decens eſſe dictarũ legũ ſanctiones in clericorũ ludentium patrocinium admittere.* At*q; ex ea crederẽ ratione poſſe firmari, quòd licet eædem leges patriæ breuem terminũ præfixerint ad repetitionem amiſſorum in ludo, etiã eo lapſo damnari poterit clericus ad reſtitutionem eorũ quæ lucratus eſt, eo qui amiſerit repetente.* Et *quòd in hoc attendendũ ſit tempus à iure cõmuni præfinitum ad repetitionẽ predictorum, de quo in* Auct. *alearum uſus.* Et *per* Abb. *in. d. c.* Cleri. *de ui. & honeſta. cleri.* Non *ſolum autem* Iudices *eccleſiaſtici in puniendis clericis luſoribus debẽt eſſe per uigiles, ſed & inſpicientes, & participes tantùm etiam punire debent, pœna quæ ipſis condigna uidebitur,* Im*peratoriarum legum zelum imitantes, qui; clericos ad tabulas ludentes, uel participes ludentium, aut inſpectores tribus annis à miniſterio prohiberi iubent, & in monaſte. redigi, ut in auct.* Interdicimus. C. *de epiſ. & cle. et in.* §. Interdicimus. *in au. de ſan. epi. colla. ix.*

Bona

Bona eccleſiæ dilapidantes. 121

CAPVT LXV.

SI quis dilapidator eſt bonorum eccleſiæ, hæc eſt manifeſta & rationabilis cauſa quare poteſt à dignitate remoueri, probat tex. in cap. ij. de ſta. mona. circa. fi. & uide tex. in ca. Si quis preſbyter. l. diſ. quem ſic ſummat Præpo. Preſbyter uel diaconus uendens ſacra uaſa eccleſiæ deponendus eſt, poterit tamen Epiſcopus cum eo diſpenſare: qui text. etiam probat quòd clericus in hoc committit ſacrilegium. Patronus uerò clericus qui res eccleſiæ alienat, uel illis dãnum infert, ſi requiſitus non reſtituit ſuſpenditur ab officio & beneficio donec emendet, & ſi adhuc noluerit emendare, debet deponi. ita etiam diſponit tex. in. l. iij. titu. xv. parti. i. Et nota quòd in iſto caſu dilapidationis tria ſpecialiter reperiuntur ſecundum Anto. poſt Hoſtien. in capit. licet Heli. de ſimo. penul. colum. primum quòd abſens & contumax condemnatur etiam lite non conteſtata. Secundũ quòd propter ſolam ſuſpitionem ſuſpenditur ab adminiſtratione is contra quem fit inquiſitio. Tertium quòd quilibet auditur accuſans: quæ etiam tria ſpecialia refert & ſequitur Ana. ibi, in colum. vi. Prius tamẽ admittendi ſunt quorum intereſt. xvi. quæſtio. i. capitu. filijs. & . ij. quæſt. vij. Quapropter. Forma uero procedendi contra dilapidantem eſt, quòd formentur duo proceſſus, primus de ſuſpitione dilapidationis, in qua ſummariè procedi de-

bet: quia timetur ne is contra quem eſt inquirendum de ueritate officiales corrumpat, & inquiſitionem ue ritatis impediat, in qua procedi poteſt ſummatim, & ſine ſcriptura ad effectum, ut probata ſuſpitione detur ſibi coadiutor, et interdicatur utriq; omne genus alie nandi, & tunc probata ſuſpitione licet leui, et per con iecturas debet ſuſpendi ab adminiſtratione, quæ ſuſpen ſio operatur effectum, quòd ſolum perdet poteſtatē ad miniſtrandi in tēporalibus, non uerò in ſpiritualibus. Secundus proceſſus de ueritate dilapidationis in quo proceditur plenariè, & inuenta ueritate deponitur ab adminiſtratione in perpetuum, taliter quòd quò ad actum, & quò ad ius remoueatur ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium, licet non degradetur ab ordine: et ſic eijcietur dilapidator ab eccleſia, & alius præficietur, & eiectus remanebit in ordine, ſed non habet ordinis executionem, cùm ſit effectus infamis per ſententiam. Quæ omnia colliguntur ex Archi. *in capitu. Vobis & in capi. Vulteranæ. xij. quæſt. ij. & ex* Anto. *in cap. Venerabili. de offi. deleg. & in. c. licet* Hel. *de ſimo. & ex* Ioan. *de* Ana. *ibi, col. v. & ex Abb. in. d. cap. Venerabili. complectendo ſubſtantiam dictorum ſuorum: Abb. tamen ubi ſuprà, in hoc ſecun- do proceſſu quando de ueritate agitur quò ad pœnam imponendā conuicto de dilapidatione diſtinguit, quòd aut fuit actum criminaliter, & debet deponi, allegat tex. in capitu. Apoſtolicæ. & capitu.* Monemus. *xij. quæſtio. ij. cuius opinionem ſequitur in hoc* Præpo. *in*

dicto

dicto capitu. Vobis, prope fin. Aut fuit actum ciuiliter. & debet ſolùm remoueri à beneficio, & alius eſt ad illud promouendus, allegat tex. in. d. cap. licet Heli. quam diſtinctionem habuit ab Anton. ibi licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quòd debet deponi etiam ab ordine: & uide eundem ibi, & in dict. capit. licet Heli. tenentem quòd ſi prælatus non poteſt conuinci de dilapidatione, & eſt infamatus, debet ſe purgare. Et aduerte quòd Abb. in. d. cap. Venerabili. dicit quòd hic proceſſus de quo ſuprà habet locum, quando proceditur per uiam inquiſitionis, ſeu denunciationis: ſed ſi accuſatur quis de dilapidatione, non eſt neceſſe ut prius inquiratur an ſit ſuſpectus, ſed poteſt procedi ſuper ueritate. Quum autem totus hic noſter libellus in denunciatione fiſcalis, & non in accuſatione fundetur: per hoc conſtat quòd debebit in noſtro propoſito formari duplex proceſſus. Crederē præterea quòd licet uerum ſit quod Abb. dicit, quòd accuſationem nō eſt neceſſe præcedere inquiſitionem de ſuſpitione. Si tamen accuſator peteret pendente accuſatione accuſatum ſuſpendi ab adminiſtratione, tunc neceſſe eſſet ſaltem ſummariè de tali ſuſpitione cognoſci & illa probata poſſe procedi ad ſuſpenſionem, ut ſuprà: quia ſola pendentia accuſationis de dilapidatione non ſufficeret ad ſuſpendendum reum ab adminiſtratione, ut notat Anto. in dicto capitu. licet Heli. colum. penulti. & Præpo. in dicto capit. Vobis. xij. quæſt. ij. Sed in materia huius noſtri capi. uide Abb. in dicto capitu. licet

 Heli.

Heli.penul.col. ubi dicit quòd in ueritate ſuper modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur uario modo:quia principaliter habemus tex.in iſta materia ibi,in.d.cap.licet Heli.& in.d.c.Venerabili.& in.c.Vobis.& in capi. Vulteranæ.xij.quæſt.ij. cum alijs:& uidetur quòd non poßint rectè reduci ad concordiam,niſi unum ſuppleatur per aliud. Vnde putat ipſe propter hanc iurium uarietatem eſſe committendum iudicis arbitrio,quam uiam debeat accipere, & ideo conſiderata qualitate denunciantium & denunciati,& fama ſi qua habetur,quandoque iudex a principio interdicit à poteſtate alienandi, prout factum fuit in.d.c.fin.de accuſa. quandoque interdictione non facta procedit ſuper ſuſpitione,ut ibi: & probata ſuſpitione poterit ſecundum eius qualitatem, et quantitatē in partem uel in totum ſuſpendere, ut ibi:uel dare ſibi coadiutorem,ut in.d.ca.Venerabili. & quòd ſic poſſunt reduci ad concordiam iura, & opiniones plures quæ uerſantur in hoc. Cuius opiniouem uidetur quodammodo ſequi Fel.in.d.c. Venerabili.dum in noſtro propoſito,& in materia dilapidationis uidetur ſe remittere ad doctores,ibi, maximè ad Imo. ibi, & ad Abb.in.d.c.licet Heli.Et nota quod dicit Ant.in.d.c. licet Heli.in pe.col.quòd dicitur probari ſuſpitio dilapidationis,ſi eccleſia habeat magnos redditus:et nihilominus prælatus eſt magnis debitis obligatus, & quòd non poterit ſe excuſare obtentu nobilitatis,quia quantuncunque ſit nobilis,debet ſe reſtringere,et temperare,

perare,ſecundum eccleſiæ facultates. Quod non uidetur ſimpliciter tenendum: quia ſi prælatus dilapidat redditus annuos eccleſiæ ad ſuam tantùm menſam pertinentes, non dicetur tunc dilapidare bona eccleſiæ: ſed redditus ſuos. Propter quod non uidetur eſſe procedendum contra eum, tanquam contra dilapidantem bona eccleſiæ, niſi intelligat Anto. quando debita quibus erat obligatus prælatus eſſent cõtractatione eccleſiæ, nam cùm ad illa etiam teneatur ſucceſſor iuxta tex. in capitu. i. de ſolu. dicetur tunc dilapidare bona dignitatis, quum per ſuperfluitatem ſuorum ſumptuum obligat ſucceſſorem ſuum in ea. Inſuper Barb. in dict. cap. Venerabili. in. vi. & vij. col. ſimpliciter refert plures & uarias opiniones in iſta materia, & poſt earũ relationem dicit quòd magna moleſtia eſt ſibi in referendis tot opinionibus, & quòd ueritas non habetur ex illis, & quòd eſſet neceſſaria papalis deciſio, ut tot iura uaria & diuerſa reducerentur ad concordiam, et poſtea in col. ſequen. refert opinionem legiſtarum in propoſito, & dicit quòd etiam ex uictis eorum non apparet ueritas, ſicut neque ex dictis canoniſtarum, & quod ſoluat Apollo. Et tandem ipſe pro ueritate dilucidanda in iſto paſſu ſuſcipit duos caſus examinãdos. Primum an pendente lite ſuper ſuſpitione dilapidationis ſit interdicta ipſo iure poteſtas alienandi, an ſit interdicenda à Iudice. Secundum an ſit interdicenda adminiſtratio, an debeat dari coadiutor, quos duos caſus proſequitur per duas col. ſequentes, & tandem ex

eis elicit tres concluſiones. Quarum prima eſt, quòd licet à iure ſit poteſtas alienandi interdicta, pendente lite ſuper ſuſpitione dilapidationis, tamen requiritur factum Iudicis, quam dicit eſſe contra Hoſti. & ſequaces. de quo articulo uide Aret. in dict. cap. fin. de accuſa. reliquas duas referre non curo, quia primam earũ dicit eſſe contra gloſſas Decreti, & Decretalium, & contra omnes Docto. uſque ad ſuos dies. Secundam dicit eſſe contra ſcribentes, propter quod ſatis uidentur paruipendendæ à Doctoribus, qui magis ueritatem, quam ſuperfluam ſubtilitatem quærunt, & alijs referre ſtudent. In tanta igitur Doctorum uarietate, nimirum ſi nos quid uerum ſit non facilè poßimus eligere. Vnde uidetur poſſe teneri forma duplicis proceſſus, de qua ſuprà cum temperamento opinionis Abb. in. d. c. licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio Iudicis.

Publicis ſpectaculis.

CAPVT LXVI.

MINISTRIS *altaris, ac quibuslibet clericis probibitum fuit in concilio Laodicen. de quo in capi. Nõ oportet. de conſe. diſt. V. ſpectaculis aliquibus quæ in nuptijs, aut in ſcenis exhibentur intereſſe, & ſancitum fuit eos debere fugere, et abire de cõuiuio ante quàm themelici ingrediantur, ut ibi. Quod quia non debeant ſpectaculis intereſſe ſcripſit Iſidorus*

ut in

ut in capitu. His igitur. xxiij. diſtinct. & quæ etiam turpia ſpectacula illis inhibeantur, habetur in capitulo Preſbyteri. *xxxiiij. diſtinctio. quod eſt concilium* Agathenſe, *& inſuper in antiqua illa & felici eccleſiæ ætate, non ſolum pontifices maximi et cæteri prælati eorum coadiutores, ſed etiam* Imperatores *ipſi quantumuis uniuerſi fere orbis regimine præpediti, clericorum honeſtati ac ſuorum morum reformationi uacabant, gnari quidem quantum officiat à ſacerdotibus & clericis in reliquum uulgus exempli mali uirus efflatum: adeoq; huiuſce honeſtatis erant ſolliciti, ut plura clericis omnibus interdicerent, quæ infelici hac tempeſtate noſtra leuiſſima fore uidentur. Cuius rei exemplum eſt quòd* Iuſtinianus Imperator *non ſolum epiſcopis, ſed etiam preſbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus et lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet uenerandi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectandi gratia uenire prohibuit.* In *hoc uerò delinquentes, ut tribus annis à uenerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatuit, ut in auctenti. de ſanctiſſi. epiſco.* §. Interdicimus. *columna. ix. quæ quidem pœna & ſi uti ab* Imperatore *clericis inflicta uideatur, non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, ut ſimilia clericis prohibeant, ac contemptores pœna digna caſtigent.* Et *uide* Cardi. *in clementi.* Ne *in agro.* §. *porrò. columna. ij. de ſta. mona. referentem* Lau. *qui per tex. ibi, & in. d.* §. Interdi*cimus. & per textum in capitu. Sententiam ſanguinis*

ne cleri. uel mona. dicit quòd clerici non debent intereſſe ludis, oſtentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandeſtinis matrimonijs, & alijs uoluptuoſis, ſeu alijs inhumanis actibus laicorum; ex quibus probabilis uidetur aſſerentium opinio, ſcilicet non licere clericis, maximè ſacerdotibus tauricidijs intereſſe. Quippe cum inficiari nemo ualeat quòd ille actus inhumanus ſit, & antiquam redolens barbariē, & in quo plures exinde hominum ſequantur interitus, tantóque ſoleant iocundiora reputari ſimilia ſpectacula, quanto ſæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis laceſſita. Vt tamen ab hoc abſtinerent clerici in ſacris ſaltem conſtituti, honeſtum et æquum ducerem, ut hoc ſynodali decreto per omnes diœceſes prohiberetur, pœna condigna contrafacientibus impoſita.

Clandeſtinis nuptijs intereſſentes.

CAPVT LXVII.

PARROCHIALIS *ſacerdos contēnens prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis qui præſumit illis intereſſe ſuſpēditur ab officio per triēnium, & punitur grauius ſi culpæ qualitas poſtulauerit, ut in. c. fi. de clandeſt. deſpon.* Et li*cet tex. ibi ſolùm dicat quòd in hoc delinquens ſuſpenditur ab officio intelligendum eſt, quòd talis ſuſpenſio inducit etiam ſuſpenſionem à beneficio, cùm hoc ſit regulare,*

gulare,ut notat glo. in cle. Cupientes de pœn. in glo. magna. uerſi. Et *nota. & ita tenet* Cardi. *in. d. c. fi. quē refert & ſequetur* Præp. *ibi, in fi. col. Tempus autem triennij poterit minui uel augeri ex cauſa, ut not.* Hoſtien. *ibi, quem ſequitur idem* Præpo. *in. d. fin. col. qui pro eius opinione ponderat tex. ibi, dum dicit, grauius puniendus &c.* Immò *plus dicit* Hoſtien. *ſecundnm eū quòd ab hac ſuſpenſione poterit abſolui ab ordinario, uel ſuo parrochiano, ex quo non reſeruatur ſedi* Apoſtolicæ, *arg. tex. in. c.* Nuper. *de ſentē. excom. niſi per conſtitutionem legati in prouincia de conſenſu ſynodali fuerit abſolutio reſeruata, nam tunc etiam epiſcopus non poſſet abſoluere.* Ego *tamen dubito inquantum docto. dicunt quòd abſolui poterit à ſuo parrochiano, argu. d. cap.* Nuper. *quòd hoc ſit uerum in iſto caſu. quia ille text. loquitur in excommunicatione, in qua uertitur periculum animæ, quòd quis ſit, uel moriatur excommunicatus, quod non eſt in ſuſpenſione.* Item *loquitur quando difficile eſt ex aliqua iuſta cauſa, quòd ad ipſum excommunicatorem abſoluendus accedat.* Itē *ludibrio eſſet pœna iſta ſuſpenſionis per triennium, ſi ſtatim poſt illam incurſam poſſet ſacerdos abſolui à ſuo parrochiano:* Præterea *pœna iſta imponitur preſbytero parrochiali, quomodo ergo poterit iſte habere alium preſbyterum parrochialem ſuum, qui illum tanquam parrochialis & proprius ſacerdos abſoluat.* Immò *quòd nec ab* Epiſcopo *poßit abſolui ſacerdos qui hanc pœnam incurrit, magis in ſpecie probat*

bat glo. in capitu. Cupientes. in. §. Cæterum, in uerbo, ſuſpenſos. de electio. lib. vi. dum dicit, quòd tex. in. d. capitu. Nuper. non habet locum in ſuſpenſione: & licet ſequamur opi. glo. in clemen. i. de hæreti. in. §. Verum. in uerbo excommunicationis, quæ uidetur extendere dict. capitu. Nuper. ad ſuſpenſionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit non habere locum quando tempus eſt determinatum, adhuc non poteſt procedere opi. Hoſtien. & Cardi. in caſu noſtro. Quum hic ſuſpenſio ſit limitata ad trienniũ: nec etiam procedere poteſt eorum opinio. ſi obmißis glo. prædictis ſequamur opinionem Pauli, in clemen. i. de reb. eccle. non alie. quam uidetur ſequi Domi. ſuper di. glo. in uerbo. ſuſpenſos, dum uult quòd aut lex ponit ſuſpenſionem propter pœnam, aut propter contumaciã: primo caſu, inferior nõ poteſt abſoluere, niſi eſſet cauſa urgens: ſecundò, inferior abſoluit, & ſic procedit dict. capi. Nuper. Nam etiam ſecundum iſtam diſtinctionem non poteſt procedere dicta opinio Hoſtien. et Cardi. quia apertè conſtat quòd in caſu noſtro ſuſpenſio non in contumaciam, ſed in pœnam impoſita eſt: et ſic per ſuprà dicta uidetur, quòd non ſit uera opinio dictorum Doctorum quò ad caſum noſtrum, quam nuſquam ab alio impugnatam legi. Cùm autem hodie in pluribus locis conſuetudo inualuerit, ut prælati diſpenſent, quòd ſine bannis præcedentibus contrahere poßint, qui nubere uolunt, ut facile eſt uidere in aliquibus diœceſibus, & ut de conſuetudine eadem atteſtatur

Petrus

Petrus de palude,in.iiij.ſententiarum.diſt.xxvij.i.q. ij.arti.iij.conclu.iij. eodem modo uidetur quòd ex tali diſpenſatione celebrandis nuptijs poßint intereſſe.

Nuptias ſecundas benedicentes.

CAPVT LXVIII.

VIR & mulier ad bigamiam tranſiens,non debet à preſbytero benedici, quia cùm alia uice benedicti ſint, eorum benedictio iterari non debet. uerba ſunt text.in capitu. Vir autem. de ſecundis nuptijs. et ſic ſiue uir,ſiue mulier aliàs receperit benedictionem,non debet benedictio iterari, quia communis eſt utriq;:neque unus ſine altero eam recipere poteſt, ut notat Hoſti.in ſumma eiuſdem tit.in. §. An licitum ſit,uerſicu.In aliquibus, qui etiam notat quòd ſi duo tranſeunt ad bigamiam, qui nunquàm fuerunt benedicti,poterunt benedici.Sacerdos autem contrarium faciens ab officio & beneficio ſuſpenſus cum teſtimonio literarum proprij epiſcopi deſtinandus eſt ad ſedē Apoſtolicam,ut in.c.i.eodem titu. Ex quo uidetur ſecundum Hoſtien..ubi ſuprà, quòd alius diſpenſare non poteſt. Quam pœnam cùm tam grauem conſideret Ant. in..d.ca.i.pro tam leui delicto, dicit quòd fortè clericus de quo ibi, benedixit ſecundas nuptias contractas uiuente prima coniuge, quod etiā ante eum ſuſpicatur Io.An.qui tamen dicit hoc non patere in decretali antiqua:ut refert Abb.ibi,qui credit hodie imponendā eſſe pœnam

pœnam arbitrariam attentis circunſtantijs, ac conſuetudine loci. Et licet quidam dixerunt quòd talis ſacerdos eſt ſuſpenſus ipſo facto, tamen Hoſtien. tenet contrarium, quem uidetur ſequi Anto. ibi, dum refert eius opinionem ultimo loco. Et ſequitur eum etiã expreſſè Abb. licet de Anto. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto cum pœna non ſit impoſita ipſo iure ſecundum communiorem opinionem: et delictum non ſit tam graue, arbitrio Iudicis erit puniendus clericus in hoc delinquens.

Virgata ac partita ueſte publicè utentes.

CAPVT LXIX.

ANTEQVAM huius exceſſus pœnam deſcribamus, ſciendum eſt, quòd uirgata ueſtis dicitur illa, quæ eſt ſtripata per diuerſos colores, uel cũ pannus de ſe eſt planus, aliquid ſuprà ponitur per modum uirgæ uel literaturæ. Partita uerò eſt quæ fit ex diuerſis coloribus, uel quæ eſt ſciſſa, uel diuiſa per ferrum, ut per ſupradicta uerba declarat Ioan. Vanchel, in breuiario Clementinarum, Clemen. ij. de ui. & hone. cleri. Clericus uerò tali utens ueſte, beneficiatus per ſex menſes à perceptione fructuum eſt eo ipſo ſuſpenſus, ſi non beneficiatus, ſed in ſacris citra ſacerdotium per idem tempus redditur eo ipſo inhabilis ad beneficium eccleſiaſticum. Habens uerò dignitatem, perſonatum, ſeu aliud beneficium, cui cura animarum imminet,

minet, ac alij in ſacerdotio conſtituti, tali utentes ueſte publicè, aut inſulam, ſeu pileum lineum publicè portantes in capite ſunt eo ipſo beneficiati à perceptione fructuum per annum ſuſpenſi. Sacerdotes uerò per idē tempus inhabiles ad beneficium, ut in clemen. ij. ſuprà allegata, de ui. & honeſt. cler. ubi etiam uide alias ueſtes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen quòd ſi clericus utitur aliqua ex ueſtibus ſibi prohibitis ſecreto, & ſubtus alias ueſtes, ita quòd in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: & idem eſt ſi utitur talibus ueſtibus domeſticè, puta in ſtudio, uel loco ſimili, uel ſi non cōtinuè portat, ſed ad momentum propter feſtum ſocij ſui, qui doctoratur, uel fit rector aut miles, aut ducit uxorem. ita notat Ancha. ibi ſecundò nota. referendo ad hoc Zenze. et tenet hoc etiam Imo. ibi. ij. col. uerſi. Quæro quid. Qui præterea notat poſt Zenze. quòd ſi clericus propter paupertatem defert ueſtes prohibitas non incurrit pœnam illius text. Et uide etiam Ioan. de Ana. in rub. de apoſta. ubi aliqua ex prædictis refert & ſequitur, & deciſiones Capellæ Tholoſanæ in quæſtio. lij. Item fuit dubitatum, ſi clericus, cum ſua additione Stephani Aufrerij. Et uide conciliū Conſtantienſe in ſeſſione. xliij. in tit. de ui. & honeſt. cler. ubi penitus decernit abolendum quòd clerici & perſonæ eccleſiaſticæ deferant manicas ad cubitum pendentes, & ueſtes longas cum magna & ſumptuoſa ſuperfluitate, maximè fiſſas retro, & in lateribus cum fodraturis ultra

oram

oram excedentibus in fiſſuris,& quod cum talibus interſint in eccleſijs cum ſuperplicijs, ac alijs ueſtibus ad cultum & officium eccleſiaſticum ordinatis,maximè intra eccleſias, in quibus beneficiati exiſtunt: & quòd contrarium facientes, ut tranſgreſſores canonum puniantur:et ſpecialiter ſtatuit,ut quicunque beneficiatus,aut officium in eccleſia gerens in habitu huiuſmodi diuinis officijs præſumpſerit intereſſe, pro qualibet uice à participatione prouentum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpenſum, ac tales fructus fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Vt autē apertius intelligatur quàm diſpar fuit antiquorum patrū zelus in procuranda clericorum etiam in ueſtibus honeſtate, non prætermittendum duxi quod in concilio Matiſconenſi primo,cap. v. ſancitum fuit per hæc uerba, Vt nullus clericus ſagum aut ueſtimenta,aut calceamenta ſecularia,niſi quod religionem deceat,induere præſumat:quod ſi poſt hanc diffinitionem clericus aut cum indecenti ueſte,aut cum armis inuētus fuerit, à ſeniori ita coerceatur,ut triginta dierum incluſione detentus aqua tantum & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. Pudeat ergo hodiernos Iudices eccleſiaſticos delicta grauia ſub prætextu cuiuſdam pernicioſæ pietatis leui coertione punire, cum patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint correxiſſe.

Ac comam nutrientes, ſiue relaxantes.

CAPVT LXX.

CLERICOS *nutrire comam* Anicius *papa pro hibuit, ut in cap.* Probibete. *xxiij. diſtin.* Et *præcepit caput radere de ſuper in modum ſphæræ: et idem etiam prohibuit concilium* Carthaginien. *in. ca.* Clericus. *de ui. & hone. cle.* Item *etiam conciliũ* Agathenſe *ſtatuit ut clerici qui comam nutriunt ab* Archidiacono *detondeantur inuiti. ut in. c.* Clerici. *ea. diſt.* Poſtremò *uerò* Greg. *ix. ſtatuit quòd ſi quis ex clericis comã relaxauerit, anathema ſit, ut in. c.* Si quis. *ea. diſt. ubi glo. dicit exponendum ſit. i. fiat.* Et eſt *etiam tex. in. c.* Si quis. *de ui. & hone. cle. ubi gl. idẽ dicit. et uide* Abb. *ibi, qui not. ex tex. quòd clericus nõ deferẽs tõſurã peccat mortaliter, quia eſt dignus anathemate.*

Ebrij.

CAPVT LXXI.

QVI *enim ebrietatis crimen paruũ eſſe exiſtimat, audiat* Apoſtolum Paulũ *dicentẽ.* Neq; *fornicarij, neq; idolis ſeruientes, neq; molles, neq; maſculorũ concubitores, neq; auari, neq; adulteri, ueq; ebrioſi regnum* Dei *poſsidebunt.* Cúmq; *inter tam grauia delicta ebrietas annumeretur, quanta ſit eius grauitas apertè perpendat, uideatq; beatum* Auguſtinũ *in ſermone de ebrietate, qui inter ſua opuſcula*

impreſſus

impreſſus habetur. Vnde quia ebrietas omnium uitiorum fomes ac nutrix eſt: ideo placuit Agathen. concilij uenerandis patribus, ut clericus de quo fuiſſe ebriũ conſtiterit, aut. xxx. dierum ſpacio à communione ſubmoueatur, aut corporali ſupplicio ſubdatur, ut habetur in ca. ſi. xxxv. diſt. quæ pœnæ ſic fuerunt diſiunctiuè deſcriptæ, ut diſcretus Iudex quẽ huic uitio deditum animaduerteret, et quòd à communione priuetur, paruipendere corporali potius ſupplicio caſtiget. Et uide Hoſti. in ſumma, ti. de tẽp. ordi. in. §. Et cui. uerſi. Pœna autẽ. ubi dicit, quòd epiſcopus, preſbyter, uel diaconus deſeruiens ebrietati, ſi non deſinat, deponitur. Subdiaconus uel inferior ſiue clericus, ſiue laicus communione priuatur allegat tex. in. c. Si epiſcopus. xxxv. diſt. Si uerò ſemel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum pœna tex. in dict. capit. ſi. Poſterius autem Innoc. iij. in Concilio generali ac celeberrimo Lateranen. diſpoſuit clericum à crapula & ebrietate non abſtinentem, & qui à ſuperiore commonitus non ſatisfecerit, ab officio & beneficio ſuſpendendum, ut habetur in capi. A crapula. de ui. & honeſt. cleri.

Fornicarij.

CAPVT LXXII.

CVM iuxta diui Hieronymi ſententiam à Gratiano deſcriptam. xxxv. diſtinct. in ſumma. Venter merò æſtuans ſpumat in libidinem. Meritò ergo poſt

go poſt ebrietatis delictum, carnis uitia collocabimus: at cùm illorum fornicatio ſimplex, minus ſit punibilis inter illa, ideo de eius pœna primitus diſſerere libuit. Et in hoc, omiſsis opinionibus, dicendum eſt, quòd pro fornicatione clerici, & in ſacris conſtituti non imponitur pœna depoſitionis: allegantur ad hoc duæ gloſſæ ſingulares in capitu. Maximianus. lxxxi. diſtin. & in capitulo lator. ij. quæſt. vij. quibus dat ſociam Corſetus in ſuis ſingularibus, in uerbo fornicatio. in capitu. Preſbyter. lxxxij. diſtin. pro quibus dicit eſſe caſum in dict. capitu. preſbyter ſed pœna arbitrio iudicis relinquitur. & iſtam concluſionem elicit Decius ex dictis per Abba. in capitu. At ſi clerici. in columna. xix. uerſic. De ſecundo. de Iudi. quàm dicit eſſe communem ſecundum Modernos ibi, qui allegant gloſ. in dict. capitu. Lator. ij. quæſtio. vij. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in capitu. Vt clericorum. de uita & honeſt. cleri. Et hanc opinionem tanquam communem ſequitur Ana. in capi. Significauit. columna. ij. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit communem Feli. in dicto capitu. At ſi clerici. in princi. in penultima columna. in fi. Et Ioan. de Selua in tractatu de benefic. in tertia parte. in queſt. iij. qui plura refert in propoſito. Et Corſetus in dict. uerbo fornicatio, ubi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quòd opinio tenentium contrarium fortè poſſet procedere in epiſcopis & prælatis, qui cum dicuntur contrahere matrimonium cum eccleſia nõ committũt ſim-

plicem fornicationem, ſed adulterium: & quòd iſto modo poſſent reduci ad concordiam opiniones contrariæ: ſed tandem dicit quòd in facti contingentia indiſtinctè ſequeretur communem opinionem in iudicando & conſulendo: licet Aretin. *in cap. Cum non ab homine. de iudi. x. col. teneat opinionē* Butri. *quam dicit eſſe communem. ſ. quòd deponatur clericus in ſacris, ad cuius fundamenta reſpondet* Decius, *ubi ſuprà.*

Concubinarij.

CAPVT LXXIII.

CLERICVS *concubinarius, is propriè dici poteſt, qui ſolutam mulierem & corruptam nullòque ſibi ſpiritualis uel carnalis cognationis uinculo coniunctam domi retinet, cum qua conſueuit carnaliter commiſceri. Si uerò illa nupta, uirgo, aut cōiuncta eſſet, tunc grauioris delicti nomen ſortiretur acceſſus ad illam habitus, ac ſæuiori pœna purgãdus, ut infra latius explanabimus. Cōſuetudinem uerò commiſcēdi, ideo ad faciendū clericum concubinariū requirimus, quia alias unicus tantùm cōcubitus fornicariū eum ſolùm faceret, nec dãnandus eſſet pœnis concubinariorum.* Nec *prætereà in hoc diſtinguerem, ſoláne retineatur domi concubina per clericum, an ſub uelamento quòd pediſequa ſit matris, ſororis, amitæ, uel alterius cuius cohabitatio clericis nō inhibetur, dum tamen conſtare poſſit, quòd eam habet in concubinam,*

Concubi-

130

Concubinarium inſuper cẽſerem clericum, qui etiam in aliena domo notam fœminam habet, cui ſolet carnaliter commiſceri, ſi de conſuetudine conſtat, & diffamatus eſt in ſua uel ipſius fœmine uicinia: licet ad effectũ concubinatus de iure ciuili aliqui requirant quòd concubina ſit retenta in domo, ut per Bal. *in aucten. licet.* C. *de natu. libe. per gloſ.* Bar. *poſt* Dinum *in. l.* Con*cubinam.* ff. *de concubi.* Populus *enim, ſiue domi, ſiue extrà habeat clericus concubinam, uocat eum & reputat concubinarium.* Quando *autem dicatur clericus publicus concubinarius, uide* Decretũ *concilij* Ba*ſilien. in* Seßione. *xx. in prin. ubi hoc declarat per hæc uerba, uidelicet,* Publici *concubinarij intellegendi ſunt non ſolùm hi quorum concubinatus per ſententiam, aut confeßionem in iure factam, ſeu per rei euidentiam quæ nulla poßit tergiuerſatione celari notorius eſt. Sed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam & infamatã tenet, & per ſuum ſuperiorẽ admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Aduerte tamen quòd quando clericus tenet publicè concubinam ſicut uxorem, & publicè nutrit filios, ita quòd etiam ipſe non audet diffiteri: tunc omnino eſt abſtinendum ab eo, ita quòd non eſt licitum audiri diuina ab eo, etiam ſine aliqua monitione ſuperioris: quia talis eſt ſuſpenſus ab officio & beneficio, ita quòd ſi celebrat incurrit irregularitatem.* Iſta *colliguntur ex doctrina* Abb. *in capi.* Veſtra. *in. iij. columna. in. ij. iij. iiij. quæſti. de cohabitatione cleric. & mulie.* Si *uerò fornicatio nõ habet*

operis euidentiam, ſed poteſt probabiliter tergiuerſa-ri: quia concubina habitat cum matre clerici, & dicit eſſe pediſequam matris, uel quid ſimile: tunc non procedũt prædicta: ſed debet ſpectari monitio, & eius contemptus ſecundum eum. Cuius *opinionem refert & ſequitur* Silueſt. *in ſua ſumma, in uerbo clericus. el.ij.in.§. octauo debet. in.ij. quæſt.* Et *in uerbo concubinarius.in.§.iiij. & hanc ſententiam in ſubſtantia ſaltem uidetur tenere.* Floren. *in.iij.parte, in.iij.c.ti.* xxvij.*ubi etiam addit notabile uerbum, quòd non ſolùm ſacerdos, ſed etiam in quocunque ordine conſtitutus, etiam in minori eſt ſuſpenſus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tandiu eſt ſuſpẽſus, quãdiu perſeuerat in uitio: & ſi interim exequitur officia ſua, etiã ſemel efficitur irregularis, & indiget diſpenſatione papæ. ad quod allegat* Inno. Hoſti. Archi. *&* Anto. *quod etiam ſequitur* Silueſt. *in.d.uerbo* Concubinarius. *quam quidem ſententiã multùm timere deberent uniuerſi clerici in quocunque ordine conſtituti, & ne illã ignorent, eſſet omnibus illis prædicãda.* Quot *enim proh dolor, ſacerdotes, diaconi, ſubdiaconi publicè cõcubinas retinẽt ea notorietate facti, de qua* Abb. *in ſua opinione facit mentionẽ, & eodẽ concubinatu durãte nõ ſemel, ſed pluries miſſam celebrãt,* Euangelium *uel* Epiſtolã *ſolenniter decãtant, & quòd irregulares ex hoc fiant, nõ aduertunt, non in minimũ animarum ſuarum diſpendiũ, & prelatorum ſuorũ periculũ, qui eos patiũtur in publico cõcubinatu diutius*

immora-

immorari ac ſordeſcere. Præterea circa pœnam huius
delicti uide Abba. in capi. At ſi clerici.col.xij.de Iu=
di.qui dicit quòd cum iura in hoc uario modo diſpo=
nant, quandoque apponendo pœnam acerbam,quado=
que mitẽ,& quandoque mitius procedendo , mediam
uiam amplectendo , ut patet ex iuribus per eum alle=
gatis,relinquitur arbitrio ſuperioris, ut conſideratis
circũſtantijs & ſcandalo inde ſurgente,& cõſuetudi=
ne patriæ apponat pœnã, quandoq; depoſitionis,quã=
doque ſuſpẽſionis, & quãdoque priuationis à benefi=
cijs,quãdoq; prius moneat, quãdoque ſine monitione
priuet,ex quo cõſtat de delicto.Sibi enim uidetur da=
ta optio,ex quo uarias pœnas & modos procedẽdi à
iure reperimus traditos,iuxta not.per gloſ.in capit.
fraternitatis. xxxiiij. diſtin. & in capitul. A crapu
la.de ui.& hone.cle.&.xxi. quæſt. ij. in ſumma.&
quod notat Hoſt.in.c.ij.de cle.nõ reſidẽ.in ſimili quæ
ſti.Ita tamẽ quòd ſemper in iſto delicto iudex declinet
ad mitiorẽ partẽ:quia pauci ut dicit Grego. ſine uitio
incontinentiæ reperiũtur.l. diſt.c. Quã tua.Et quia
ætas noſtri tẽporis &c.& melius eſt à Deo redargui
de miſericordia,quã de ſeueritate.xxvi.quæſt.ult.Al
ligant.Et uide prædictũ decretũ cõcilij Baſili.in dict.
ſeſſione.xx.ubi contra publicos cõcubinarios ſtatutũ
fuit,quòd quicunq; clericus cuiuſcũque ſtatus,cõditio
nis,religionis,dignitatis,etiã ſi pontificalis, uel alte=
rius præeminentiæ exiſtat, qui publicus fuerit cõcubi
narius,à perceptione fructuũ omniũ beneficiorum ſuo

rũ trium menſiũ ſpacio ſit ipſo facto ſuſpenſus: quos ſuus ſuperior conuertat in fabricam uel aliã euidentẽ eccleſiarũ utilitatem, ex quibus hi fructus percipiũtur Necnõ quòd huiuſmodi publicum cõcubinarium teneatur mox ſuus ſuperior monere quãprimũ nouerit illũ eſſe talẽ, ut intra breuiſſimũ terminũ cõcubinã dimittat, quã ſi nõ dimiſerit, uel dimiſſam, aut aliã publicè reſumpſerit, ipſum omnibus ſuis beneficijs omnino priuet. E*t nihilominus ſtatuit dictum concilium, quòd tales publici cõcubinarij uſquequo cũ eis per ſuos ſuperiores fuerit diſpenſatum poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem manifeſtamq; uitæ emendationem ſint inhabiles ad ſuſceptionẽ quorũcunque bonorum, dignitatum, beneficiorũ, uel officiorum.* S*i autẽ poſt diſpenſationem, uomitu recidiuo ad huiuſmodi concubinatũ publicum redierint, quòd ſine ſpe alicuius diſpenſationis ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant.* E*t ne quis contemnat illud decretum concilij, ex eo quòd concilium* B*aſilienſe non ſuit in omnibus ab eccleſia receptũ aduertat quòd ordinata in eodem concilio ante ſciſſuram in eo factam recipiuntur & allegantur à doctoribus: ut par eſt uidere per* F*lorenti. in. iij. parte, tit.* XXV*. capi. ij. §. fin.* E*t per* F*eli. in capitu.* R*odulphus. de reſcrip. in colum.* XXVIIJ*. uerſi. Sed re uera, & prædicta ſeſſio. xx. dicti concilij fuit facta ante eius ſciſſuram: ut potes colligere ex dictis doctoribus, dum allegant conſtitutionem illam quæ incipit,* I*n ſuper ad euitandum ſcandalum, quæ fuit facta in. d. xx. ſeſſione poſt di=*

132

poſt dictum Decretum contra concubinarios promulgatum. Et iſtud decretum concilij Baſilienſis de concubinarijs inuenies inſertum in concordatis inter Leonem decimum, & Regem Franciæ, & nouiſsimè commētatum per Petrum Rebuffi in interpretatiōibus per eum factis ad dicta concordata: per quem uide in principio ſui commenti ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex concilio, quarum plures potius ſunt damna & incommoda concubinatus, quàm pœnæ quæ poſsint irrogari per Iudicem. Vnde quæ huiuſmodi ſunt, pari modo comprehendunt laicos concubinarios ſicut & clericos. Vide tamen Præpo. in capitulo. Nullus. xxxij. diſtin. qui refert Innocen. in cap. Si autem. de cohabi. cleri. & mulie. tenentem quòd quamcunque uiam eligat Iudex ſiue ſuſpenſionis, ſiue priuationis, debet præmitti monitio: nec Iudex ſine illa ad alterum præmiſſorum procedere debet, cùm clericus non ſit notorius cōcubinarius: per quem uide poſt Innoc. ubi ſuprà uſque ad quātum tempus debet clericus monitus expectari, & an poſſit purgari mora. Vt autem prælati excuſentur à monitionibus faciendis clericis ſuæ diœceſis in hac materia prudenter faciunt, quādo in ſuis conſtitutionibus ſynodalibus monent omnes generaliter, ne concubinarij ſint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. præterea in capitu. Vt clericorum. de ui. & honeſt. cle. ponderando uerba illius tex. arbitratur.

quòd ſi clericus concubinarius efficeretur deterior, ſi compelleretur præcisè ad dimittendam concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus peccatū non incurrit: quod dicit notandum Stepha. Aufre. in repe. cle. i. de offi. ordi. in col. XV. Aduertant autem prælati omnes, & eorum uices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpeſcant: ſed cùm talis toleratio facienda fuerit, certiſsimæ adſint cōiecturæ deteriorationis. Nam alias facilè illis perſuadebunt libidinoſi grauiora, imò nefanda admiſſuros, ſi cogantur continere.

Matrimonium de facto contrahentes.

CAPVT LXXIIII.

CALIXTVS *papa interdixit contractum matrimonij preſbyteris, diaconibus, & ſubdiaconibus, & ab illis contracta debere diſiungi, & ad pœnitentiam redigi, iuxta ſacrorum Canonum deffinitionem præcepit, ut habetur in. c. preſbyteris. XXVij. diſtinc. hinc eſt quòd clericus in ſacris uxorem ducēs, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum. notat Abb. ex text. ibi, in capitu. ij. qui cleri. uel uo. qui nihil aliud allegat. & omiſit tex. expreſſum ponentem pœnam delinquētibus in hoc, in. c. decernimus. XXViij. diſt. cuius uerba ſunt. Decernimus ut hi qui in ordinē ſudiaconatus et ſupra uxores duxerint, officio atque eccleſiaſtico*

ſtico beneficio careant. & faciunt etiam uerba text. in cap. de his. ead. diſt. ubi tractando de ſubdiaconibus et diaconibus dicit. Cauendum eſt tamen his, ne quando ſuæ ſponſionis immemores ad terrenas nuptias ultro concurrãt, quòd ſi fecerint, ut ſacrilegi rei ab eccleſia habeantur extranei. De preſbyteris uerò uidendus eſt text. in cap. preſbyter, eadem diſtinctio. cuius uerba ſunt. Preſbyter ſi uxorem duxerit, ab ordine deponi debere oportet. Item efficitur irregularis, ut neq; in ſuſceptis ordinibus miniſtrare poſſit, nec ad maiores ſuſcipiendos admittitur, ut notat idem Abb. in cap. i. in. ij. nota. eod. titu. ex quo uenit quòd tanquam irregularis priuabitur beneficijs. An autem ſit priuandus per ſententiam, uel ipſo facto priuetur, ſunt opi. quas refert Stepha. in deciſio. ccxxxix. Capellæ Tholoſanæ, in additione. Aduerte tamen, quòd ipſemet Panormi. in cap. At ſi clerici. de iudi. col. ij. uidetur eſſe in opinione, quòd clericus qui ſolutam non uirginem de facto duxit in uxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi. pro quo allegat iura in cap. fraternitatis xxxiiij diſtin. & in cap. Si quis ammodo. lxxxi. diſt. & in. d. c. ij. qui cle. uel uo. quæ iura, (ſalua tanti patris reuerentia) hoc non probant: imò tex. in. d. cap. Si quis ammodo, qui plus uidebatur urgere dicit, à proprio gradu decidat, uſque dum ad ſatisfactionem ueniat: unde per talia uerba uidetur impoſita magis pœna ſuſpenſionis temporalis, quàm depoſitionis. Sed pro opinione ſua poſſet Abb. allegare tex. in. c. Preſbyter. xxviij.

ter.xxviij.diſt. quē decerpſit Gratianus ex.c.i. Concilij Neocæſarienſis. cuius uerba ſunt. Preſbyter ſi uxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. ubi Archi. exponit, ab ordine .i. ab officio & beneficio: quod etiā ibi tenent Domi. & Præpo. licet eum nō referant: quāuis glo. exponat ab ordine.i. ab officio, & non beneficio. Clericus præterea taliter cōtrahens eſt excōmunicatus ipſo iure, ut in cle. una de conſang. & affi. cuius abſolutio epiſcopo eſt reſeruata, ut per glo. ibi, in uerbo, per epiſcopum. Redditur præterea ſuſpectus de hæreſi, ut procedatur per inquiſitores contra eum, ut no. Io. Lupus in Repe. rub. de dona. inter uirū & uxo. fo. lxvij. col. iij. uerſi. Ex quo meo iudicio. ubi hoc infert ex his quæ not. Butri. & Bal. in. l. iij. C. de ſacroſan. eccl. loquendo de monacho matrimoniū contrahente. Debent præterea in hoc aduertere iudices, quòd præter pœnas ſupra dictas debet in ſacris conſtitutus pati pœnam ſtupri, ſi uirginem uiolauit ſub figura matrimonij. Neque ex hoc quòd uerba de præſenti ſeu benedictiones præceſſerint, ab illa excuſandus eſt, quin potius grauius puniendus, eo quòd uirginem ſub ſacramenti colore deceperit, & corruperit, quæ uelut uxor conſenſit in copulā, unde propter talem dolum ultra ordinariā pœnam depoſitionis, arctiori carcere uel monaſterio detrudi debet, quàm pro alio ſimplici ſtupro. Mulier inſuper ab ipſo ſic ſeducta tantæ poſſet eſſe nobilitatis & honoris, tantumúe populi ſcandalū, ut meritò clericus in hoc delinquens publicis uerberibus, uel

bus, uel alia publica correctione puniendus eſſet: quando ſuæ perſonæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum quæ notat Præpo. *in capitu. ij. de ſponſa duo. referendo* Anto. *quòd iudex attenta qualitate perſonarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum qui uiuente prima uxore contrahit cum ſecunda: puta ſi ignobilis uxorem habens contrahit cum nobili, & illudit illam.* Clericus *uerò beneficiatus in minoribus ordinibus conſtitutus, ſi contrahit matrimonium, eoipſo uacant beneficia, ut tenet* Collec. *in cap. primo de cle. coniu. & deciſio* Capellæ Tholoſanæ *ſuprà allegata.* Et *hoc etiam ſi non ſequitur copula, notant* Doctores *in dicto cap. i.* Nec *recuperāt beneficia ſponſa ingrediente monaſteriū, ut per eos ibi: & notat etiam* Io. *de* Imo. *in clemen. gratiæ. de reſcript. in colum. ſuper gloſſ. reſignaueris.* Præpo. *in cap.* Placuit. *xxxij. diſtinct. prope fi.* Quod *inſuper procedit etiam ſi matrimonium contractum ſit nullum. ut notat* Ioan. And. *in capi.* Ioannes. *de cleri. coniuga.* Roma *conſil. ccccIxxxiij. dubitatur primò, col. iij.* Hippoly. *conſilio lxx. uolumine primo colum. iij.* In*cipiente,* Scientiarum *omnium.* Stepha. *in addi. ad dictam deciſionem* Tholoſanam. *qui ſolùm allegat* Bartho. Brixien. & Ange. *de* Clauaſio. Confirmatur *iſta ſententia doctrina mea magiſtrali. clxxxi. incipienti,* Pœna *etiā faciēdo, ubi de iſta cōcluſione fit mētio: quā uide, quia aliqua referuntur in contrarium remiſſiue,* Et *uide* Decium *in conſi. clxvi. uolu. i.* Ego Philippus

Decius

ter.xxviij.diſt.quē decerpſit Gratianus ex.c.i. Concilij Neocæſarienſis.cuius uerba ſunt.Preſbyter ſi uxorem duxit,ab ordine illum deponi debere oportet. ubi Archi.exponit, ab ordine .i. ab officio & beneficio: quod etiā ibi tenent Domi.&Præpo.licet eum nō referant:quāuis glo.exponat ab ordine.i.ab officio, & non beneficio. Clericus præterea taliter cōtrahens eſt excōmunicatus ipſo iure,ut in cle.una de conſang. & affi.cuius abſolutio epiſcopo eſt reſeruata,ut per glo. ibi,in uerbo,per epiſcopum. Redditur præterea ſuſpectus de hæreſi,ut procedatur per inquiſitores contra eum,ut no.Io.Lupus in Repe.rub.de dona. inter uirū &uxo.fo.lxvij.col.iij.uerſi.Ex quo meo iudicio.ubi hoc infert ex his quæ not. Butri.& Bal.in.l.iij.C.de ſacroſan.eccl.loquendo de monacho matrimoniū contrahente. Debent præterea in hoc aduertere iudices, quòd præter pœnas ſupra dictas debet in ſacris conſtitutus pati pœnam ſtupri,ſi uirginem uiolauit ſub figura matrimonij. Neque ex hoc quòd uerba de præſenti ſeu benedictiones præceſſerint, ab illa excuſandus eſt, quin potius grauius puniendus,eo quòd uirginem ſub ſacramenti colore deceperit,& corruperit,quæ uelut uxor conſenſit in copulā, unde propter talem dolum ultra ordinariā pœnam depoſitionis, arctiori carcere uel monaſterio detrudi debet, quàm pro alio ſimplici ſtupro.Mulier inſuper ab ipſo ſic ſeducta tantæ poſſet eſſe nobilitatis &honoris,tantumúe populi ſcandalū, ut meritò clericus in hoc delinquens publicis uerberi

bus,uel

bus, uel alia publica correctione puniendus eſſet: quando ſuæ perſonæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum quæ notat Præpo. in capitu. ij. de ſponſa duo. referendo Anto. quòd iudex attenta qualitate perſonarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum qui uiuente prima uxore contrahit cum ſecunda: puta ſi ignobilis uxorem habens contrahit cum nobili, & illudit illam. Clericus uerò beneficiatus in minoribus ordinibus conſtitutus, ſi contrahit matrimonium, eoipſo uacant beneficia, ut tenet Collec. in cap. primo de cle. coniu. & deciſio Capellæ Tholoſanæ ſuprà allegata. Et hoc etiam ſi non ſequitur copula, notant Doctores in dicto cap. i. Nec recuperãt beneficia ſponſa ingrediente monaſteriũ, ut per eos ibi: & notat etiam Io. de Imo. in clemen. gratiæ. de reſcript. in colum. ſuper gloſſ. reſignaueris. Præpo. in cap. Placuit. xxxij. diſtinct. prope fi. Quod inſuper procedit etiam ſi matrimonium contractum ſit nullum. ut notat Ioan. And. in capi. Ioannes. de cleri. coniuga. Roma conſil. ccccLxxxiij. dubitatur primò, col. iij. Hippoly. conſilio lxx. uolumine primo colum. iij. Incipiente, Scientiarum omnium. Stepha. in addi. ad dictam deciſionem Tholoſanam. qui ſolùm allegat Bartho. Brixien. & Ange. de Clauaſio. Confirmatur iſta ſententia doctrina mea magiſtrali. clxxxi. incipienti, Pœna etiã faciẽdo, ubi de iſta cõcluſione ſit mẽtio: quã uide, quia aliqua referuntur in contrarium remiſſiue, Et uide Decium in conſi. clxvi. uolu. i. Ego Philippus

Decius

Decius, *ubi refert* Bartho.Brixien. *in quæſtio.x.* Et Cardi. Imol.*&* Abb.*in.d.cap.i.&* Roma.*in.d.conci. tenentes quòd clericus in minoribus conſtitutus ſi contrahit matrimonium cum conſanguinea, nunquàm admittitur ad beneficium, quia illi facto ſuo renunciauit.* Et *quia ipſe in principio illius concilij tenet quòd talis clericus nõ ſit ipſo iure priuatus beneficijs, reſpondet ad dictam doctrinam* Brixienſis *& aliorum, quòd non habeat locum quando clericus in minoribus contraxit ſcienter in gradu prohibito, quia tali caſu ex quo ſciebat matrimonium non ualere, non uidetur habere animum abdicandi beneficium à ſe: quod dicit tenuiſſe* Imo.*in cle.gratiæ.de reſcrip.* Et *ſic quòd dicta concluſio dictorum reſtringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi, quòd in dubio præſumitur ſcientia in coniuncto quòd ſciat coniunctionem quam habet cum alio.* Et *licet* Decius *ibi poſteà in fi.det aliam & ultimam reſponſionem ad dictam concluſionem* Doctorum *uidelicet, quòd non ſit uera in hoc ſaltem, quòd talis non perdat ipſo iure beneficium, ex ratione de qua per eum.* Mihi *tamen plus placet diſtinctio præcedens, & ſic quòd quando probaretur quòd ignorans conſanguinitatem contraxit, tunc ipſo iure perdat beneficium, quia uiſus eſt facto ſuo illi renunciare. Si uerò contraxit ſcienter, tunc quòd priuetur eo per ſententiam: quia licet uideatur confidere in nullitate matrimonij, ut non perdat beneficium ipſo iure, ſufficit quòd facit actum incompa-*

tibilem

135

tibilem cum beneficio,ut eſt matrimonium contrahere. Imo.tamen in dict.clemen.gratiæ.uidetur tenere contrarium,uidelicet quòd quando impedimentum conſanguinitatis erat notum utrique,uel ſaltē clerico, quòd non perdit beneficiū,niſi proceßiſſet ad copulam,quia tunc propter affectum cum opere ſubſecuto ſaltem eſſet priuandus.argu.capi. nuper de bigamis. Effectus enim huius diſtinctionis maximus eſt, nam in primo membro non poterit ſic contrahens renunciare beneficio in fauorem alterius. Secundò uerò ſic antè quàm deponatur,ex doctrina illa magiſtrali Innocē.in capi. Cum noſtris.de conceſ.præbend.quam ego latiùs ornaui in meis doctrinis,numero.cxx.incip. Homicida. Vide præterea in hoc articulo notabilem diſtinctionem Præpoſi.in dic.cap.Placuit, uidelicet quòd ſi matrimonium nō tenet propter conſanguinitatē,uel aliud ſimile impedimentum,quòd tunc clericus perdit beneficia. Si uerò non tenet ex defectu conſenſus,tunc nō. Conſidera tamen quòd hoc poſſet intelligi quando defectus conſenſus fuit in ipſo clerico. Si tamen fuit in muliere,puta quia per uim fuit compulſa contrahere, ipſo clerico purè & liberè conſentiente: uel quia mulier non erat ſanæ mentis, non uideo quare non perdat beneficia, ſicut quando contrahit cum conſanguinea,quod apertè colligitur ex diſtinctione quam facit Imo.in dicta clemen.gratiæ,quem non refert Præpo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorom,licet per uerba de præſenti,cùm illa reſoluantur in

tur in ſponſalia de futuro: uidetur dicendum quòd non perdit clericus propter illa, ſua beneficia, niſi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimonium ſic contractũ ratificaretur, modis de quibus per tex. glo. & Docto. in. c. Vnico. de deſponſa. impu. lib. vi. Sed contrarium fuit deciſum per dominos de Rota in anti quis deciſi. cij. incip. Nota quòd ubi clericus.

Monialibus.

CAPVT LXXV.

CLERICVS *tale facinus perpetrans ſponſam Chriſti corrumpit, & committit tria peccata, ſacrilegium, adulteriũ, & inceſtum, quò ad accuſa tionẽ, quia de omnibus his poteſt accuſari, ut per glo. nota. in capi. Virginibus. xxvij. quæſt. i. quam ſequi= tur Abb. in cap. At ſi clerici. de iudi. col. xij. & in. c. penul. iij. nota. de purga. cano. cuius pœna eſt ut de= ponatur, ex diſpoſitione text. in. c. Si quis epiſcopus. xxvij. quæſt. i. ab officio & beneficio, ut per gloſſ. i. dum allegat cap. Si quis ſacerdos. Et uide Ana. conſi. i. col. ij. uerſi. Secundo quòd fama. ubi per dict. cap. Si quis epiſcopus. tenet quòd iſtud delictum eſt de maio= ribus merentibus perpetuam depoſitionem, dato quòd talis fornicatio cum moniali nõ ſit notoriè ſcandalo= ſa, uel diu continuata: & dicit hoc. ita declarare pul= chrè Anto. in. d. c. At ſi clerici. Et uide Hippoly. in repe. l. Vnicæ. C. de rap. uirg. numero. xli. ubi tenet quòd*

136

quòd clericus in hoc delinquens debet priuari officio ſuo, & detrudi in monaſterium, per tex. in capitu. ſi qua monacharum. xxvij. quæſtio. i. & per dict. cap. ſi quis. Et uide Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus in. i. quæſt. circa fin. Secundo uerò caſu, ubi per eadem iura dicit, quòd clericus cuiuſcunque gradus uel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine ſacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctum monaſterium ad agendam perpetuam pœnitētiam: quem uide prius per duas columnas præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an poſſit reus de uno quoque pariter accuſari & puniri: & quæ utilitas reſultet quòd quis poſſit accuſari & puniri de pluribus delictis differentibus ſpecie, & deſcendentibus ex eodem facto. Cardi. tamen de Turrecremata in dicto cap. ſi quis epiſcopus. dicit quòd tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenerit, alias ſecus, per id quod notatur in. c. Non debet. xxx. quæſt. i. Et dicit hoc uelle glo. ibi poſita in eò. c. Si quis epiſcopus. Quæ tamen ſi bene conſideretur non probat, quia nihil aliud dicit, niſi allegare. c. Si quis. xxx. queſt. i. & ideo contrarium credo uerũ, cũ. d. c. Si quis epiſcopus. ſimpliciter imponat pœnã depoſitionis, & delictum in ſe tam graue ſit, in quo tria ut prædiximus cõmittuntur delicta. Et hoc uidetur uelle Io. And. de Ana. ubi ſuprà referendo Ant. Nec obſtat quod dicitur in. d. c. Non debet: quia

cùm

cūm ille tex. imponat pœnam delicto lōgè diuerſo, & quod eſt grauius in cōſideratione populi, quàm in ſe= ipſo, uidelicet quòd clericus cōmiſceatur mulieribus quæ ei peccata confeſſæ ſunt, nimirum ſi conſiderat, an populus id intellexerit. Notū *eſt enim quòd ex confeſ ſione non contrahitur cognatio ſpiritualis, & ſic non poteſt dici inceſtus: & ſi confitens fœmina non eſt nu= pta, nec uirgo, non eſt adulterium, nec ſtuprum, eſt igi tur ſola fornicatio qualificata, tantò grauior, quantò maius ſcandalum affert in populo.* Abhorret *namq; populus ſimile facinus, & meritò: quia ſi non ſic pu= nirentur in hoc delinquentes, difficillimè præſtarent homines licentiam filiabus, ſeu conſanguineis acceden di ad ſacramentum pœnitentiæ.* Vel *poteſt aliter in= telligi tex. ille, ut in. c. ſeq. tractabimus, ubi examina= tur materia illius.* Vnde *concludendo in hoc delicto ſacerdotem conuictum de acceſſu ad monialem, nullo diſcrimine habito deponendum cenſeo, & deponerem ſi caſus ſe offerret, et in monaſteriū ſeu carcerē ad tēpus aliquod iuxta perſonæ qualitatē, & delicti cōtinuatio nem, & populi notitiam cōmenſurandum detruderem.*

Spiritualibus filiabus ſe conmiſcentes.

CAPVT LXXVI.

SACERDOTES *qui cum filiabus ſpirituali= bus fornicantur, graue adulterium committunt: et qui malū exemplum dant hominibus, ab omni of= ficio*

137

ficio deponuntur, & peregrinando duodecim annos pœnitere debent, & tandem ad monaſterium uadunt, ubi per totum tempus uitæ Deo ſeruient. ita diſponit tex. in capi. Si quis ſacerdos. xxx. queſt. i. & licet ille tex. uideatur loqui de filia ſpirituali ſimpliciter, idem eſt ſi fornicatur cum ea quæ propter ſacramentum pœnitentiæ fuit filia ſpiritualis effecta, ut probatur in capi. Omnes. qui eſt tex. precedens. d. c. Si quis qui dicit omnes quos in pœnitentia accipimus, ita filij noſtri ſunt ut in baptiſmate ſuſcepti. & ſubdit, quòd qui hoc ſcelus perpetrauerit, non ſolùm dignitatis honorem amittat, uerum etiam uſque ad exitum uitæ ſuæ iugi pœnitentiæ ſe ſubdat; quòd gloſ. ibi finalis intelligit de pœnitentia interiori. Sed poſtea tex. in. c. fi. ead. cau. & quæſt. dicit quòd preſbyter qui cũ mulieribus quæ ei fuerint ſua peccata cõfeſſæ ſe commiſcuerit, ſic pœniteat quomodo de filia ſpirituali: & declarat quòd pœniteat duodecim annos, & quòd deponatur, in quo uidetur declarare tex. in dict. c. Omnes. dũ determinat tẽpus pœnitentiæ, & quòd amiſſio dignitatis, de qua ibi, ſit depoſitio. Addit tamen uerba quædam quæ nimium reſtringunt pœnam huius delicti, uidelicet ſi in conſcientia populi deuenerit: quod ego intelligo, id eſt hoc teſtibus probatum fuerit: ſatis enim in notitiam populi uenit delictum quod teſtibus comprobatur, quaſi uelit text. mitiori pœna puniendum ſacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur ſuperiori. Unde ego conuictum clericum de

k hoc de=

hoc delicto indiſtinctè deponerem, immò & tempeſtate hac carceri alicui per aliquos & nõ paucos annos manciparem. Oportet nanque in his diebus quibus (peccatis noſtris id promerentibus) admirabile hoc ſacramentum pœnitentiæ, ſpiritualium omnium infirmitatum ſingularis & unica medicina ab hæreticis impugnari, ac euerti curatur, ſacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri: ne ex eorum delictis anſa præſtetur hæreticis, néue frigeſcente charitate ac timore Dei, occaſio detur maritis ac patribus uxores ac filias ab hoc ſacramento retrahendi, & ut rarius ad illud accedant, procurandi. Et eadem depoſitionis pœna puniendum crederem clericum cognoſcentem illam quam tenuit in ſacramento confirmationis, cùm eodẽ modo ſit effecta eius ſpiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali ſacramento impedit matrimonium, & dirimit contractum, ut in capitulo. i. §. fina. de cogna. ſpiritu. in. vi. quia tex in dicto cap. Si quis. indiſtinctè loquitur de filia ſpirituali. Fateor tamen quòd cùm hoc delictum non ſit ita graue in oculis hominum, nec in eo adſit inconueniens quod in caſu præcedenti deſcripſimus, in aliјs pœnis ultra depoſitionem iniungendis, mitior poterit eſſe Iudex. Et quod ſacerdos cognoſcens filiam ſpiritualem deponatur, notat Abb. in. c. fina. de purga. cano. & tenet etiã Ioan. de Ana. per ſuprà dicta iura in. c. Cum dilectus, de accuſa. col. ij. & in. c. Significauit. de adul. col. penul. Feli. in cap. At ſi clerici. in princip. col. fina. de iudi. &

ibi etiam

ibi etiam hoc ſequitur Decius *col.xxi.uerſic.Secundò limitatur.*Et *ſequitur hoc etiã* Ioã. *de* Selua*,in tract. de beneficio, in.iij. parte. in quæſt.iij. in fin.* Et *aduerte quòd filia dicitur, quæ ſit de parrochia eius, ut ponit idem* Decius *ibi allegando* Abb.*ubi ſuprà.*Et *ſequitur etiam* Ioã.*de* Selua*,ubi ſuprà.* Crederem *tamen quòd licet uera ſit hæc concluſio doctorum iſtorum, quòd ſi ſacerdos cognoſceret filiã parrochiæ ſuæ nullo alio ſibi uinculo ſpirituali coniunctam, quòd non propter hoc eſſet deponendus, ſicut in alijs præcedentibus caſibus, cùm eſſet magna extenſio iurium pœnalium, & eſt non minima diſparitas delictorum: quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus eſt.* An *autem eadem pœna puniatur qui cognouit cõmatreni ſuam: uidetur quòd ſic per ſuprà dicta, & quia magis eſt abſtinendum à cognatione ſpirituali, quàm carnali, quia à uenerabiliori parte procedit, ut notat* Abb. *in dict.c.fi.col.penul.de purga.cano.* Vnde *dicit ipſe quòd nunquam legitur eccleſiam* Romanam *diſpẽſaſſe in cognatione ſpirituali.* Cùm *enim pœna inceſtus ſit depoſitio, ut infrà habes in parte inceſtus, à fortiori erit in hoc caſu, & ſimili, ubi quis cognoſcit cognatam ſpiritualem, præcipue quia delicta huiuſcemodi etiam in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de commatre uidetur tenere* Feli.*in dict.cap.* At *ſi clerici.dict.col.fina.de iudi.facit etiam in huius opinionis fauorem.l.xiij.titu.ij.partita.iiij.quæ enumerat inter exẽpla inceſtus,quòd quis coeat cum cõmatre ſua,*

Stupri.

CAPVT LXXVII.

STVPRVM propriè eſt *uirginum illicita deflo ratio, ſic enim diffinit tex. in cap. lex illa xxxvi. quæſt. i. licet alias ſtuprum aliquando comprehen dat alia crimina, ut dicit gloſ. ibi, in uerbo propriè & gloſ. in cap.* Nemo. *xxxij. queſti. iiij. in uerbo ſtu- prum, & clericus uirginem ſtuprans deponitur, notat* Abb. *in capitu. At ſi clerici. columna. xij. de iudi. alle- gat tex. in capitu.* Si *quis clericus. lxxxi. diſtin. & in capi. lator. ij. quæſtio.* vij. Illi *tamen tex. non diſponũt in ſtupro commiſſo cum uirgine, ut ex eis patet: & quòd iſtud delictũ ſit depoſitione dignum placuit ei- dem* Abb. *in capit. ij. de adul. qui etiam credit clericum poſſe cogi ad dotandam uirginem ab eo corruptam, & refert etiam idem* Abb. *ibi* Ioan. And. *referentẽ ma giſtrum ſuum, qui dicebat quòd in hoc caſu cum cleri cus non poſſit ducere eam in uxorem, deberet corpo- raliter fuſtigari.* Et *quòd pœna ſtupri in clerico ſit depoſitio eſt communis opinio ſecundum* Paul. Grillan *di, in tract. de pœnis omnifariã coitus, in. c. Septimò uidendũ qui etiã ſequitur doctrinã* Abb. *in. c.* Vt *cler. de ui. & hone. cleri. ubi tenet quòd* Iudex *eccleſiaſti- cus poteſt imponere pœnã pecuniariam clerico pro arbitrio ſuo, ultra alias pœnas ſpirituales, quãdo il- læ non ſufficerent, quia illas nõ timeret, quas ſi nõ ſol ueret, luet in corpus: quia nõ ſufficit dotare mulierem*

ſtupra-

 139

ſtupratã; nam ultra dotẽ tenetur ſoluere pecuniariam uel corporalẽ pœnam ſecundũ eum poſt Abb. *in.c. penul.de adult.* V*num autem in hoc crimine ego opinor obſeruandum,quòd cùm iura Cæſarea grauiori pœnæ ſubijciãt ui corrumpentẽ uirginẽ, quàm ſpõtaneè,ac illũ ſine temporis præfinitione puniat,ut in.§.Sin autẽ per uim.inſti.de publ. iudi. & in.l.mariti.§.fi.ff.de adul.quòd eod.modo iudex eccleſiaſticus ſeuerius punire debebit ui perpetrantẽ tale facinus,ut ſic ultra depoſitionẽ in arctũ monaſterium uel carcerẽ trudat delinquentẽ.* Et *pro pleniori declaratione huius capituli operæ preciũ eſt de aliquibus quæſtionibus dubitare.* Et *primò quòd ſi clericus de ſtupro uirginis accuſatus exciperet & probaret apertè ipſam ſpõte cõſenſiſſe.puta ſi teſtes iurant eã attraxiſſe illũ ad cõcubitũ ueniendo ſæpius ad lectũ eius eo repellẽte illam,uel aliud ſimile.* In *qua quæſtiõe uidetur dicendũ quòd nõ obſtãte puellæ conſenſu propter ſtuprũ puniri debeat clericus, & ad præſtationẽ dotis condemnari,per id quod notat* Ioã. *de* Ana. *d.c.i.de adul.in.i.notabi. ubi poſt doct.dicit quòd licet uirgo nõ ſit ſeducta,ſed illa ſpõte acquieuit,adhuc habet locũ diſpoſitio illius tex. quia uirgo præſumitur ſeducta & decepta,per tex. notabilẽ in.d.l.circa fi.* C. *de rapto.uirg. qui diſponit quòd pœna eius habeat locũ ſiue uolentibus,ſiue nolẽtibus uirginibus illud facinus perpetretur.* Ex *ratione quia hoc ipſum uelle mulierũ ab inſidijs nequiſſimi hominis qui meditatur rapinã inducitur:ſed ſalua eius &*

doctorum authoritate non uidetur ſua concluſio pro-cedere, ſaltem ex ſuis fundamentis. Primò quia ratio corũ non concludit, virgo præſumitur ſeducta & de-cepta, ergo etiam ſi ipſa ſpõte ſe obtulit, procedat pœna illius tex. quia illa ratio procedit quãdo ſumus in dubio: ſed quando conſtat de uoluntate ſine ſeductio-ne, aliter uideretur dicendũ. Secũda nõ obſtat tex. in d. l. i. quia nõ ſequitur, pœna cõtra raptores de qua ibi procedit etiã uolentibus uirginibus. ergo eodẽ modo procedat pœna de qua in. d. c. i. qui tex. loquitur per uerbũ ſeduxerit, quod debet aliquid operari. Facit etiã quòd tex. in. c. ij. eod. titu. de adult. in quo imponitur pœna committenti ſtuprum dicit, uirginem ſtupro de-cepit. Vnde uidetur in hoc (ſaluo meliori iudicio) di-cendum quòd à pœna ſtupri criminali imponenda cle-rico non excuſetur, etiam probata uoluntate puellæ: non enim uoluntas conſocij criminis debet excuſare à pœna delicti, quando culpa illius non conſiſtit in ſola uiolentia actus, ſed in reprobatione ipſius quàmtum-uis uoluntarij, quamuis operari debeat ut non tan-quam uiolentus ſtuprator puniatur. Quantũ autem ad præſtationem dotis uidetur dicendum, quòd cleri-cus probata uera uoluntate puellæ ſine ſeductione non debeat condemnari: potuit enim puella in hoc ſibi præ-iudicare, ut uolũtariè & non ſeducta hoc patiendo per-deret ius petendæ dotis, quod uoluit Aſtenſis in ſum-ma, lib. ij. titu. xlvi. in capitu. incipienti: ſequitur ui-dere de tertio, allegãdo Rodonenſem, dum dicit quòd ſi deflo-

ſi defloret quis uoluntariã non tenetur. Ad cuius etiã confirmationem bene facit ſentẽtia Guillelmi, quem refert Florenti.in.ij.parte,titu.v.c.vi.§.i.quòd ſi quis deflorat uirginem uoluntariam non tenetur ei ſatiſfacere in foro cõſcientiæ,quòd etiam notat Silueſ.in uerbo luxuria, in uerſi. quintò quæritur, Et Tabiena, in uerbo reſtitutio.in.§.xxij.incip. quid de eo. & allegat uterque Bonauenturam hoc tenentem. Vnde uidetur quòd ſicut talis clericus in foro conſcientiæ eſt liber à præſtatione dotis ex ſententia dictorum doctorum, ſic & eodem modo uidetur abſoluendus in foro contentioſo per Iudicem eccleſiaſticum, quem decet ſemper ſequi ueritatem. Sed quamuis iſta concluſio poßit ſuſtineri, multùm debent Iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in iſto caſu propter difficultatem ſufficientis probationis quæ in hoc requirenda eſt, ut uerè conſtet uirginem non ſeductam, ſed uoluntariè fuiſſe defloratam, & facilè poſſent decipi per ſtuprantem clericum in probatione uoluntatis. Vnum tamen in hoc uidetur eſſe ſine dubio: quòd licet uoluntas puellæ liberaret clericum, hoc eſſet ſolùm uerum, quantum ad ius quod ipſa alias haberet, non tamen liberaretur ab hoc quòd ſi pater uirginis accuſaret clericum de ſtupro, debeatur illi æſtimatio damni ſibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ ſibi illata eſt: quod firmat Floren.ubi ſuprà ſic limitãdo prædictam concluſionem:hoc tamen & pater per=

deret, ſic etiam ipſe de lenocinio uel conſenſu conuin= ceretur. Ex *quibus etiam inferri poteſt quòd ſi de precio ſtupri cõuentum eſſet cum uirgine uel parenti bus, quòd tunc ſola precij præſtatione liberaretur ab onere dotandi accuſatus ab eo, cum quo conuentionem fecit: dũ tamen conuentio ſolius filiæ parentibus non noceat nec econuerſo. Secundò quæro, quid ſi clericus in ſui defenſionẽ exciperet ac probaret, quòd poſt cor ruptionem mulier inuenit uirum eiuſdem conditionis & qualitatis ac ſi eſſet uirgo: & in hoc credo quòd licet poßit damnari clericus propter ſtuprum (niſi cõ ditio mariti proceſſum & pœnam publicã impediret) nihilominus abſoluẽdus eſſet à præſtatione dotis, cùm illa in hoc non eſſet paſſa damnum. Si tamen propter ſtuprum nupſit uiro deterioris conditionis, tunc cre= derem arbitrio iudicis eſſe ſatisfaciendum ei, cùm conſtet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, pu ta ſi propter hoc uirum pauperiorem ſortita eſt, à quo debiliora alimenta recipit, imò ſi non pauperio= rem, ſed ignobiliorem uirum ſortiretur, ad huc cre= derem eſſe ſatisfaciendum ſibi, quia uere paſſa eſt dam num in honore, qui maiori precio haberi ſolet quàm diuitiæ.* T*ertiò quæro qualiter iudex arbitrabitur do tis æſtimationem in hac materia præſtandã?* E*t in hoc diſtingo quòd ſi pater puellæ pauper eſt, clericus dam nabitur ad intergram dotem puellæ, in quo conſide= randa eſt conſuetudo loci, uidelicet quantum ſolet in dotẽ dari puellæ ſimilis conditionis, & defloratæ: cõ*

conſidera

141
ſiderabuntur etiam facultates clerici condemnandi, ut probatur in dicto. c. i. iūcta glo. fi. Si uerò pater illius diues eſt, non uidetur conueniens quòd ex ſtupro clerici ipſe lucretur totam dotem filiæ ſuæ, & ſic quòd integram habeat à clerico ſed quòd clericus ſoluat arbitrio iudicis illud plus quod pater eſt conſumpturus in maritando filiam, eo quòd eſt deflorata, quia in hoc uidetur pati damnum, & quod uidebitur Iudici ſoluendum ratione iniuriæ ſibi illatæ ſi hoc petierit. Et ex prædictis uidetur poſſe inferri, quòd ſi puella eſſet parentibus orbata & diues, uel ſi ipſis ſuperſtitibus, & pauperibus exiſtentibus, ipſa aliunde haberet ſufficientem dotem, quòd tunc clericus non teneretur ad totam dotem, ſed ad illud quod plus eſt ſecum in dotem datura propter deflorationem. Quartò quæro, an liberari poßit clericus à præſtatione dotis ſi iudici oſtēdat uel probet liberationem uel remißionem eius factam ab ipſa puella? In quo uidetur dicendum quòd ſic: quia cùm hoc ſit in eius fauorē ſtatutum, poteſt illi renunciare, & ſic clericum liberare, ſi ſui iuris eſt, quia patre inuito ad quem pertinet filiam dotare hoc clerico non ſuffragabitur. Debent tamen iudices in hoc eſſe cauti ut uideāt, ne liberatio illa facta clerico ſit à puella metu aut dolo extorta, ut poſſet facilè contingere. Item etiam ne ſit facta ab ea ut liberius poſſet luxuriari non nubendo: quia tunc decens uideretur ut etiā ipſa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem ſuaderetur ad matrimonium, & ſaltem iudex

faceret

faceret quod poſſet. Præterea & quintò libet etſi ra=riſsimam poſsibilem tamen, & aliquoties contingen=tem mouere quæſtionẽ, uidelicet quid ſi mulier, uel mu lieris pater conqueratur de clerico, quòd ipſam ſine uiolatione pudoris prægnantem effecerit, & petat cle ricum de ſtupro puniri, & ad præſtationem dotis com pelli, cùm neceſſe ſit adueniente partu uirginitatẽ amit tere, an clericus poſsit de ſtupro damnari, & condem=nari ad dotem? Pro cuius quæſtionis deciſione, ſi ſequa mur iura in quibus cauetur quòd delinquens, & faciẽs rem illicitam punitur non ſolùm de actu illicito, ſed et de eo quod præter eiús intentionem fuit ſequutum, ut in. l. i. §. Ex incendio. ff. de incen. rui. naufra. & in. l. ſi quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis. & in. l. quo niam multa. c. ad. l. Iuliam. de ui. publi. & in. l. iij. §. adiectio. ff. ad. l. Cornel. de ſica. & in cap. fi. de homi. in. vi. Videtur dicendum quòd iſte non ſolùm dam=nabitur pœna ſtupri, ſed condemnabitur ad præſtatio=nem dotis, præcipuè quia debuerat cogitare cùm ad uirginem acceſsit, hoc poſſe contingere, & difficulter poſſet probare quòd eius intentio non fuit, quòd uir=go corrumperetur, nec quòd eius extraordinaria pol lutione uirgo prægnans efficeretur, immò potius con tra ipſum præſumendum eſt, quòd non propter eius temperantiam, ſed propter uirginis reſiſtentiam ſtu=pri actum non conſumauit. Fateor tamen quòd pœna imponenda in hoc caſu propter ſtuprum cùm à prin=cipio non fuerit conſummatum mitior eſſe debebit:

etiam

etiam ſi mulier uiolenter oppreſſa uel ſeducta proba-retur. Quòd autem uirgo concipere poſsit ſalua uirginitate abſque miraculo ſcribit beatus Thomas in quolibeto. vi. arti. xviij.

Inceſtus.

CAPVT LXXVIII.

INCESTVS eſt conſanguineorum uel affinium abuſus, ut diffinit textus in capitulo lex illa. xxxvi. quæſtione prima. Pœna huius criminis eſt quòd clericus deponatur: notat gloſſ. in capitulo. Non debet. xxx. quæſtione prima. qui textus loquitur in eo qui cognoſcit filiam ſpiritualem, quæ ſibi confeſſa fuit non autem in cognoſcente conſanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in capitulo. At ſi clerici. in columna. xij. de Iudi. allegando nota. capitu. lator. ij. quæſtio. vij. ubi gloſſ. pri. iuncta textui hoc probat etiam in epiſcopo. Si autem clericus primò fornicatus ſit cum aliqua muliere, & poſtea cum eius conſanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna inceſtus uidetur quòd non, ex eo quod notat in propoſito Ancha. in cõſil. cccxci. Videtur prima facie. uerſi. Itẽ aduerte. ubi concludit quòd pœna quæ à iure ciuili imponitur pro inceſtu, non habet locũ pro inceſtu poſtea introducto à iure canonico, de quo à iure ciuili cogitatum nõ fuit: quia in pœnis prohibetur extenſio. ex quo dicebat in terminis Hippoly. in ſing. ccliiij. incip.

Ex illicito

Ex illicito coitu, quòd licet affinitas contrahatur ex illicito coitu: iſtud eſt uerum, quo ad impediendum matrimonium, ſecus autem quo ad hoc ut quis puniatur de inceſtu. Et *refert* August. *in addi.ad* Angel. *de maleſi. illam ſententiam* Ancha. *ualde commendare, quam etiam ultra eos ſimpliciter ſequitur* Decius *conſil.cclxviij.* Diuino *implorato præſidio. colum. fina. uolumine ſecundo.* Contrariũ *tamen crederem in caſu noſtro, immò quòd eſſet deponendus clericus propter hoc genus inceſtus, maximè ſi qualitas illius ſummè grauaret delictum in oculis hominum, puta ſi cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus ſororibus aut conſororinis, quia tunc non ſolùm deponēdus uidetur, ſed detruſioni ſiue carceri mancipandus ad tẽpus iuxta qualitatem & ſcandalum delicti.* Nec *obſtat doctrina* Ancha. *in dicto conſi. & ſequacium: quia contrariam opinionem dicit eſſe communem idem* Decius *in conſi.clviij.in.i.uolu.incip.* Diuino *implorato, & pro tenui, ubi latius & notabilius examinat dictam doctrinam: & reſpondet ad fundamenta quæ illi fauent, ſequitur opinionem* Abb. Signo. & Modernorum *contrarium tenentium: & ſic quòd pœna iuris ciuilis habebit locum, ubi nuptiæ ſunt inceſtæ de iure canonico.* Et *hæc ſentẽtia mea circa punitionem clerici ſecurius ſequendã eſt in his regnis* Caſtellæ & Legionis, *ubi expreſſè per legem eorũ diſpoſitum eſt, quòd ſi quis fornicatur cum muliere conſanguinea alterius intra quartum gradum, cum qua prius idem fecerat, cõmittit in-*

ceſtum

ceſtum. Si ergo laicus reputatur propter hoc inceſtuoſus, & punitur ut talis pœnis ciuilibus, quare non punietur clericus ob id delictum pœnis canonicis? quia licet lex regia ſiue municipalis non liget clericũ, operabitur tamen ſemper (meo iudicio) ut Iudex eccleſiaſticus puniat qualitatem delicti, ſecundùm quòd illa in laicis qualificauerit, præcipuè in noſtro caſu; ubi lex ciuilis punit actum à iure canonico intantùm reprobatum, quòd decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

Adulterij.

CAPVT LXXIX.

ADVLTERII *criminis grauitatem, clericis omnibus ſufficiant oſtendere uerba pagani illius Abimelech regis ad Iſaac directa* Gen. xxvi. c. *Dum reprehendens eum quòd uxorem ſuam ſororem eſſe affirmauerit, dixit. Potuit coire quiſpiam de populo cum uxore tua, & induxeras ſuper nos grande peccatũ. Si enim in ſola lege naturali uiuens homo peccatum grande reputauit adulteriũ, quale debet eſſe in oculis chriſtianorum, quos eadem naturalis, ſcripturæ & gratiæ leges quotidie inſtruunt, maxime ſacerdotum, qui tanquam ſanctiſſimæ Trinitatis menſæ pincernæ angelorum panem uirgineo uentre compactum quotidie tractant, & intra præcordia recõdunt. At ſi quis magis ſpecificè enormitatẽ huius criminis intelli*

gere

gere uelit, & quomodo ſit de grauioribus peccatis quæ in proximũ committitur, uideat Dionyſium Car=tuſ. in opuſculo de conuerſione peccatoris, arti. v. ubi hoc oſtendit per plura quæ in eo concurrunt. Clericus autem adulter depoſitus ab officio, in monaſteriũ toto tempore uitæ ſuæ detruditur, ut in capitu. Si quis clericus. lxxxi. diſt. quod eſt concilium Aurelianenſe: & quòd propter adulterium clericus deponatur, uoluit gloſ. in c. lator. ij. quæſt. vij. in gloſ. i. quã ibi ſequitur Archi. & Hoſtien. allegando. d. c. ſi quis. in ſua ſumma, titu. de adul. §. quæ pœna ſit imponenda. Idem tenent etiam Ioan. de Ana. in rubr. & in capitulo. Significauit. de adulte. Abb. & Moderni in capitulo. Vt clericorum. de uita & honeſta. clerico. & in capitul. Peruenit. de adul. Et hanc opinionem tenẽt Ioan. And. & Ioan. de Imo. in dict. cap. Vt clericorum. ut refert Ana. in. d. cap. Significaſti. & eſt communis opinio. Vide tamen Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sextò declaranda. ubi in prima et ſecunda colum. nititur ſuſtinere contrarium, uidelicet quòd clericus hodie propter ſimplex adulterium non debet deponi, & reſpondet ad fundamenta contraria, et tandem in col. iij. dicit quòd nihilominus in conſulendo & iudicando tutius eſt tenere aliam opinionẽ, quæ eſt communis, & dicit hoc notandum contra præſbyteros incontinentes, qui alienas uxores ſollicitant ſæpius & accedunt libenter ad earum concubitum. Incurrit etiam clericus de adulterio damnatus aliam pœnã,

nam

nam ex tali ſententia infamis eſ_citur,ut not. Abb.in cap. At ſi clerici.§.de adulterijs.in col.V.uerſi. Sed circa de iudi.Et in.c.Cũ.t.de re iudi.col.iiij.per tex. in.c.Infames.vi.quæſt.i.& in.l.i.&.ij.ff.de his qui no.infa.ſicut etiam efficitur infamis damnatus de alijs criminibus publicis.Eſt tamẽ in hoc aduertendũ,quòd licet epiſcopus non poſſit directò reſtituere aliquem ad famam,ut concludit Abb.in.d.c.Cum.t.in col.iiij. in hoc caſu tamen adulterij,cùm liceat ſibi diſpenſare, ut in.d.§.de adulterijs.reſtituendo clericum damnatum de adulterio contra ſententiam ſuam, tunc reſtitutio famæ uenit per quandam conſequentiam,poteſt indirectè,quod principaliter non poſſet.ita notat Abb. ibi,in.d.col.V.& dicit ibi caſum ſing.ad hoc ſecundũ illum intellectũ.Et nota ſecundũ Paul.Grillãdi,ubi ſuprà,quòd licet de iure ciuili quandò mulier nupta eſt impudica & meretrix,nõ punitur adulterans cum ea, tamen de iure canonico nõ euaderet impunitus cũ illa adulterans.ita dicit in.d.còl.iij. Crederem tamen ultra eum,quòd tunc clericus ignorans & accedens ad eam tanquã ad meretricem nõ puniretur ita acriter,ſicut alij adulteri.Si tamen mulier erat honeſta,nõ excuſaretur clericus ignorans eã coniugatam quo minus ut adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierem ſolutam,quæ ab ipſo & communiter reputatur uxorata, tunc enim uti adulterum pœna iuris communis puniendum eſſe,placuit Ioan. de Ana.in capitu.Nonnullis.fin.colum.de Iudæis.referendo fratrem

trem vbertum qui fuit eiuſdem ſententiæ: licet alij aliter ſenſerint ſecundum eum, per quem etiam uide quid in caſu contrario quando clricus cognouit uxoratam, quæ credebatur ſoluta. Vnum præterea aduertendum ſentio in hoc propoſito, quòd licet in his Regnis Caſtellæ & Legionis *lege regia ſancitũ ſit, quòd marito nõ accuſante uxorem, nullus poßit eã accuſare de adulterio,* Iudex *tamen eccleſiaſticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus ualebit opponere quòd maritus non accuſet*. Non *enim potuit lex illa regia eccleſiaſticos iudices impedire, ne ad emendam ſuorum clericorum procederẽt.* Aliter *enim clerici omnes incontinẽtes libidinẽ ſuã potius cũ nuptis, quàm cũ ſolutis mulieribus explerent, quũ ſecurius ac impunè id agere cognoſcerẽt: & ita ego iam alias practicaui dum uicariũ agerem generalẽ epiſcopi* Salamantini: *& licet ob id appellatũ fuerit, obtinui tandem corã ſuperiore. Veruntamẽ in hoc magna debet adhiberi cautela: nam ſi adulterium clerici adeò eſt notorium, maritique perſona ita uilis, quòd præſumi poßit ipſum ſcire & paruipendere: tunc iudex eccleſiaſticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si uerò delictum non eſt publicum, aut marito ignotum eſſe creditur, periculumq́; exinde timeri poßit uxori: tunc conſulerem clericum de hoc delicto conuictum uel confeſſum camerario proceſſu, & familiari diſciplina corrigendum relegãdumq́; ſine expreßione cauſæ in ſententia. Quando uerò*

145

do uerò correctio ſic ſecretè facta fuerit, & relegatio generalis: hortor omnes Metropolitanos iudices, ut ab inferioribus ſecretè cauſam requirant, ne ex hoc delictum in publicum ueniat, ſufficiat illis, quòd iudex inferior iuſtè proceſſerit, licet propter ſecreti cautelã aliquas iuris ſolennitates prætermiſerit. Aliter enim ſi omnia ſtrictè requirant, nihil aliud efficiẽt, niſi iudices ipſos inferiores cogere ad diſsimulãdum, uel propalandum adulteria ſimilia, ipſóſque adulteros reddẽt inſolentiores, cùm intellexerint quòd iudices ſui immediati illos punire recuſant, propter exactam rationem quam ab ipſis requirunt ſui ſuperiores. Marito autem clericum adulterũ accuſante, tunc ſeuerius procedendum eſt: tantoq; acrius in alijs pœnis carceris et detruſionis ultra depoſitionem puniẽdus eſt clericus, quãto honorabilior eſt perſona mariti, aut diuturnius eſt adulterij peccatum, maiuſue exinde ſubortum ſcandalum, præcipuè ſi contigerit quòd adultera fuit per Iudicem ſecularem tradita maritò, et ab eodem occiſa. Crederem inſuper in hac materia (meliori ſemper iudicio ſaluo) quòd maritus poteſt accuſare clericum coram Iudice eccleſiaſtico, licet uxorem coram ſeculari non accuſet: nec poterit clericus in hoc aliqua exceptione ſe tueri, cùm iura canonica adulteris pœnam imponentia nullam habeant conſiderationem, nec requirant quòd uxor pariformiter accuſetur. Generaliter autẽ in hoc crimine cõſiderent eccleſiaſtici Iudices ne nimis diligenter de adulterijs occultis inquirant, pro-

pter mulierum periculum, uirorum infamiam, & clericorum fragilitatem, quæ tantò multoties ad hoc flagitium illos impellit, quantò ſecretius illud poſſe perpetrare confidunt. Sed uigilantes ſuper gregem ſuum ſimilia potius præſeruare conentur (cohabitationem et conuerſationem clericorum & nuptarum euitando) quam uſq; ad unguē inuenire et caſtigare ſatagant. In qua quidem adulteriorum prudenti præſeruatione, & cauta correctione eccleſiaſticos omnes Iudices deprecor ac obteſtor, ut deſides, non ſint per duriſſimum illud iudicium quod illis qui præſunt ſcriptura ſancta minatur, ne in eorum incuriam ſeuerius id corrigant ultore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ acerbitate commotæ, ut ſæpius id eueniſſe perpendimus, & anno ſuperiori milleſimo quingenteſimo trigeſimoſeptimo pluribus notum fuit accidiſſe. Nam in tribus locis de Villanubla, uidelicet, & de Cigunuela, ac de Laguna, quæ non longè diſtant ab oppido Valliſoleti, ubi tunc Auguſtæ curia reſidebat in octo ferè menſium ſpacio, filius uiduæ cuiuſdam, & duo mariti in tres ſacerdotes ſæuierunt de inimicis membris ſe uindicantes, ob iniuriam in matris & uxorum perſonas ſuſceptam, non ſine plurimorum laicorum applauſu, & quorundam forſam magiſtratuum ciuilium neglectu ob inhoneſtam ſacerdotum uitam, & ſuperiorum deſidiam: quod hic ſcribere libuit, quia id bene noui, ut qui proceſſus deſuper confectos uidi, non alio animo, niſi ut hoc ad clericorum timorem,

146

rem, & ſuperiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere poſſem.

Ac nefandi criminis rei.

CAPVT LXXX.

QVIA *ſecundum diuum* Auguſtinum *in.iij. libro confeßionum, flagitia quæ ſunt contra naturam ubiq; ac ſemper deteſtãda atq; punienda ſunt, qualia ſodomitarum fuerant.* Quæ *ſi omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur: quæ non ſic fecit homines, ut ſe illo uterentur modo. Violatur quippe ipſa ſocietas, quæ cum* Deo *nobis eſſe debet, cùm eadem natura cuius ille auctor eſt libidinis peruerſitate polluitur. Vnde meritò tale crimen committenti pœna ſtatuta eſt, quòd deponatur, ac in monaſterium detrudatur, ut in capit. Clerici. de exceßibus prælatorum.* Huius *tamen deteſtandi criminis maior eſſe deberet pœna, cùm ob illud etiam infantibus ac mulieribus ſubuerſarum ciuitatum omnipotens* Deus *parcere noluit. In his maximè regnis ubi etiam à facinoroſis aliàs hominibus ſolet (uti decet & tale ſcelus promeretur) abhorreri, ubi etiam leges patriæ grauius mortis genus, quàm ius cõmune delinquentibus infligunt.* Nec *enim minus promeritus eſt, ut poſt depoſitionẽ curiæ traderetur qui* Deũ *ipſum ac naturã offendit tali facinore, quàm qui ſola motus auaritia et non in* Ro. *põti. contemptũ,*

neque in fidei ſeu morum perniciem Apoſtolicas audet literas deprauare. Sed cùm ſic placuerit canonũ conditoribus, ſolent eccleſiaſtici Iudices tales poſt depoſitionem perpetuis carceribus obſcuriſq; includere, in quibus niſi eos liberet fuga, miſerrimam & mortẽ ipſam exoptantem uitam agunt.

Sacrilegi.

CAPVT LXXXI.

SACRILEGIVM *eſt iuxta meliorem diffinitionem* Doctorum, *ſacræ rei uiolatio, uel eiuſdem uſurpatio: quod nempe delictum cùm & in ipſis laicis deteſtabile ſit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quantò magis puniri debent clerici qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorum reuerentia in perſonas ſiue res ſacras, ſi in illas ipſi clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes ſunt?* Huius *autem delicti pœna, depoſitio eſt, ut placuit* Hoſtien. *in ſumma, titu. de accuſa.* §. *Quis ſit effectus. uerſicu.* Et *gratia exempli, ubi capitalia crimina, & quæ depoſitionem inducunt deſcribendo, primum omnium poſuit ſacrilegium.* Sed *quia hoc ſe habet multipliciter, deueniendum eſt ad eius ſpecies. Quarum prima eſt, quæ committitur in perſonam, & hæc quia multipliciter etiam uariari poteſt, non patitur certam doctrinam: oportebit enim* Iudicem *conſiderare qualitatem delicti in perſonam ſacram commiſſi, & ſic in delinquentem*

147

tem animaduertere. Secunda ſpecies eſt quãdo quis acceſſum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mentio facta eſt ſuprà, ſuperuacaneum eſt in hoc aliquid reſcribere. Tertia eſt quando locus ſacer uiolatur, uel illius cœmeterium: & hæc etiam ſicut uariè ſe habere poteſt, ita diuerſa erit delinquentis punitio, conſideratis his quæ in arbitrarijs conſideranda deſcribemus. Quarta uerò huius delicti ſpecies committitur in auferendo rem ſacram, quæ & habet alia membra. & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infrà de hoc aliquid ſcribimus in ſuo loco, ideo nihil amplius addere libet.

Vſurarij.

CAPVT LXXXII.

PRAEMISSO prius quæ ſit uſura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinarijs titulis ac tractatibus huius materiæ. Prima ſe offert pœnarum clerici uſurarij, quòd eſt infamis ipſo iure. hoc dicit probari Panor. ex tex. ibi, in capit. Inter dilectos. in. iij. nota. de exceſ prælã, Allegat text. cum glo. in. l. Improbum fœnus. C. de his qui not. infa. Et in. §. Porrò. iij. quæſt. vij. Idem ſcripſerat Bald. in. d. l. Improbum. qui etiam dicit quòd adhuc poſt reſtitutionem uſurarum, & peractam pœnitentiam ſunt infames ad teſtimonia & dignitates, et hoc præcipit mẽte teneri. Hinc eſt quòd uſurarius repellitur ab obtinendo be=

do beneficio, ut notat glo. in cap. Præterea. *de uſu. &* Abb. *in. d cap.* Inter *dilectos. in. ij. col. diſpenſat tamen epiſcopus, ut ibi per eum circa beneficium, cum illo qui ſe correxerit.* Subeſt *etiam uſurarijs clericis alia pœna, uidelicet quòd ab officio et beneficio ſuſpenduntur, ut ſtatuit tex. in. c. præterea. de uſu. quoto autem tēpore ſuſpendantur, cùm tex. non aperiat, uidetur arbitrio iudicis relictū. ſed tex. in. c. i. eo. ti. dicit quòd ſi clericus deteſtandis uſurarū lucris inſiſtat, eccleſiaſtici officij periculū patiatur. ex quibus uerbis* Abb. *ibi in ultimo nota. colligit, quòd clericus uſurarius debet deponi ab officio eccleſiaſtico, non tamen meminit. d. c. præterea. qui ſuſpenſionis tantùm pœnam imponit.* Alex. *inſuper in cōſi. lxxij. in. i. uolu. dicit quòd clericus uſurarius uenit deponendus, et neminem* Doctorū *refert, ſed allegat iura in. d. c.* Præterea. *et cā.* Inter *dilectos. quorū nullo id probatur, cui uix parcendū cenſeo. & ſi ſolùm* Cæſarei *iuris culturæ uacauerit.* Hoſti. *tamen (qui breuibus uerbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipſi uerborum phalera ac garrulitate laxarūt) in sūma de uſu. §. ſi. uerſi.* Alia *à* Iudice, *unica ferè linea, ordinem dictarum pœnarum ſcripſit,* Ait *enim,* Vſurarius *clericus ab officio beneficióque ſuſpenditur, & ſi nec adhuc deſiſtat degradandus eſt, ut in dicto capitu. i. &. xiiij. quæſtio. iiij. capitu.* Canonum. & *cap.* Quoniam. & *cap.* Si quis *oblitus.* Itaq; *ſi clericus deſiſtat à crimine uſurarū degradationis pœnā euadit, & ſic intelligit. d. iura, pro*

quo

quo etiam refert Gofre. Et hunc intellectum bene ſuſtinet litera. dicto capitu. i. dum dicit, inſiſtat. Stat ergo ex præmiſsis practica pro iudicibus, ut primò à ſuſpenſione incipiant contra uſurarium clericum. Demũ eo ſe non corrigente procedatur ad degradationem contra illum.

A manifeſtis uſurarijs oblationes recipientes, eosq; eccleſiaſticis ſepulturis tradentes.

CAPVT LXXXIII.

POENA in hoc delinquentium eſt quòd maneant ſuſpenſi ab executione officij, donec ſatisfaciãt ad arbitrium epiſcopi, et reſtituant quæ receperunt, ut in capitu. Quia in omnibus. de uſuris. Hodie uerò ſepelientes manifeſtos uſurarios ſcienter, ſententiæ excommunicationis ſubiacent ipſo facto, à qua nullatenus abſoluendi ſunt, niſi prius ad arbitrium diœceſani epiſcopi ſatisfaciant competenter, ut in cle. i. de ſepulturis. Et aduerte quòd pœna illius tex. habet locum, etiam ſi aliquis de mandato prælati ſepeliret talem uſurarium ſecundum Cardi. ibi. in. iij. quæſt. Quis autem dicatur manifeſtus uſurarius, uide Abb. in. d. c. Quia in omnibus. in fi. poſt Ioan. And. ibi, & glo. in capitu. i. eod. titu. lib. VI. dicit, quòd ille dicitur manifeſtus, qui eſt notorius de iure, ut quia fuit conuictus et cõdẽnatus de uſuris, uel eſt notorius notorietate facti, ut quia publicè tenet altare paratũ, et mutuat

omnibus uolentibus capere. Et *ponit etiam idem* Abb. *alia exempla.* & *uide* Cardi.*in.d.cle.i.in.*vi. *colum. xix. quæſtio. ubi per unam ferè col. hoc examinat, ubi inter alia dicit, quòd ſi per conſtitutiones ſynodales eſſet inductus aliquis modus ad hoc quòd conuictus ſecundum illum diceretur manifeſtus uſurarius, ille modus ſufficeret.* Ex *quo ego conſulerem omnibus epiſcopis celebrantibus ſynodum, quòd præmiſſa matura deliberatione cum iuriſperitis in una ſuarum conſtitutionum declararent caſus, in quibus quis eſſet reputandus uſurarius manifeſtus, tum ut clerici apertius hoc intelligerent, & ſic has pœnas iuris propter ignorantiam non incurrerent, tum etiam, ut cum tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberent: quod temporibus iſtis (proh dolor) adeò inualuit, ut neminem ferè iam id committere pudeat.*

Fures.

CAPVT LXXXIIII.

FVRTVM *eſt de maioribus & grauioribus criminibus, ut notat* Abb. *in. ca.* Cùm *contingat. col.* vi. *de fo. cõpe. allegat tex. in. c.* Cùm *non ab homine. de iudi. & in.* §. Nunc *autem.* xxvi. *diſtin.* Et *ideo clericus in furto captus deponitur, ut in cap.* Preſbyter. *lxxxi. diſtin. qui tex. eſt ex canonibus* Apoſtolorum. & *glo. ibi, in uerbo captus intelligit & conuictus per ſententiam, confeſſionem, uel euidentiam rei:*

& ne aliquibus uideatur pœna iſta grauis,& tanquã ab Apoſtolis (Zelo illo mirabili quo ſanctam Dei eccleſiam fundabant) ſtatuta, illam etiam innouauit & inflixit Innocen. tertius in capitu. Tuæ. de pœnis, ubi cenſuit clericos in latrocinijs deprehenſos degradatos à ſuis ordinibus in arctum monaſterium debere detrudi. Hoſtien. inſuper ſcripſit, in ſumma, titul. de condit. fur. in. §. fina. clericum de hoc crimine accuſatum confeſſum uel conuictum deponi debere,& in monaſteriũ detrudi, allegando dict. capitu. Tuæ. & tex. in capitu. At ſi clerici. §. i. de iudi. qui de hoc crimine in ſpecie nihil diſponit, allegat etiam tex. in capit. Cum non ab homine, qui de pœna depoſitionis meminit, et ſi de detruſione nihil dicat. Et uide etiam Hoſtien. in ſumma, tit. de accu. §. Quis ſit effectus. uerſi. & gratia exempli, ubi cõnumerat inter crimina capitalia,& quæ inducunt depoſitionem, delictum furti. Et quòd pro furto clericus deponatur, notat Ioan. And. in dict. capit. Tuæ, per. d. ca. Cum non ab homine. Hoſti. tamen ibi, ut ipſe refert ponderat uerbum latrocinijs, quia magis deliquit latro quàm fur:& ſic uidetur uelle quòd pœna illius text. non habeat locum in ſimplici fure, quod Panormi. ibi placet, licet Hoſtien. & Ioan. And. non referat, & ponderando idem uerbum latrocinijs, dicit quòd ille tex. non habet locum in ſimplicibus furibus. & ſic quòd licet clericus pro furto poſſit deponi, quòd forte non fiet detruſio poſt depoſitionẽ: quia latro dicitur qui de die & cum uiolentia quandoque delin=

delinquit: fur autem noctu & ſine ea. eundem intellectum dat Hoctien. *ad dict. cap.* Tuæ. *ut refert & ſequitur* Card. *de* Turrecremata *in capi. preſbyter. lxxxi. diſtinc. & ſic ille tex. non loquitur de furibus ſimplicibus, qui non ſunt corporaliter puniendi, ſed de maioribus & inſignibus latronibus, &* Areti. *in cap.* Cum *non ab homine. de iudi. col. ix. uerſic.* Aduerte tamen. *dicit quòd tex. in. d. capit.* Tuæ. *in uerbo latrocinijs, poteſt intelligi de famoſo latrone, qui furca ſuſpenditur, ut in. l.* Capitalium. *§. famoſos. ff. de pœ.* Ego *uerò & ſi iſta nominũ differentia præter id quod uideatur probari. in. l. cum duobus. §. dãna. ff. pro ſoci.* Et *in. l. i. et quòd ibi notant* Doc. C. *de po. & in auct.* Vt *nulli* Iudi. *§. fi. colla. ix.* Auctoribus *etiã latinæ linguæ corroborari poßit.* Nã *ut* Calepino *placuit latrones dicuntur, uiarum obſeſſores, et qui publicè, uel per uim furantur. fures uerò qui occulta fraude decipiant, ac nocte furentur, quia tamen ſecũdum eum plerumque indifferenter ponuntur, aliter cenſerem conſiderandum, uidelicet potius qualitatem & quantitatem furti, modumq; furandi.* Quis *enim dubitat noctu ſine uiolentia grauius poſſe perpetrari furtum, quàm in ipſo lumine ſolis, & cum aliqua ui? præcipuè cùm in* Hiſpania *noſtra iã conſuetudo inualuerit, quòd pro uno magno furto quis pœna furcæ plectatur.* Nec *enim ex eo quòd pontifex in. d. c.* Tuæ. *poſt depoſitionem detruſionis pœnam inflixit, ſola à latronibus, & non à furibus commiſſa facinora punire fuit uiſus.*

Poſt

Poſt depoſitionem namque adſignari debet monaſterium depoſito,ut ubi peccata lugeat, & ulterius illa non cõmittat,ut in.c.Sacerdos.lxxxi.diſ. Cũ ergo nihil nouum ſtatuat,quare pontificis mens ad latrocinia punienda, & non furta adaptari ſeu interpretari debet? præcipuè cum in Pontificijs conſtitutionibus, & in ætate illa Innocentij.iij.qua nõ ſic florebat eloquiũ latinæ linguæ,non ita accuratè elegans et propria uocabulorum ſignificatio ſeruari ſolebat. Quæ quidem pœna depoſitionis & detruſionis iſtius irroganda eſt clerico, qui furtum admixtum ſacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus qui plus cæteris debet ſacra tueri,& reuereri,ſi illa uiolet, aut offendat in eis. Si autem contingat clericum in obſequio alicuius degentem,furtum committere: cùm hoc delictum inter furta grauiora annumerari ſoleat, adeò quòd Ioan.Faber ſcripſerit in.§.Alia deinde.inſti.de publi. iudi. quòd familiaris, uel ſeruitor & iuuans illum ſuſpenditur pro primo furto: tunc iudex eccleſiaſticus grauiori pœna punire debet talem clericum, quàm ſi extra domum eius cui inſeruit ſimile furtum faceret. Quis enim domeſticos fures ualebit effugere,niſi eos ſeuerior pœna quàm alios à tanto facinore retrahat? In his inſuper Hiſpaniæ regnis ab eccleſiaſticis iudicibus obſeruari debere credo ac conſulo, quòd ſicut per leges regias in locis deſertis cõmiſſa furta grauius puniãtur, ſic ipſi clericos talia perpetrãtes grauiori corrigãt animaduerſione. Res enim eſſet pernicioſi exẽpli

ca in

ea in clericis non cenſere grauia, quæ in ipſis laicis pro talibus iudicantur. Aliud *præterea furti genus in ſacerdotibus ſuper omnia ſuadeo iudicibus omnibus eccleſiaſticis, ut zelo maximo corrigant, quoties uidelicet compertum habuerint, quòd eorum aliqui in ſe detinent, ac habere inficiantur bona quæ morientes (maxime peregrini) apud ipſos depoſuerũt, ut ſuis hæredibus, uel alijs perſonis quibus leges illa dari non prohibent, reſtituant.* Hoc *enim grauiſſimum ſcelus iudicandum eſt: offenditur enim ipſe* Deus*: uiolatur defunctorum uoluntas, cui tantum deferunt etiam ethnicorum leges, læduntur etiam perſonæ illæ cui depoſita dari debebãt.* Datur *præterea ſæpe morientibus occaſio, ut malint impœnitentes mori, quàm ſacerdotibus (quos ſuſpectos habent propter ſimilia) animam cum bonis commendare.* Degradationem *uerò de qua tex. in. d. c.* Tuæ*. meminit, uerbalem non actualem debere eſſe, placuit ibi* Ioan. Andr. Et *idem etiam uoluit* Abb. *in. c.* At *ſi clerici. de iudi. colum. xiij. uerſicu.* Ad *tertium.* Et Aret. *in. c.* Cũ *non ab homine. de iudi. col. xi. uerſi.* Addit *etiam.* Eſt *præterea aduertendum circa pœnam huius criminis, quòd clericus condemnatus actione furti, efficitur infamis, ſicut laicus condẽnatus in foro ſeculari: quia quicunq; ſecundũ leges eſt infamis eſt etiã infamis ſecundum canones, niſi reperiatur oppoſitum ſtatutum. facit tex. in ca.* Infames. vi. q. i. & *in.* §. Hic *colligitur. ij. queſt. iij.* Et *tentet hanc generalem concluſionem* Feli. *in. c.* Qualiter. *el. ij.* §. Ad corri=

gendos.in.v.col.de accuſa. Nota tamen quòd ſi reperiretur clericus condemnatus ad reſtitutionem rei furto ſubtractæ,quòd per hoc non fieret infamis:quia poteſt intelligi quòd fuit actum conditione furtiua,quæ non infamat,& non actione furti. Et hoc tenet Ana.in dict.capitu. Qualiter.ubi illud refert Feli.in dict.§. Ad corrigendos. in colum. iij. licet ipſi non ſcribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem ſententiam eſſe tenendam in eis.

Simoniaci.

CAPVT LXXXV.

PRAEMISSA diffinitione ſimoniæ quam latius examinat Ioan.de Ana.in rub.eiuſdem titul.in.i. col. delictum iſtud computatur inter grauiora crimina,ut eſt tex.in ca.fi.de purga.cano.de quo quidem terribilia uerba Paſchalis papa deſcripſit in.cap. fin.i.quæ.vij. uidelicet quòd omnia etiam crimina ad comparationem ſimoniacæ hæreſis quaſi pro nihilo reputantur: ideo propter eius grauitatem aliqua ſpecialia ſtatuuntur in iure,nam in eo proceditur per ſola ſigna:et in eius odium admittuntur præſumptiones, ut notat Abb.ex tex.ibi in.ca.Sicut.de ſimonia. Item admittuntur ad accuſandnm ſimoniacum ſerui,meretrices,& criminoſi,ut in ca. Tanta.eo.tit.de quo latius in.c.Per tuas.el.i.eo.titu.& per Abb.& Docto.ibi. Vnde in eo delinquens perpetuo deponitur ab officio & bene=

*& beneficio,ut in.c.*De *hoc.de ſimo. & in.c. Cum ſu per.de confeſ.Si tamen crimen eſt occultum,non depo nitur, & ſi ipſi iudici conſtet ſed pœnitentiam ſecretã debet iniungere,ut in.ca.*Ex *tuæ.de ſimo.*In *correctio ne tamen & punitione huius criminis non poteſt dari certa doctrina,ſed ſecundum qualitatem ſimoniæ aliter et aliter punitur. Quia aliquãdo imponitur pœna ex communicationis, aliquando detruſionis in monaſte= rium, aliquando ſpoliationis,omnium bonorũ,aliquã do depoſitionis,aliquaudo eſt pœna centum aureorum & infamiæ:ut probat tex.et glo.in.d.l.i.ff.ad.l.*Iu= *liam.de ambitu.*Aliquando *imponitur pœna quadru= pli,et deportatiõis,ut patet in.d.l.i.*C.*ad.l.iul.de am bitu.*Ideo uide Hoſti.*in ſumma eiuſdẽ tit.in.§.qua pœ na feriatur, per totum.*Et uide Præp.*in.c.*Preſbyter. *i.quæ.i.in col.ſi.uerſi.in glo.ubi etiam refert uarias pœnas de iure canonico, quem etiam uide notabiliter diſtinguentem,uidelicet an ſimonia committatur in or dine,uel in beneficio,& in utroq;,an paſſiuè,uel acti= uè,et uarias etiã pœnas deſcribentem in.c.ſtatuimus. i.q.i.col.i.et.ij..*Item *nota quòd ſimonia commiſſa in ordine ſuſcepto non ſolùm non dat executionem illius ordinis,ſed etiam impedit executionem omnium alio= rum,notat* Innoc.*in.c.*Per *tuas.et in.c.* Tanta *eo.ti.* Archi.*in c.*Ordinationes *.i.quæſt.i.ubi uide* Præpo. *qui refert & ſequitur eoſdem in principio, qui ponit unum caſum in quo fallit iſta concluſio:licet ille caſus non eſt propriè caſus fallentiæ,quia in eo ſimonia nõ*

fuit

152

ſuit commiſſa in ordine,ſed in conſecutiuo ad ordinē, ut ibi per eum. Et ipſam principalē concluſi.ſequitur ſimpliciter in capitu. Statuimus.ea.cau. & quæſtio: in columna prima. Hodie tamen per conſtitutiones modernorum Pontificum deſcriptas in ſupplemento, in uerbo ſimonia. in fine. Simoniacus eſt priuatus ipſo iure beneficio, ut dicit Feli.in capitu. In noſtra.in.ij. corollario. in fin.de reſcriptis. & idem notat ipſe in capitu.ij. de reſcript. columna quarta, referendo ad hoc conſi. Ancha. Et uide extrauagantē Pauli.ij.quæ incipit, Cum deteſtabile (quæ habetur inter extrauagantes communes ſub titu.de ſimo. (ubi imponitur pœna excommunicationis ipſo facto, cuius abſolutio reſeruatur Papæ: & quòd in beneficijs nullatenus eis ius quæratur, & teneantur ad reſtitutionem fructuum præter id quòd primò innouat omnes pœnas contra ſimoniacos ſtatutas,& eas incurrere,ipſo facto decernit.

Ac periuri.

CAPVT LXXXVI.

PROPTER periurium poteſt quis deponi ab ordine et beneficio,ut eſt tex.in.c. Preſbyter.lxxxi. diſtin.qui dicit,quòd preſbyter aut diaconus captus in periurio deponitur. ita notat Abb.in capitul. Querelam.de iur.iuran.in.ij.nota.qui hoc dicit probari in capitu. Cum non ab homine. de Iudi. & dicit

facere

facere tex. in capitu. Si quis epiſcopus. l. diſtinct. Et notat idem Abb. in. d. c. Cum non ab homine. in. iiij. nota. & quòd propter hoc delictum, remoueatur quis à beneficio, notat idem Abb. in. c. ij. in. i. not. de reſcrip. Quod extende in clerico qui fregit promißionem ual latam interpoſitione fidei: quia talis eadem pœna punitur, tenet Io. And. & Hoſtien. in capit. Querelam. ne præla. uices ſu. Abb. in. d. capi. Querelam de iur. iur. Quos ſequitur Ange. in ſumma, in uerbo periurium. in. §. xi. licet Archi. Anto. & Cardi. teneant contrarium in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem Hoſtien. & Abb. ſequitur Feli. in. d. ca. querelam, in col. pen. licet contrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiam ſequitur Io. de Selua, in tracta. de beneficio, in. iij. parte principali, in. q. iij. Et aduerte quòd periurus non eſt priuatus beneficio ipſo iure, ſed priuandus, ut ſentit Abb. poſt alios, in capi. ij. de reſcrip. ubi uide Feli. in. i. col. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc eſſe communionem opinionem: licet Barba. ibi teneat contrarium, immò quòd ſtatim ſit priuatus, cuius fundamenta ipſe refert & ſoluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem Barba. in. d. c. querelam, quem coniungit cum alijs iuribus contra Abb. ibi. Qui tamen ſibi contrarium in rub. de iureiuran. in Clemen. in col. V. ſequitur communem opinionem prædictam ſequendo Card. in. d. cap. Querelam. ubi illam tenet. Et hanc etiam opinionem dicit eſſe communem Ioan. da Selua, ubi ſuprà. & uide Petrum

Rebuſi. in

Rebuſi. in tract. de pacificis poſſeſſoribus, in pagina. xxxvij. columna. ij. ubi dicit quòd licet opinio quòd periurus non eſt priuatus ipſo iure ſit communis: tamen opinio contraria poteſt ſuſtineri in puncto iuris, & reſpõdet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in propoſito tranſcribendo ferè dicta per Feli. in dicto capitu. ij. Item nota quòd collatio beneficij facta periurio eſt ipſo facto nulla, notat Abb. in dict. capi. querelam. ſequitur Angel. in ſumma, in uerbo periurium. §. xij. Contrariam tamen ſententiam tenet Cardi. in dicto capi. querelam. qui adhæret Feli. ibi, in col. iij. quam etiam concluſionem uidetur tandem tenere idem Feli. in cap. ij. in col. iij. de reſcriptis. licet prius in colum. precedenti plura retulerit pro contraria opinione, uidelicet quòd collatio facta periuro, uel alias criminoſo eſt nulla. Et uide Ioan. de ſelua, ubi ſuprà: & uide Petrum Rebuſi ubi ſuprà, in pagina. xxxvi. colum. ij. ubi tenet quòd collatio facta periuro eſt nulla, & refert aliquos doctores ad hoc: quod tamẽ intelligit, quando quis eſſet per ſententiam condemnatus & declaratus periurus, & poſteà fieret eidem collatio, & dicit quòd papa non dat priuationem, pro periurio, niſi ſit periurium iudiciale, allegat regulam Alexan. Papæ. vi. in rubri. de ſignatura gratiæ.

m Falſi

Falſi teſtimonij rei.

CAPVT LXXXVII.

PRESBYTER *aut diaconus dicens falſum teſtimonium ab officij honore depoſitus in monaſterium detrudatur. ita cenſuit cõcilium* Agathen*ſe, ut* Gratianus *tradit in. c.* Si *epiſcopus. l. diſt. ubi uide* Præpo. *intelligentem illũ tex. quãdo clericus eſt de hoc crimine directe accuſatus & cõuinctus, uel in iure cõfeſſus: ſecus autẽ ſi nõ cõſtat de illo uia directa, ſed incidẽter, uidelicet quãdo cõtra clericũ in teſtẽ productũ probatur exceptio falſitatis, quia tunc nõ debet deponi, nec etiã propter hoc infamari, ſed tãtùm repelli à teſtimonio. & uide* Hoſtien. *in ſumma, de accuſa. in. §.* Quis *ſit effectus. uerſi.* Et *gratia exẽpli, ubi hoc crimẽ falſi teſtimonij cõmemorat inter crimina capitalia, quæ inducũt depoſitionẽ, & hoc procedit ſiue in ciuili ſeu criminali cauſa clericus dicat falſum teſtimoniũ ſecũdũ* Cardi. *de* Turre *cremata poſt* Hugo. *in. c.* Preſbyter, *diaconi.* V. *quæſt.* VI. *qui tex. eſt. §. c.* Qui *iuxta eiuſdẽ cauſæ & quæſtiõis. quod etiã uoluit* Archi. *ibi.* Ego *uerò in hoc articulo maximè conſiderandũ cẽſeo qualitatẽ cauſæ, in qua clericus falſum teſtimoniũ dixit: grauius enim eſt puniẽdus clericus qui in cauſa criminali falſum teſtimoniũ dixit, quã qui in ciuili, & in ipſis criminalibus cauſis grauius ſi damnũ fuit ſubſequutũ ex ſuo teſtimonio, quàm ſi nõ, cõſiderata qualitate dãni uel iniuriæ illius cõtra quem depoſuit.* In *his*

præterea

præterea regnis, quibus ex lege eorũ imponi debet teſti falſum deponẽti eadẽ pœna, quæ imponeretur accuſato, ſi uerũ eſſet delictũ de quo impetitur. Multũ debẽt Iudices *eccleſiaſtici aduertere, quòd grauius quàm alibi punire debẽt clericos in hoc delinquẽtes, cùm uideãt tã grauiter puniri laicos in ſimilibus, & iſtud delictũ graue ſit in oculis populorũ huius regni. Quãdo autẽ clericus dixit falſum teſtimoniũ corã iudice ſeculari, uerior & cõmunior opinio eſt quòd nõ poſſit puniri per eũ, neque principaliter, neque incidẽter, ut uoluit* Hoſti. *cuius opinionẽ tenet* Anto. *poſt* Inno. *&* Ioã. And. *in. c.* Verũ. *de for. compe. ubi uide* Barba. *col. x. cum duabus ſequen. &* Ioan. And. *in cap.* At ſi clerici. *de iudi. & communiter canoniſtæ in. c.* Dilectus filius. *de pœnis.* Et *in. c. ij. de cri. fal. ubi per* Ana. *poſt alios. & hãc opinionẽ ſequitur* Matth. *de Affli. in deci.* Neapolitanis. *deci. ccxxx. inci. fuit per relatorẽ.*

Homicidæ.

CAPVT LXXXVIII.

HOMICIDIVM *quidem inter grauiora & horribiliora crimina computatur, ut not.* Abb. *in. c.* Cùm contingat. *in columna.* vi. *de fo. competen. per tex. in. c.* Quæſitum. *de tempo. ordinan.* Et *in. c.* Inquiſitionis. *de accuſa. & in. c.* Miror. *l. diſtinc.* Ideo *clericus homicida deponendus eſt, ut in capitu.* Cum non ab homine. *de iudi. & in. c.* Inquiſitionis. *in*

princi. de accuſa. Committitur autem homicidium per clericum, facto, præcepto, conſilio, lingua ſiue adhortatione, & in quocunque iſtorum caſuum deponendus eſt, ut not. gloſ. in. c. Sicut dignum. de homicidi. in. §. Clericos. in uerbo conſilium. per iura de quibus ibi. quam quidem gloſ. bene nota, quia magiſtra eſt in materia huius. c. Et poſt depoſitionem detrudendus in monaſterium: ut probatur in. d. c. Cum non ab homine. iuncto. c.. Tuæ. de pœnis. & uoluit per eadem iura Ioan. de Ana. in. c. i. peuulti. colum. de patr. qui fili. occid. & probat aperte tex. in. d. §. Clericos. ex quo inſuper bene colligitur quòd iſta detruſio nõ debet eſſe perpetua. nec longi tẽporis, cũ ibi Roma. Põ. diſponẽdo contra homicidas illius ſancti uiri Thomæ archiepiſcopi Cãtuarien. iubet clericos delinquẽtes perpetuò depoſitos recludi in monaſteriũ, uſque ad ſeptenniũ, uel quinquenniũ: uerũ tamẽ quòd ille. §. Clericos diſponit in clerecis qui cõſilio perpetrarũt homicidiũ, qui licet eadem depoſitionis pœna puniantur, qua & occidentes actu ſi clerici eſſent: tamen nemo dubitat in reclusione non ita diuturna pœna puniendum conſiliũ præbentem, ſicut uerè occidentem. Intellige tamen ſuprà dicta quando iniuſtè & uoluntariè eſt commiſſum homicidium ſecundum Hoſti. in ſumma: de homici. §. Qua pœna. uerſicu. Et hoc intelliges. Item etiam præter hoc clericus priuandus eſt beneficio per ſententiã quia homicida non eſt priuatus beneficio ipſo iure, ut uoluit Innocen. in capit. Cum noſtris: de conceſ. præben.

præben. quod ſequitur Bal. in. l. Cum fratrem. C. de his qui. ut indig. Philipus Decius conſi. clxvi. in principi. in. i. uolumi. conſi. incipit. Ego Philippus. Et hanc opinionem dicit teneri communiter Ana. & Feli. in capitulo. Inquiſitionis. i. columna de accuſ. & eãdem etiam opinionem ſequitur Præpo. in capitulo. Studeat. l. diſtinctione in colum. fin. poſt Gemi. & reſpondet ad rationes Archid. ibi, & allegat Ioannes de Imo. in dicto capitulo. Cum noſtris. dicentem quòd opinio Innocen. contra Archi. tenetur communiter. Et uide etiam Anto. Corſe. in ſuis ſingularibus, in uerbo ſententia, el. ij. ubi dicit quòd opinio Innocen. communiter tenetur, & reſpondet ad aliqua iura quæ in contrarium uidentur urgere: quàmuis Barba. in capitulo. Cum nòn ab homine. de iudi. in columna. ij. ad fi. teneat quòd committens homicidium eſt priuatus beneficio ipſo facto, per tex. quem dicit ad formalem in capitulo. Ex literis. de exceſ. præla. iunctis alijs iuribus de quibus per eum. Crederem præterea in iſta materia clericum in his caſibus excuſari à pœna ordinaria homicidij, in quibus laicus homicida excuſatur à pœna mortis, quorum uiginti & quinque enumerat Hippoly. in. l. i. ff. ad. l. Corneliam. de ſicca. á. i. columna uſque ad. xiiij. & quadraginta quinque ponit Iacob. Boulen. in rep. §. famoſos. l. capitaliũ. ff. de pœna fo. xxxvi. uſque ad. fin.

Venefici.

CAPVT. LXXXIX.

CLERICVS *qui ueneno quẽquam occidit, præter id quod in pœnam homicidij de qua ſupra incidit, quia uerò grauius delinquit quàm ſimplex homicida dignè poſt depoſitionem grauiori detruſione & longiori puniendus eſt.* Plus *enim eſt ueneno hominem necare, quàm gladio, ut in.l.i.* C.*de male.& mathe.* V*nde dicunt* Butri. & Bal.*in.l.*Ne*mo.* C.*de ſumma trini. & fide catholica, quòd qui ueneno occidit, dicitur proditoriè occidere: quòd refert* Ioan *de* Ana.*in.c.i.i.col. de homici.* Et *idem dicit* Bald· *in.l.* Cum *fratrem. de his qui. ut indig. ut refert idem* Ana. *in capitu.i.iij.colum. in fi. de ſortileg.* Ex *quo dantur aliqua ſpecialia in occidente ueneno, quæ nõ militant in homicida ſimplici, ut ibi per eos.* Et *huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quòd clericus qui uenenum emit ut daret alicui, ſi tamen parauit, & per eum non ſtetit, eadem pœna puniatur, ac ſi dediſſet, iuxta ſententiam* Bar. *per text. ibi, in. l. i.in fi.ff. ad .l.* Pompe. *de parric. cuius meminit* Ioan.*de* Ana. *in rub. de patri. qui fili. occi.circa principium:licet* Bar. *ibi ſeuerius hoc dicat, & non curet an ſtet per emptorem ueneni, uel nõ quòminus occidat.* Quod *præcipuè magis locum ſibi uendicat in his* Hiſpaniæ *regnis: cùm per.l.*vij. *titul.* viij.*parti.*vij. *taliter emẽs uenenũ ut homicida puniatur.*

156

tur. Nec *hoc alicui uidetur crudele, cùm tãta ſit huius facinoris nequitia: ſufficit nãque hominibus inter tot armorũ genera natis mortẽ ipſam formidare, abſq; eo quòd in ipſo cibo & potu (ſine quibus uiuere impoßibile eſt) mortis timor miſceatur.* Quid *enim miſerabilius eſt, quàm uno eodẽq; tempore, cum ſpe uiuẽdi, & timore moriẽdi cibũ ſumere?* Vnde *ut tãtum ſcelus ex mẽtibus hominum euellatur, nulla pœna iniuſtè poteſt ſtatui.* In *una præterea huius delicti ſpecie debẽt iudices ſeuerius animaduertere, ſi quãdo forſan cõpertum habuerint clericũ aliquem occidiſſe, uel occidere procuraſſe alterum ueneno in calice propinato: neq; arbitretur quiſpiam hoc tam nefandum ſcelus nuſquã accidiſſe.* Intellexi *ego & temporibus iſtis clericum clerico, & religioſum religioſo in calice dum ſacra myſteria celebraret miſcuiſſe uenenũ, quàmuis diuina miſericordia, aut debilitatę ueneni neminem mori contigerit.* Quis *enim in tantum nefas committentes nõ inuehatur, qui cum ipſo uitæ æternæ poculo ſaluberrimo, temporalem miſcent interitũ, qui inſuper cum ipſo redẽptoris ſanguine pretioſißimo quo cunctorũ animæ redemptæ ſunt, necem corporũ inuoluũt?* Hoc *equidem abominabile ſcelus pœna traditionis curiæ ſeculari ex noua eccleſiæ aut* Roma. *põtif. declaratione puniendũ dignißimè cenſerẽ, ubi de dilectione* Dei, & *proximi mandatum in quo tota lex pendet, infringitur.* Et *ſi alicui unquam iudici citra eccleſiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio* Ancha.

 & Abb.

& Abba. de qua in capitulo ſequenti latius tractabimus, iuſta & ſequenda uidebitur, in hoc tali facinore potius quàm in aliquo alio locum habere poterit.

Parricidæque.

CAPVT XC.

PARRICIDIVM committentes, uel alias homicidium enorme perpetrantes, ut ſi epiſcopum uel preſbyterum occiderent, concludit Abb. in.c. At ſi clerici. in princip. de iudi. colum. antepenulti. poſt Petrum de Acha. in quadam diſputatione ſua, & in repeti. regulæ, ea quæ.xix. quæſt. de regu. iuris, et in cõſilio. clviij. Ex narratis in facto.col.ij. debere deponi, & tradi ſtatim curiæ ſeculari, nõ expectata in corrigibilitate, & tradit etiam Abb.in.c. Cum nõ ab homine.col. de iudi. & ibi etiã Bal. Idem Abb. in. c.i. in fine.de homi: & in.c. Nouimus. de uerbo. ſignifi. & Barba.in cõſi.lxv.col.iij.lib.i. Et Feli. in cap.i.in xvi.col.de cõſti.ubi in ſimili plura adducit. Idem Feli.in .c. Inquiſitionis. col.ij.in.princi. de accuſa. & iſta opinio uidetur habere magnam æquitatem, ut delicta puniãtur debita pœna, ut dicit Decius in.d.c. At ſi clerici.in col.xxiij.uerſi. Et prædictam. qui dicit ui diſſe illam ſeruari Florentiæ per unum commiſſarium. Et uide Florenti. in. iij. parte, titulo.xxvij.ca. iiij. in colum.fin. in fine, qui refert temporibus ſuis papã Martinum tradidiſſe curiæ ſeculari ſacerdotem quendã degrada-

degradatum, qui interfecerat Sacriſtam ſancti Petri, ut rapere poſſet bona Sacriſtiæ, qui fuit occiſus per Iudicem ſecularem, quàmuis iuriſperiti conſuluerunt non eſſe tradendum curiæ propter tale delictum. Et ego etiam audiui à fide digno doctore Pariſien. uidiſſe eum Anno domini. M.D.xxx. epiſcopum Pariſienſem Franciſcum Poncher degradaſſe quendam ſacerdotem ad ualuas eccleſiæ maioris Pariſienſis, & tradidiſſe eum curiæ ſeculari, quem ſuſceptum iudex ſecularis damnauit, primò ad pœnam abſciſsionis manus ante ianuam collegij Eduenſis, & demum ut uiuus combureretur in platea ſancti Ioannis Engreua, prout factum fuit ipſo uidente. Quam pœnam paſſus eſt, eo quòd occiderat animo deprædandi rectorem cuiuſdam oppidi non longè diſtantis, habitantem in dicto collegio Eduenſi, cuius ille famulus fuerat, & uices in parœcia gerebat. Et uide Arnaldum Alber. in. c. Quoniam de hæret. lib. vi. col. cxxiiij. qui poſtquam retulit hanc opinionem, & eius fundamẽta per ſex col. præcedentes dicit, quòd attenta malignitate modernorum temporum in quibus clerici, & omne genus hominum procliue eſt ad malũ, non eſſet ponere os in cœlum, ſeruare iſtam opinionem in practica, & in hoc conſuleretur pacifico ſtatui Reipub. & multi effrenati clerici à malis retraherentur. Et hæc opi. practicata fuit anno domini. M.D.xxxvi. in menſe Iulio, in celebri illa ciuitate Hiſpalẽſi, per Reuerendiſsimum dominum Cardinalem Archiepiſcopum illius iudicem à ſede Apoſtolica delegatum contra qua

tuor

tuor religioſos monaſterij ordinis ſancti Auguſtini ipſius ciuitatis, qui diabolica ſuggeſtione decepti fratrem Ioannem de las Caſas in ſacra Theologia magiſtrum prouincialem ſuum occiderunt, qui omnes publicè degradati ſtatim traditi fuerunt curiæ ſeculari, & furca ſuſpenſi, quorum unus uocabatur frater Alphonſus de Badaioz, qui erat prior illius monaſterij, alius frater Rodericus de la Rocha, & alij duo frater Andreas de la Cruz, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore ſeipſos accuſantes, poſt damnationis ſententiam delictum fuerũt confeſſi publicè) è furca depoſiti cum maximo honore aſſociantibus fratribus omnium ordinũ in proprio monaſterio ſepulti ſunt. Qui autem tanquam iuriſperiti fuerunt ad determinationem cauſæ uocati, & quorum conſilio, ſententia lata fuit, ſunt ſequentes, Dominus Sebaſtianus Ramirez epiſcopus ſancti Dominici, in inſula Spennola. licentiatus Ioannes Suares de Caruaial noſtri iudicij regalis cõſilij unus, licentiatus Brixenno eiuſdem ciuitatis Hiſpalen. præſes licentiatus Ioannes Teminno eiuſdem & totius Archiepiſcopatus prouiſor, licentiatus Petrus Corral illius officialis ac generalis Vicarius, licentiatus del Corro, & doctor Petrus Diaz hereticæ prauitatis inquiſitores, & licentiatus Otalora Iudex audientiæ ſupremæ illius ciuitatis, quàm uulgus grados uocat. Vt autem de tenore Apoſtolicæ commiſſionis eidem Archiepiſcopo Cardinali ſuper hoc factæ habeatur notitia, tenor literarum

in forma

in forma breuis ſuper hoc expeditarum talis eſt. Dile*cto filio noſtro* Alfonſo *Baſilicæ duodecim* Apoſtolo*rum præſbytero* Cardinali Hiſpalen.*nuncupato* Paulus *papa tertius.* Dilecte *fili noſter ſalutē & Apoſtolicam benedictionē.* Exponi *nobis feciſti, quòd licet alias tu certos fratres domus ſancti* Auguſt.*extra muros* Hiſpalen.*ordinis fratrum* Eremitarū *eiuſdem ſancti, qui diabolica (ut creditur) ſuggeſtione ſeducti, nocturno tempore eorum tunc prouincialem in lecto requieſcentem appenſata conſpiratione laqueo ſuffocatū uulneratúmque inhumaniter interfecerant, quibuſdā alijs etiam dicti ordinis fratribus ſibi ad id opem, auxilium, conſilium, & fauorem præſtantibus, ne fugam arriperent carceribus mancipari mandaueris & feceris.* Quia *tamen tu in eoſdem malefactores iuxta priuilegia & indulta* Apoſtolica *dicto ordini conceſſa nullam iuriſdictionem habere ſciebas, tandiu in præmiſsis duxiſti ſuperſedendum, donec nos &* Apoſtolicam *ſedem quid ſuper eo fieri oporteret conſuleres.* Conſultationi *itaque tuæ ſuper hoc nobis porrectæ reſpondentes, circunſpectioni tuæ per præſentes committimus & mandamus, quatenus ſi & poſtquam(aſſiſtentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & ſuper præmiſsis coram te hactenus habitis, uel in poſterum habendis, tibi legitimè conſtiterit ita eſſe prout ſuperius enarratur (ne ſi tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad ſimilia & deteriora perpe-*

tranda

tranda inuitentur) cōtra dictos fratres malefactores, ac quoſcunque alios etiam exemptos, quos tanti facinoris inueneris patratores ſeu culpabiles iuſtitia mediante procedas. Nos *enim tam illos qui ad capiendum & detinendum, inquirendúmque & examinandum dictos malefactores: quàm etiā executioni demandandi ſententiam contra ipſos deſuper legitimè ferendam, uel alias quomodolibet in eos præmiſſorum occaſione manus iniecerunt uiolentas, etiam ſi ad ultimum ſupplicium fuerit deueniendum, excommunicationis ſententiam à canone generaliter promulgatam, irregularitatiſque & inhabilitatis, aut alias cenſuras & pœnas eccleſiaſticas minimè incurriſſe, neque incurrere, ſicque per quoſcunque* Iudices *iudicari, diffiniri & interpretari debere, ſublata eis & eorum cuilibet aliter iudicandi, diffiniendi & interpretandi facultate & auctoritate decernimus.* Téque *& eorum ſingulos à ſententia: cenſuris & pœnis prædictis, ſi quas præmiſſorū occaſione ex dicta carceratione forſan incurriſtis,* Apo*ſtolica auctoritate tenore præſentium abſoluimus.* Vo*lumúſque ut ſi locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſeculari, tu uel catholicus* Antiſtes *per te eligendus unà cum duobus alijs epiſcopis, aut ſi eorum copia commodè haberi non poterit, cum uno* Epiſcopo *& uno* Abbate *ad degradationem huiuſmodi procedere ualeatis.* Non *obſtantibus præmiſsis, ac de certo epiſcoporum numero in degradationibus huiuſmodi adhibendo, necnon quibuſuis conſtitutionibus & ordi-*

nationibus

nationibus Apoſtolicis,priuilegijs quoque,indultis,et
literis Apoſtolicis dicto ordini & illius fratribus con
ceſsis,quibus illorum omnium tenores & formas eiſ=
dem præſentibus pro expreſsis habentes hac uice dun
taxat illis alias in ſuo robore permanſuris harum ſe=
rie ſpecialiter & expreſſè derogamus . Cæteriſque
contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ apud ſanctum
Petrum ſub annulo piſcatoris,Die.xxi.Octobris.M.D
xxxv.Pontificatus noſtri anno primo.Bloſius. Vigo
re cuius commiſsionis dictus dominus Cardinalis ut
ſeruaret illius ſeriem aſſumpſit ſecum duos prouincia
les dicti ordinis, qui unà cum eo in proceſſu & diffi=
nitione cauſæ aſsiſterent . Fateor tamen quòd ſæpius
ſum miratus quomodo in prædicta commiſsione Apo
ſtolica bis cõditionaliter dictum fuerit uidelicet, Etiã
ſi ad ultimum ſupplicium eſſet deueniendum,& iterum
ſi locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſeculari:
cùm conditio iſta in caſu præſenti potius erat iuris
quàm facti,& ideo cõſultores Romani pontificis quo
rum conſilio prædictæ literæ emanarunt,melius noſſe
poterant uel debuerant,an narratione prædicta exiſtẽ
te uera & probata,prædicti fratres eſſent poſt degra=
dationem tradendi curiæ ſeculari,uel non . Niſi fortè
tacitè uoluerunt ſentire quòd Romanus Pontifex con
cederet dicto Cardinali poteſtatem arbitrandi , an at=
tenta probatione & qualitate facinoris, & alijs cir=
cunſtantijs illi eſſent tradendi curiæ ſeculari, uel non:
Non obſtante quòd ille caſus non eſſet expreſſus in iu

re propter

re propter quem poßit tradi ſacerdos curiæ ſeculari: quamobrem ut quiſque ualeat ſuper hoc conſiderare mentem pontificis, libuit prædictam cõmißionem inſerere. Contrariam tamen opinionem ſequitur & dicit eſſe communem Areti. in dict. cap. Cum non ab homine in col. ix. in fin. qui in duabus col. ſequentibus refert fundamenta Abb. & reſpondet ad ea, & eam dicit de iure ueriorem Decius, ubi ſuprà, qui etiam refert fundamenta Abb. & quæ ad ea reſpondet Areti. & dicit quòd pro hac opinione plura adducit & ſi leuia Andr. Siculus ibi, & ponderat pro ea idem Decius tripliciter tex. in dict. capi. Cum non ab homine: & hanc dicit eſſe communem opinionem gloſſarum & Doctorum Arnal. Alber. ubi ſuprà, in fi. d. col. cxxiiij. uerſi. Nihilominus tamẽ, & ſic quòd clericus quantũcunq; graue delictum commiſerit etiam qualificatum, nõ debeat actualiter degradari, & tradi curiæ ſeculari, niſi ſequuta incorrigibilitate, aut in caſibus expreßis in iure, à qua communi opinione dicit non eſſe recedendum in iudicando & conſulendo: quem uide per. xvi. col. ſequentes, ubi refert plura fundamenta huius communis opinionis, & tandem reſpondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi uerò (ſaluo ſemper meliori iudicio) uidetur quòd ſi in aliquibus caſibus ob immanitatem criminis, & magnum ſcandalum populi inde ſequutum uiſum fuerit iudicibus delegatis uel ordinarijs ſequendam opinionem Ancha. & Abb. quòd hoc ſolùm poſſet habere locum in clericis primæ ton-

mæ ton=

mæ tonſuræ tantùm,ſic enormia homicidia perpetrantibus,cum illi non poſsint ſic appellari Chriſti domini illiſque beneficium (ne per ſecularem puniantur iudicem) magis ab eccleſia,quàm à iure diuino conceſſum uideatur . Quorum numerus ultra mentem eccleſiæ tantùm excreuit,& quorum malitia tanta eſt,ut grauiora ſemper ferè audacius & frequentius ab illis, quàm ab alijs perpetrentur . In cuius meæ opinionis confirmationem poſſem alia non impertinenter referre,quæ collegit Hiſpanus noſter Ioannes Lupi, in tractatu de libertate eccleſiaſtica,in.ij. parte quæſtio.V. quæ tamen tranſcribere nolo,cùm uolentibus ea legere facilitas adſit . In alijs uerò ſacri ordinis clericis, ſacerdotibus maximè communem opinionem ſequendam cenſeo , tam & ſi iuſtum iudicarem quòd hodie per concilium,aut per Roma.Pontif.aliqui grauiſsimi exceſſus annotarentur,in quibus clericus etiam ſacerdos poſt degradationem traderetur curiæ ſeculari,ut ſaltem timore pœnæ aliquorum clericorum inſolentia temperaretur.

Per aſſaſinos alios interfici mandantes.

CAPVT XCI.

ECCLESIASTICA perſona aliquẽ Chriſtianorũ faciens interfici per aſſaſinos,uel mãdans,uel eos receptãs,uel defendẽs , ſeu occultãs incurrit ipſo facto ſententiã excõmunicationis & depoſitionis à dignitate

à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio: & beneficia poſſunt alijs liberè per collatores conferri, ut in cap. i. de homi. in. vi. Et habet unũ ſpeciale hoc delictum, ut probari poßit probabilibus argumentis, ut ibi, ubi uide Philip. in. xi. not. tenentem quòd in iſto caſu ratione periculi ualerent teſtes recepti lite non conteſtata etiam parte abſente & non citata: quia tex. ibi non dicit teſtibus, ſed probabilibus argumentis. Item aliud quòd clericus aſſaßinus poteſt puniri per ſecularem, ſine eo quòd præcedat degradatio, ſecundum Lapum in dict. capi. i. & Domi. ibi, in fine. quia ipſo iure uidentur degradati, & uidetur data unicuique poteſtas ipſos capiendi, & per ius uidẽtur ſpoliati omni priuilegio clericali, ut per Docto. ibi. Et prædictam concluſionem Dominici refert & ſequitur Barba. in cap. At ſi clerici. de iudi. in col. xxxij. nume. cxxix. Refert etiã Hippoly. in practica criminali, in. §. Examinanda. in col. iij. Et uide Ioan. Lupum in tracta. de libertate eccleſiaſtica, in quæſt. ix. ubi dicit quòd datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, uidelicet in dict. cap. i. de homi. ubi clericus delinquens ut ſuprà, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, ut poßit capi & puniri per ſecularẽ: de quo uide latiùs Arnal. Alber. in cap. Quoniam. de hæreti. lib. vi. in col. cxlvij. uerſi. viij. & ultimò fallit. cum. xi. col. ſeq. qui primò adducit quinque fundamenta contra communem intellectum docto. ad. d. ca. i. qui habet quòd clerici delinquentes in hoc delicto

ſunt

ſunt ipſo facto degradati, adeò ut Iudices *ſeculares poſ*
ſint procedere contra eos, ſicut contra laicos. Et *po=*
ſtea bene corroborat hanc communem concluſionem,
& reſpondet ad fundamenta in contrarium adducta.
Et *nota unum quod ipſe dicit in propoſito, quòd pœ=*
na illius tex. non uidetur habere locum in interficien=
te, ſed in mandante: & quod fortè multi in hoc erra=
rent, allegat Aret. *hoc ſic ponderantem in cõſi. clxv.*
incip. Sicut Ioannes *dicit. columna. xi. uerſicu.* Tertiò
allegãt. Aduerte præterea quòd pœna illius tex. in. d.
cap. i. habet locum contra mandantem, etiam ſi mors
non ſit ſecuta, ut probant apertè uerba illius, dum di=
cit, quamquam mors ex hoc forſitan non ſequatur:
quod uidetur eſſe ſpeciale in hoc delicto, ut uoluit Au
guſt. in additio. ad Ang. *in parte,* Et Sempronium Ro
dulphi, in. iiij. additione: quia aliàs mandatarius non
puniretur pœna ordinaria maleficio non ſecuto: niſi
dicamus ſecundum eum poſt Ioan. Andr. *in regula, in*
pœnis. de regu. iur. in. VI. *quòd quo ad pœnas de qui=*
bus in dict. capi. i. facto mandato delictum eſt perfe=
ctum, & ideo nimirum ſi puniatur pœna ordinaria.
ac ſi delictum eſſet conſummatum: quod etiam uidetur
ſequi Philip. *in. d. capi. i. in colum. penulti. in uerſicu.*
In *gloſſa. & per prædictum tex. uidetur reprobari de*
iure canonico opinio Dini, & Ang. *in. l.* Item *apud. §.*
Si curauerit. ff. de iniur. dum dicunt quòd in aſſaſſina=
mento ſi do pecuniam alicui ut aliquem occidat, homi
cidio non ſequuto non punitur mandans: quam deci=

ſionem refert Auguſti. ubi ſupra, & dicit eos uerum dicere, quòd mandans non punitur de homicidio, ſed pœna extraordinaria de mandato.

Truncationes membrorum per ſe facientes, aut faciendas iudicantes,

CAPVT XCII.

CLERICIS in ſacris ordinibus conſtitutis ex concilio Toletano iudicium ſanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per ſe truncationes membrorũ faciant, aut iudicent faciendas: quòd ſi quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco uerba ſunt tex. in capitu. Clericus. ne cleri. uel mona. Vnde pœna delicti huius eſt depoſitio ab officio & beneficio: quia ſecundum expoſitionem Ioan. Andr. uerbum tex. honore exponitur, id eſt ordine, & uerbum loco, id eſt, beneficio: & ſic uult text. quòd priuetur ordine & beneficio, & per conſequens deponatur ſecundum Abb. ibi, in. i. notabi. qui ſequitur expoſitionem Ioan. Andr. Et aduerte quòd cùm pœna iſta imponatur facienti uel iudicanti truncationem membrorum, quòd etiam ſi membrum debilitaretur facto uel ſententia clerici non puniretur iſta pœna, quia per id non efficitur irregularis. ita ſentit Abb. ibi. Item etiam eſt aliud aduertendum, quòd uidetur tex. imponere hanc pœnam clericis per ſolum iudicium, & ſic per ſolam ſententiæ prolationem, ſine eo quòd ſequatur illius executio.

cutio. Ego *tamen credo quòd mens conditoris canonis fuit punire clericum quando ſuccedit executio, & ſic crederem per ſolam ſententiam non ita acerrimè puniendum.* Q*uod autem dicatur membrum, quia hæc materia in uarijs locis latè deſcribitur, ſufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidem inter alios copioſius colligit* Cor*ſetus in repertorio* Abb.*in parte, membrum.*

Duellum alijs ſponte offerentes, ſeu oblatum ſuſcipientes.

CAPVT XCIII.

POENA *huius delicti eſt depoſitionis, ut in capitu.i.de cle.pugn.in duel.quod procedit ſiue clericus fuerit uictor, ſiue uictus: poterit tamen epiſcopus cum eo diſpenſare, ſi mors uel mutilatio membri non fuerit inde ſecuta,ut ibi.* Et *aduerte quòd pœna illius tex. procedit quando talis clericus ſponte iniuit duellum, ſecus autem ſi aliquo facto neceſſitatis, licet neceſſitas fuerit euitabilis: quia tunc neceſſitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depoſitionis: ſed mitiori: quia text. ille requirit actum ſpontaneum ad incurrendam pœnam depoſitionis, ſecundum* Abb.*ibi.*

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum perſonaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.

CAPVT XCIIII.

PROPTER *hæc tria delicta deponendus eſt clericus, ut in cap.* Quod *in dubijs. de pœnis.* Aduer*te tamen quòd in defenſione bene poſſunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defenſionis incitare, & in tantum confligere in hoſtes, quòd eos dimittant, ut placuit* Innocen. *ibi.* Abb. *autem in eo capitul. uidetur eius ſententiam reſtringere, uidelicet quòd ſi neceßitas non erat ineuitabilis, licet clericus interſit bello cauſa defenſionis: ſi ſequitur mors, uel mutilatio membri ex percußione ſua, efficitur irregularis, ſecus ſi percußione aliorum.* Ego *tamen crederem quòd* Innocentius *poteſt ſimpliciter intelligi, quo ad terminos text. quem declarat: quia ad hoc ut non patiatur pœnam depoſitionis de qua ibi, ſufficit quòd clericus prætendat defenſionem, licet cauſa non eſſet ineuitabilis.* Quantum *uerò ad irregularitatem incurrendam ſeruabitur conſideratio* Abb. *nec contra dicit ſententiæ* Innocen. *quia ipſe nihil de irregularitate diſponit iudicio meo.*

Violentiæqúe illatores.

CAPVT XCV.

CLERICI uiolentiam inferre ſolent aut poſſunt, in perſonis, rebus ſeu beneficijs. Primo caſu. quando ab ipſis fuerat uis illata perſonis citra homicidium, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorũ, ac conſideratis his quæ in arbitrarijs pœnis conſideranda fore infrà trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando uerò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui ſententia iudicis ducebatur ad mortem, uel aliud corporale ſupplicium, tunc quidem diſtinguendum eſt. Nam aut manifeſtè apparebat illum condemnatum inique, & tunc uidetur nullam imponẽdam pœnam propter hoc, ut ſentit Alberi. in. l. addictos. C. de epiſco. audi. per tex. in capitu. Hi qui. xiiij. quæſt. vi. ubi bona glo. et melior in capit. Reos. xxiij. quæſtio. v. facit quod notat Archi. in capitulo. Cum homo. xxiij. quæſtio. v. & uide Hippoly. in. l. lege Cornelia. ff. ad legem Corne. de ſica. ubi refert dictam concluſionem Albe. & ponit alia per quæ poteſt corroborari. Si tamen in tali ereptione condemnati clerici ſcandalum fecerint, unde deteriora contingant quàm iniuſta hominis occiſione: tunc bene crederẽ eos puniendos per ſuum iudicem iuxta ſcandali & perpetratorum menſuram. Si uerò damnatum iuſtè eriperẽt, tunc puniendi ſunt. Idem quando eſſet dubium iuſtè an ne damnaretur, cum præſumere debent clerici pro iu-

n iij dice

dice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multum iudices circa modum eripiendi, an cum armis et ſcandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus, uel non: & alia conſiderare, quæ ſolent ſimilia leuiora, uel grauiora facere ac delicta in laicis. Aduertendum tamen eſt quòd ſi clericus eximit à carceribus captum pro debito, tenebitur ad id quod fiſco, & priuato debebatur, per id quod notat Bartholus in. l. Quoties de exactoribus tribut. libro. x. Faber in. §. Pœnales. inſtit. de actio. Iaſ. ibi col. xvij. uerſicu. iij. circa prædicta. quòd intelligerem uerum pro illis debitis pro quibus erat incarceratus, uel recommendatus, non uerò tenebitur omnibus creditoribus: licet obſtet generalitas notabilis deciſionis Bald. in. d. l. Addictos dum tenet quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur ac ſi fideiuſſiſſet pro eo in omnem caſum. Secundo uerò caſu uidelicet quando clerici res inuaſerint uiolenter, tunc ſi erat res temporalis propria uel aliena, cuius poſſeſſio erat apud alium conſtituta, patiuntur pœnam legis si quis in tantam. C. Vnde ui. quæ etiam habet locum in clericis, ut ſentit gl. in. c. i. de dolo & contu. cui aſſentitur ibi Abb. in. vi. col. uerſi. Quo ad tertium. quod confirmatur ex traditis per Feli. in ca. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti. col. xiiij. uerſi. quæritur primò; uidelicet quòd leges Imperatorum & Regum comprehendunt clericos, & melius ex his quæ ibi notat in col. xxiij. uerſi. Sequitur etiam. Tertio autem caſu quando in beneficijs faciunt

ciunt

ciunt uiolentiam: tunc qui temeritate propria dignitates, perſonatus aut alia quæcunque beneficia eccleſiaſtica occupare non uerentur, hoc ipſo, ius(ſi quod in dignitatibus uel beneficijs taliter occupatis, uel ad ea competebat)amittunt. Ita *diſponitur in.c.* Eum *qui.in fi.de præbend.lib.*VI. *Si uerò beneficium cui animarũ cura imminet ui occupat clericus beneficio ſimili cum cura quod primitus obtinebat, eſt ipſo iure priuatus, ut uoluit ibi tex.in princip.*

Literas ad alios directas aperientes, & aduerſarijs oſtendentes.

CAPVT XCVI.

APERIENS *literas, & aduerſario mittentis oſtendens incidit in pœnam falſi. ita* Barthol.*in l.* Qui *teſtamentum. ad legem* Corneliam. *de fal.ff.per.l.i.§.is qui depoſitam. eodem titul. & ſequitur* Panormita.*in capitul.* Cum *olim.lo.ij.de offi. delega. &* Iaſon *in.l.*Non *dubium. in columna ante penultima.*C.*de legi.* Clericus *uerò hoc faciens incurrit pœnam depoſitionis. ita ſcripſit* Roma. *conſilio. ccclxv.incipiente,* Quæritur *primò, qua pœna. circa fin. hoc ſolo fundamẽto motus, quòd de iure* Canonico *pœna falſi eſt depoſitio in clerico, per tex.in.c.*Ad *falſariorum.de cri.fal.ſed ſalua eius auctoritate hoc non uidetur uerum: quia ille textus non imponit pœnam depoſitionis clerico pro qualibet falſitate, ſed quando*

d.ſ. m... 107

utitur falſis literis Papæ : non ergo uidetur poſſe illud extendi ad hoc delictum . Vnde crederem clericũ in hoc puniendum eſſe arbitrariè, conſideratis his quæ in arbitrarijs pœnis conſideranda inferius declarabimus. Si uerò aliquis aperuit literas ut uideret, et alijs non oſtendit, tunc non tenetur pœna falſi, ſed extraordinariè punietur. ita Bar. *&* Roma. Panor. *&* Iaſon *ubi ſuprà. et idem notat* Feli. *poſt* Inno. *in dict. c.* Cum *olim, qui dicit quod iſto caſu pœna eſt arbitraria.* Vnde *idem dicendum eſt in clerico.*

Eccleſiaſticos *uiros ut ſua reſignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes.*

CAPVT XCVII.

PERSONAE *eccleſiaſticæ hoc ut fiat procurantes, ſi fuerint prælati inferiores eo ipſo obtentis beneficijs ſint priuati. ita diſponit tex. in cle. multorum de pœnis .* Intellige *tamen quòd per ſolam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, ſi tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens iſtam pœnam. Sic declarat* Cardi. *ibi poſt* Zenzeli. *in* vi. *quæſtio. & idem dicit poſt* Paul. *ibi, in quæſtio. x. quando liquidò poſſet probari quòd detentio non fuit cauſa quòd captus non accederet ad curiam, quia tunc capiens non incurrit pœnam.*

Incendiarij.

CAPVT XCVIII.

INCENDIARIORVM *malitiã peſſimam depopulatricem ac horrendam appellat tex. in. c. peſſimam. xxiij. quæſtio. viij. & in eo deſcribitur pœna laicis incendiarijs imponenda per eccleſiam, quæ grauis eſt. Clericis tamen delicti huius pœna infligenda in canonibus ſcripta non reperitur, forſan enim nõ ſunt arbitrati conditores canonum aliquem clericorũ in tantum ſcelus incurſurum, abſque ulla ſui utilitate ſeu uoluptate, ac magna aliorum iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquenda, iuxta doli ac loci, & damnorum qualitatem & quantitatem: qui ſemper etiam in hoc attendere debebit qualiter cuiuſcunque regni leges in hoc animaduertant, ut ubi fuerit legum cenſura grauior, ibi etiam ſit pœna ſeuerior.*

Raptorum & eccleſiarum uiolatorum non ſatisfaciẽtium ſepulturis intereſſentes, eorumq́; eleemoſynas recipientes, ac de eorum rapina participantes.

CAPVT XCIX.

MANIFESTVS *raptor, uel eccleſiæ uiolator niſi prius ablata reſtituat ſi poteſt, uel emendandi firmam & plenam ſecuritatem fecerit, beneficium pœnitentiæ ei penitus denegatur. Qui autem in ſanitate, obſtinata mente non pœnituerit uel emendauerit,*

dauerit, & in morte ſecuritatem præſtare nequiuerit, ſolennitas pœnitentiæ parum ei prodeſſe uidetur. Sed de peccato contrito corde uiaticum non negatur: ita tamen quòd nullus clericorum ſepulturis illius interſit, nec eius eleemoſynam præſumat recipere. Quòd ſi aliqui clericorum uel presbyterorum contra hoc in uita uel in morte pœnitentias dare attentauerint, aut ſepulturæ eorum intereſſe, uel eleemoſynas accipere: aut ſi aliqui eorum huiuſmodi rapinæ participes inuenti fuerint, patiùntur ordinis ſui damnum irrecuperabiliter. ita diſponit textus in capitulo. ij. de raptoribus & incend. Et *ſic clericus in hoc delinquens debet deponi, & priuari beneficio: ut notat* Abbas *ibi.* In*quantum autem ſuprà dicitur quòd damnum ordinis, & ſic depoſitio fit irrecuperabiliter, dicit* Abbas *ibi, poſt* Ioan. And. *quòd hoc ideo dicitur, ad denotandum quòd epiſcopus pro prius non poteſt clericum propter hoc depoſitum reſtituere, ſed requiritur diſpenſatio* Papæ*: quod etiam notat* Antonius*, licet eum* Abbas *non alleget: in beneficio tamen credit* Abbas *quòd poterit* Epiſcopus *diſpenſare, allegat text. in capitu.* Salonitanæ*. lxiij. diſtinct. & bo. tex. in capitu. ij. de cler. pug. in duel. ubi epiſcopus diſpenſat cum homicida in beneficio, & ad ibi dicta ſe remittit.* Item *aduerte quod licet raptori uel uiolatori prædictis qui pœnituerunt in morte, quando non potuerunt ſatisfacere, denegetur ſepultura in eccleſia, cœmeterium tamen non denegatur, ut per glo. fin. ibi. Clerici tamen*

etiam

etiam in ſepultura cœmeterij non debent intereſſe, ut notat Abb. ubi ſupra, in fina. uerbis, quod etiam uoluit Anto. ibi. Dum autem ſuprà dictum eſt quòd talibus non eſt danda pœnitentia in uita, nec in morte ſub pœna ſuprà dicta. Intelligant tamen ſacerdotes quòd poſſunt admittere dictos raptores ſeu uiolatores ad pœnitentiam aliorum criminum ſine metu pœnæ, ſi ipſi uelint de ipſis pœnitentiam agere, ut per gloſſam & doctores ibi: quamuis illa ad uitam æternam non ſit fructuoſa, ut per eos ibi.

Sortilegi.

CAPVT C.

SORTILEGI (ut beato Iſidoro placuit) illi ſunt, qui ſub nomine fictæ religionis per quaſdam (quas ſanctorum ſeu Apoſtolorum uocant ſortes) diuinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittunt, ut habetur in capitu. uno. xxvi. quæſtio. i. Pœna clerici ſortilegi ſecundum Antonium de Butrio in capit. At ſi clerici. de iudi. eſt quòd depoſitus tradatur curiæ ſeculari, pro quo allegat tex. in. c. Admoneant. xxvi. q. vij. & ſic addit ipſe quartum caſum ad glo. in ca. Ad abolendam. de hæreticis. in quo quis ſtatim poſt depoſitionem traditur curiæ ſeculari. ſed Abb. ibi in col. xiij. credit quòd Anto. in hoc non bene dicat: quia illud capitul. Admoneant. non dicit quòd ſortilegus debet

ſeculari

ſeculari curiæ tradi, ſed quòd debeat degradari ſi clericus eſt: & quòd cũ materia ſit odioſa & ualde exorbitans, debet intelligi de degradatione uerbali. Vnde Abbas uidetur concludere quòd pœna huius delicti ſit illa de qua in cap. Tuæ. de pœnis. Et quòd iſtud delictum comprehendatur ſub uerbis (magnis ſceleribus) in dicto capit. poſitis, & ſic quòd clericus in hoc delinquens uerbaliter degradetur, & in monaſterium detrudatur. & iſtam opinionem Abb. contra Anto. ſequitur Aret. in capit. Cum non ab homine. col. x. de iudi. uerſi: addit etiã. Et ſequitur etiã Decius in. c. At ſi clerici. col. xxij. de Iudi. uerſi. Quartus caſus. Arnaldus in repeti. c. Quoniã. de hæreti. in. vi. in col. cxiiij. uerſi. Quartò fallit. et uide eundẽ Abb. in. c. ij. de ſortile. in glo. i. ubi ex ea, te ex tex. colligit unũ ualde notandum, uidelicet quòd in pœna imponenda ſortilegis, uel eos conſulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatem & quantitatẽ delicti, & ad animum delinquentis, & ſecundum hoc pœnam imponere, quandoq; acerrimam, quandoq; grauem, quandoq; leuem: ex quo uidetur quòd non poteſt dari certa regula: cuius opinionem ſequitur Paul. Grillan. in tracta. de ſortilegijs, in quæſtio. xi. in col. ij. uerſic. Clerici uerò. Quem uide in illo tracta. quia per quindecim folia et amplius plura colligit in materia ſortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quæ quidem tranſcribere nolui. Et uide hodie decretum Concilij Lateranen. ſub Leone decimo celebrati, in nona ſeßione, ubi diſponitur quòd

clerici qui inuenti fuerint culpabiles in ſortilegijs per inuocationem dæmonum incantationibus, ac diuinationibus, ſuperſtitionibus, arbitrio ſuperiorum infamia notentur. Si uerò non deſtiterint, deponantur, atque in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperiorum præfiniendum detrudantur, beneficijsq́; & officijs eccleſiaſticis priuentur.

Conſulentesq́; aruſpices, Incantatores, Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artē magicā profitentur.

CAPVT CI.

PRESBYTER, *diaconus, uel quilibet de ordinibus clericorū qui fuerit deprehenſus conſuluiſſe prædictos, uel aliquos ipſorum, ab honore dignitatis ſuæ ſuſpenſus monaſterij curā excipiat, ibiq́; pœnitentiæ perpetuæ deditus ſcelus admiſſum ſacrilegij ſoluat. Ita ſanxit quartū cōciliū Toletanum quod refert Gratianus in.c.Si quis epiſcopus.XXVI.q.V.*

Peccatores qui ſibi confeſſi ſunt ſignis aut uerbis prodentes.

CAPVT CII.

SICVT *enim mortalibus cunctis immortalem illam uitam amantibus expedit, ut quæ non puduit cōmittere ſcelera, fateri non erubeſcant ſacerdotibus, uti ueris animarum medicis, & quibus ſolis illis*

mederi conceſſum eſt. Sic enim ſummè cernitur neceſſarium ſacerdotibus ipſis reuelatorum ſibi ſcelerum, ſecretum indicere, ut tantò apertius ſua pandant facinora perpetrantes, quantò ſecurius illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ ſuæ ſalutem (cum famæ, rerum ac uitæ diſpendio) quærerēt. Hinc *eſt quòd eadem cura qua in ſacris canonibus confeßio peccatorū fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac ultra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pœna cōſcribitur.* Vnde Grego. *ſtatuit quòd peccata ſibi confeſſa reuelans deponatur, et quòd omnibus diebus uitæ ſuæ peregrinando pergat, ut in ca. Sacerdos. de pœni. diſtinc.* vi. *Eadem etiam depoſitionis pœna impoſita fuit per concilium generale: & ultra id fuit additum quòd propter hoc depoſitus in arctum monaſterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudatur, ut in capitu.* Omnis *utriuſque. de pœni. & remiſ. & ſi timetur de fuga, poſſet detrudi in ſtrictum carcerem, ut notat ibi* Abb. *in. ij. col.* vij. *notabi. allegando tex. in cap.* Vt *famæ. de ſenten. excom.* Et *nota quòd ad celandum confeßionem non ſolùm tenetur qui illam audiuit, uerùm etiam interpres, & ille qui caſu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis ſacerdos reuelauit, & qui fingit ſe confeſſorem eſſe, & qui latenter abſconditus confeßionem audit.* Item *ſacerdos qui dimidiam confeßionem audiuit, uel qui alias poſt auditam confeßionem non abſoluit, ut notat* Florenti. *referendo* Petrum *de* Palude *in tertia parte, titu.* xvij. *capitu. xxij. in.* §.

in.§.i.in fi.& in.§.ij. Vnde crederem quòd ſi aliquis prædictorum, qui clericus eſſet, reuelaret peccata ſic audita, puniendus eſſet prædicta ordinaria pœna: quia omnes illi uerè dicuntur audire confeßionem, licet interpreti & illi qui caſu audit, uel cui de licentia reuelata eſt confeßio, uel qui abſconditus audiuit, non poſſet dici quòd uerè fuit pœnitens confeſſus. Sufficit enim quòd uerum eſt illos audiſſe peccata in confeßione dicta, & quæ ſoli Deo in præſentia hominis dicebantur: quàmuis bene uerum ſit quòd nõ omnium prædictorum par ſit culpa uel dolus in reuelando, quòd operabitur ut in detruſione monaſterij uel carceris mitius ſe habeat Iudex cum uno, quàm cum alio. Et aduerte quòd dicitur ſacerdos reuelare confeßionem, ſi diceret quòd talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipſe non poteſt eum abſoluere, ut notat Florenti. in dict. §. primo referendo Petrum de Palude, qui etiam addit quòd idem eſt ſi ſacerdos dicat, ego audiui talem (nominando etiam eum) in confeßione, & non abſolui illum. Crederem tamen quòd in his duobus caſibus ſacerdos non eſſet puniendus dicta pœna ordinaria: quia non poteſt uerè dici quòd reuelauerit peccata confitentis, licet ſit uerum reuelaſſe confeßionem: & iura in.d.capit. Sacerdos. & in ca. Omnis. imponunt pœnam reuelanti peccata, non uerò reuelanti cõfeßionem, ut patet ex eis: quàmuis bene crederem ipſum alias bene puniendum iuxta qualitatem delicti. Sacerdoti uerò bonæ famæ, & honeſtæ uitæ dicenti ſe

habuiſſe

habuiſſe licentiam pœnitentis ad reuelandum confeßio nem credi debet: cùm talis actus licentiæ ſecretò fieri ſoleat, & nullo interueniente teſte, ad hoc ſaltem ut transferat onus probandi in aſſerentem ſine licentia reuelaſſe. ita placuit Lapo *in allegatione. xciiij. inci= pien.* Q*uidam preſbyter. in columna ſecunda, qui dicit hoc præſertim procedere, quando tertius accuſat ſa= cerdotem de reuelatione.* Q*uando uerò idem qui pec= cata confeſſus eſt, tunc fortè dicit ſecus eſſe: quem ui= de declarantem quomodo poßit cõtra ſacerdotem pro bari quòd ſine licentia reuelauerit confeßionem.* E*t ui de etiam eundem aſſerentem poſt* Hoſtien. *quòd ſi ſa= cerdos affirmet ſe aliter ſciuiſſe illud quàm per cõfeſ ſionem, quòd ut puniatur pœna. d. c.* Omnis. *oportet ut probetur quòd per confeßionem illud ſciuerit. & uide* Abb. *in. d. c.* Omnis. *in ultima quæſt. ubi referendo* Ho ſtien. *dicit quòd niſi ſacerdos doceat aliunde illud ha= buiſſe, præſumendum eſt illud habuiſſe in confeßione, non tamen punitur pœna ordinaria illius tex. ſed pœ= na arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto,* E*t illud dictum* Hoſtien. *dicit ſingu.* Barba. *in. ij. uolu. conſi. lxx. incip. Sapienter non fallor. in colum.* V*ij. in princip.* Et *ſic ad euitandam pœnam arbitrariam tene bitur ſacerdos probare quòd aliunde ſciuerit: quod ui detur procedere in proprio ſacerdote, ut tex. ibi loqui tur, &* Docto. *Si uerò confeſſor ſit uigore ſpecialis priuilegij aſſumptus, uel de licentia proprij ſacerdo= tis, non eſſet præſumptio contra eum, niſi peccatum*

diceretur

diceretur commiſſum eo anno quo extraneus ſacerdos inculpatus confeſsionem audiuit. Sed in hoc tandem non poteſt dari certa doctrina: hanc enim præſumptionem qualitas peccati, confeſſoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

Blaſphemi.

CAPVT CIII.

BLASPHEMIAE *ſcelus temporibus iſtis ex hoc (ut piè credendum eſt) tot calamitatibus plenis ſatis in uſu eſt. Cùmque hoc magis quàm alia crimina ipſum* Deum *creatorē omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritiæ ſitis ulla cōmoueat, nulla denique inſtiget aſtrorum influentia, mitiori plectitur pœna. Sæuiunt humanæ leges communes ac regiæ in falſam monetam fabricantes, extra regna res uetitas deferentes, inq; latrūculorum aures, conſuetudinaria pœna conſurgit: mutilantur manibus ac pedibus ob leuiora ſæpius homines.* Sola *blaſphemantium lingua peccat impunè quos* Iudæis *deteriores uocat* Hoſtien *in ſumma, de exceſ. prælato. §. Clericus. quia fruſtratim decidunt membra illius, qui eos proprio ſanguine redemit, cuius corpus ſaltem* Iudæi *integrum reſeruarunt. Qui in lege ueteri blaſphemabat nomen* Domini *lapidibus opprimebatur ab uniuerſo populo: quæ pœna ab ipſo omnipotēte* Deo *impoſita eſt, quo tempore*

nondum Deus talia ac tanta conceſſerat hominibus do na. Nunc autem quādo Deus homo factus (ut homini bus amiſſum redderet honorem) uitam & ſanguinem præſtitit, blaſphemijs paßim ab eiſdem hominibus in= honoratur: nec qui blaſphemat pœnam, ſed qui repre= hendit periculum ſubijt: &, quòd deterius eſt, audien= tes qui ad uindictā, ſeu ad correctionem ſaltem moue= ri deberent, prouocātur ad riſum. Iuſtinianus ille, & ſi non inter omnes Chriſtianos principes ſanctior ul timo ſupplicio blaſphemos damnari cenſuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iuſtè quidē. Quid enim magis nefarium, quid enim naturæ ipſi magis aduerſum, quàm ut creatura in ſuū inuehatur creato= rem? Quid à brutis ipſis alienius, quorum nullū qua= uis innata feritate uigeat, ſuum offenddit benefacto rem, nec in offendendo ſolum ſe gratum oſtēdere cre= dit, niſi defendat oportunitate cōceſſa, ac membris fe= rè omnibus ſui corporis ſe debitorem fateri conetur. Cumq; lingua id fari natura non dederit, eadē ſaltem benefactoris pedes lambendo fatetur: O ſæculum in= felix: o ætas iam omnino lutea, o homines Chriſtiano= rum nomen uſurpantes ad maiorem in die iudicij con= fuſionē, & in gehenna pœnā. Inſurgit quiſq; ueſtrū ac furit ſi principem ſuum terrenū, ſi dominum, amicū, famulum, ſi denique ſeruū iniuria afficere audit. Si cre atorem ac redemptorem ueſtrum, & præſentis uitæ huius, (quæ uobis tam dulcis eſt, quia futuram time= tis amaram) largitorem & auctorem, ac futurum

iudicē

iudicem aſperrimum blaſphemare auditis, obmuteſcitis? vbi fides? ubi religio? Quid prodeſt chriſtiani ſanguinis antiqui iactantia, quæ uobis ſolùm ad neophitorum improbatum ſeruit contemptum? Dedecus ac infamiæ notam cenſentis, ſi quorum cibis ad tempus nutrimini (etiam cum uitæ iactura) iniuriam linquitis inultam. Nonne maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quem eſtis quicquid eſtis, blaſphemiam patienter audire, ac tepidè reprehendere, & blaſphemantium ſæpius cœtibus admiſceri, ac quò blaſphemi conueniant fouere ludos? O nobiles (quos ſæpius non parentum uirtus, ſed rapinæ, uiolentiæ, alijq́; ignobiles actus ad diuitias primùm, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorũ uſq; ad necem ex lege quadam nobilitatis perſequimini, & inimicos Dei & creatori ueſtri intra familiam alitis, defenditis, ſuſtinetisq́;. In quo fiduciam cæleſtis regni poſſidendi ponitis, ſi inimicos ueſtros, quos Deus diligere præcipit, odio habetis, ſuos autem ſuum nomen blaſpemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui poteſtate diuina in terris utimini, quorum iuſsis ob id cæteri homines natura pares, & meritis ſæpius meliores obtemperant, quo negociorum maiori deceret uerſari ſollicitudine, quàm ut diuini nominis blaſphemos inſequeremini, captos nullo perſonarum diſcrimine, nullà legalis pœnæ diſpenſatione puniretis? O ſumma pietas qui ſolus bonus es, & cuius ſolius omnia opera bona ſunt: non poſ-

ſum niſi cum David *ſciſcitari*, Vſquequo *domine im=properabit inimicus, irritabit auerſarius nomen tuũ, ac cum eo deprecari,* Vt *exurgas* Deus & *iudices cauſam tuam, & memor ſis improperiorum tuorum, eorum quæ ab incipientibus fiunt tota die*. Maior *quidem erit pietas, ſi tanti criminis perpetratores uiuentes paterno affligas amore, ut reſipiſcant, quã ſi mortuos eos cruciari iubeas in æternum, ut loquelam damnatorum, quã uiui fari cœperunt, perpetuo luctu nunquàm fari prætermittant, non in tuæ gloriæ diminutionem, ſed in ſuæ potius miſeriæ calamitatisq; augmentum.* His *igitur in demonſtrationem huius criminis grauitatis, ſic prælibatis ad pœnam clericis illud committentibus infligendam ueniamus, quæ quidem tantò grauior in eis eſſe deberet, quantò ab ipſis grauius quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potiſſimùm ratione.* Nam *præter id quod ſicut & cæteri hominum manu ipſius* Dei *teneatur, eius ſtipendijs, unigeniti filij ſui domini noſtri patrimonio particulariter aluntur.* Et *tex. in capitu. Si quis per capillum. xxij. quæſtio. i. cõtra clericum ſtatuit in hæc uerba. Si quis per capillũ* Dei *uel caput iurauerit, uel alio modo cõtra* Deum *blaſphemia uſus fuerit, ſi in aliquo ordine eccleſiaſtico eſt, deponatur: cuius canonis antiqui pœnam tanquam uetuſtate collapſam ceſſare cenſuit* Hoſtien. *in ſumma de male. in. §. blaſphemantes. uerſic. grauior etiam. & hodie arbitraria pœna cenſuit puniendum clericum blaſphemantem: cuius ſententiæ*

uidetur

uidetur adhærere Ioan. Andr. & Abb. *in capitulo.ij. de maledi. Cùm autem clericus rebellis fuerit, uel ſæpius hoc delictum commiſerit, tunc degradandũ eum iuxta diſpoſitionem dicti canonis ſcripſit* Hoſtien. *ubi ſuprà, ex quo uidetur uelle quòd ſolùm data incorrigibilitate uel conſuetudine blaſphemandi clericum eſſe deponendum pro iſto crimine: cuius in hoc ſententiæ adhæſit* Alexand. *in conſilio.lxxij. in.i. uolumi. colum.iiij.uerſicul.* Præterea. *dum referendo* Hoſti. *ubi ſuprà dicit quod clericus propter hoc non poteſt deponi, niſi ſæpius ſit conſuetus: qui plus audet affirmare, quòd non ſufficeret probare quòd bis uel ter blaſphemauit ad hoc ut dicatur conſuetus blaſphemare, pro quo allegat* Cinum *in.l.ij.* C. *de re credi. & quòd talis conſuetudo blaſphemãdi debet probari per teſtes non ſingulares. pro quo refert* Cinum. Ioan. Andr. Paul. *de* Elea. & Anto. *in uaris locis.* Panor. *autem in dicto capitul.ij. de male. dicit, quòd ita graue poteſt eſſe delictum, quòd fieret depoſitio: & allegat tex. in dicto capitulo. Si quis per capillum, & de conſuetudine blaſphemandi nihil dicit: ex quo uidetur tenere quòd quando grauis eſſet blaſphemia, tunc habeat locum pœna canonis antiqui de quo ſuprà. Pœnam uerò in dicto capitulo.ij. de maledi. deſcriptam clericos non ſubire* Hoſtien. *placuit in ſumma illius tituli.* & Ioan. Andr. & Panor. *ibi, in eodem capitulo.ij. licet* Alexand. *in dicto conſi. referat* Hoſti. *aliter tenere & corruptè, quia oppoſitũ te*

 nuit eius

nuit eius ad quod allegatur ab Alexand. Hodie uerò in *cõcilio* Lateranenſi *ſub* Leone *decimo celebrato cleri= cis blaſphemantibus pœna decreta eſt. ſub his uerbis.* Quicunque Deo *palam ſeu publicè maledixerit, contu melioſisq; atque obſcœnis uerbis dominum noſtrum* Ieſum chriſtum,*uel glorioſam uirginem* Mariam *eius genitricem expreſſè blaſphemauerit, ſi clericus uel ſacerdos fuerit, eo ipſo quòd de delicto huiuſmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum quæcunque ha buerit fructibus (applicando ut infra) unius an= ni multetur: & hoc ſit pro prima uice; pro ſecunda uerò ſi ita deliquerit, & conuictus, ut præfertur, fue rit, ſi unicum habuerit beneficium, eò priuetur, ſi au= tem plura, quod ordinarius maluerit id amittere co= gatur.* Quòd *ſi tertiò eius ſceleris arguatur & con= uincatur, dignitatibus & beneficijs omnibus quæcun= que habuerit eo ipſo priuatus exiſtat, ad eaq; ulterius retinenda inhabilis reddatur, eáque liberè impetrari & conferri poſſint.* Diſtributio *uerò prædictorum fructuum (ut ex dicto capitulo .* Concilij *colligi po= teſt, in alio caſu quo etiam amiſſionem fructuum im= ponit) in fabricas beneficiorum huiuſmodi, uel pau= perum eleemoſynas facienda eſt.*

Apoſtatæ.

CAPVT CIIII.

PRAEMISSO *prius quòd eſt triplex ſpecies* Apoſtaſiæ,*ut per gloſ.in.c.i.de apoſta. & ibi* In*no.& per* Hoſti.*in ſumma eiuſdẽ tit.in.§.* Quot *ſpecies ſcilicet perfidiæ,inobedientiæ, & irregularitatis.* Omiſſa *prima ſpecie quia magis uidetur pertinere ad materiam hæreſis.* Pœna *clerici apoſtatæ in ſecunda ſpecie ſcilicet inobediẽtiæ eſt quòd infamis efficitur durante* Apoſtaſia, *& à teſtimonio repellitur & excõmunicatur: ut notat* Hoſti. *ubi ſuprà, in.§.* Qualiter *puniatur.per tex.in.c.Si quis à ſuo.iij.quæſti.iiij.* Et *in.c.Si autem nobis. xi. quæſti.iij.* Et *ſi non reſipuerit,degradatur ſecũdum eũ.* Vide *tamen* Abb.*in.d.c.i. ubi aliter diſtinguit,uidelicet quòd ſi quis nõ uult obedire papæ ſeu eius canonibus, credendo eum non habere poteſtatem,punitur ut hæreticus.* Si *uerò hoc facit ex contẽptu,debet deponi:& ſi fuerit incorrigibilis, traditur curiæ ſeculari,& poteri excõmunicari.Si autẽ inobediens eſt ex aliqua concupiſcentia,tunc mitius punitur.* Pœna *inſuper apoſtatæ in tertia ſpecie irregularitatis quæ fit multis modis ſecundũ* Inno.*in dict.c. i.poſt gloſ.ibi,ſcilicet quando quis recedit ab ordine ſuo,ſiue ſumptæ religionis dimittendo tonſurã uel coronam, uel accipiendo uxorem , uel abijciendo religionis ueſtem, uel clericalem, redeundo ad ſeculũ, eſt quòd illa durante repellitur ab accuſatione & teſti-*

o iiij monio

monio, & eſt infamis ipſo iure, ut in capitul. Alie-*ni.ij. quæſtio.*vij. *& in capitu.* Beatus. *iij. quæſtio. iiij. ſecundum* Hoſtien. *ubi ſuprà.* Nec *poteſt ad dignitatem eligi, ut in capitu. legi.xvi. quæſtio.i. & clericus admonitus ſi ſe non correxerit, deponendus eſt, ut in capitu. Sine ornatu. & in capitu.* Præcepi-*mus.xxij.quæſtio. iiij. & in capitu.* Sin *autem. cum duobus ſequenti.xvi. quæſtio.iij. ſecundum eum ibi.* Item *quod caret priuilegio clericali, ut in cap.i.eod. titu. ubi tex.dicit quòd clerici qui relicto ordine clericali, & habitu ſuo in apoſtaſia tanquam laici conuerſantur, ſi in criminibus comprehenſi teneantur, non liberantur per cenſuram eccleſiaſticam.* Quæ *pœne procedunt quãdo cõſtat de* Apoſtaſia. *ſi uerò de illa fuerint grauiter infamati, deficiẽte probatione cõpellũtur per eccleſiaſticã diſtrictionẽ ad ſe purgandũ, ut in.c.*Tuæ*.eo.tit.* Quãdo *autem clericus non poteſt induci ad reſumendum malè dimiſſum habitum, tunc poteſt incarcerari ſub graui cuſtodia, ita quòd ſolùm ſibi uita miſera reſeruetur, donec à ſuæ præſumptionis nequitia reſipiſcat, ut ſunt uerba tex.in.c.*A *nobis.eo.ti.*

Schiſmatici.

CAPVT CV.

SCHISMATICVS *clericus degradatur, & traditur curiæ ſeculari. ita uoluit* Bonaguida, *quẽ refert* Ioan.*And.in capitu.* Cũ*non ab homine. de*

Iudi.

Iudi.motus per tex.in cap.de liguribus.xxiij. quæſt. v.quod intelligitur de incorrigibili,ut per gloſ.in dicto capitulo. Cum non ab homine.de Iudi. quod etiã ſequitur ibi Ioã.And.ut refert Abb.in capitulo.At ſi clerici.de iudi.colum.xiij.& probatur in eo. capitu. de liguribus,dum dicit, ſi contempſerit & permanſerit,per publicas poteſtates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in capitulo. At ſi clerici.in columna xxij.uerſic. Quintus caſus.de Iudi.dicit tamen Ioan. Andr.ubi ſupra,ut refert Abb. in dicto loco, quòd ſi eſſet ſchiſma contra eccleſiam Romanam, poſſet procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc poſſet includi ſchiſma ſub caſu hæreſis,quod non placet Abb. indiſtinctè,ideo ipſe diſtinguit: Aut enim ſchiſmaticus credit eccleſiam eſſe penes alterum tantùm ex pluribus qui ſe gerunt pro ſummis pontificibus, & tunc eſt ſchiſma ſine hæreſi. Aut credit eccleſiam poſſe conſiſtere penes duos in ſolidum,& tunc eſt ſchiſma cum hæreſi. & hoc ultimo caſu poſſet ſaluari opinio Io. And. Et idem dicit quando plures erigerent capita contra eccleſiam Romanam facientes nouam ſectam, & noua ſtatuta: quia tunc etiam eſt ſchiſma cum hæreſi. Et iſtam diſtinctionem Abb. ſequitur Areti. in cap.Cum non ab homine.colum.x.de Iudi.

Hæretici

Hæretici.

CAPVT CVI.

PRAEMISSO prius quis dicatur hæreticus, cùm non ſit præſentis ſpeculationis, quia uarijs in locis hoc doctores enucleant, præcipuè Hoſti. in ſumma de hæreti. §. i. Et Doctor noſter Hiſpanus Didacus de Villadiego in ſuo tractatu contra hæreticam prauitatem, in prima quæſtione. & Arnal. Alber. in repeti. Rubr. de hæreti. in. vi. fol. i. in prima quæſt. Vna pœnarum qua damnatur clericus hæreticus est quòd ipſo iure eſt priuatus beneficio, ut probat text. iuncta gloſſ. in cap. Quo iure. viij. diſtin. & ibi notat Præpo. poſt Domini. & notat Compoſtel. in capitulo Quod ſicut. de electio. in. col. xi. dum dicit quòd crimen hæreſis ipſo facto inducit priuationem. idem etiã notat Ancha. in conſilio. cclxxxviij. incipen. Vltra alia ſolenniter. ut refert Feli. in capit. ij. de reſcript. in. iiij. col. Et notat Nicolaus de Milis in ſuo reperto rio, in uerbo hæretici. ex quo reſultat primus effectus quòd non poterit renunciare poſt cõmiſſum delictum. Secundus quòd agenti petitorio pro beneficio quod ſemel habuit, obſtat exceptio quòd ſit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno. in. c. inter dilectos. de exceſſ. præla. prope fi. & prædicta concluſio, uidelicet quòd hæreticus ſit priuatus ipſo iure beneficio fuit potiſſimũ fundamẽtum dominorum de Rota, qui tenuerunt quòd regula Cãcellariæ. xxxij. quæ diſponit quòd impetrãs beneficium

beneficiũ pacifice poſſeſſum debet exprimere ea de qui bus ibi, non habet locum in impetrante beneficiũ hære tici, ut refert Guiliel. Caſador *in deci.* Rotæ *per eũ col lectis, in deci. xiiij: qui ita dicit fuiſſe iudicatũ per ma iorem partem dominorũ de* Rota *: licet alij quatuor eorum fuerint in contraria opi. per quem poteritis ui dere fundamenta utriuſque opinionis.* Et *uide* Philip. *in. cap.* Vt *commißi. prope fi. de hæreti. lib.* vi. *ubi di= cit de referendo* Domi. & Imo. *quòd clericus hæreti= cus rediens ad fidem ante ſententiam recuperat benefi cium, ſecus autem ſi poſt, quia tunc non niſi ex diſpen ſatione.* Alia & *principalior pœna eſt quòd degrada tus traditur curiæ ſæculari, ut in capi.* Ad *abolendam de hæreti.* Quod *fallit, niſi talis hæreticus uelit ſe cor rigere. ut in cap. penul. de hæreti.* Et *notat* Abb. *in di= cto capi.* Ad *abolendam.* & *ibi* Ioan. *de* Ana. *quia tunc depoſitus detruditur in carcerem, ut concludit* Abb. *in cap.* At *ſi clerici. de* Iudi. *col. xij.* Idem Abb. & Ana. *in. d. cap. penul.* & Domi. *in. c. i. in.* V. *nota. de hære. in* vi. & *in. c. nec licuit.* xvij. *di.* & *notat* Philip. *in. ca.* Vt *commißi. in. iiij. nota. de hære. lib.* vi. Decius *in. d. cap.* At *ſi cleri. col. xxi. uerſicu.* Et quando. Et *nota quòd etiam ſi non ſit tradendus curiæ ſæculari cleri= cus hæreticus, ſed perpetuo carceri mãcipandus debet degradari. ut notatur in. c. i. de hæreti. in.* vi. *maximè per* Arnal. *ibi in.* vi. *not. Si tamen ſemel deliquit* & *ſe correxit,* & *poſtea iterato delinquat, nihilominus tra ditur curiæ ſæculari. ita* Domi. *in. d. c.* Nec *licuit. per*

tex. in

tex in.c.Super eo.de hære.lib.VI. Sequitur Feli.in.d c.At ſi clerici.col.fi. & uoluit ibi Abb.in.d.col.xij. uerſi.Ad tertium. Vide.l.antepenul.titu.VI.parti.I. quæ uidetur ponere tres caſus, in quibus in iſta materia hæreſis clericus traditur curiæ ſæculari, quando fuerit inuentus in hæreſi, aut abiurauit eam, & fuit relapſus, aut quando ſe compurgauit, & reincidit in eam & degradatio hæretici poteſt fieri per epiſcopum proprium ſolum, ut in cap.I.de hære.in.VI. uocatis alijs perſonis de quibus ibi. Eſt alia & tertia pœna quam clericus hæreticus patitur, quòd bona eius publicantur, & eccleſiæ à qua ſtipendia receperat applicantur. ut diſponitur in cap. Excommunicamus.I.o.I.§. damnati uerò.de hæreti. Vbi uide gloſſ.in uerbo, Stipendia, declarantem quòd ſi clericus habeat plura ſtipendia in uarijs eccleſijs: tunc bona diuidentur pro rata inter eas: quam ibi ſequitur Anto. Et quia ille tex. nō aperit cui applicentur bona clerici hæretici non habentis eccleſias, uide ibi Abb.in.I.col.credentem quòd tunc debeant applicari epiſcopo loci qui diſtribuat ea in pios uſus: quod ſequitur Ana.in.ij.colum. Quando autem talis clericus habet bona emphyteoticaria à domino temporali, tunc illa deberent applicari domino rei emphyteoticæ, ut uidetur uelle Oldra.in cōſi. XVij. incip. Thema tale eſt, Quidam clericus. Cardi. tamen in clemen.ij.de hæreti.in uerſi. Inquiſitoribus, in.Vij. quæſt.poſt bonam huius articuli examinationem concludit uerius eſſe dicendum quòd emphyteoſis clerici

damnati

damnati applicatur eccleſiæ ſicut & alia eius bona; quia non apparet ratio diuerſitatis: erit tamen talis emphyteoſis obnoxia domino temporali quo ad hoc quòd ei debeatur ſua penſio, quem uide reſpondentem ad fundamenta Oldra. quàmuis Feli. in. d. c. excommunicamus. in prin. nõbene referat Cardi. dum dicit poſt Ancha. & Ana. quòd bona etiam patrimonialia clerici applicantur fiſco eccleſiæ, niſi in illis recognoſcerent dominium utile à domino ſeculari: quia illud non confiſcabitur, ſed reuertetur ad dominum directi: quia ut ſuprà diximus loquendo in emphyteoſi in qua clericus ſolùm habet dominium utile, & dominus ſecularis directum, contrarium expreſſè tenet Card. Ad quod bene aduerte, ne decipiaris in prædicta limitatione Feli. quam ſuprà dictis uerbis ſuccinctis ſcripſit: &. Vi. in hoc quod latius ſcribimus infrà in uerbo, Bonorum publicatione. Clerici uerò credentes, receptatores, defenſores, & fautores hæreticorum excommunicationi ſubiacent, ita ut poſtquàm quis eorum fuerit excommunicatione notatus, ſi ſatisfacere contempſerit intra annum, ab officio & beneficio deponatur, ut in. c. Excommunicamus. §. credentes. uerſi. Si uerò clericus. de hæreti. Ex ratione, quia in quo maior eſt culpa, grauior exerceatur uindicta. Inquantum autem ſuprà dicitur credentes, intelligendum eſt, de credentibus hæreticos eſſe bonos uiros: nam alias clerici credentes erroribus hæreticorum, cùm ex hoc dicantur hæretici, pœna hæreticorum de qua ſuprà puniendi ſunt. & ita intel=

ita intelligit illud uerbum credentes, Anto. in cap. Ex communicamus. el. ij. eo. titu. quem ſequitur Ioan. de Ana. in. d. §. Credentes. quem ibi uide col. penul. & fi. declarantem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna depoſitionis imponitur clericis ultra alias pœnas impoſitas in tex. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Hoſt. ibi, quem refert & ſequitur Ana. Hodie fautores & receptatores hæreticorum ſunt excommunicati ipſo iure, ut patet in bulla quæ legitur in cœna domini, & ſic etiam erant tempore Hoſtien. prout refert Ana. ibi. Et uide Silueſ. in ſumma, in parte hæreſis lo. i. uerſi. Octauò quæritur. qui colligit. xiiij. pœnas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehēdunt, exceptis ſex aut ſeptem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos & uxores.

Hæreticis, receptatoribus, defenſoribus, & fautoribus eorum eccleſiaſtica ſacramenta adhibentes, ac eos Chriſtianæ ſepulturæ tradentes, & eorum eleemoſinas ac oblationes recipientes.

CAPVT CVII.

POENA clericorum in hoc delinquentium eſt ut ſuo priuētur officio, ad quod nunquàm reſtituantur abſque indulto ſedis Apoſtolicæ ſpeciali, ut in cap. excommunicamus. in. §. Credentes. uerſ. Sanè clerici. de hære. Quæ pœna procedit etiam in clericis regula=

regularibus,quibus & alia adiũgitur,uidelicet ut ſua ſibi priuilegia non obſeruentur in illa diœceſi in qua talia præſumpſerint perpetrare,ut ibi. Et notat Hoſtien.*in ſumma de hæreti. in.§.Quæ pœna.in fine uerſiculo* Tales *etiam.* Intellige *tamen hoc quòd dictis priuilegijs ſolùm delinquentes in hoc ſpoliantur, non uerò tota religio ſecundum* Anto.*ibi, quem refert & ſequitur* Ana.*ibi,penultima columna,licet alij doctores aliter hoc intellexerint ſecundum eum.* Item *nota quòd licet tex.in dicto.§.* Credentes, *imponat pœnas de quibus ibi,credentibus,receptatoribus, & cæteris ſi ſatiſfacere contempſerint intra annum.* Clerici *tamen in caſu huius noſtri cap.debent abſtinere ab exhibitione ſacramentorum:& traditione ſepulturæ,& receptione eleemoſinarum,poſtquàm tales credentes,receptatores,& cæteri fuerint denunciati, etiam intra terminum illius anni qui datur ad alias pœnas incurrendas. ita uidetur intelligere uerſi.* Sanè *clerici,prædictum* Hoſt.*ubi ſuprà.licet tex.hoc nõ dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia poſtquã ſunt denunciati excõmunicati propter tale crimen,denegãda ſunt eccleſiaſtica ſacramenta, & ſepultura.* Item *aduerte, quòd tales non ſolùm nõ in eccleſia,ſed nec in cœmeterio,nec alibi ad modum chriſtianorum ſunt tumulandi,ſed ſunt iactandi in ſignum damnationis ſecundum* Ana.*ibi,penul.colum.in princ.* Ex *quo uidetur quòd clerici incurrerent prædictam pœnam quomodocunque intereſſent ſepulturæ prædictorũ:quia* tex.*ibi dicit*

nec eos

nec eos chriſtianæ præſumant tradere ſepulturæ. pro quo etiam facit quod ſuprà diximus, in uerbo Rapto*rum &c. prope fin.*

Falſarij.

CAPVT CVIII.

CLERICI *qui falſarij literarum* Apoſtolica*rum fuerint deprehenſi, & per ſe falſitatis uitiũ exercuerint, omnibus eccleſiaſticis officijs & beneficijs priuati, & per eccleſiaſticum iudicem degradati, ſeculari poteſtati traduntur puniendi, ſecundùm legitimas cõſtitutiones, per quas laici de falſitate conuicti puniuntur, ut in cap.* Ad *falſariorum. de crimi. fal. & pœna laicorum uidetur eſſe deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, ut per gloſſ. ibi allegando tex. in. l. i. §. fina. ff. ad. l.* Cornel. *de fal. licet in. l.* Vbi *falſi.* C. *eo. dicat quòd crimen falſi debet puniri capitali ſupplicio, ſi id exigat magnitudo commiſſi: & licet iure communi in hoc caſu non uidetur appoſita pœna mortis expreſſè: in his tamen regnis diſpoſitum eſt quòd falſans epiſtolam, priuilegium, uel bullam papæ, uel qui facit, ut alius id efficiat, debet mori, ut in. l.* vi. *titu.* vij. *parti.* vij. Vnde *non eſt dubium tunc quòd hodie iudex ſecularis damnabit tunc talem clericum ad pœnam mortis.* Et *uide* Concilium Conſtantienſe *in.* xviij. *ſeſſione, in. c. iij. ubi ſtatutũ eſt quòd omnes qui dolũ & fraudem ſeu falſitatem*

tatem aliquam circa literas bullandas dictæ ſynodi committerent, & illi etiam qui in hoc conſentirẽt, aut talia fieri procurarent, uel literis falſis ſcienter ute= rentur, incurrerent cenſuras illas eccleſiaſticas & pœ nas quas falſificatores literarum Apoſtolicarum, & qui illis literis ſcienter utuntur, necnon participes in currunt iuxta canonicas ſanctiones: & licet prouiſio illius concilij circa literas eius ſolummodo, & non in futurũ uideatur diſponere, argumento tamẽ illius ui= detur idẽ eſſe iudicandnm, ſi pro tempore caſus ſimi= lis occurreret, cùm uideatur eſſe eadem ratio: litera= rũ uerò Cancellariæ uel pœnitẽtiarij papæ falſari qua liter puniãtur, uide Hoſtien. Ioan. And. Butri. & alios in.c.ex literis.de fi.inſtrumen. Vitians autem ſiue fal ſans literas iudicis delegati apoſtolici nõ debet ita acri ter puniri, not. Panor. in.c. Olim.in.ij. nota.ex tex. ibi, de reſcrip. Et uide Feli.in.c.ij.de reſcrip.col. ix. ubi ſe remittit ad plenè dicta per Maria. in.d.c. Ad fal ſariorum. Falſantes autem literas inferiorum iudicũ, ſi criminaliter accuſantur, depoſitionis ab ordine & priuationis omnium beneficiorũ, detruſioniſq; in mo naſterium pœnas ſuſtinere debent, notat idem Panor. ubi ſuprà allegãs tex.in.c.Si tempus.l.diſtin.qui tex. ſtatuit contra preſbyterum, aut diaconum qui chartam falſauerit, quòd depoſitus ab officij honore in mona= ſterium detrudatur, & eundem tex.(& ſi corruptè al leget) ſic intelligit Hoſtien. in ſumma de crimi.fal.§. fina. in falſario literarum epiſcopi. Falſarius autem

p per mo=

per modũ inquiſitionis conuictus, tam in literis epi-ſcopi, quàm capituli ab officio & beneficio ſuſpẽden-dus eſt, ſiue ſuſpenſus nunciandus ſecundum Hoſti. *ubi ſupra, donec indulgentiam* Apoſtolicæ *ſedis mereatur obtinere, pro quo allegat tex. in cap.* Tam *literis. de teſt.* Literarum *autem regiarum falſarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extra prouinciam, ut in capitu.* Ad *audien-tiam. de crimi. fal.* Idem *tranſcriptum fuit in. l. ante-pe. titu.* vi. *parti. i. quæ declarat quòd exilium debet eſſe extra regnum uel dominium regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere in falſario cuiusli-bet principis ſecularis.* Hoſtien. *in ſumma de cri. fal-ſi. §. fina. uerſi. Si quis autem, motus ea ſolùm ratio-ne, quia de ſimilibus idem eſt iudicium, per iura uul-garia quæ ipſe refert.* Qui *uerò apoſtolicis literis fal ſis utitur, officijs & beneficijs priuatur, ut in d. cap.* Ad *falſariorum.* Vnum *tamen nota, quòd ſi tales ue-lint ſe purgare allegantes ignorantiam, audiendi ſunt, ſi ſe purgant, & deceptorem exhibeant. ita tenet* Ar-*chi. in. c.* In *memoriam. xix. diſtin. quod ibi ſequitur* Cardi. *de* Turre *cremata, in. §.* Ad *quartũ. qui reſpon det ad dictum. c.* Ad *falſariorum, dum dicit non excu-ſare ignorantiam: quod intelligitur de ignorantia ſupi na, uel quando non uult exhibere deceptorem.* Et *ui-de* Hoſtien, *in ſumma, in titu. de cri. fal. §.* Porrò. *uer ſi.* Sed *hodie, ubi dicit quòd hodie præceptum eſt quòd in literis domini papæ, nec in magno, nec in modico*

audeat

audeat quis manum apponere, etiam literam unicam, uel punctum unicum corrigendo, exceptis officialibus quibus hoc eſt commiſſum: alioquin manum apponens ex canone lato in curia ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrit, quæ non poteſt per aliquem extra ſedem apoſtolicā relaxari. Cuius uerba ad literam refert & ſequitur Floren. in. iij. parte. titu. xxiiij. cap. xvi. & ſequitur etiam Feli. in. c. ij. §. Stylus. de reſcri. qui etiam dicit quòd tales falſarij excōmunicantur in proceſſu annali per papam in die Iouis ſancto, & allegat conſti. Martini. V. quam ad literam Florenti. ſcribit in. d. iij. parte, titu. xxiiij. c. lxxij. ubi apertè patet quòd excommunicantur omnes falſantes literas apoſtolicas, bullas & ſupplicationes ſummi pōtificis, ſeu vicecancellarij, ſeu gerentis officium, uel uices Cancellarij. Et nota quòd Floren. in dicto capitu. xvi. referendo Ricard. dicit quòd qui ludo & non intentione utendi literis papæ, quarū efficatia iam expirauit, aliquam literā in eis formatā reformaret, uel punctū faceret, uel aliquid in ea immutaret, non eſſet excommunicatus ipſo iure. Contra quod tamen arguit ipſe ut uidere poteris: licet Feli. ſimpliciter ſecutus fuerit ubi ſuprà hanc declarationem Richar. & Floren. quem ibi corruptè allegat in utroque loco per eum citato.

179

quæſt.ij.& tradit Alexand.*in.l.i.§. qui præſens. ff. de uerbo.obliga. & eam dicit communem ſententiam* Areti.*d.c.Cum non ab homine. de iudi.colum.ij. uer.* Tertius *caſus.& uide* Præpo.*in cap.* Clericus.*iij. quæſti.iiij. qui poſt* Archi.*notat glo.ibi,ad hoc quòd clericus conſpirationem faciens contra proprium epiſcopum non traditur curiæ ſeculari, niſi ſit incorrigibilis. & uide eundem in cap.* Hi *qui.ea.cau.& quæſti. ubi not.tex.pro illa glo.dũ tex. diſponit quòd clericus perſecutor epiſcopi fit infamis,& traditur exilio nõ tamẽ præcipit illum curiæ tradi.* Et *uide.l.lx.titu. vi.parti.i.ubi ponit iſtũ caſum inter eos quibus clericus traditur curiæ ſeculari: & uidetur lex illa ex pluribus caſibus diſiunctiuè poſitis in.d.capi.* Si *quis ſacerdotũ,ſolùm ad duos caſus pœnã illã reducere.* Pri*mo quãdo el clerico deshoneſtaſe à ſu obiſpo, y no le quiſieſe obedecer.Secundò ſi le acechaſe en qualquier manere para le marta.& illa.l.nihil dicit de incorrigibilitate,quaſi uelit in illis duobus caſibus ſeruare diſpoſitionẽ illius.c.*Si *quis ſacerdotũ,quæ quidẽ interpretatio legalis uidetur in* Hiſpania *ſeruãda,quũ ſicut doctorũ expoſitionibus ac conſuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multò melius uidetur hoc faciẽdum ex lege principis magna deliberatione promulgata:& tunc poſſet meritò dubitari qua pœna eſſet clericus puniendus,qui propter tale facinus tradetur curiæ ſeculari.*

Læſæ maieſtatis rei.

CAPVT CX.

EPISCOPVS, *preſbyter, aut diaconus qui & domini ſui regnum peruerſè & doloſè tractauerit, & in mortẽ ipſius aliquo machinamento inſidiatur, debet degradari. ita dicit tex. in. c. Si quis laicus. xxij. quæſt. v. quẽ tex. dicit notabi.* Abb. *in. c.* At *ſi clerici. in prin. in fina. uerbis.* de Iudi. *ad hoc quòd preſbyter, uel alius clericus, uel epiſcopus degradatur, pro conſpiratione facta contra principem, ſeu dominũ terræ, et allegat docto. in. c.* Petitio. *de iureiurã. & dicit poſſe hoc intelligi de actuali degradatiõe propter immanitatem criminis, argu. l.* Quiſquis. *C. ad. l.* Iuliã *maieſt.* Barba. *autem in dict. c.* At *ſi cleri, in prin. in fi. uerbis, ſcribit quòd uidit iſtum caſum de facto, & cõſuluit cõtra doctrinã* Abb. *& quòd. d. c.* Si *quis eſt palea, & intelligitur de degradatione uerbali, & quòd nõ habet locũ in clerico, quia nõ poteſt dici reus maieſtatis laici, quia nõ eſt ſubdictus laici, & refert* Cardi. *in. c.* Vergẽtis. *de hæreticis. & ut aliquis dicatur reus læſæ maieſtatis, oportet ut ſit ſubditus, per ea quæ ipſe allegat.* Et *reperies illud cõſiliũ ſuum in. iij. uol. in cõſi. xxi.* A Ioue *principiũ.* Et *uide* Arnal. Alber. *in. c.* Quoniã. *de hæreti. in.* vi. *in quæſt. xi. uer.* Septimò *fallit, ubi poſtquam per quinq; ferè col. tractat de iſto articulo, dicit concludendũ clericum non teneri crimine læſæ maieſtatis temporalis.* Dicit *tamẽ (ſaluo*

meliori

meliori iudicio)& ſacroſanctæ ſedis Apoſtolicæ au= ctoritate, quòd clericus ſiue epiſcopus tale crimẽ gra uißimum committens, erit degradandus, & beneficijs ſpoliandus, & conſequenter curiæ ſeculari tradendus, & remittit ſe ad ea quæ latius dicet in eodẽ.c.in.xv. quæſti.ubi in.ij.col.d.quæſti.uerſic.hinc ſumpta. mo uet queſtionẽ, An clericus uel epiſcopus rebellans cõ tra Regem committat crimen læſæ maieſtatis, & con cludit etiam quòd non, & reſpondet ad.c. Si quis lai= cus.(præſuppoſito quòd ille tex.eſſet decretũ aucten= ticum, quòd non eſt)quòd ille tex. procedit quãdo epi ſcopus uel clericus præſtitit iuramentum fidelitatis, uel homagium domino temporali, & tandẽ in col.vi. uer. Quid ergo, dicit quòd licet clericus uel epiſco= pus nõ committat crimen læſæ maieſtatis, per hoc nõ remanebit impunitus, imò ſi eſt rebellis Regi ſeu domi no, degradatus & ſpoliatus beneficijs uel epiſcopatu traditur curiæ ſeculari propter immanitatẽ criminis, allegat.d.c.Si quis laicus. & Roma. hoc conſulẽtem per illud conſil. ccclxvi. Quæritur, qua pœna. & in ſingula. Dcci. Dicam tibi dubia. Sed aduerte quòd Roma. in dictis locis nihil dicit de traditione cu= riæ ſeculari, ſed utitur uerbo illius tex.ſcilicet degra= detur. Vnde miror quòd allegauerit pro ſua opinione Roma.niſi ſenſerit hoc uoluiſſe Roma.dũ dicit, degra= detur. ſed hoc non eſt uerum:nam non ubicunque in iu re dicitur degradetur, intelligitur, & tradatur curiæ ſeculari. Poſteà uerò ualde dubitat quòd uerbũ degra=

tia repellatur, honore ſimul & loco depulſus, omnibúſque rebus exutus quibuſque in poteſtatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergaſtulo maneat relegatus, ita nempe ut ſecundùm eorundem antiquorum canonum decreta in finem uitæ ſuæ tantùm communionem accipiat, excepto ſi regia eum pietas ante abſoluendum crediderit. Simili quoque & cæteris qui de religioſis cuiuslibet ſit ordinis aut honoris deinceps contra principem talia egiſſe uel diffiniſſe reperti extiterint cenſura mulctandi ſunt. Ex cuius nempe ſynodi diſpoſitione apertè colligitur qua pœna ſit clericus puniendus qui contra Regem machinatus fuerit: cùm illius ſynodi patres pœnam illi epiſcopo per eo, inflictam ad alios clericos ſimilia perpetrantes in futurum extendi ſanxerunt, in qua uiſi ſunt non nouã pœnam ſtatuiſſe, ſed antiquos canones fuiſſe imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum eſt quòd nullus Doctorum quos ipſe in hac materia hucuſque legerim de prædicta ſynodo faciat mentionem: niſi eos excuſare uelimus ea ratione, quòd illa XVI. ſynodus Toletana non omnibus familiaris eſt, ut patet ex eo quòd in omnibus impreſſionibus cõciliorum hucuſque factis ſolùm tredecim concilia Toletana impreſſa leguntur: quàmuis Gratianus aliqua ex dicta ſynodo in ſuo opere Decretorũ intexere uiſus eſt.

Séque de ſuis criminibus gloriantes.

CAPVT CXI.

CLERICVS *qui de ſuo crimine gloriatur ſuſpendi debet ab officio & beneficio. ita diſponit tex. in capitu. Quam ſit. de exceſ. præla.* Et *licet* Abb. *ibi diſcedat à ſummario illius text. in quo* Ioan. And. *poſt glo. ibi uidetur ponderare ſcandalum, quod fuit ortum propter gloriationẽ illius clerici, & dicat ſequẽdo* Inno. *quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquam maledicus detractor & leuis, & quòd quodlibet illorũ ſufficeret ad imponendã illam pœnã.* Ego *tamẽ ſemper crederẽ conſiderandam eſſe qualitatẽ à iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locũ, ubi, & perſonas, corã quibus gloriatus eſt.* Et *an ex illa gloriatione reſultet præiudiciũ alterius honori uel famæ, ut ſic ſecundum hoc mitius uel acrius puniatur. Quis enim dubitat longè aliter puniendũ eſſe clericũ qui furtum feciſſe gloriatur, quàm qui adulteriũ uel inceſtum, & qui adulteriũ ſimpliciter feciſſe ſe iactat, quàm qui illud cũ perſona certa quàm nominat cõmiſiſſe dicit, qui publicè, quàm qui occultè, qui iocosè & inter amicos quàm qui in rebus ſerijs & inter extraneos(* Præterea *in ſimilibus delictis, clericorum mea ſententia iudices aduertere debent, ut non ſolùm tales clerici pœnas iactantiæ ſuſtineant, ſed etiam illorum famæ quibus detractum eſt conſulatur.* Et *ex hac ſumpta occaſione poſſet quæri,* An *clerico glorianti ſe adulterium com-*

miſiſſe

miſiſſe cũ certa muliere, uel quid aliud perpetraſſe, ex quo iniuria alteri perſonæ irrogaretur, poſſet ad petitionem ſeu quærelam illius imponi pœna (cùm aliter uerum eſſe non conſtet) ut coram eiſdem perſonis uel alijs dicat illud à ſe dictum falſum eſſe, & nunquã accidiſſe. Quæ quæſtio deciſa uidetur per ea quæ ſupra notauimus in uerbo maledici.

Habita informatione ſummaria.

CAPVT CXII.

CLERICORVM capturam iuſtum eſt ut præcedat informatio ſummaria delictorum, cùm in alijs delinquẽtibus id ipſum etiã requiratur. Ad capturam enim perſonæ maximè in criminali non poteſt procedi ſine cauſæ cognitione, ut notat Ioan. And. in capitulo Si clericus. de ſenten. excommuni. in vi. Et ſequitur Anto. & moderni in capitulo primo de Iudi. & notat Areti. ibi, in columna. vij. uerſi. Iſta concluſio. Nec informatione leui capiendi ſunt ſeu incarcerandi clerici, cùm ſola relaxatione à carcere nequeant per iudices reſtitui ad ſuæ famæ integritatem. Quia ut plurimùm homines in captura facta, magis capti culpã, quàm iudicis leuitatẽ adeſſe conſiderant. In liberatione uerò non innocentiam rei, ſed iudicis in inquirendo deſidiam, aut in admiſsione precum ſeu munerũ facilitatẽ interueniſſe ſæpius audẽt proclamare. Quo fit, ut apud plures idem ferè operari ſolet, quòd quis

pius reticent ueritatẽ. Accidit inſuper aliquando quòd cùm ignorantia tabellionis, aut uerſutia malè interrogãtur plura quæ rem ipſam principalius cõcernebant occultantur. Expedit præterea plurimũ diligentẽper ipſum iudicem fieri examinationẽ: quia cùm poſt ſummariam informationẽ teſtium captura rei ſequatur, ſtatim præcipua cura eſt capti ac ſuorum fautorũ inquirere qui fuerint ſummariæ informationis teſtes, ipſóſque inuentos terrere minis, aut blandicijs allicere, ut quæ dixerint declarent ſeu reſtringant in ipſius capti fauorem: quod ipſe teſtes facilius concedunt & faciũt ſi leniter uident quòd examinati fuerint à iudice uel tabellione. Et quia cõtingit aliquoties ut iterum examinati teſtes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ ſcripta ſunt non dixiſſe (quod & ſi non plenã pariat capti deliberationem, non eſt dubium quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodãmodo lædat opinionem). Solent prudentes iudices in criminibus grauibus, & quæ non leuis momenti perſonas concernũt, adhibere ſecum aliquem honeſtum ac prouidũ uirum, quo etiam præſente teſtes examinentur. Ob unũ præterea inter alia hortor iudices omnes, ut nõ leuiter teſtes examinent in ſummario iſto iudicio, ſed omnia plenè ſciſcitentur ab eis & ſcribi faciant per notarium: quia cùm in ſummaria hac examinatione teſtes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quàm poſtquàm licuit fautoribus rei illos alloqui, terrere ſeu corrumpere. Quòd autẽ non

ſit citanda

ſit citanda pars, dum huius informationis teſtes examinandi ſunt, nemo iudicum ignorat: & ſi ad id deſideratur authoritas doctoris, notat Bal. *in.l.* Mouentes *de delato. libro.x. in fine.*

Eos citari perſonaliter.

CAPVT CXIII.

CVM *enim non paßim, nec pro quocunq; leui crimine deceat clericũ in carcerẽ trudi, tum propter ſui ordinis dignitatẽ, tum etiã, quia in eis non ſic facilè fuga timeri ſolet, ideo honeſtius eſt (dum aliud non ſuadet criminũ grauitas) perſonaliter citari eos, cùm hoc in criminalibus iura permittant, ut in.c.i.de iudi.in.*VI. *qua quidẽ citatione perſonali prudẽtes uti ſolent, & poſſunt iudices eccleſiaſtici quoties expenſas ac itineris laborem ac morã in tribunalis loco faciendã in pœnã delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quæ ſatis tali pœna purgãtur: & quia* Io. And. & Philip. *placet in.d.c.i. citationẽ perſonalem non ualere, non expreſſa cauſa, ſiue ordinarius ſit iudex, ſiue delegatus.* Cauti *debent eſſe iudices ut cauſam in citatione deſcribant, ne citatis præbeant iuſtam cauſam appellandi, quam crederẽ ſufficere generaliter exprimere, uidelicet compareas ſuper quadam criminali cauſa de qua inculparis reſponſurus, abſque eo quòd delictũ in citatione narretur. Aduerte tamen quòd* Inno. *in.d.cap.i. quem ſequitur* Philip. *ibi, uoluit quòd*

184

luit quòd in illis tantùm caſibus in quibus non admittitur procurator, poßit quis compelli ad comparendũ perſonaliter, & non indiſtinctè in omni culpa criminali, ex quo uidetur nimis reſtringere facultatem citandi perſonaliter clericos, quia ſecundùm iſtam doctrinam rarò aut nunquam expediet aut licebit talem citationem facere: quia ſi tale crimen eſt in quo iura non admittunt procuratorem, cùm illud pro graui reputetur, tunc magis expediet capere quàm citare clericum. Cùm uerò procurator admittitur, tunc non licet facere citationem perſonalem, & ſic erit ſuperuacaneum conſilium perſonaliter citandi. Sed licet prædictorum doctorum ſententia ſit uera, uidelicet quòd in cauſa qua quis poteſt per procuratorem litigare non cogatur ad comparendum perſonaliter. Crederem tamen quòd liceat iudici eccleſiaſtico ſaltem ex officio procedenti in quacunq; cauſa criminali cùm prætendit clerici correctionem, cogere eum ad perſonaliter comparendum, ut illi aut uerbalem correctionem faciat, aut aliam ſalubrem pœnitentiam imponat, iuxta qualitatem exceſſus, neque ex hoc grauamen aliquod ſibi inferri prætendere poßit: licet cauſa eſſet talis in qua ipſe per procuratorem poſſet litigare. Non enim hiſce iuris ſubtilitatibus arbitror eſſe ſubtrahendam ſuperioribus clericorum poteſtatem euocandi eos ad perſonalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Capi.

laicus ſit, clericos poterit capere ſuorum prælatorũ iuſſu ſine metu excommunicationis, ut in. c. Vt famæ. de ſenten. excom. An autem per laicum poßit capi clericus ſine ſui ſuperioris mandato? dicendũ eſt quòd ut obuietur delicto committendo per eum, non eſt dubiũ, ut Abb. tenet in. c. Cum non ab homine. de iudi. & ſequitur Decius ibi, col. iij. uerſi. Secundus caſus. Et Areti. ibi, col. iij. referendo eundem Abb. in ca. Si uerò. de ſent. excom. poſt Innoc. ibi. Poſt delictum autem commiſſum, uult idem Abb. quòd ſi eſt timor fugæ poßit clericus per laicum capi. Andreas Sicu. & Areti. ibi, col. iij. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius col. iij. & . iiij. quorum opinionem ueriorem aſſerit in puncto iuris, licet ipſe reſpondeat ad fundamenta adducta per ipſos contra Abb. Vide bonam deciſionem parlamenti Delphinalis, numero. lxxiij. incip. Iudex ſecularis, ubi deciditur quòd iudex ſecularis poteſt capere, uel capi facere clericum in flagranti crimine, & incarcerare abſque metu excommunicationis, ſi ibi non eſt iudex eccleſiaſticus qui eum capiat, uel capi faciat, dummodo remittat eum ſtatim. Si tamen clericus eſt coniugatus, quàmuis cum unica & uirgine, & non eſt in habitu & tonſura clericali, poteſt capi per iudicem ſecularem, etiam in præſentia eccleſiaſtici, nec tenetur remittere, niſi cognito, an debeat gaudere priuilegio, uel non, ut ibi. Nota etiam in propoſito quòd epiſcopus poteſt concedere licentiam generalem poteſtati ſeculari capiendi clericum inuentum in ipſo crimine, nõ

ut capiat diffamatum de crimine,& non deprehenſum in eo,ſecundum Areti.ubi ſuprà, in colum.iij.uerſicu. Nunc quæritur,poſt Ancha.in regu. Ea quæ.in.xxi. quæſt.de reg.iur.in.vi.licet aliud ſenſerit Anto.

Ab eccleſijs ad quas confugerunt extrahi.

CAPVT C.XV.

QVOD *hoc non liceat eccleſiaſticis iudicibus inter alia primùm perſuadere uidetur* Ilerdenſis Concilij *capitulum octauum in hæc uerba diſponens* : Nullus *clericorum ſeruum aut diſcipulum ſuum ad eccleſiam confugientem extrahere audeat uel flagellare præſumat:*quod *ſi fecerit,donec dignè pœniteat à loco cui honorem non dedit ſegregetur.* Patet *igitur quòd ſi dominus uel magiſter tenetur eccleſiam reuereri, & pro dominica aut magiſtrali diſciplina non licet illis aliquem de eccleſia extrahere,multominus licebit iudici eccleſiaſtico ad incarcerandum clericos & imponendam eis pœnam id efficere.*Et *hoc credit uerius* Cardi.*in.c.*Inter *alia.de immunita. eccle. ubi reſpondet ad aliqua fundamenta quæ primò in cõtrarium adduxit.*Hoc *etiam tenet* Roma.*in conſi.ccxxvij.*Spectabilis *domine.*Idẽ *in conſi. ccxxxiiij.*Aduertendũ *quia dico.ubi hoc probat ratione triplici:*Prima,*quia canones non diſtinguunt laicũ à clerico.*Secũda,*quia eſt maior ratio in clerico quàm in laico ne extrahatur : quia eccleſia eſt propria domus*

mus clerici,iuxta.l. Pleriq;.de in ius uoc.ff.Tertia, quia hoc priuilegium eſt conceſſum loco ipſius eccleſiæ, & ſic habet locum in quolibet ibi reperto:quod limitat in dicto conſi.ccxxvij. niſi clericus commiſiſſet delictum ex enumeratis in.d.ca.Inter alia.Abb.tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in dict.c.Inter alia.in col.iiij.putat ueriſſimum clericos non gaudere immunitate eccleſiæ.Si iudex eccleſiaſticus cauſa diſciplinæ,& non odij uelit eos arcere in eccleſia & punire, & extrahere ut duci faciat ad carcerem. Vide Cardi. in cle.i.de pœni.et remiſ.in quæſt. vij.ubi refert Lauren.dicentem quod opinio Inno.uolentis clericum poſſe extrahi ab eccleſia propter homicidium,& deponi,& in monaſterium detrudi, poſſet procedere ubi monaſterium non eſſet nimis arctum, nec eſſet carcer perpetuus: ex cuius opinione uidetur dari quædam media uia, quòd clericus poſſit extrahi ad pœnas citra detruſionem in arctum monaſteriũ & carcerem perpetuũ ſuſtinendas. Vide tamen Io.de Viſchis,in tracta.de immunita.eccle.in.ij.col.cum duabus ſequenti.ubi refert opinio.Abb.de qua ſupra, & tandem ibi,& in fol.fi.col.i.tenet contra illũ,& concludit in prima & ſecunda & tertia concluſionibus, quas ibi facit,quòd iudex eccleſiaſticus non poteſt extrahere clericum ſubditũ,nec illi pœnam corporalẽ imponere quo ad forum cõtentioſum, nec poteſt etiã cauſa diſciplinæ arcere illũ, nec pœna corporis afflictiua contentioſe punire:licet aliud ſit in foro pœnitentiali

quando delictum eſt publicum, dum tamen non extrahat de eccleſia: & iſta uidetur uerior & communior opinio. Abb. *tandem ubi ſuprà relinquit conſuetudini, quæ in hoc multum debet attendi ſecundum eum. Quæ quidem iam uidetur recepiſſe, ut clerici à ſuis iudicibus extrahantur ab eccleſijs. Quod nempe & ſi nullibi hucuſque legerim, hoc limitandum cenſerem, niſi in caſibus ubi clericus poſt degradationem tradendus eſſet curiæ ſeculari: tunc enim aut non extrahēdum eum crederem, aut ſi extrahatur, poſt degradationem & uerbalem in ſententia traditionē curiæ ſeculari, ad eccleſiam reducendum eſſe iudicarem æquiſsimum, ubi tandiu ſolùm immunitate gaudebit, quandiu in eccleſia fuerit moratus, ſicut & alijs contingit facinoroſis laicis.*

Incarcerari.

CAPVT CXVI.

CLERICORVM *carceratio ſicut non paſsim, nec leuiter facienda eſt, quia eius præiudicium eſt irretractabile, ut notat* Bald. *in. l. i.* C. *in inte. reſti. poſtu. & refert* Feli. *in. c. Cum ſuper. col. pe. de re iudi. ſic nec, dum caſus exigit, omittenda, eos namque plus ſolet punire, quàm cuſtodire carcer: in pluribuſque delictis illa eſt præcipua ac utilior pœna, quæ nulla ualet appellatione reparari: quàmuis ſuperiores uelint delinquentibus fauere, quæ inſuper iudices illam*

imponentes

imponentes non auaritiæ nota commaculat, ſicuti pœnæ pecuniariæ efficere ſolent. Curare tamen debent eccleſiaſtici iudices, ut ſacerdotum ac in ſacris conſtitutorum carcer nõ immundus ſeu ſqualidus ſit, néue eos cum ſecularibus perſonis ſimul detineri conſentiant. Cùm inſuper carcer ſit tormentum, ut placuit Bald. in.l.i.de cuſto.reorum. & in.l.i. de his qui ad liber. perue.non poſ. Et etiam compedes fortes, ut dixit Barto.in.d.l.i.de cuſto.reorum. Aduertere debet iudex eccleſiaſticus ne clericos captos (in ſacris maximè) afflictiuo corporis carcere detineat, quando non talis præcedit informatio, talisúe eſt qualitas exceſſus & perſonæ, ut ad torturam deueniri poßit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris conſiderari poteſt. Aut enim ideo iudex incarcerat, quia ſolùm cuſtodire prætendit captum, dum de delicto tractatur, & tunc ſufficit, quòd conſtet ſaltem præſumptiuè de eo: & in tali caſu præcipuè fidelitas cuſtodum, & ſecuritas loci procurari debent, ſine eo quòd capto ſolatia moderata tollantur, ac communicatio amicorum & aliorũ interdicatur: niſi delicti grauitas & qualitas aliud ſuadeat. Si uerò aliquis primæ tonſuræ clericus ſeculares iudices timens (ut quotidie contingit) carceri eccleſiaſtico ſe offert, procuraturus inde ſecularium iudicum inhibitionem, ac ſuorum ſcelerũ impunitatem, aut leuitatem pœnæ: tunc caueant eccleſiaſtici iudices, ne leuem carcerem et ad libitum petentis aßignent, ſed intra palatium epiſcopi, & in ſolitum carcerem illum

detrudant. Aliter enim quando eccleſias pro carceribus illis aßignant, plura inde proueniunt incommoda: nam quandiu ibidem commorantur, eas ludis, blaſphemijs, & obſcœnis actibus polluunt, noctuq́; inde exeũtes grauiora ſæpius ſcelera illis à quibus liberari ſatagunt, perpetrant. Multotiesq́; in eccleſiarũ ianuis poſiti, uel per cœmeteria deambulantes ſeculares iudices irrident, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo ſæpius irritati illi eos ab eccleſijs extrahunt, & in contemptũ ordinis & cenſurarum, uinculis grauibus ſubijciunt, ac quandoque pro commißis illis laicorum pœna plectuntur. Vt autem hæc omnia & alia quæ referri poßint incommoda ceſſent, debent eccleſiaſtici iudices (uictis omnibus importunitatibus ac reſpectibus) tales ſic oblatos clericos ſolito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo inculpantur, illis cuſtodiã & uincula adhibere, quàmuis nullus illos accuſet, nulláque ab eis ſit de delicto informatio recepta. Hoc nanque & talium clericorum temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quàm ad impunitatem ſcelerum tonſuram recipit) & in ſecularibus iudicibus eccleſiæ obedientiam nutriet. Vt autem carcerem & cuſtodiam criminis qualitati commenſurare ualeant iudicibus omnibus conſulerem, ut ſtatim à iudicibus ſecularibus informationem criminis quam contra ipſos habent amicabiliter exigant, quam illi libenter præſtare ſolent, quando zelum iudicis eccleſiaſtici intelligũt. Aut ſi illam denegauerint, ipſi ex officio

eam pro uiribus requirant: aliter enim ſi in talium de
truſione deſides extiterint, præter ſuperiora incommo
da, euenit ſæpius ut poſtquã eos à Iudicũ ſecularium
manibus inhibitione liberarũt, ſi ipſos iũ ſui fori pro
nũciatos punire uoluerint, à leui carcere aufugiſſe, et
tanquã ſecuros ab utriuſq; fori iudicibus (quia à pri-
mis cenſura, à reliquis uerò fuga liberauit) grauiori
bus ſe enormitatibus immiſcuiſſe comperient. Aut car
cer non ſolùm ad cuſtodiam ordinatur, ſed ad afflictio
nem corporis: ut quia iudex intendit ſola carceris
pœna punire delictum, & tunc dari poteſt aſperior,
iuxta exceſſus menſuram, perſonæq́ue qualitatem.
Vtilis nanque ut præmiſimus in clericis (quos à mem
brorum mutilatione ſacri canones effecerunt immu-
nes) carceris pœna cenſetur, & qua afflictione præ-
terita purgantur uitia, præſentia impediuntur fieri,
futura ſæpius poſt liberationem ſui memoria uitari
ſolent. Aut *inſuper carcer in pœnam criminis per ſen*
tentiam imponitur, & tunc non modo ſecurus, ſed &
qui pœnam condignam ingerat applicandus eſt: dum
tamen in hoc debitus ſeruetur modus, iuxta ea quæ in-
fra deſcribentur in parte, ac in perpetuum carcerem.
Vnum inſuper aduertant iudices, quod ubi ex conſti-
tutione ut conſuetudine pœna carceris eſt ſtatuta deli
cto, tunc non eſt aliquis in carcere detinendus ſine ple
na probatione delicti: alias enim contingere poſ-
ſet quòd ſola informatione ſummaria, iam ordinari
pœna plecteretur, & ſi iudex tunc poſt ad ſolam ca-

pturam procedere, ut ſatiſdatione fugam perſonæ prouideat.

Tortura.

CAPVT CXVII.

PRAEMISSIS prius quæ debeant torturā præcedere, & quæ ſint eius ſpecies: et præmiſsis alijs quæ in eius materia à doctoribus uarijs locis ſcribuntur, quia illa examinare ad præſens nec uacat, nec expedit, tranſcribere uerò præter id quod pudet & piget, inutile iudico: ſolùm enim in hoc opuſculo quæ in clericis ſpecialia ſunt, & earum perſonas concernunt referre decreui. In primis notandum eſt quòd clerici etiam preſbyteri ſi ſunt ſuſpecti poſſunt ex cauſa torqueri. ita firmat Panormi. eſſe communē opinionem doctorum, in regula Cum in contemplatione. de regu. iuris. ex cuius uerbis uidetur colligi quòd ad hoc quòd clerici torqueri poſſint, duo debent concurrere. Primum quòd ſint ſuſpecti, & ſic quòd ſint indicia bene probata, ex quibus reddantur ſuſpecti. Alterum, quòd ſubſit cauſa: quod ego intelligerem, quòd ſit delictum tale propter quod meritò deueniatur ad torturam: & quòd clericus torqueri poſsit propter delictum etiam ſi agatur ciuiliter contra eum, notāt Abb. & Philip. Francus in capitu. Dilectis de appellatio. per tex. in capitu. i. de depoſi. In hòc autem ſummè notandum eſt quod uoluit Abb. antiquus in dicto cap. i.

uidelicet

uidelicet quòd clericus non debet torqueri,niſi ſint in dicia,& ſit infamatus:cuius ſententiam dicit eſſe com munem Cardi. *ibi, ut refert* Barb. *col.iiij.quam etiam deciſionem doctores plures ſequuntur & celebrant, quos ego in meis regulis & fallentijs collegi,in regu la incip.Confeſſus de crimine,in.ij.fallen.in.iij.ſubli= mitatione.Quamuis à prædicta communi ſentētia uo luit nouiſſimè recedere* Alciatus *paucis & leuibus fun damentis in ca.i.de offi.ordi.ſuper glo.i.nume.xliij. uerſic.Aduerte tamen. Quod in tantum habet locum, quòd* Bonus de Curti. *in tracta.nobilitatis,fo.xv.co lum.iiij.in fi.prout ſuprà retuli,dicebat quòd etiam ſi contra clericum ſint mille indicia, niſi ſit infamatus non poteſt torqueri.Quod etiam ſcripſit* Thomaſius Grammaticus *in uoto.xi.incipienti.Tremendi* Dei,*in nume.xv.pro quo allegat* Paul.de Eleazar. & Abb. *antiquum in.d.c.i.&* Ioan. Andr. & Panor. *in.d.re= gula.Cum in contemplatione.&* Ana. *in.c.i.de cleri. percuſſo. Qua deciſione* Abb. *antiqui motus* Feli. *in ca.*De *hoc.de ſimo.in col.i.tenet quòd licet alias con feſſio extraiudicialis ſit ſufficiens ad hoc ut poſſit quis poni ad torturam,ut per glo.uulgatam in.l.Ca= pite quinto.ff.ad.l.iuliam.de adulte. tamen fallit hoc in clerico,quod eſt notabile in propoſito : & poſſent decipi in hoc plures eccleſiaſtici iudices, qui moti ex illa cōcluſione communi torquerent clericum,qui ex= tra iudicium confeſſus eſt crimen. Quam concluſionē ego latius poſui in dicta mea* Regula, *&.d.iij.ſubli=*

mitatione:

mitatione: & ſequitur etiam eam Decius *in cap.* At *ſi clerici.de iudi.col.xi.in princi.uerſi.* Quartò *limitatur.* Ex *quibus enim(ſaluo meliori iudicio) crederem non bene conſuluiſſe* Zabarellam *in conſi. xlv.* Caſus *talis eſt.in fi.dum dicit quòd ſi clericus legitimè tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur,non reputat abſonum quod interrogetur de alijs criminibus de quibus nulla contra eum erant indicia,& ſic iudicem eccleſiaſticum ob id non eſſe reum alicuius pœnæ: nam ſi clericus non poteſt torqueri niſi extantibus indicijs & infamia,quomodo poterit interrogari de delictis, de quibus non eſt infamatus,nec indicia ſunt,licet iam fuerit confeſſus aliud delictum?præcipuè quia fundamentum ſuum eſt ſatis fragile,uidelicet quia præſumitur criminoſus etiam in alijs, ex quo unũ eſt confeſſus,per regulã,*Defleat.*de regu.iuris.* V*nde iudicem talia facientem &* Deum *in cœlis, & ſuperiorem ſuũ in terris offendere credo, et ſic ab eo puniri poſſe propter id: quia ſi* Zabarella *intelligit quòd poteſt interrogari de delictis alterius generis, quam illud pro quo fuit tortus:hoc uidetur planè eſſe impium,ut cogatur quis prodere ſeipſum in delictis occultis.Si uerò intelligit, quòd poſſit impunè interrogari de delictis eiuſdẽ generis,hoc non poteſt fieri, ut notat* Alber.*de* Gandi.*in tracta.maleficiorũ,in rub.de quæſt.& tormentis,in col.iiij.uerſi.Sed quid de quæſtione.ubi tenet quòd de iuris ſubtilitate tortus et cõfeſſus aliquód furtum de quo erant indicia,non poteſt de alijs furtis*

interro=

interrogari, licet de generali conſuetudine Italiæ *ſeruetur contrarium: quem refert & ſequitur* Franc. de Bruno *in tracta. de indicijs & tortura, in fol. x. col. iiij. limitando quando eſſet diffamatio generalis cõtra aliquem quòd eſſet magnus latro, quia tunc dicit laudabilem eſſe talem conſuetudinem quòd de alijs furtis interrogetur, aliàs nõ. Si ergo nec latro laicus poteſt interrogari de alijs furtis, quãto magis clericus?* Tra*dunt præterea doctores aliqui ſummiſtæ aliud ſpeciale in torturã clericorum, uidelicet quod clericus torturæ exponendus debet prius degradari: hoc ſcripſerunt authores* Roſellæ, & Syluestrinæ *in uerbo degradatio, qui referunt* Alex. *in additionibus ad* Barto. *in. l. omnes. C. de decurionibus. lib. x. &* Roſella *refert* Roma. *in conſi. incip. Manifeſtum eſt, & allegat text. in. l.* Etſi *excepta. C. de malef. & mathe. ibi præſidio dignitatis exutus. Sed ſalua eorum authoritate hoc nõ credo uerum: nam præter id quod* Alex. *quẽ ipſi referunt hoc nõn ſcripſit, & quod* Roma. *conſi. non inuenitur, quis ſibi perſuadere poterit clericum nondũ conuictum, ſed ſolum indicijs & infamia notatum eſſe degradãdum, antequã conſtet de ueritate delicti? Itẽ tex. in. d. l.* Et *ſi excepta. non obſtat, & uerba illius ſuprà relata intelliguntur, id eſt, non obſtante priuilegio dignitatis. & ita intelligit* Azo *in ſumma illius titu. &* Bal. *&* Sali. *in eadem. l. &* Bonifacius *in tracta. maleficiorum, tit. de malefi. & mathe. licet* Ang. *ibi quem ſequitur* Ana. *in. c. i. de ſortilegijs, col. iij. dicat per illũ* text.

text. quòd ſi conſtitutus in dignitate eſt torquendus, debet exui omnibus inſignibus illius dignitatis, & ſic degradabitur, ſicut fit in ſacerdote, quando duci debet ſuppliciū. Nec ſuffragari poterit dictæ opinioni tex. in. l. proditores. ff. de re militari, cuius uerba ſunt, Proditores uel transfugæ plerunq; capite puniuntur, & exauctorati torquentur, nam pro hoſte, non pro milite habentur: arguendo de milite ad clericum: quod argumentum bene procedit: ut per Nicolaum Eneraredū in ſuis topicis iuris, in fol. xxxiij. quia illa lex nec in milite hoc diſponit: nam uerbum torquentur ibi poſitum non debet intelligi de tortura quæ fit ad inueſtigandam ueritatem, ſed quæ datur in pœnam. Et quàmuis hoc in milite eſſet expreſſè diſpoſitum, non deberet applicari ad perſonas clericorum: quia in hoc non eſſet recipiendum argumentum de milite terreſtri ad cœleſtem, cùm talis ſimilitudo eſſet odioſa clericis, & in caſu notoriè iniuſto & contra iuris principia. Et contrarium ſenſerunt Ange. & Ana. in locis ſuprà relatis dum æquiparant militem & clericum non in tortura, ſed quòd miles debet degradari ad torturam, ſicut clericus degradatur ad ſupplicium. In hoc inſuper propoſito referendū duxi, quod tradunt Io. de Ana. in conſi. i. in fina uerbis. & ibi ſequitur Ludo. Bolog. in addi. ad eundem, quòd ſi non fuit petitum in prima inſtantia quòd clericus torqueretur, poteſt peti poſtea in cauſa appellationis tanquam omiſſum, & reſpondet ad dictum Ange. in. l. Minime. C. de appella. quòd illud eſt uerum,

uerum, quando non peteretur fieri: ſed ſalua tantorum patrum authoritate, iudicio meo decepti ſunt in intellectu doctrinæ Ange. quia ille ſolùm dicit quòd appellatione pendente non debet appellans ſuſtinere pœnam corporis, uel cruciatum, quod apertè intelligēdum eſt reſpectu iudicis à quo: quia ille ſiue petatur corā eo, ſiue non, non poteſt torquere reum appellantem, quia innouaret, non tamen tollit quin iudex appellationis poſt deuolutam ad ipſum cauſam poßit hoc facere: unde cùm doctrina Ange. non aduerſaretur illis, ſuperuacaneū fuit uelle illi ſatisfacere. Sed nec mirandum eſt: ſunt enim lapſus ſcribentium, quos expedit benignè à lectoribus ſufferri. nō enim ſemper uacat ſingula queque ſcribenda rimari. Item aduertere etiam debent iudices eccleſiaſtici, quòd tortura clericorum non debet eſſe ita ſæua, ſicut laicorum. ita dicit communiter teneri Abb. in. d. regula Cum in contemplatione. unde ſecundum eum clerici non debent ſupponi aculeis, ſeu fidiculis, ſed uirgis, ſeù corrigiatis, pro quo allegat bonum tex. in. c. i. in fi. xxiij. quæſtio. v. Nec mirandum enim quòd in ipſo proceſſu & tortura clericis ſuſpectis de delicto aliquis fauor impendatur qui laicis nō conceditur, cùm etiam poſtquam ſunt conuicti de crimine tam diſpari pœna plectantur, & ſic mortis pœnam euadant: præſertim cùm in iure uideamus milites ſeculi à tortura immunes effectos: quod etiam de doctoribus & nobilibus in legibus regni noſtri diſponitur. Quid mirum igitur ſi cum militiæ cingulum, do

ctoratus

ctoratus gradus, parentum nobilitas, tot homines à tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, ut clericorum torturam indicia ac infamia præcedãt? Nota tamen quòd clericus nõ poteſt torqueri per laicum etiam iuſſu prælati ſui. ita tenent Anto. & Anch. in.c. ut famæ. de ſenten. excom. ut refert Abb. ibi, in fi. & ſequitur Decius in.c. Dilectis. de appel. in prin. licet contrariũ et male ſecundum Abb. ubi ſuprà habeat communis obſeruãtia. Hoc etiam concludit idem Abb. in.c. Vniuerſitatis. in. iij. nota. eo. titu. ubi dicit hoc de iure fieri non poſſe, et quod hoc ideo ſic fit, quia hodie clerici torquentur ut laici: & talis modus torquendi non poſſet fieri per clericos, quia ferè nemo in huiuſmodi obtẽperaret, nec ſunt edocti in arte iſta torquẽdi ſicut & laici. Et uide Barba. in.c. decernimus. de iudi. col. antepe. ubi refert Bal. tenentẽ ibi quòd epiſcopus poteſt cõmittere laico ut clericũ torquere poßit: ipſe tamen Barb. miratur Bal. iſta ſic intellexiſſe, et alleg. Ant. ubi ſuprà tenentẽ contrariũ. Vide tamen Fel. in. d. c. Vniuerſitati. de ſent. exc. ubi dicit quòd iſta eſt cõcluſio uera et uerißima, quòd laici torquẽtes clericũ præcepto epiſcopi uel uicarij non excuſantur, immò faciẽtes clericos per laicos torqueri ſunt excõmunicati. et dicit ita tenere Archi. & Io. de ſantu. in.c. Preſbyteri. el. i. V. q. vi. & addit ulterius quòd ſi clerici neſciunt torquere, quòd tũc poterit uocari officialis laicus qui ligabit clericum torquendũ, & poſtea clerici poſſunt torquere. Quod non uidetur ſatisfacere: quia peritia

torturæ

*torturæ ita et magis conſiſtit in actibus ipſis torquen
di, quàm ligandi. An autem clericus poßit ad torturã
poni ex confeßione delicti facta per eum corã iudice
laico, Barb. in. c. At ſi clerici. de iudi. col. xiiij. uerſi.
Capio nunc, motus ſeptem fundamentis concludit quic
quid alij dixerint, quod nullo modo poteſt torqueri:
licet Card. in. c. Per inquiſitionem de electione, tenue=
rit quòd ſic. Bene tamen fatetur Barb. quòd ſi clericus
confiteatur crimen corã iudice eccleſiaſtico, alias non
ſuo, quòd tunc cõpellitur uel excuſare illã confeßionẽ,
uel perſeuerare in ea per tormenta: et quòd iſto modo
poteſt ſaluari opinio contraria. et uide eundem Barb.
prius in. d. c. At ſi clerici. in col. iiij. dicentẽ quòd per
illũ tex. cõfunditur doctrina Bal. in. l. unica. de confeſ=
ſis. in pen. col. dũ ſcripſit quòd ex cõfeßione facta per
clericum coram laico nõ eſt torquendus clericus per
epiſcopũ, dummodo illã confeßionem reuocet ut erro
neam: nã cùm tex. ibi dicat quòd talis confeßio non te
net, non eſt reuocãda: quia quod nullũ eſt, reuocari non
debet. Atq; aſſerit in hoc ſomniaſſe tantũ doctorẽ. An
autẽ clericus uacillans in teſtimonio poßit torqueri?
Bal. in ſua margarita, in uerbo clericus, tenet quòd ſic,
te refert Inno. in. c. Cõqueſtus. de re iudi. hoc tenentẽ.
Sed clarè patet quòd allegat corruptè Inno. quia non
eſt talis tex. in illo titu. Ideo ob ſolam Bal. authorita
tem hoc non crederem practicandũ, cùm, ut ſuprà ſcri
pſimus, clerici non ſunt torquendi ad eruendã uerita=
tem delicti etiã extantibus indicijs, niſi adſit infamia,*

quantò

quantò magis non poterit torqueri propter ſolam uacillationem in ferẽdo teſtimonium, cùm ſufficiat quòd ſi de falſitate teſtimonij fuerit conuictus, poterit ob id puniri. Si uerò ſolùm uacillauerit, tunc poterit de uacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiam officium ſpectabit quanta ſit illi fides adhibenda diſcernere. Neque ſuffragatur opinioni Bal. lex. Preſbyteri. la. i. C. de epiſco. & cler. dum probat quòd preſbyteri licet uacillent in teſtimonio non ſunt torquendi. Alij uerò clerici inferiores ſic, ſecundum glo. & ſummarium Salice. ibi. Nam illa. l. non potuit hoc diſponere circa perſonas clericorum, quod fatetur glo. in capi. Quia iuxta. §. Preſbyteri. V. quæſtio. VI. ubi ad literam eſt inſerta illa. l. per Gratianũ: & ideo dicit quòd illa. l. inſtruit iudicem eccleſiaſticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam ſalua glo. authoritate quòd hodie iudex eccleſiaſticus firma manente cõmuni opinione de qua ſuprà: & cùm contrarium non reperiatur de iure canonico, non poterit ſequendo inſtructionem illius legis clericos inferiores propter uacillationem torquere. et licet. d. l. preſbyteri fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil ſibi per hoc authoritatis acceßit: Nec curare debent iudices eccleſiaſtici quod notat Alberi. in. d. l. Preſbyteri. dum putat ipſe quòd clericus etiam ſi uacillet & dicat ſe interfuiſſe facto coram iudice ſeculari torqueri non poteſt per eum, ſed per ſuum iudicem eccleſiaſticum: quia fundamenta quæ allegat non probant neque ſufficiunt: &

ſua

ſua opinio adhuc habet intolerabilius inconueniens, dum firmat quòd propter uacillationem factam coram ſeculari poßit clericus torqueri per eccleſiaſticum iudicem. In torquendis præterea reis, ſi in ciuilibus magiſtratibus crudelitas abeſſe debet, quantò magis ab eccleſiaſticis iudicibus fugienda eſt? præcipuè quia ſæpius tortura cogit innocentes ipſos dolore cruciatos fateri delicta quæ non perpetrarunt: quia ut dicit Ambroſius in epiſtolis, Nimia ſeueritas extorquet plerunque crudelitate mendatium, prout etiã apertißimè legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum deſcripto ad Innocentium de muliere ſæpius icta.

Iuramento præmißis interrogari.

CAPVT CXVIII.

ET ſi ad partium petitionem à clericis de criminibus accuſatis iuramentum exigi non poßit, nec debeat, ex officio tamen procedenti iudici hoc conceditur à doctoribus ea potißimùm ratione. Nam cùm liceat eccleſiaſtico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de ueritate delicti iurare teneatur: ſic ei licet illum ſub iuramento interrogare, ut placuit Panor. in capitulo. Cum ſuper. quaſi ad fin. de confeſ. In quo tamen ego aduertendum crederem quòd cùm ex dicta ratione purgationis id permiſſum uideatur, inferri poſſunt duæ notandæ cõcluſiones in materia. Prima eſt quòd cum purgatio non

ſit indicenda, niſi prius præſtita copia infamato de infamia, ut circa illam ſe defendat, & an à maliuolis ſeu inimicis habuerit ortum examinetur. Sic nec iudex à clerico poterit iuramentum exigere ſtatim poſt capturam, antequam illi præſtet copiam inquiſitionis contra eum formatæ, ex quo uidetur quòd practica huius Regni ſumpta ex. l. iiij. parti. vij. titu. xxix. in qua diſponitur quòd reus ſub iuramento interrogetur ſtatim poſt capturam, non habebit locum in clericis. Quinimò opinor quòd in laicis captis non liceat id indiſtinctè fieri, ſalua iudicis conſcientia: niſi iudex habeat contra reum ſemiplenam probationem de delicto, aut expreſſa indicia, aut infamiam. Cùm ex mente ſancti Thomæ in. ij. ij. queſtione. lxix. arti. ij. Prædictis caſibus ſolùm liceat iudici interrogare delinquentem, & delinquens teneatur ueritatem dicere. Et uide ibi Caieta. qui declarando illam doctrinam ſancti Thomæ, addit unum notabile (iudicio meo) uidelicet quòd in caſu quo præcedunt indicia, debent manifeſtari reo, ut ſciat ſe eſſe in tali articulo conſtitutum, quòd tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti ueritatem, ac etiam ut poſſit ſe purgare, & contra illa opponere: ex quo uidetur quòd ſicut ante torturam debet dari copia indiciorum, ſic ante interrogationem, ut iudex iuſtè interroget, & reus teneatur fateri ueritatẽ. Vnde quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præceſſit, tunc uidetur quòd iudex conſcientia recta non poterit uti practica. d. l. partite. Cùm enim ca-

enim captus qui delictum commiſit non tenetur ſe prodere, niſi præcedat aliquid de prædictis, bene ſequitur quòd aliter non bene interrogat iudex eum, cùm cogat captum reuelare ſeipſum in caſu ubi non tenetur, & peccaret ſeipſum diffamando, ſicut alium quemcunque. Et *præter id quod eſt iuſtum rationique conſonum, hoc eſt iuxta mentem illius legis* Regni *ſi bene conſideratur: hoc enim ut fiat, dicta lex præcipit in hominibus malæ famæ, à quibus ſtatim poſt capturam uult iuramentum exigi.* Errant *ergo apartiſſimè temerarij quidem iudices, (& qui crocodili more humano ſanguine delectantur) qui ſtatim poſt capturam nullo facto perſonarum diſcrimine à captis omnibus de ueritate delicti iuramentum exigunt: cum ſæpius leuia quædã indicia cauſam præſtiterint capturæ.* Satis *eſt enim* Chriſtiano *iudici ſi more* Chriſtiano *iuſtitiã exerceat.* Secũda *concluſio, quòd ſicut ſola indicia ſine infamia nõ ſufficiunt ad indicendam clericis purgationẽ, eodem modo nec ſufficiet adhoc ut iudex poſsit ab eis iuramentum exigere ſuper delicto.*

Confeßionibus proprijs.

CAPVT CXIX.

IN *confeßionibus clericorum illa meritò obſeruari debent, quæ in alijs reis à iure diſpoſita ac à doctoribus interpretata leguntur cum in hoc*

non debeant eſſe deterioris conditionis quàm laici. Ex *quo debent aduertere iudices, an tales confeßiones clericorum fuerint extraiudiciales, uel coram non ſuo iudice, aut ueriſimilia in ſe nõ continentes, aut inciden ter, & non principaliter factæ, curatoris authorita= te non interueniẽte, ſi clerici minores ſint uingiti quin que annorum, aut in tortura non ſeruata forma quam in talibus confeßionibus iura exigunt: & ſi quid tale in illis repererint, obſeruant illa quæ iura in hoc tra= dunt, & doctores ſcribunt: quæ quidem tranſcribere nolo.* V*num tamen fortaſſe attentari poßit in iſta ma teria, quòd cum clericis pro criminibus non infliga= tur pœna mortis, aut mutilationis membrorum, quòd in criminibus quibus ueniunt puniendi citra traditio= nem curiæ ſeculari præiudicaret illis confeßio facta delicti, ſine eo quòd iudici neceſſariò conſtet delictum fuiſſe in ueritate perpetratum.* N*am quòd hoc in ſecu lari iudicio requiratur, ex eo introductum eſt: quia cùm nemo ſit dominus membrorum ſuorum, non po= teſt aliquis in periculum uitæ ſuæ aut membrorum quicquam fateri commißiſſe, niſi in ueritate conſtet delictum fuiſſe perpetratum.* A*t tamen quòd ſua con= feßione ſola poßit ſibi clericus in ordinibus ac bene= ficijs ſuis facere ſibi præiudicium non reperitur pro= hibitum, cùm poßit ex conuentione ad illorum amiſ= ſionem obligari.* V*t de ordinibus probat tex. in cap. quotiens.i. quæſtio.* vij. E*t de beneficijs probatur in capitu.* C*um dilecti. & cum gloſ. in uerbo obliga uit. de*

195

uit. de electiõe. & in. c. fi. de cri. fal. ubi hoc not. Abb. in. iij. nota. Quamuis omnibus iudicibus conſulo, ut ſi fieri poteſt ſemper ſatagant quòd illis conſtet de delicto à clericis ſibi confeſſo. Eſt & alia ſpecialitas in clericis confitentibus delictum, uidelicet quòd ſine accuſatione puniantur: hoc tradit in eis ſpeciale fore Hoſtien. *in capitu. ij. de confeſ. ſic intelligendo tex. ibi, quòd refert ibi* Cardi. *licet quò ad illius tex. literam & intellectum illum non admittat. Eſt præterea & alia tertia ſpecialitas in iſta materia, quòd licet ſit uerum quòd quando agitur par uiam inquiſitionis non poßit imponi pœna ordinaria delicti, ut in capi.* Inquiſitionis. *de accuſa. fallit hoc ſi de crimine conſtat per confeßionem. ita limitat* Inno. *in capi. Qualiter. el. ij. de accuſa. & ſequuntur ibi ſcribentes, ut refert ibi* Feli. *in. §. licet autem. in princi. qui hoc reputat ſingulare.* Ponit etiam Præpo. *in capitu. de accuſa. ij. quæſtio. viij. colum. xxxviij. probat tex. quam ibi commendat* Abb. *in capitu. fina. de celebra. miſſarum.* Item *aduerte in iſta materia quòd ſola con feßio criminis facta in cauſa ciuiliter acta, quando ageretur criminaliter non ſufficeret ad condemnationem: ſed poteſt compelli reus ut perſeueret in ea. ita concludit* Abb. *in capitu. Qualiter. el. ij. fina. uerbis. de accu. ſic intelligens* Innocen. *in capitu.* Per *inquiſitionem. de elec.*

Teſtibus conuinctos. CAPVT CXX.

LICET *circa numerũ & integritatẽ teſtiũ nihil ſit in cauſis criminalibus clericorũ ſpecialius requiſitũ, quã in alijs. quia tamẽ laici clericis oppido ſunt infeſti, prouiſum eſt quòd laici in cauſa criminali nõ poſſunt eſſe teſtes cõtra eos, ut in. c.* De cætero. *de teſti.* Quod *procedit etiã cõtra clericũ in minoribus, ut tenet* Domi. *in. c.* Sicut *ſacerdotes. ij. q. vij. refert* Feli. *in dict. c.* De cætero. *in prin.* Quod *tamẽ fallit in crimine notorio, probat tex. quẽ dicit ad hoc* Abba. *optimũ in. c. pe. de purg. cano.* Itẽ *etiã fallit in criminibus exceptis. ſ. ſimoniæ, hæreſis, & læſæ maieſtatis. ita not. gl. in. c. cũ.* P. *de. accu. in uerbo laicus.* Itẽ *mutilati mẽbris uel corpore uiciati nõ poſſunt teſtificari cõtra cl. in cauſa criminali, notat.* Abb. *ãtiquus in. c. i. de exce. refert* Bal. *in ſua* Magarita, *in uerbo mutilati, dicit perpetuò mẽti tenendũ.* Hippoly. *in ſua practica cri. in. §.* Nũc *uidendũ. in. col. pe. nume. lij.* Aduerte *tamẽ in iſta materia quod cõuicto clerico de crimine cùm ageretur ciuiliter, lata ſententia, poteſt ſuus ſuperior priuare illum beneficijs, uigore illius ſententiæ, formata de nouo inquiſitione, & aſſumpta illa ſententia, tãquam inducente notorium. ita uoluit* Inno. *in. c.* Qualiter. *el. ij. de accuſa. ut refert* Abb. *in fi. qui dicit cũ hac ſua ſententia tranſire docto. cõmuniter, qui tamen dicit aduertendũ: quia hoc dictũ eſt periculoſum, & refert* Inno. *ſenſiſſe oppoſitũ in. c.* Per *inquiſitionẽ de elec.* Fama *uerò an probetur per laicos cõtra clericos, uide*

196

coſ, uide per Ant. *in. c.* In *literis. col. ulti. de teſti.* Et *pro intellectu materiæ huius capitu. & præcedentis, nota quòd licet conuictus & confeſſus parificentur, ut notatur in capit.* At *ſi clerici. de iudi. in prin. hoc intelligendum eſt quãtum ad hoc ut perueniatur ad ſententiam, nõ quo ad omnia. ita tradidit* Card. *ibi. & de differentia conſtat ex his quæ notantur in. c. ij. de confeſ. & in. c. i. de teſt. loquẽdo in teſte qui cõuincitur de crimine tangẽte cauſam, aut qui illud confitetur.* Nunquid *autẽ clericus poßit cõuinci de delicto duobus teſtibus tantũ? ſi credimus* Paul. *de* Caſt. *in. l.* Iudices. C. *de* Iudi. *in fi. uerbis, uidetur dicendũ quòd non: ſcripſit enim ibi, quòd in criminali nõ uidẽtur ſufficere duo teſtes ſine alijs præſumptionibus. Sed contrarium credo uerius ſequẽdo* Card. *in cle. i. §.* Verũ. *in. i. q. de hære. ubi cõcludit quòd etiã in cau. hære. ſufficiunt duo teſtes propter ius generaliter diſponẽs, quòd in ore duorũ &c. Cuius opinionẽ dicit ueram repertoriũ inquiſitorum. in uerbo teſtes. in. §.* Per *quos teſtes. ubi allegat pro ea gl. not. in. c. præſul. ij. q. iiij. quæ tenet quod cõtra papã ſufficiũt duo teſtes: de qua etiã glo. meminit* Feli *in. c.* Quotiens *de teſti. in. i. columna.*

Ab ingreſſu eccleſiæ interdici.

CAPVT CXXI.

POENA *iſta minor eſt pœna ſuſpẽſionis ab officio quippè cũ ſolũ in eccleſia prohibeat cũ qui patitur illũ in offi. ſuo agere.* Et *is cui ſic eſt eccleſiæ*

*interdictus ingreſſus,cùm ſibi cenſeatur in ipſa celebratio diuinorũ interdicta,irregularis efficitur,ſi contra huiuſmodi interdictũ diuinis in ea ſe ingerat,in ſuo agens officio ſicut prius:ut ſunt uerba tex.in.c.is cui. de ſentẽ.exc.li.*VI. *Quod procedit intãtum,quòd etiã ſi celebret in eccleſia nõ conſecrata quæ propriè dicitur baſilica,eſt irregularis,ut not.*Domi.*ibi referendo* Calderi.*Si autem celebrat nõ in eccleſia, ſed in oratorio ſtrictè ſumpto,ita quòd non ſit eccleſia,tũc non eſt irregularis,ut not.*Domi.*ibi referẽdo eundẽ* Calde. *Itẽ nota quòd ſi is cui eſt interdictus ingreſſus eccleſiæ ad miniſtrat ſacerdoti in miſſa intra eccleſiã,puta,ut diaconus offerẽdo calicẽ in altari,uel ut ſubdiaconus porrigẽdo diacono hoſtiam,& calicẽ in ordine, incurrit etiam irregularitatẽ ſecundum* Domi.*ibi. Quæ omnia etiã ibi refert et ſequitur* Philip.*licet breuioribus uerbis.An autẽ liceat ei cui eſt interdictus ingreſſus eccleſiæ intrare illam audiendi diuina officia,uel orandi,ſeu tranſeũdi gratia:uide per eos ibidẽ,quorũ dicta referre nõ curo.Statuit præterea text.in.d.c.*Is *cui.quòd ſi talis clericus dicto interdicto durãte decedat,nõ debet in eccleſia uel cœmeterio eccleſiaſ.ſepeliri,niſi pœnitu erit.*Ex*quo mihi uiſum eſt ſemper quòd in hoc ultimo tex . loquitur quando clerico impoſita eſt talis pœna propter contumaciam,uel quandiu ſatisfactionẽ quam præſtare poteſt impendit, quando uerò in pœnã criminis,cum iam pœna morte finita ſit, crederem tunc eum ſepulturæ tradendum eccleſiaſticæ.*

Suſpendi.

Suſpendi.

CAPVT CXXII.

SVSPENSIO *eſt una de eccleſiaſticis cenſuris, ut probatur in cap.* Quærẽti.*de uerborum ſigni. per quam interdicitur officium, uel exercitium competens alicui perſonæ eccleſiaſticæ: quæ interdictio aliquando à iure, aliquando à iudice fit: de qua ultima ſuſpenſione (hominis uidelicet) nobis ad præſens eſt ſermo.* In *qua quidem inferenda iudex aduertere debet, quòd ſi imponit eam in pœnam delicti, monitio non eſt neceſſaria, licet alias quando fertur pro contumacia, non debeat ferri ſine mentione, ſicut neque excommunicatio ſecundum* Abb.*in cap.* Reprehenſibilis.*de appella. poſt* Innoc.*in cap.i.de exceßi. prælato.* Et *idem notat* Card.*in clemẽ.ſi. de pœnis. uerſi.* Quod *ſi.* Et *quòd propter delictum poßit inferri ſuſpenſio, probant iura in.cap.* Tam *literis.de teſtibus.* & *in cap.* In *loco.* V.*quæſt.iij.ſecundum* Abb. *ubi ſuprà.* & *uide aliam notabilem differentiam in hoc quòd ſuſpenſio fiat propter crimen, aut propter contumaciam. nam primo caſu prouidendum eſt ſuſpenſo à beneficio, ne cogatur mendicare. Secundo uerò non, cùm ipſe poßit ſibi prouidere ſatiſfaciendo. ita notat* Abb. *in cap.* Paſtoralis.*in.* §. Verum.*col.penul.de appel. ſic intelligendo gloſſ.in cap.* Cum Vintonienſis. *de elect.* Debet *præterea iudex aduertere quòd aliquando oportebit ſuſpendere delinquentem ab omni ordine, uel ab uno tan-*

uno tantum, aliquādo etiam ab ordine & beneficio ſimul, aut à beneficio tantùm, conſyderata delicti qualitate & ordinis in quo exceſsit. Si autem ſuſpenſio fiet ſimpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & ſi ſit ſuſpenſus ab ordine Subdiaconi, intelligitur ſuſpenſus ab omnibus ordinibus ſuperioribus, ſecus autem econtrario: quia ſuſpenſus ab ordine ſacerdotali poteſt exercere officia inferiorum. An autem ſuſpenſus ab officio intelligatur ſuſpēſus à beneficio, uide glo. nota. in. d. clemē. fin. de pœnis. in uerbo, ſuſpenſi. & ibi Cardi. eundem in cle. i. de priuileg. in uerſi. Cæterùm. in. vij. quæſt. cum duabus ſequentibus. Imo. in. c. Cum dilectus. de conſuetu. viij. col. aliqua notanda per Præpoſi. in capitu. Preſbyterum. xxviij. diſtinctio. in. ij. & iij. colum. Et uide bonam diſtinctionem per Silueſt. in uerbo Suſpenſio. in. §. v. uerſi. Si quis eſt ſuſpēſus, quā tranſcribere nolo. In hac inſuper materia ſemper conſulo iudicibus, ut in ſententia uel præcepto ſuſpenſionis apertè declarent á quibus ordinibus uel actibus, uel beneficijs intendant ſuſpendere clericum: quia cùm conſtat de uoluntate iudicis, illa ſeruanda eſt. Vnde concludit Abb. poſt Anto. in dicto capitulo. Paſtoralis. §. Verum. colum. fin. de appella. quòd ſi iudex quando ſuſpendit aliquem à beneficio, intendebat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc ſententia porrigit effectum ſuum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si uerò ſimpliciter intendebat ſuſpendere à beneficijs quæ habebat in ſuo

territorio

198

territorio, tunc procedit gloſ. in dicto. §. Verum. quia taliter ſuſpenſus poteſt alibi habere beneficium. Effe=ctus autem ſuſpenſionis factæ à iudice eſt, quòd cele=brans durãte illa in ordine à quo fuit ſuſpenſus eſt ir=regularis. Ideo monendi ſunt clerici dum ſuſpendun=tur, ne celebrare audeant ſuſpenſione durante. Tanta eſt enim plurium imperitia, ut credant ſolum iudicis præceptum uiolare ſi celebrent, non uerò pœnam irre=gularitatis incurrere. Suſpenſio præterea aut eſt tem=poralis, aut perpetua. Temporalis non operatur ul=tra tempus præfinitum, & eo lapſo tollitur ſine alia abſolutione. Perpetua uerò æquiparatur depoſitioni ut notatur in cap. Si quis. lxxxiij. diſtinct. ubi Domi. quem ad hoc refert Decius in cap. Apoſtolicæ. col. pe. uerſi. ſecundo. Abb. de exceptio. & uide Imo. in cap. Cum dilectus. de conſue. viij. col. qui referendo Gaſpa=rem Calde. dicit quòd ſuſpenſio perpetua ab officio ha bet uim priuationis, & tunc taliter ſuſpẽſus cenſetur priuatus beneficio ſecundum eum. Ex quo uidetur di=cendũ quòd per talem ſuſpenſionẽ ab officio, uideatur beneficiũ uacare, ut poßit fieri prouiſio de eodẽ. Et ſic ſuſpenſio perpetua nõ debet imponi niſi pro graui cri mine, ſicut de depoſitione dicitur in. c. Tuæ de pœnis. Quæ autẽ crimina ſint ſuſpẽſione digna, licet Anto. in c. At ſi clerici. de iud. uiſus fuerit dare regulã: Abb. ta men ibi, in colum. xi. dicit quòd non poteſt dari certa regula: ſed iudex informabit motũ animi ſui ex caſibus à iure expreßis, ut in illis & ſimilibus imponat pœnã

ſuſpenſionis

ſuſpenſionis, & ſic ſecundum eum committitur hoc ar bitrio ſuperioris: quod ibi ſequitur Andr. Sicu. *colum.* XXViij. *in fi.* De *ſuſpenſione uerò iuris nihil referre li bet, ſufficiat uidere* Silueſt. *in. d. uerbo ſuſpenſio. in.* §. *ſexto. ubi colligit quadraginta caſus in quibus quis incurrit ſuſpenſionem à iure.* Vnum *inſuper nota in hac materia, quòd ſi iudex ſuſpendat illum qui eſt ſu- ſpenſus à iure, non præſumitur in dubio ſuſpenſus ab homine, quia præſumitur quòd* Iudex *uoluit in dubio exequi pœnam iuris, non uerò nouam ſuſpenſionem in fligere, ut notat* Didacus de Villadiego *in trac. de ir- regularitate, in cap.* De *ſuſpenſione, in col. i. referendo* Abb. *in cap.* Tuarum. *de priuileg. quod notat propter effectus quos inuenies, quòd ſuſpenſio ſit iuris, uel hominis.*

Beneficijs priuari.

CAPVT CXXIII.

CVM *enim beneficia eccleſiaſtica ſtipēdia ſint mi niſtrorum eccleſiæ, & hos deceat honeſtos ac mundos eſſe, meritò quidem canonica iura ſanxe- runt facinoroſos ac improbos clericos beneficijs pri- uandos fore, ut probis uiris concedantur, qui qua de- cet uitæ puritate miniſtrent.* Vnum *tamen aduerte- re debent iudices, quòd beneficio non debet priuari cle ricus, niſi crimen ſit graue. tex. eſt in. c.* Inuētum. XVi. *quæſt.* Vij. *quem dicit notabilem* Abb. *in cap.* Tuæ *de*

pœnis

pœnis. Pœna inſuper priuationis à beneficio non poteſt imponi à iudice niſi exprimatur à iure, per gloſſ. quam ibi reputat ſingula. Abb. in cap. fi. de iure patronatus, & in cap. Cum uos de offi. ordi. Et in. §. Cum igitur, in auct. de non eligen. ſecun. nuben. ubi eſt text. ſingula. ſecundum Bal. in auct. ex teſtamento. C. de collatio. & ita tenet Barba. per prædicta in cap. Nouit. de iudi. in col. xlv. uerſi. Tu pondera. Et uide etiã Domini. in. c. Quo iure. viij. diſt. col. ulti. ubi dicit quòd nullum crimen inducit priuationem ipſo iure, niſi ſit iure cautum. Quod refert Feli. in cap. Quærelã. de iureiuran. in col. ij. ubi etiam plura allegat in propoſito præcedentis concluſionis. Plura etiam cumulauit Tiraquelus in repe. l. Si unquam. C. de reuocandis donationibus. in gloſ. in uerbo reuertatur, in numero. ccvi. & in duobus ſequentibus. Item nota quòd per ſententiam latam ſuper crimen non eſt quis priuatus beneficio, niſi hoc ſententia exprimat, notat Inno. in. c. Qualiter & quando. el. ij. in gloſſ. ſuper uerbo diminutionem. de accuſa. ut refert Rota in collectis per Bernardi. de Biſgneto, in ti. de ſenten. & re iudi. in deciſio. fi. in fina. uerbis. facit etiam quod Bal. in. l. Cum fratrem C. de his qui ut indig. uoluit ſentire, quòd ſi fuit ſententia lata ſuper homicidio, & beneficio nihil fuit dictum quòd non poßit impetrari tanquàm uacans, quem ad hoc refert Ioan. de Ana. in cap. fi. col. i. de homici. Vide tamen Abb. in cap. Inter dilectos de exceſ. præl. prope fin. ubi ex uerbis Innocen. ibi notat quòd condemnatus de

tus de aliquo delicto per ſententiam cenſetur priuatus ipſo facto beneficio ſuo, intelligendo ſecundum eum quando crimen erat tale quòd inducebat priuationem beneficij, uel quando irrogabat infamiam ipſo facto: nam ſufficit quòd condemnetur, licet pœna exprimatur in ſententia, quia illa intelligitur poſita authoritate iuris. pro quo allegat. l. i. ad Turpilia, & alia iura. facit ad hoc quòd ubicunque quis incurrit ipſo facto pœnam priuationis beneficij, poteſt abſque alia ſentētia beneficium conferri alteri. probat tex. in. c. i. & notat ibi Domi. ex eo. in col. iiij. in § . Sacri de homi. in. VI. qui generalius ibi tenet in col. VI. uerſi. quæro quare. quòd omnia iura canonica & ciuilia quæ dicunt ipſo iure, uel ipſo facto aliquem puniri confiſcatione bonorum, uel alia pœna quacunq;, debent intelligi, ut ſufficiat declarare uel pronunciare illum talis criminis eſſe culpabilem: & locus erit dictis pœnis iuris, etiā ſi in ſententia non exprimantur. Et aduerte quòd iudex delicti non ſolùm poteſt pronunciare ſuper delicto, ſed poteſt priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. ita notat Cardi. in clemen. Paſtoralis. uerſi. Deniq;. in. ij. quæſtio. in fi. de re iudi. Si tamen clericus in terra eccleſiæ ſuæ inculta, induſtria ſua & laboribus ſiue expenſis plantauit uineam, ſeu reduxit ad culturam cauſæ ſuæ ſuſtentationis, licet priuetur poſtmodùm beneficio propter delictū, relinquitur ſibi illa terra uſq; ad uitā ſuam, notat Abb. poſt Inno. in. c. fi. de pecu. cleri. & ibi Barba. col. iij. An autem clericus qui priuatur beneficio tenea-

cio teneatur ad reſtitutionem fructuum,uide Pau.de Caſtro *in.l.i.*C.*de his qui ut indig.ubi per text.ibi referendo* Guilliel.de Cuno *dicit quòd ſi clericus committit delictum,propter quod poßit priuari beneficio, licet habeat ius in re,quouſq; ſit priuatus, poſtquam tamen eſt priuãdus tenetur reſtituere fructus quos percepit à die commißi delicti,uel percipere potuit , ſiue extent,ſiue ſint conſumpti,& ſiue ſit effectus locupletior,ſiue non . Sed* Guilliel.*ibi non loquitur in clerico ſed in uaſallo commitente felloniam.* Et *hanc opinionẽ* Pauli *ſequuntur* Sali.Alex.& Iaſ.*ibi,quam etiam concluſionem inter ſua ſingularia annumerauit* Hippoly. *ſingula.* DXXV. *Clericus qui commiſit , pro ea tamen nihil allegat aliud niſi aliquos ex dictis doctoribus in d.l.i.*Idem *etiam tenent* Bal.Angel.*& idem* Paul.*in.l. prædonis.ff.de peti.hære.&* Roma.*in.l.* Diuortio.*ff. ſolu.matri.*Henri.*in.c.*Cum *noſtris.de conceſ.præbẽ.* Et *prædictam ſententiam* Ange.*in.d.l.prædonis.celebrat pro notabili* Hippoly.*in ſingula.cclxviij.* Verus *poſſeſſor, nihil aliud niſi* Angel *. referendo .* Et *hanc etiam concluſionem uidetur ſequi* Decius *conſi.cxviij.* Viſo *inſtrumento.col.i.referendo doct.in.d.l.i.&* Ange.*in.d.l.prædonis.*Contrariam *tamen ſententiam tenet* Cardi.*in cle.*Conſtitutionem.§.Cæterum.*in fi . de elect.*Philip.Corneus *in.d.l.i.*C.*de his qui . ut indig. i.colum.&* Feli.*in.c.*De *quarta.in col.x.de præſcrip. ubi per ſeptem fundamenta hoc putat eſſe uerius,& reſpondet ad fundamenta in contrariũ adducta.* Nouißi=

mè autem

me autem uide egregium doctorem noſtrum Hiſpanum Anto.de Burgos,*in cap.* Ad *noſtram.de emp.& uend.* *in col.xi.uerſi.*Venio *modò. ubi dicit quòd licet alias ſolebat comprobare illam ſententiam* Feli. *tamen quòd tunc diligentius conſiderando tenet contra eum, & ſuſtinet opinionem contrariam, & ſatisfacit ad fundamenta* Feli.*& dicit quòd nullo modo concludunt eius dicta,niſi dum allegat quandam deciſionem* Rotæ, *cui ipſe reſpondet paruipendendo eam.* Et *quia uidetur eſſe communior opinio cum* Paulo,*& ſuis ſequacibus in d.l.i.ideo illam tenendam cenſeo : quàmuis in clerico qui poſt commiſſum delictum propter quod priuatur ſemper perſeuerauit ſeruiendo in eccleſia ubi beneficiũ habebat, crederẽ ipſe benigniorẽ & æquiorẽ opinionẽ* Feli.*& aliorũ,quòd tunc ſolùm talis dãnaretur ad reſtitutionem fructuum à die propoſitæ contra eum accuſationis,uel formatæ inquiſitionis,niſi quando delictum induceret priuationem ipſo iure,ut in crimine hæreſis & ſimoniæ,ut ſuprà dictũ eſt ſuo loco,& in alijs quinque caſibus,uidelicet in cap.*Felicis.*de pœ.lib.*VI. *& in clemen.*Multorum.*de pœ.& in cap.*Eum *qui.de præben.lib.*VI.*& in.c.i.de homi.lib.*VI.*& in cap.*Ad *falſariorum.de crimi.fal.quia tunc clericus indiſtinctè poſſet condemnari ad reſtitutionem fructuum à die commiſſi delicti:& iſto modo poteſt intelligi doctrina* Bal.*in titul.de pace iura.firman.in uſi.feu.in.§.*In *iuria.uerſi.*Quæro *an cõmittat furtũ. dum tenet quòd recipiens fructus beneficij qui priuatus eſt de iure cõmittit*

mittit furtum. Credere̅ præterea in hoc propoſito poſſe dici (ſaluo meliori iudicio) quòd quando clericus propter crimen dãnatur ad reſtitutione̅ fructuũ, quòd damnabitur ſolùm ex quadam æquitate ad reſtitutionem perceptorũ, non aute̅ eorũ qui percipi potuerũt, ſatis eſt enim, ſi eccleſiæ cui applicandi ſunt, clericus reſtituat fructus quos percepit, quàmuis illos conſumpſerit, ſine eo quòd tam ſtricta exactio fiat ab eo; ſicut ſi ſpoliaſſet alique̅ illo beneficio, & eſſent reſtituendi fructus ſpoliato inſimul cũ beneficio. Item *nota in materia huius cap. quòd inferior à papa ut legatus uel epiſcopus poteſt cum cauſa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiã in perpetuum per ſtatutum uel ſententiam, ut not. gl. quã ad hoc ibi dicit ſingulare̅* Ioã. *de* Imo. *in* Cle. *ij. de ui. & honeſt. cle. in uerbo, inhabilis. qui etiam refert* Ant. *dicente̅ quòd tunc ipſe inferior poſſet cũ tali irregularitate ad beneficia diſpenſare.* Vide *tame̅* Feli. *in. c.* Poſtulaſti. *col. ij. uerſi.* Et *adde. de fo. cõp. ubi intelligit prædictã glo. tali modo quòd legatus uel epiſcopus nõ poteſt inhabilitare ita ut operetur alibi: ex quo uidetur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciã legati uel diœceſim epiſcopi: quod ſubintelligit ide̅* Fel. *ubi inhabilitas fuit poſita in materia arbitraria ultra ius, ſecus ſi iuris authoritate, quod non habet in dubiũ, quia tunc non eſt legatus uel epiſcopus qui inhabilitat, ſed declarat illum incurriſſe inhabilitatem iuris: & tunc ſicut ius ligat ubique, ita declaratio nocebit ubique.*

ſ *Bonorum*

me autem uide egregium doctorem noſtrum Hiſpanum Anto.de Burgos,*in cap.* Ad *noſtram.de emp.& uend: in col.xi.uerſi.*Venio *modò. ubi dicit quòd licet alias ſolebat comprobare illam ſententiam* Feli. *tamen quòd tunc diligentius conſiderando tenet contra eum, & ſuſtinet opinionem contrariam, & ſatisfacit ad fundamenta* Feli.*& dicit quòd nullo modo concludunt eius dicta,niſi dum allegat quandam deciſionem* Rotæ *, cui ipſe reſpondet paruipendendo eam.*Et *quia uidetur eſſe communior opinio cum* Paulo,*& ſuis ſequacibus in d.l.i.ideo illam tenendam cenſeo : quàmuis in clerico qui poſt commiſſum delictum propter quod priuatur ſemper perſeuerauit ſeruiendo in eccleſia ubi beneficiũ habebat, crederẽ ipſe benigniorẽ & æquiorẽ opinionẽ* Feli.*& aliorũ,quòd tunc ſolùm talis dãnaretur ad reſtitutionem fructuum à die propoſitæ contra eum accuſationis,uel formatæ inquiſitionis,niſi quando delictum induceret priuationem ipſo iure,ut in crimine hæreſis & ſimoniæ,ut ſuprà dictũ eſt ſuo loco,& in alijs quinque caſibus,uidelicet in cap.*Felicis.*de pœ.lib.*vi. *& in clemen.*Multorum.*de pœ.& in cap.*Eum *qui.de præben.lib.*vi.*& in.c.i.de homi.lib.*vi.*& in cap.*Ad *falſariorum.de crimi.fal.quia tunc clericus indiſtinctè poſſet condemnari ad reſtitutionem fructuum à die commiſſi delicti:& iſto modo poteſt intelligi doctrina* Bal.*in titul.de pace iura.firman.in uſi.feu.in.§.*In*iuria.uerſi.*Quæro *an cõmittat furtũ. dum tenet quòd recipiens fructus beneficij qui priuatus eſt de iure cõmittit*

mittit

mittit furtum. Credere̅ præterea in hoc propoſito poſ ſe dici (ſaluo meliori iudicio) quòd quando clericus propter crimen dãnatur ad reſtitutione̅ fructuũ, quòd damnabitur ſolùm ex quadam æquitate ad reſtitutio= nem perceptorũ, non aute̅ eorũ qui percipi potuerũt, ſatis eſt enim, ſi eccleſiæ cui applicandi ſunt, clericus reſtituat fructus quos percepit, quàmuis illos conſum pſerit, ſine eo quòd tam ſtricta exactio fiat ab eo; ſicut ſi ſpoliaſſet alique̅ illo beneficio, & eſſent reſtituendi fructus ſpoliato inſimul cũ beneficio. Item nota in ma *teria huius cap. quòd inferior à papa ut legatus uel epiſcopus poteſt cum cauſa inhabilitare aliquem ad be neficia, etiã in perpetuum per ſtatutum uel ſententiam, ut not. gl. quã ad hoc ibi dicit ſingulare̅* Ioã. de Imo. *in* Cle. *ij. de ui. & honeſt. cle. in uerbo, inhabilis. qui etiam refert* Ant. *dicente̅ quòd tunc ipſe inferior poſ= ſet cũ tali irregularitate ad beneficia diſpenſare.* Vide *tame̅* Feli. *in. c. Poſtulaſti. col. ij. uerſi.* Et *adde. de fo. cõp. ubi intelligit prædictã glo. tali modo quòd lega= tus uel epiſcopus nõ poteſt inhabilitare ita ut operetur alibi: ex quo uidetur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciã legati uel diœceſim epiſcopi: quod ſubintelligit ide̅* Fel. *ubi inhabilitas fuit poſita in materia arbitraria ultra ius, ſecus ſi iuris authoritate, quod non habet in dubiũ, quia tunc non eſt legatus uel epiſcopus qui inhabilitat, ſed declarat illum incurriſſe inhabilitatem iuris: & tunc ſicut ius ligat ubique, ita declaratio nocebit ubique.*

ſ Bonorum

Bonorum publicatione puniri.

CAPVT CXXIIII.

PRAEMISSO prius quòd bonorum publicatio eſt duplex, ut placet Oldra. in conſi. xvij. incipien. Thema tale eſt, quidam clericus, ſub titulo de fo. compe. in colum. iij. nam quædam eſt extra ordinaria, id eſt in caſu non expreſſo in iure, ſed ex iudicis poteſtate: & iſta conceditur illuſtribus in ſumma poteſtate poſitis, & de hac loquitur lex. C. ne ſine iuſſu princi. liceat confiſ. l. i. Alia eſt ordinaria, id eſt in caſu à lege permiſſo, uel ex regni conſuetudine generaliter: & iſta fit per quemcunque iudicem habentem merũ imperium ratione territorij, & non per alium: quia confiſcatio fit ratione iuriſdictionis, & iuriſdictio territorio adhæret, ut. C. Vbi & apud quem. l. i. Pœna publicationis bonorum rariſsimè legitur ſtatuta in ſacris canonibus contra clericos: quia forſan cõditores canonum cupientes magis emendare clericorum perſonas, quàm in eorum bona ſæuire, habebant præ oculis uerba illa Iuſtiniani quæ ad Tribonianũ ſcripſit in Auct. de mãdatis principũ, dicens. Oportet autem te in hoc omnẽ ponere prouidentiã cùm aliquis dignus apparuerit pœna, illũ quidẽ punire, at res eius non cõtingere, ſed ſinere eas generi & legi, ſecundum illũ ordinem. Nõ enim res ſunt quæ delinquunt, ſed qui res poſsidẽt. Poſſet præterea alia ratio ad hoc aſsignari: quia cùm cõſiderarent antiqui illi patres bona clericorum

corũ intuitu eccleſiæ acquiſitorũ ad eaſdem eccleſias pertinere, adeoq́; de illis teſtari nõ licebat clericis, ſuperfluũ exiſtimabant bona clericorum propter ſcelera proſcribere, cũ eſſent applicanda eccleſiis, ad quas iam prædicta ratione pertinebãt. Nũc autem poſtquam inualuit cõſuetudo teſtandi, creuitq́; clericorum inſolentia ſimul cũ diuitijs & copia bonorũ, adeo ut non ſatis uideatur ſolis canonicis pœnis corrigere eos, meritò poßit in dubiũ referri, an Iudices eccleſiaſtici imitãdo leges ciuiles poßint clericos punire pœna amiſſionis bonorũ pro delicto, pro quo laicus eſſet puniendus eadẽ. Et in hoc Ant. in. c. Quia diuerſita. de cõceſ. præb. ex gl. not. quòd ubicũq; ex aliquo delicto laici ueniũt confiſcãda bona ipſius, uidetur quòd ex delicto clerici tũc fiet confiſcatio cameræ diœceſani, non autẽ ad camerã fiſcalem laicorum, quem refert Imo. ibi, in col. iiij. dicens quòd in hoc uidetur conſiderandum an ius ciuile aſtringat clericũ, uel eius diſpoſitio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendum ad ea quæ conſueuerunt dici in. c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de cõſti. & in. c. quod clericis. de fo. compe. quẽ Feli. refert in. cap. Irrefragabili. §. Cæterùm. de offi. ordina. Quod ſi ſolùm conſiderandũ eſt, uideretur dicẽdum aliquibus quòd cũ leges priuantes aliquos hæreditate ſibi delata cõprehendant clericos in aliquibus caſibus: ut ſuprà probauimus in uerbo, Inſtituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquẽtes ſuis bonis cõprehendant eoſdẽ: cùm non uideatur ratio diuerſa in utroque

ſ ij caſu.

caſu. Sed in hac quæſtione ego aliter dicendum crede= rem, imò quòd leges inferentes pœnā publicationis bo norum clericos nõ comprehendant: quia non ſequitur, lex quæ priuat accommodantem tacitam fidem, uel nõ adimplentem uoluntatem defuncti, uel non petentem tutorem pupillo hæreditate uel ſucceßione comprehen dit clericos: ergo eodem modo ligauit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo caſu leges illæ ſicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones & ſolennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non ſeruatis hæreditatibus à legibus ſibi delatis priuarentur. In noſtro uerò caſu cùm leges diſponant puniendo, & earum cenſura non comprehendat niſi ſibi ſubditos, meritò uidetur quòd clericorum bona non ſint com= prehenſa, ſicuti ſunt exempte dominorum perſonæ. Et quamuis articulus iſte egere uideatur declaratio= ne pontificia, poſſet tamen dici (ſaluo meliori iudicio) quòd liceret iudicibus eccleſiſticis ad imitationem le= gum punire clericos publicatione bonorum in caſi= bus in quibus laici puniēdi eſſent: quia ſicut leges non dedignantur ſacros canones imitari, ita & ſacrorum ſtatuta canonum principum conſtitutionibus adiuuan= tur, ut ſunt uerba tex. in. cap. i. de no. ope. nunci. Vbi etiam gloſ. dicit quòd legibus utendum eſt in cauſis eccleſiaſticis, niſi canonibus contradicant: & licet nõ inueniamus in iure deciſum quòd clerici puniantur pœna amißionis bonorū in eiſdē caſibus in quibus & laici.

laici. ſufficere poſſet quòd canones hoc non reprobant neque fieri probibent: & ſicut quotidie in curijs eccleſiaſticis bona eccleſiarum & patrimonialia clericorũ quantumcunque ſint uirtutibus prædititi ſubſunt cenſuris legum, & uirtute earum in defectum cononum auferũtur ab uno, & adiudicantur alteri etiam laico: quid mirũ erit ſi ſic bona clericorũ flagitia cõmittentiũ, imitatione legũ ſeruata, ab ipſis auferantur, & eccleſiis ſeu alijs pijs operibus applicentur? Quando *uerò alicui iudici lõgiori examinatione præmiſſa, & urgentioribus fundamentis perſuaſo, uiſum fuerit in aliquo caſu hanc eſſe ſequendam opinionẽ, ſi clericus damnatus filios legitimos habuerit, ut in eorum præiudiciũ eam non ſeruet cõſulo, ut quid enim eccleſia ditanda eſt, uel alij uſus pij quæreudi ſunt, eſurientibus filijs etiam parentis iniqui, quãdo nõ depoſitione canonica, ſed imitatione legali, paterna bona publicanda uidentur?* Poſſet *etiam ſecundò quæri in hoc propoſito, an in caſibus in quibus bona clericorum confiſcãda ſunt, ueniant omnia pariformiter, & ſine aliqua diſtinctione publicanda?* In *quo uidetur dicendum quòd bona clæricorum ſiue ſint mobilia uel immobilia publicari poſſunt, quia in hoc nullum ſolet adhiberi diſcrimen, ut per* Hieronymum Pauli, *in libro prouinciali omniũ eccleſiarum, fo. xliiij. uerſi. quid ſi preſbyter.* Si *uerò clericus damnatus haberet uſumfructum alicuius rei, tunc ius talis uſusfructus non confiſcatur etiã naturaliter uiuente uſufructuario, ex ſententia* Bal.

 & Salic.

& ſalic. in.l.i.C.de bo.liber.quos refert Alex.in.i. uol.conſil.xxiij.incip.prima cõſideratione. Bona præterea & iura quæ non tranſeunt in extraneum hæredem non poterũt publicari confiſcatis bonis clerici damnati: quia fiſcus habetur loco extranei ſucceſſoris, ut probatur in.l.Iura libertorum. & ibi not. Bar.ff. de iure patro.& notat etiã Bal.in.d.l.i. & Alexã.in l.In inſulam.ff.ſol.matri.in prin.& in.l. Si finita.§. Si de uectigalibus.in col.xi.ff.de dã.infe.ex quo uenit quòd ſi clericus dãnatus haberet emphytheoſim eccleſiaſticam,uel feudũ eccleſiæ,tunc illa nõ uenirent in cõfiſcationem,per ea quæ notant Bald.in.d.l.i.& Alex. in.d.conſi.per tex,in Auct.de aliena.& emphy.§.Illo.& in.c.Felicis.§.Si qua uerò.de pœ.in.vi.& per alia relata per Alexã.ibi,quem etiam uide aſſerentem quòd concluditur communiter quòd emphyteoſis conceſſa à priuato eá conditione & lege quòd non tranſeat ad hæredem extraneum non confiſcatur,dato quòd ſint confiſcata bona emphyteotæ : quod dicit teneri communiter per Bar.& docto.in.d.§. Si de uectigalibus,& alios quos ipſe refert,& notat etiam Ioã.de Imo.in.c.ij.de feu.in.v. colum.uerſi. Sed aduerte. Si uerò clericus haberet emphyteoſim à priuato,quæ poſſet ad extraneos hæredes tranſire,tunc bene ueniret in confiſcationem bonorum clerici,& ſine præiudicio domini: quia erit ſibi obnoxia quo ad hoc quòd ei debeatur ſua penſio. ita notat Cardi. qui ſic uideri meo eſt intelligendus in Cleme.Nolẽtes.de hære.in uerſi. Inquiſi=

204

quiſitoribus. in penul.colum.quem primò uide in hac materia uolentem col.precedenti quòd quãdo non poſſet emphyteoſis confiſcari, tũc ius meliorationum poſſet confiſcari. pro quo refert Specul. & Ioan. And. quod eſt utile ad declarationem ſupradictæ concluſionis de emphyteoſi eccleſiaſtica, & priuati in caſu in quo non poteſt confiſcari. An autem ſi clericus haberet feudum non eccleſiaſticum ueniet in confiſcationem, uide Alexan.in.d.conſi.xxiij.in.ij.col.uerſi.Idẽ uidemus.ubi concludit quòd feudum quod non tranſit ad hæredes extraneos non conficatur. & uide etiam Paul.de caſt.in.l.In inſulam.ff.ſolu. matri. ubi notat quòd in fiſcum non tranſit feudũ uel emphyteoſis,quæ poſt mortẽ confiſcati deuẽtura ſunt ad filios ut filios ex quo ſequitur quòd ſi clericus habet tale feudum quod poteſt tranſire ad ſuos extraneos hæredes, confiſcabitur ſimul cum alijs bonis. Pro quo uide quod notat Alexan.in.d.§.Si de uectigalibus.in.xij.col.uerſi.Item addit,ſeruato tamen indemni domino feudi,cui poſt confiſcationem ſoluetur penſio, & exhibebuntur alia obſequia quæ per poſſeſſorẽ feudi præſtari debẽt. Quod uidetur tenere Cardi.in d.uerſi.Inquiſitoribus. ubi æquiparat in hac materia res feudales, & res emphyteoticas,dicens quòd quando crimen non eſt tale quod puniatur per leges feudales, quòd nihil ſpeciale inuenit in feudis:& quòd generaliter dici poteſt quòd res feudales & emphyteoticæ confiſcabũtur illi fiſco cui cõfiſcãtur alia bona dãnati,ſemper tamẽ ſine præiu

dicio domini: quod etiam notat Bald.in.l.Si quis pre ſbyter. C.de epiſ.& cler. Aduertendum tamen eſſet in hoc quòd licet feudum, uel emphyteoſis ex lege inueſtituræ uel contractus poſſet tranſire ad extraneos hæredes, ſi prohibitum eſſet quòd ad eccleſiam deueniret, tunc ſeruanda erit lex inueſtituræ uel contractus, & nõ applicabitur eccleſiæ, cui alia bona clerici damnati applicãtur. Si autem clericus ſic damnatus haberet bona ſubiecta reſtitutioni, tunc dicendũ eſt quòd confiſcabũtur bona illa cum ſua cauſa, ſcilicet quòd adueniente conditione fidei cõmiſſi, fiet reſtitutio per fiſcũ, ita decidit Ange.in.l.Papinianus.§.Meminiſſe.ff. de inof.teſta.per.l.ex facto.ff.ad Trebellianũ.& per alia de quibus ibi: quod etiam probat tex.in.l.Statius florus.in.§.Cornelio felici.ff.de iur.fiſ.quod tamẽ intelligit Alexã.in.d.conſi. in penul.col. in caſu in quo ſimpliciter ſunt bona ſubiecta reſtitutioni, ſecus autem dicit quando expreſſè eſſet prohibita alienatio á teſtatore: quia tunc etiam pendente conditione non poſſunt tranſire in fiſcum: ex quo uidetur quòd in caſu noſtro bona quæ clericus damnatus teneretur reſtituere ſimpliciter poſt mortem, manerent in confiſcatione eius uita durante, ſecus ſi fuit in eis prohibita alienatio a teſtatore, quia tunc non confiſcabuntur. Poteſt præterea & non impertinenter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici ueniat in confiſcatione ius patronatus? & omiſſis que à doctoribus in uarijs locis & cum uarijs opinionibus tradũtur in hoc dubio,

quando

205

quando Iudex laicus eſt qui condemnat patronum, ut per doƈto. ubi gloſ. in clemen. Paſtoralis. de re iudi. & in cap. filijs. ubi etiam gloſ. quam dicunt præcedenti fore contrariam. xvi. quæſt. vij. & in clemen. ij. de iure patro. & in. c. quanto. de iudi. & per Imo. & alios in. l. in inſulã. ff. ſolu. matri. & per Floria. in. l. via. §. ſi fundus. ff. de ſerui. ruſt. præd. in caſu noſtro non eſt aliqua controuerſia inter doƈtores. quàmuis nullus eorum quos ipſe uidi quæſtionem mouerit in ſpecie, uide licet quando clerici patroni publicantur bona: ſed ex his quæ doƈto. aliqui tradunt facilè quæſtio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in traƈtatu de epiſcopo, in. iiij. lib. in. iiij. parte, in. iij. quæſt. in fi. primæ col. uerſi. Sed quæro utrum. ubi tenet ius patronatus non tranſire in confiſcationem iudicis ſæcularis, ſed iudicis eccleſiaſtici ſic. Secundò ex concluſione quam facit Cæſar Lambertinus in elegantiſſimo ſuo traƈta. de iure patronatus, in. iij. lib. articulo. viij. oƈtauæ quæſtionis principalis, in col. vi. ubi tenet quòd ſi Iudex eccleſiaſticus procederet propter aliquod deliƈtũ caſu quo poſſet ad publicationem bonorum alicuius patroni, ſine dubio includeretur ius patronatus, ut in clemẽ. Paſtoralis à contrario. §. Rurſus. de re. iudi. quia non dicerentur mittere falcem in meſſem alienam: & quòd tunc non erit conſiderandũ an ueniat principaliter uel acceſſoriè, uel an exprimatur in tali publicatione uel non ius patronatus: cùm ſimus in caſu, in quo Iudex habet iuriſdiƈtionem cognoſcendi de ipſo iure patronatus

etiam

etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat quòd in publicatione bonorum cõtra laicum patronum facta per iudicem eccleſiaſticum uenit ius patronatus, non diſtinguendo an ſit facta publicatio ſimpliciter omnium bonorum, an alicuius caſtri, in cuius uniuerſitatem tranſeat, meritò ergo firmare audebimus quòd publicatis bonis clerici cõprehẽdetur ius patronatus. Nec in hoc curandum exiſtimo an ille habeat filios legitimos, uel nõ, ex concluſione Cæſaris Lambertini in fina. uerbis dicti octaui articuli, dũ tenet quòd in caſu confiſcationis bonorum patroni, ius patronatus nullo modo tranſit ad filios, ſed uel ad eccleſiam uel ad fiſcum, ſicut poteſt trãſire ad extraneos. Ex quibus ultimis ſuis uerbis, & ex his quæ ſupra etiã diximus uenit hæc mea ſententia moderãda, niſi ex conſtitutione iuriſpatronatus authoritate illius ad quem ſpectat diſpoſitum eſſet quòd ius illud patronatus non poſſet tranſire niſi ad agnatos, uel ad aliquos homines habẽtes certas qualitates uel conditiones: quia tunc nõ comprehenderetur ius patronatus in publicatione bonorũ clerici, ſed ſeruaretur diſpoſitio conceſsionis uel inſtitutionis illius. Sed hac ſic quæſtione ſine aliqua difficultate deciſa, reſtat nunc aliud dubium eneruandũ: cum enim ex infrà dicẽdis appareat quòd bona clerici publicata applicari debeant eccleſiæ à qua recipiebat ſtipendia, uel epiſcopo ut in pios uſus diſtribuat, meritò dubitari poterit, quid tũc faciendũ eſt de iure patronatus quod per

didit

didit clericus. Et *in hoc crederem(ſaluo meliori iudicio)poſſe dici quòd cùm eccleſia cui applicãtur bona ratione beneficij uel ſtipẽdij nõ indigeat iure patronatus,neq; illud poßit facere eam ditiorem,quòd iuſtius erit quod epiſcopus decernat eccleſiam eſſe liberam in qua erat conſtitutũ ius patronatus,& quòd idẽ faciat & fortiori ratione quãdo bona debẽt diſtribui in pios uſus:cùm non debeat uẽdi ius patronatus ut precium diſtribuatur in eis,nec deceat,nec liceat quòd ipſe ſibi retineat,niſi in caſu quo tale ius patronatus clerici eſſet annexũ alicui caſtro, uel rei uniuerſali : quia tunc iuſtum eſt ut ſequatur caſtri uel rei poſſeſſorem. Quæri etiam poteſt,an publicatis bonis clerici filijfamilias ueniat peculium caſtrenſe,aut aduentitium uel profectitium publicandum ?* Et *in hoc dubio ſi ſequamur iura ciuilia & doctrinam doctorum loquentiũ generaliter,dicendũ eſt quantũ ad peculiũ caſtrenſe quòd nõ caſus eſt in.l.ſi filius.*C.*de bonis dam. & not. gloſ. quam ibi ſequitur* Bar.*in.l.i.ff.de bonis damnato. & idem tenet* Bart.*in.l.ſi finita.§.ſi de uectigalibus.uerſicu .* Sextò *quæro.penul. columna.ff.de dam.infect.* Idem *uidetur uelle* Bald.*in.l. filius.ff. de his qui ſunt ſui uel alieni iuris,per dictam.l. ſi filius.*C.*de bonis damnatorum .* Vbi *etiam dicit quòd aliqui dixerunt quòd illa lex erat correcta , ſed non rectè conſiderauerunt . & uide eundem* Baldum *, in dicta lege ſi filius . ubi dicit quòd hoc eſt in ſolatium filij amißi ut damnato filio pater retineat peculiũ caſtrenſe,& quaſi*

caſtrenſe

caſtrenſe,qui præterea intelligit legem illam in filio in
poteſtate.& quòd ſecus eſſet in emancipato , cùm non
*habeat peculium,ut.l.fina.in fin.*C.*de inoffi.teſtamen.*
& hanc etiam opinionem uidelicet quòd peculium ca
ſtrenſe non publicatur ſequuntur Imol.& Paul.*de* Ca
*ſtro in dicto.§.*Si *de uectigalibus,prout refert ibi* Ale
xan.in conſilio.xxi.&.xxij.ubi defendit hanc opinio
nem ab Angel.*tenente contrarium. Quantum uerò ad*
aduentitium idem concludit Bar.*in dicto.§.* Si *de ue=*
ctigalibus,allegato uerſi. Sextò *quæro.& ſequen.ui=*
delicet quòd etiam proprietas aduentitiorũ bonorum
quæ eſt filij non publicatur ea ratione:qua filio eſt in
*terdicta omnis alienatio ſine patris conſenſu , ut.*C.*de*
*bo.quæ liber.l.*Cum *non ſolùm.§ . filius. ergo delin=*
quendo non alienabit,mouetur etiam per tex.in.l.ij.§
*ſed utrũ.ff.de mino.*Idem *tenet* Bal.*in.l.ij.§.ſi filius.*
*ff.quod quiſque iuris.& in.l.*Executorem.*in prin. in*
*ulti.charta.*C.*de execu.rei iud.&in dicto.§.*Sed *utrũ*
& Angel.& Imol.*in.l.ſi filius.ff.de dam. infe.quos*
refert Alexan.*in dicto.§.*Si *de uectigalibus.xix.col.*
*uerſi.*Adde *primò.* Præterea *quantũ ad peculium pro*
fectitium idem dicendum eſt, uidelicet quòd nõ ueniat
in publicatione bonorum filij, etiam ſi habuiſſet filius
à patre expreßè poteſtatem donandi &dißipandi,quia
non ex poteſtate donandi , quia hæc non eſt donatio,
nec ex poteſtate dißipandi : quia non intelligitur co=
gitatum de delicto. ita concludit Alexan.*ubi ſuprà in*
*xxiij.col.uerſicu.*Item *adde.& dicit ita decidere ele=*

ganter

ganter Angel.*in.l.* Si *filius.ff.de dam.infect*. *& cum eo tranſire ibi ſimpliciter* Imol. *& idem uidetur colligere* Barto.*ex gloſ.in dicta.l.prima.ff.de bon. damna.notando uerba gloſſ.ibi dum dicit, etiam caſtrenſe. ex quibus uerbis innuit gloſſ. quòd nec aduentitium, nec profectiuum. Cùm ergo in iure canonico & ciuili non ſit aliter in hac materia diſpoſitum circa hæc peculia in clericis, meritò uidetur concludendum quòd publicatis bonis clerici filijfamilias nullũ prædictorũ peculiorũ publicabitur: cùm ſacri ordines etiam preſbyteratus nõ liberent filium à poteſtate patris, ut eſt tex. & ibi* Abb.*in cap.* Conſtitutus.*de in integ.reſtitu. & in cap.* Si *annum.de* Iudic.*in.*VI.*& in* Auct.Preſbyteros.C.*de epiſco.& cleri.& per* Docto. *reprobata gloſſ.ibi in cap.* Cum *uoluntate.de ſententia excommuni.* Nec *in hoc aliquid immutat concluſio* Doctorum *quæ habet, quòd in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ tonſuræ acquiſitorum, eis poſt clericatum, non quæritur patri uſusfructus, quia reputãtur bona quaſi caſtrenſia: ut probatur in cap.* Quia *nos.de teſtamẽ.& ibi notant* Abb.Hoſtien.*&* Barba. *& ponit latius doctor noſter* Hiſpanus Rodericus Suares *in quæſtion.* Vtrum *in bonis maioratus pater habeat uſumfructum in fol.penul.col.iiij.uſque ad fi.quia licet per hoc uideatur quòd talia aduentitia clericorum non habeant naturam aliorum aduentitiorum laicorum, ſatis eſt quòd aſsimilentur bonis quaſi caſtrenſibus, quæ etiam ut ſupra dictum eſt non publicantur.* Vltimò *autem*

pro ple-

pro pleniori examinatione huius.c. operæprecium eſt quærere in caſibus, in quibus diſpoſitione canonica aut imitatione legali bona clerici publicari poßint, cui tandē applicari debeant. & in hoc dicendū uidetur quòd ſeruāda ſit diſpoſitio tex. in.c. excōmunicamus. el.i. de hæreti. §.i. in qua cauetur quòd bona clericorum damnatorū de hæreſi applicantur eccleſijs à quibus ſtipendia receperunt. Et ſi clericus recipit ſtipendia à pluribus eccleſijs, tunc inter eas diuidentur bona pro rata, ut per gloſ. ibi, in uerbo. Stipēdia. Vnde hæc uidetur practica ſeruanda in omnibus caſibus in quibus bona clerici habētis beneficiū uel plura beneficia publicantur. Erit ergo curæ Iudici qui bona clerici publicari mandauit, diuidere ea iuſtè inter eccleſias in quibus beneficia habuit, & ſi aliqua eccleſiarū ſita fuerit extra ſuā diœceſim, & omnia bona clerici fuerint in eius poteſtate, tūc debebit mittere illi portionē ſibi contingentē. At ſi in loco beneficij extra diœceſim conſtituti fuerint aliqua bona clerici, quæ pertineāt ad illam eccleſiā, tunc eius erit officij intimare iudici illius diœceſis ſententiā à ſe latā, ut illā in prædictis bonis exequatur: in caſibus in quibus ſententia lata ſuper cōfiſcatione bonorū extenditur ad bona ſita extra iuriſdictionem pronunciantis, de quo per Domi. in cap. Cū ſecundùm. ad fi. de hæreti. in. VI. & per Ancha. in cap. Poſtulaſti. viij. quæſt. de fo. compet. & per bonā additionem Feli. in. d.c. Poſtulaſti. in. iij. col. Et quia text. nō diſtinguit an bona damnati clerici recipientis ſtipendium

pendium ab eccleſijs fuerint patrimonialia uel ne, acquiſita intuitu eccleſiæ uel non, uidetur uelle quòd omnia bona indiſtinctè clerici habentis beneficium applicentur eccleſiæ in qua illud habebat, quod uidetur magni effectus: nam poſſet contingere quòd ratione alicuius tenuis benificij poſſeßi à clerico poſſet eccleſia patrimonium pingue clerici, uel alia plura bona eius induſtria ſeu arte quæſita ſibi acquirere. In caſu uerò in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & ſic non eſſet aliqua eccleſia cui applicanda eſſent eius bona, tunc credit Abb. in. d. c. excõmunicamus. in. i. col. debere ea applicari epiſcopo loci qui diſtribuat in pios uſus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in. ij. col. Nec curandũ eſt in hoc de eo quod ſcripſit Oldra. in conſi. ſuprà allegato, uidelicet quòd epiſcopus non habet cõfiſcationẽ bonorũ, cùm non habeat territorium: nã ut inferius latius ſcribimus, in uerbo pœnisue alijs pecuniarijs, uerior opinio eſt & conſuetudine roborata quòd epiſcopus habet fiſcũ. Epiſcopum autẽ loci in hoc caſu eum eſſe credo, qui eſt epiſcopus diœceſis in qua fertur ſententia publicationis bonorũ, dum tamen alias ſit iudex cõpetens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caueat præterea epiſcopus cui prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in ſuos uſus: quia præter id quod ſacri canones nullibi bona ſic confiſcata epiſcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda ſcripſerunt, tali tamen onere hoc deſcribũt ut illa in pios uſus conſumant. Crederem præterea in

hoc iudi-

hoc iudicandum eſſe non ſolùm pium, ſed debitũ uſum, in quo dicta bona expendi poßint & deberent, in alimentis uidelicet clerici damnati, dum uiueret, ne alias fame mori cogeretur, aut eſſet aliunde mendicandum pro eius ſuſtentatione.

Verberari.

CAPVT CXXV.

POENA *uerberum in clericorum perſonis à ſacris canonibus recepta eſt. Et hoc forſan quòd cum dolore & citra uitæ ac membrorum periculum corrigat, de eaque mentio fit in capi. Cum beatus. xlv. diſtinct. quod eſt concilium Bracarenſe. & in ca. fina. xxxv. diſtin. quod eſt concilium Agathenſe. & in c. i. fina. uerbis de calumnia. Ex quo ibi notat Abb. in ulti. nota. quòd eccleſia poteſt clericum publicè uerberare. Cumque ceſſent in illis cæteræ pœne mortis, ac membrorum mutilationis, nimirum ſi hanc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres ſacrornm canonum conditores admiſerint. Vide tamen in hoc diſtinctionem quam facit tex. & gloſſ. in. d. cap. Cum beatus. uidelicet quòd preſbyteri, Abbates, & leuitæ nullis debent uerberibus ſubiacere, exceptis grauibus & mortalibus culpis: minores tamen clerici uerberantur pro minoribus culpis. & idem notat Præpo. in. d. cap. fi. xxxv. diſt. In qua tamen imponenda iudices eccleſiaſtici aduertere debent ſemper, quòd in caſu quo*

clericus

*clericus uenit uerberandus,non poteſt, nec debet uer=
berari per laicum etiam de mandato ſuo, ut in.c.*Vni
*uerſitatis.de ſent.excom. & per glo.in cap.Si cleri=
cos.eo.tit.lib.*VI.*& ita etiam diſponitur in.l.lvi.ti.*
V.*parti.i.ubi dicit lex quòd tam prælatus mandans,
quàm laicus obtemperans in hoc excommunicatus eſt,
ſed debet per miniſtrum eccleſiæ uerberari,ut not.*Car
di.de Turre *cremata poſt* Hugo.*in.c.*Illi *qui.*V.*q.*V.
*& ſecundum eos conſtitutus in minori ordine poterit
etiam preſbyterum uerberare.* Immò *plus uoluit* Abb.
*in.c.*Inter *alia.in col.iiij.de immuni. eccle. quòd pro
honeſtate eccleſiæ clericus debet uerberari in eccleſia,
& per clericum,& non per laicum,allegando.d.cap.*
V*niuerſitatis.*Et *aduerte quòd iudex eccleſiaſticus ha
bet iuriſdictionem fuſtigandi & uerberandi,& ſenten
tiam ſuam poteſt ſuper his mandare executioni abſque
ſcrupulo irregularitatis,licet in fuſtigatiõe ut in plu
rimum interueniat aliqualis effuſio ſanguinis:quia il=
la qualis qualis effuſio nõ conſideratur,cũ non ueniat
principaliter ex ſententia,ſed accidat ex poſtfacto:&
ſatis eſt quòd in ſententia clerici non infertur pœna,
ex qua principaliter & immediatè ueniat ſanguis. ita*
Paul.Grillan.*in tracta.& relaxatione carceratorum,
in.*V.*quæſt.& licet huic concluſioni uideatur refra=
gari tex.in.c.*Archiepiſcopatu.*de rapto.&gl.ibi.&
in.c.his à quibus.xxiij.quæſ.ulti. tamen crederem ſal
uari poſſe dictum huius doctoris,quando illa ſangui=
nis effuſio eſſet,ut ipſe dicit aliqualis:nã tex.in.d.ca.*

In Archiepiſcopatu. non reprobat, ſi aliquis ſanguis ex flagellis proſiliat, ſed quòd flagella in uindictã ſanguinis tranſire uideãtur: unde prohibet uindictam ſanguinis, non uerò accidentalẽ effuſionẽ. Vnde nec exiſtimo neceſſarium fore ut audiui, facere aliquos iudices quòd flagellãdos induũt lineis ueſtibus intinctis cæra, ut deſuper flagellentur, dum enim ſcrupulis conſulunt, correctionem inutilem & parum timendam efficiunt.

In exilium mitti.

CAPVT CXXVI.

ECCLESIASTICI *iudices poſſunt imponere pœnã exilij, ut probatur in. c. i. de calumnia. et in. c. pe. de pœn. et in. c.* Hi *qui. iij. q. iiij. & in. c. Cum beatus. xl*v*. diſt.* Et *notant docto. in. c.* Cum *non ab homine. de iudi. licet ibi* Ant. *nitatur colligere arg. ex illo tex. quòd eccleſia non habet pœnã exilij, cui in hoc aduerſatur* Barb. *ibi, in col. vi. uerſi.* Et *dicit hoc.* Vbi *namq; pœna certa non eſt impoſita à iure, & delictum quod uenit puniendum in clerico, uidetur quodammodo cohærere alicui loco, prudẽter ſe habent iudices eccleſiaſtici, ſi delinquentibus clericis pœnã inferant exilij. Sicut enim occaſio delinquendi facilè præcipitat etiam eos qui aliquam uirtutis curam habere ſolent, ſic eadem occaſione ſublata facilius eſt à difficili & aſperrima uitiorum ſemita, ad amœnißimam uirtutis uiam reuocari.* Quod *bene comprobãt uerba illa ſingula=*

ſingularia ſanctiſsimi Hiſpaniæ noſtræ doctoris clariſ ſimi Iſidori,inſignisq; urbis Hiſpalen. Præſulis præſul gidi,quæ Gratianus intexuit in cap. Valet.lxxxi.diſt. Valet(inquit ille) interdum cõuerſis pro ſalute animæ ſuæ mutatio loci. Plerunq; enim dum mutatur locus, mutatur mentis affectus. Congruum eſt ergo & inde etiam corporaliter euelli,ubi quiſq; illecebris deſeruiit. Nam locus ubi quiſque praue uixerit in aſpectu mentis apponit,quod ſæpe ibi cogitauit uel geſsit. Ad uertat tamen in hac materia epiſcopus uel eius uicarius,quòd poſtquam clericus propter crimen eſt dam natus ad pœnam exilij legitima cauſa, & probatione ſubſiſtente, non poteſt ab exilio reuocari, & ſic non poterit clericum exilio damnatum rebannire. ita notat Præpo.argu.tex.ibi in capitu. In primis.ij.quæſtio.i. Ratio eſt ſecundum eum, quia ex quo legitimè eſt miſſus in exilium, inferior non poteſt ſuper iſtis gratiam facere:ut habetur:in capi. Cum.t.de re iudi. Facit etiam text.in.l. Relegati.ff.de pœnis. Ex quo ibi notat Bar.quòd miſſo in exilium ſolus princeps et non alius poteſt dare licentiam ueniendi,& quòd reuertatur,quem uide ulterius etiam dicentem quòd quilibet iudex poteſt dare licentiam exuli reuertendi ex iuſta cauſa: quod eſt notandum in noſtro propoſito, quia per hoc uidetur, quòd Epiſcopus uel eius uicarius poſſet idem facere ex cauſa iuſta. Si tamen clericus eſſet de facto in exilium miſſus, tunc bene poteſt per eundem iudicem reuocari ſecundũ Præp.ubi ſuprà

argu.tex.& quæ ibi notat Bald.in cap. Ab excommunicato.de reſcrip. Idem Bald.& Iaſ.in.l.Si pacto quo pœnam.C.de pactis. de quo ego latius ſcripſi in meis doctrinis magiſtralibus,in doctrina incipienti,factum de facto.

Deponi.

CAPVT CXXVII.

DEPOSITIO eſt perpetua remotio ab altaris miniſterio,notat Abb.in cap.At ſi clerici. de iudi.col.i.& refert ibi Decius col.iiij.uerſi. quintò nota.& depoſitus ſimpliciter intelligitur depoſitus perpetuò,licet non exprimatur,ut per glo.not.in.c.i. in glo.fi.l.diſtin.ubi Domi.et tenet Decius ubi ſuprà. & uide glo. nota. quæ probat iſtam concluſionem in cap.Accedens.l.diſtin.ubi tamen uide ſing.diſt. Præpo.in hoc articulo.& nota quòd regulariter pro nullo crimine poteſt deponi clericus,niſi de iure aliud exprimatur,notat Domi.in.§.de his.l.diſt.& in cap.i. xxxv.diſt. niſi in gradibus,ut ibi per eum: quod refert Decius in diſt.c. At ſi clerici.in prin.in col.pen. de iudi. Itē pro delicto enormi poteſt fieri depoſitio. ita dicit Abb.in cap.fina.de celebra.miſſa.allegat tex. in capitu.Tuæ. de pœnis. qui text.dicit,magnis ſceleribus:quod uerbum magnis plura delicta comprehendere uidetur, quàm uerbum enorme.& uide Anton.in c.Cū dilectus.de purg. cano.col.vi.uerſi. Caue quia

illud.

illud. qui ex uerbis Inno. *ibi colligit unam theoricam, quam dicit tenendam pro uera, quod ubicunq; pro ali quo delicto uenit imponenda pœna mortis, tunc de iu re canonico in locum ipſius intelligitur ſubrogata pœ na depoſitionis: quòd refert & ſequitur* Feli. *in. capi. qualiter. el. ij.* §. Ad *corrigendos. iiij. col. de accuſa. li mitando niſi de iure canonico alia pœna tanquam or= dinaria imponatur* . Aduerte *tamen in iſta materia quòd* Decius *in. cap.* At *ſi in clerici. in col. xx. de iudi. uerſic.* De *ſecundo. colligit duas concluſiones ex* Abb. *ibi.* Prima *quòd pœna depoſitionis non imponitur niſi pro graui crimine.* Secunda *quòd quæ dicantur crimi na grauia relinquitur arbitrio iudicis, ex quo poſtea, in ea. col. uerſ.* Secunda *concluſio, dicit quòd erit in ar bitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depoſi tionem.* Et *uide etiam quod notat* Abb. *in. c.* Latores. *de cleri. excom. miniſ. de quo ſuprà memini in parte ſuſpenſionis, excommunicationis &c.* Item *nota quòd ad depoſitionem preſbyteri non ſemper requiritur do lus, ſed ſupina ignorantia æquiparatur dolo, quo ad hoc. ita notat* Abb. *ex tex. ibi, quem dicit ualde notabi lem in. c. fi. de celebra. miſſa.* Et *aduerte quòd ſi depoſi tus ab officio celebrat, priuatur participatione corpo ris & ſanguinis domini, & permanet in hac excom= municatione uſque ad diem ultimum, ita ut uiaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat: ut habetur in cap.* Accedens. *l. diſt. & ibi notat* Præpo. & *in iſta materia depoſitionis uide* Archi. *in. c.* Preſbyteri. *el. ij.*

v. quæſt. vi. ubi tradit nimis generalem & dubiam do ctrinam uideri meo, uidelicet quòd ſi clericus deponi- tur pro aliquo crimine, poteſt à iudice ſeculari adhuc puniri pro eodem: ſicut enim accidit quem diuerſis le gibus teneri pro eodem crimine, ſic eodẽ modo lege et canone. Nam *clericus depoſitus non efficitur de foro iudicis ſecularis propter ſolam depoſitionem, quomo do ergo poterit per ipſum puniri?* Præterea *non ſequi tur: poteſt quis teneri diuerſis legibus pro eodem cri mine: ergo clericus poteſt puniri pœna canonica per epiſcopum, & legali per iudicem ſecularem, non præ- miſſa degradatione & traditione.*

In *arctum monaſterium detrudi.*

CAPVT CXXVIII.

ANTIQVIS *illis ac uenerandis patribus qui futuro uniuerſalis eccleſiæ ſtatui nedum clarita te, ac ſanctimonia uitæ ſuæ, ſed pijs ſanctionibus conſuluerũt, non minus fuit curæ delinquentiũ pœnas decernere, quàm eorum futuræ emendæ prouidere, nõ ſatis ſuo animarum zelo mirabili eſſe cenſentes, ſi fa- cinoroſis inflicta pœna (quæ alijs ſimilia perpetrandi metum ingeſſit) ipſiſmet admiſſa deplorandi non præ- ſtaret oportunitatem. Ac ideo poſt depoſitionis pœ- nam ſtatutam, ut depoſiti ad agendam pœnitentiam in monaſterium aliquod detruderentur, ordinarunt: ut ſic eos monachorum integritas ac uenuſtas confunderẽt,*

& uitæ

212

& uitæ auſteritas ad amplectendam uoluntariè pro ſuis exceßibus pœnitentiam ſuaderet, ac charitas (quæ dum uerior eſt, in uitijs prolapſos magis ſubleuat quàm improperat) ad agnitionem culpæ, & ſpem ueniæ cõmoneret. Vnde regulare eſt quòd epiſcopus debet aßignare clerico, quem deponit monaſterium, ubi peccata lugeat., & illa ulterius non committat, ut in c. Sacerdos. lxxxi. diſt. Sed hoc ut uidemus receßit ab uſu: quod forſan euenit ex eo quòd iudices eccleſiaſtici adeò ſegniter laborant crimina punire, ut rarißimè uideamus eos delinquentibus depoſitionis pœnam inferre. Item & ex alio capite, quia omnia monaſteria iam ſunt ab epiſcoporum iuriſdictione exẽpta: & ideo non ſic iudicibus datur facultas aßignandi monaſterium. unde Alexan. tertius reputans hanc detruſionem non ita facilem dum illam fieri præcipit in. c. Sicut dignum. in. §. Clericos. de homi. addit conditionem, ſi fieri poteſt, forſan de poßibilitate dubitans, non tam propter penuriam monaſteriorum, quàm propter uoluntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tamẽ quòd Præpo. in cap. Si euangelica. lv. diſtin. notat ex tex. ibi, quòd clericus qui non eſt ſufficienter punitus pro grauitate delicti cum ſola depoſitione poteſt detrudi in monaſterium: ex quo uidetur quòd non indifferenter poſt depoſitionem debet ſuccedere incluſio. & de materia huius capit. uide quod ſcribitur in ſequen.

Ac in perpetuo carcerem damnari.

CAPVT CXXIX.

HVIVS *pœnæ fit mentio in cap.penul.de hære. & in.cap.* Nouimus.*de uerb.ſign.& in extrauagan.* Diuinis *exemplis,quæ eſt ſub titu.de pœnis. in extrauagantibus communibus . dicitur autem hæc pœna perpetui carceris capitalis ſecundum* Bald. *in.l.* Reos.*in prin. col.i.de accuſa. quem refert* Feli. *in cap.qualiter.el.ij.§.*Ad *corrigendos.in col.iiij.de accuſa.* Quæ *quidem pœna ſi ab eccleſiaſticis iudicibus imponeretur , ubi delictorum qualitas exigit cuſtodia tali,ut re uera perpetua eſſet, longè leuius cenſerētur punita laicorum delicta naturali morte,quàm clericorū perpetuo carcere.* Nam *ut* Cardi.*ſcripſit in ca.* Cum *non ab homine.de iudi.longè minor pœna eſt ſtatim mori,quàm diu affligi ſine ſalutis ſpe.* Quando *autem iſta pœna uel præcedens imponi debeat,*Inno.*in cap.qualiter.el.ij.de accuſat.in col.pe.uerſic.et ſunt. uidetur uelle quòd hæc pœna carceris æquiparatur pœnæ damnationis in metallum iuris ciuilis.* Vnde *ſecundum hoc uideretur imponenda in caſibus quibus iure ciuili quis punitur pœna tali,et ad hoc refert eundem* Inno.Io.*de* Ana.*in conſi.i.in col.ij.Abb. tamen.in.c.* Tuæ.*de pœnis.tradit talem doctrinam, quòd ubi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili, tunc depoſitus detruditur in carcerem perpetuum: quando uerò imponitur pœna alia citra mortem, tūc detruditur*

in mona=

213

in monaſterium. Contra quem inſtat Philip. Decius in cap. Cum non ab homine. in col. vi. uerſi. Sed iſta doctrina. de iudi. dicendo quòd hoc non eſt uerū, quia in caſu. c. Clerici. de exceſ. prœla. et in. c. Tuæ. de pœnis. fit detruſio: licet de iure ciuili imponatur pœna mortis, & refert Areti. latè ſcribentem in hoc, in col. ix. qui concludit ſecundum eum, quòd debet quis detrudi in monaſterium ad agendam pœnitentiam, et ſi non uelit agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat. dic. ca. Vt famæ. de ſenten. excom. & . c. A nobis. de apoſta. Sed contra hoc arguit Deci. de tex. in cap. Nouimus. de uerb. ſigni. & in. c. pe. de hære. Vnde uidetur ſibi quòd in carcerem detrudatur quis, quando inſurgit maior ſuſpitio fugæ pro maiori ſecuritate. ſed iſta diſtinctio Decij non placet: quia pœna perpetui carceris, tunc non ratione pœnæ, ſed ſecuritatis daretur: unde non cōſideraretur delicti qualitas, ſed fugæ timor. Vnde melior eſt ſententia Areti. ubi ſuprà, quàm ipſe Decius non integrè refert: nam concludit ipſe Areti. quòd quàmuis pœna mortis imponatur de iure ciuili, non tamen debet imponi de iure canonico pœna perpetui carceris: quòd ipſe limitat dupliciter, Primò in caſibus exceptis, in quibus expreſſè cauetur de pœna carceris, ut in capitu. pen. & final. de hæreti. Secundò ubi propter immanitatem delicti non eſſet imponenda laico ſimpliciter pœna mortis, ſed cum aliqua qualitate atroci, ut puta ignis, traditionis ad beſtias, lacerationis membrorum, & huiuſmodi: tunc enim uidetur ſibi

imponenda

imponenda pœna perpetui carceris: quod intelligit ue rum, ſiue illa pœna ſit naturalis criminis, ſiue iudex il lam imponat, augendo illam propter aliquam qualita tem animo inhærentem: & ſic dicit intelligendũ capi. Nouimus. *ſuprà alleg. de quo arguit contra illũ* Deci. Et *aduerte quòd* Baldus *in. l. penult.* C. *ad. l.* Aquil. *di cit quòd ſi epiſcopi imponerent aliquem in ita arcto loco quòd non haberet aerem ſufficientem, uel darent ſic parum comedere quòd de facili moreretur, quòd eſſent irregulares.* Vnde *prouidere deberent eccleſia- ſtici iudices, quando alicui carcerem perpetuum aſsi gnant, ne ex defectu aeris uel cibi moriatur.* Idem *no tat* Abb. *in capi.* A *nobis. de apoſta. referendo* Io. And. Et *uide* Io. *de* Ana. *in. c. i. de collu. detegen. & in cap. qualiter & quãdo. el. ij. §. fi. uerſi.* Nunquid *autem epi ſcopus. de accuſa. &* Matthæum *de* Afflictis *in. i. lib.* Conſtitutionũ Siciliæ, *in fol. cxxix. col. iij. &* Maria. *in repe. c.* Ad *audientiam. de homi. in col. xxxi. uerſi. quinquageſimo octauo quæro, ubi referunt* Bal. *ubi ſu prà, & alios idem tenentes.* Et *uide* Card. *in clemen. i. de pœni. & remiſ. in quæſtio.* Vij. *ubi referendo* Lau- ren. *dicit quòd ponẽtes aliquem in tali carcere, in quo propter eius arctionem incarcerati non uiuunt ultra ſex uel octo dies reputat homicidas, uel irregulares: quia illa pæna eſt magis afflictiua, quam ſi poneren- tur in patibulo.* Alias *autem ſi damnatus ad perpetuũ carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, ut notat* Bal. *in. l. i.* C. *de his qui ad liber. perue. non poſ. quem*

refert

214

referent Io. de Ana. in. c. fi. de homi. nume. viij. uide Feli. in cap. qualiter. el. ij. de accuſ. §. Ad corrigendos. col. v. in prin. Et nota quòd licet alias dãnato ad perpetuum carcerem ex forma ſtatuti, uel de iure communi, non poſsit aliquid relinqui ultra alimenta, dicit Maria. in. c. Veniens de accuſa. in col. xxviij. in uerſicu. Vndecimò quæro, quòd de iure canonico uidetur poſſe attẽtari quòd taliter dammato non poſſent relinqui alimenta, cùm ſibi deputetur panis anguſtiæ, & aqua doloris. De quo tamen articulo uide latius Corſetum in repertorio Abb. in uerbo carcer. in uerſ. An ualeat. & Feli. in capit. qualiter. el. ij. in. §. Ad corrigendos. col. iiij. in fi. de accuſa. Præterea in hac materia poterit meritò dubitari, an ualeat teſtamentum clerici dãnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter deceſsit? Quod examinat Bald. in. i. uol. conſi. ccccxlviij. quæritur in primis. ubi tandem concludit quòd non, & quòd talis nec actiuè, nec paſsiuè ſit teſtabilis. Et quia principale fundamentũ ſuum eſt, quia tali pœna damnatus continetur ſub condemnatis ad mortem: quia licet non ſit condemnatus ad mortem ſubitaneam, eſt cõdemnatus ad breuitatem uitæ. Poſſes tu regnorum Caſtellæ & Legionis incola non immeritò inferre quòd hodie attento iure eorũ ſecus eſſet, cùm per. l. iiij. in legibus Tauri editis diſponatur quòd damnatus ad mortem ciuilem ſiue naturalem poſsit teſtari, niſi dammetur propter crimen inducens confiſcationem bonorum. An autem epiſcopus qui condemnat clericum ad

perpetuum carcerem poßit in ſententia reſeruare ſibi poteſtatem minuendi pœnam ſuo arbitrio, uide Bald. *in auct.* Interdicimus. C. *de epiſco. & cleri. referentem* Guillel. *diſputaſſe hoc, & finaliter tenuiſſe quòd ſic. Sed dicit* Bal. *contra naturam pœnæ declarandæ in ſententia non poteſt fieri reſeruatio: quia eſſet implicare contraria, ſed aſſerit tandem quòd fortè fallit in ſententia epiſcopi. quia mitius debet agi cum eo quàm cum alio, argu d. auct.* Interdicimus. *ſecundum unum itellectum: cuius uerba ferè ad literam refert* Feli. *in. c. qualiter. el. ij. in. §.* Ad corrigendos. *in colum.* VI. *de accuſatio. & nihil in hoc.*

Exigentibus culpis.

CAPVT CXXX.

QVAE *ſint culpæ propter quas quis debeat tradi curiæ ſeculari, ex his quæ ſupra tradidimus facilè quis dignoſcere poteſt.* Cauſa *autem facilioris inuẽtionis uolo hic ſaltem ſummariè referre: habes enim hoc examinatum ſuprà in uerbo* Sortilegi, *& in uerbo hæretici, & in uerbo falſarij, & in uerbo, conſpiratores, & in uerbo, & per aſſaßinos, & in uerbo læſæ maieſtatis.* Et *an propter delictum grauißimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ ſæculari, ultra caſus expreſſos in iure habes plenè ſupra in uerbo parricidæ.*

215

Data incorrigibilitate.

CAPVT CXXXI.

CVM eccleſia nunquam intenderit priuilegijs ſuis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, ſtatuit Celeſtinus tertius in cap. Cum non ab homine. de iudic. clericum ab eccleſiaſtico iudice depoſitum, ſi adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia creſcente anathematis mucrone feriri. Tandem ſi in profundum malorum ueniens contempſerit, cùm eccleſia non habeat ultrà quid faciat, per ſecularem poteſtatem eſſe comprimēdum, ita quòd ei deputetur exilium, uel alia legitima pœna inferatur. Noluit tamen quòd ſola incorrigibilitas ſufficeret ut comprimeretur clericus depoſitus à ſeculari iudice: niſi excommunicatio & anathema ſubſequerentur, & inſuper utriuſque contemptus: ut patet ex uerbis illius tex. Dicitur autem clericus depoſitus incorrigibilis ſecundum Abb. ibi, col. pen. uer. quæro qualiter. poſt Anto. ſi reuertitur ad priora delicta, uel in illis perſeuerat. & idem eſt ſecundū eum (licet aliud uoluerit Anto.) ſi committat alia delicta, etiā ſi non ſint ſimilia, uel ſi ſint minora, ex rationibus de quibus per eum, quē ſequitur Decius ibi col. fi. Dicitur etiam incorrigibilis, ſi cùm detruderetur in monaſterium ad pœnitentiam peragendā, ea non peracta capit fugam, & occultat ſe, uel aliter de facto impedit, ut non poſſit eum iudex arctare, licet nō reperiatur in nouo delicto,

licto, quia tunc poſt excõmunicationẽ, et anathema cõ primẽdus eſt per iudicẽ ſecularẽ, ut in tex. ſecũdũ Abb. *ubi ſuprà, in col. ſi. Sequitur* Decius, *ubi ſuprà.* Itẽ *aduerte quòd* Decius *ibi ponit alium caſum incorrigibilitatis tanquam diuerſum ab alijs, quem dicit ex* Abb. *colligere, uidelicet quando clericus ter monitus non deſiſtit, qui iudicio meo ſub primo comprehenditur: nam ſi non deſiſtit, ergo perſeuerat in crimine, & tunc ſola perſeuerantia ſine monitione reddit eum incorrigibilem: niſi dicamus, quòd ſentiat* Decius *quando monetur ut deſiſtat à nouis criminibus, quibus inuoluitur poſt depoſitionem.* Quod *adhuc etiam nõ uidetur iuuare opinionem ſuam, quia tunc etiam commiſſio nouorum criminum etiam minorum redderet eum incorrigibilem ſine monitione per ſupradicta.* Addit *etiam quartum caſum incorrigibilitatis* Decius *allegando* Domini. *uidelicet quando ſemel correctus uerbis non ſe emendat, qui etiam in propoſito noſtro uidetur impertinens: nam ſi poſt depoſitionem non ſe emendat etiã correctione uerbali non præmiſſa dicetur incorrigibilis ut excõmunicari ualeat. Sit autem in hac materia uera reſolutio. quòd nullus caſus datur à doctoribus qui ſuccedat poſt depoſitionem, qui ſolus ſufficiat ut tradatur curiæ ſeculari: niſi præcedat contemptus excommunicationis uel anathematis.* Et *cùm clericus depoſitus ſit de iuriſdictione eccleſiæ, ut per* Abb. *in cap.* Ioannes. *& in. c. ex parte. de cle. coniuga.* Iudex *eccleſiaſticus debet declarare eũ incorrigibilem, ipſo*

tamen

*tamen non citatone fugiat, ut per Abb. poſt Card. in d.
c. Cum non ab homine. & Innoc. in c. i. de homi. lib.
vi. quos refert Aret. d. c. Cum non ab homine. col. v.
& uide Feli. ibi. iiij. col. qui dicit quòd ex omnibus di
ctis doctorum communiter ibi colligitur quod pote=
ſtas quæ datur iudici ſeculari ſuper depoſito incorri=
gibili non exercetur, niſi declaretur qualitas incorri=
gibilitatis ipſam conferens. Et nota quòd clericus in
corrigibilis, qui non poteſt puniri ab eccleſia, poteſt
ipſo iure comprimi à iudice ſeculari abſque alia de=
gradatione. Hæc eſt communis opinio modernorum
poſt Ioan. Andr. & Anto. ut firmat Areti. in d. capit.
Cum non ab homine. col. v. uerſi. Tertia fuit opinio.
& uide Domi. in c. Nec licuit. xvij. diſtin. qui notat.
ibi glo. pro iſto dicto Io. And. Clericus autem ſic pro
pter incorrigibilitatẽ effectus de foro ſeculari puniri
debet non ad uoluntatem eccleſiæ, ſed prout iudici ſe=
culari uidebitur. Ita notat Abb. in d. c. Cum nõ ab ho
mine. in ultimo notabi. qui illum puniet pœna impoſi
ta per leges ciuiles laicis pro illo delicto à clerico
perpetrato, ut proba tex. in ca. Ad falſariorũ. de cri.
fal. Præterea in iſta materia uide notabilia uerba Car
di. in quodã conſilio, quæ refert Feli. in c. Rodulphus.
de reſcrip. in colum. xxv. quæ dicit non legiſſe alibi,
dum ſcripſit quòd in modo confitendi delictum poteſt
reus talia uerba dicere, quòd ex illis appareat reum
eſſe incorrigibilem: quia oſtendit non ſolùm non pœ=
nitere de delicto commiſſo, ſed dolere quòd delictum
non fue=*

non fuerit ita plenè perpetratum & conſummatum ſicut ipſe attentauit, & intendebat committere, ut patet in facti contingentia, ſuper quo Cardi. *ſcripſerat conſilium, de quo meminit* Feli.

Degradari.

CAPVT CXXXII.

De *hac pœna degradationis mentio fit in ca. qualiter. el. ij. de accuſa. & in. c.* Tuæ. *de pœnis.* In *cuius impoſitione notandũ eſt quod uoluit* Ana. *in. c. i. de cle. pugnã. in duel. quaſi in fi. poſt* Anto. *quẽ ibi refert, quòd pro nullo crimine quantũcunq; graui imponitur clerico pœna degradationis, niſi reperiatur iure expreſſum.* Ex *quo ſunt reſtringenda iura in. d. c. qualiter. & . c.* Tuæ. *quod eſt notandum ſecundum eũ.* Et *aduertendum eſt etiam quòd ſine accuſatione nemo degradandus eſt, licet aliàs ſit puniendus, ut in. c.* Dilectus *filius. de ſimo. ſecundum* Hoſti. *in ſumma, titu. de accu. in. §. quis ſit effectus accuſationis. uerſi.* Ergo *ſine accuſatore.* Itẽ *etiam eſt notandũ quòd licet clericus ſit cõſtitutus in minoribus, nihilominus eſt capax ſententiæ depoſitionis ſeu degradationis, not.* Anto. *in c.* At *ſi clerici. de iudi.* Quod *dicit ibi pulchrũ* Barb. *in. c.* Cũ *non ab homine. ij. col. de iudi. & reſpondet ad tex. in. c.* Clericus. *lo. ij. de uita & honeſt. cleri.* Et *ad id quod notat ibi* Anto. *quaſi ſibi contrarius. et adducit in cõfirmatione huius tex. in. c.* Si *quis epiſcopus.*

xxvij. quæſtio. i. & uide Arnal. Alberti. in repeti. c. quoniã. de hære. in. vi. fol. iij. col. ij. uerſi. Nota quintò. ubi tenet dictam conclusionem quòd etiam clericus in minoribus cõſtitutus, uel ſimplex tonſuratus degradatur, & neminẽ ex prædictis doctorum allegat, ſed pontificalem librũ modernum, fol. clxxv. & alia fundamenta quæ per te uide. Et in iſta materia degradationis uidetur colligi doctrina notabilis ex dictis per Abb. in. c. At ſi clerici. in princ. in colum. iij. de iudi. quòd ubi in aliquo canone dicitur quòd clericus degradetur & detrudatur in monaſteriũ, intelligitur de degradatione uerbali, quia ſi fieret actualis, ſtatim fieret de foro ſeculari, ut in. c. ij. de pœ. lib. vi. Quã dicit eſſe elegantem determinationem Feli. in capit. qualiter. el. ij. in. fi. de accuſatio.

Seculari curiæ tradi.

CAPVT CXXXIII.

SACRORVM canonum cenſura mirabilis ideo forſan noluit clericos membrorũ mutilatione aut ultimo puniri ſupplicio. quia cùm eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit ſi deliquiſſent, minori caſtigatione eos emendari poſſe, ac cæteros ab illorum imitatione probiberi confidit. Si tamẽ pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiantur, ſtatuit tradi eos ſeculari curiæ legali animauerſione puniẽdos, ut ſuprà dictum eſt. In caſibus autẽ certis qui ex

ſuprà dictis colligi ualent, nulla amplius incorrigibilitate ſpectata, ut ſtatim eidem curiæ traderentur clerici in eis delinquentes ordinauit. Quos ſic ſibi traditos Iudex ſecularis punire poteſt pœna laicis impoſita per leges ciuiles, ut ſuprà notauimus in uerbo aut data. poſſunt etiam tunc niſi in crimine hæreſis iudices ſeculares petere ut ſibi fiat fides de proceſſu facto contra tales clericos; cùm enim illos punire debeant tanquam ſubditos, iuſtum eſt ut conſtet ſibi illos deliquiſſe, ut notant doct. in. c. i. de offic. ordi. & in. c. At *ſi clerici. de iudi.* Vt *autem ipſam degradationem actualem, & traditionem curiæ ſequatur realis pœnæ executio, ſolët ſeculares iudices ante actum illũ degradaionis habere iam notitiã proceſſus, & incontinenti degradatũ clericum ſibi traditum ad pœnam ordinariam dãnare, & ſtatim executionem faciendam præcipere: quod ideo introductum eſt, ut cũ miaori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis acceſsit pœna infligi uideatur.* Crederem *tamen quòd ſi depoſitus ſic traditus appellaret à ſententia iudicis ſecularis eũ tanquam laicũ condemnãtis, & eſſet in caſu in quo ſecũdum ius appellationi eſſet deferendũ, quòd iudex deberet deferre, alias nec diuinam nec humanam pœnã euaderet: non enim debet eſſe ille deterioris cõditionis, quã quilibet alius laicus pro ſimili delicto dãnatus; & hoc præcipuè quãdo iudex eccleſiaſticus fecit traditionẽ denegata etiam appella. condẽnato.* Bene *tamẽ credo quòd quando iudex ſecularis parat executione*

218

tione faciendam in perſona clerici ſibi tradendi, quòd cùm ipſe uiderit proceſſum iam certus quòd poteſt denegare ei appellationẽ, ſicut denegaret in illo caſu cuicũque laico. Præterea *quãuis in omnibus ſupra ſcriptis pœnis dici poßit operari cõſenſum clerici condemnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare poßit, in hac tamen ſententia traditionis curiæ, cùm ex ea ſoleat mors regulariter ſequi, crederem quemlibet etiam extraneum hoc facere poſſe. iuxta.l.* Non *tantum.ff. de appella. licet quis dicat quòd cùm ſententia traditionis non eſt illa quæ mortem infert, ſed iudicis ſecularis quæ poſtea pronunciatur: nam ſufficit quòd illa eſt quæ cauſam præſtat ſentẽtiæ, quæ ſubſequitur: & cuius conſenſus & executio damnationem ſequentem operatur.* Pro *quo facit quod notat* Inno. *in.c.qualiter.el. ij. de accuſa. in penul. col. dum dicit quòd ſecundum canones nunquã imponitur pœna corporalis mortis, ſed quod eſt quædam quæ quaſi ſimilis ei habetur. ſ. quòd relinquitur ſeculari iudici puniẽdus.* Facit *etiam in cõfirmatione huius quod notat* Feli. *in.c.* Cum *ſuper. de re iudic. in. col. ij. ubi ampliando. d. l. non tantum, dicit eam procedere, etiam ſi agatur de morte ciuili, ut de deportatione, motus per ea quæ notat* Bar. *in.l.* Sti*chus.ff. de pecu. lega.* Et Bald. *in.l.fi.* C. *de nego. geſt. ex quibus duabus doctrinis* Inno. & Feli. *poſſet etiam dici ut eodem modo habeat locum diſpoſitio. d. l.* Non *tantũ, quando clericus damnatur ad pœnã perpetui carceris: quia talis pœna ſatis uidetur eſſe ſimilis pœnæ*

 mortis,

mortis, & poſſet meritò iudicari mors ciuilis: quamuis ego ſoleo dubitare de prædicta ampliatione Feli. *quia. d. l.* Non *tantum. multùm conſiderat quòd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare ducitur ad ſupplicium, & tunc etiam ſi reſiſtat, nec uelit admitti appellationem perire feſtinans, lex illa diſponit appellationem admittendam.* Q*uando autem quis ſolummodo deportatur, cùm non amittat uitam, uel membrum, nimirum ſi acquieſcendo ſententiæ impediat appellationem extranei in eius fauorem uolentis appellare, præcipuè quia doctores quos allegat* Feli. *in eo quòd ſuæ opinioni fauere uidentur, nihil tractant de materia. d. l.* Non *tãtum. ſed de actione negociorũ geſtorum, quam tribuunt ſoluẽti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi perſonam, in quo caſu loquitur* Bald. *& ſententia* Bar. *quæ uidetur magis urgere, ſolùm loquitur in eo qui ſoluit pro eo qui alias erat paſſurus damnum in perſonam libertate uel ciuitate ut poſsit repetere: licet alter dicat quòd ipſe mallet pati illud damnum, quàm quòd tanta pecunia ſolueretur.* Non *tamen facit mentionem quòd eo inuito hoc eſſet ſolutum: & quàmuis ita poſſet intelligi doctrina* Bar. *longe diuerſum eſt poſſe repetere pecuniam ſolutam pro eo, qui alias perditurus erat ciuitatem, quàm poſſe appellare pro eo qui deportatur, ſi ipſe acquieuit ſententiæ.*

Pœnis=

219

Pœniſue alijs pecuniarijs.

CAPVT CXXXIIII.

PECVNIARIAS *pœnas inferre ſubditis ex c.*Dilectus.*de offi.ord.uidetur licere eccleſiaſticis iudicibus.*Pro *corrigendis autē exceſſibus & puniendis criminibus exigere illas prohibet tex.in.c.licet de pœnis.* Et *quia in hoc iura aliqua inuicē aduerſari uidentur,*Cardi.*poſt* Hoſti.*in.c.* Vt *clericorū.de ui.& honeſt.cleri.ſic inter ea pacem componere nititur,quòd delinquētes non ſunt in pecunia puniēdi,quādo hoc fit ad imburſandum:quia tūc illud præſumitur emanare ex fonte auaritiæ: ſecus ſi cauſa correctionis fiat,& ex fonte charitatis procedat:quod præſumitur iuſtè fieri dū iudex non imburſat,ſed pauperibus erogat.*Facit *etiam quod notat* Bal.*in auct.bona dānatorum.*C.*de bonis damna.uidelicet quòd epiſcopi de iure deberent condēnare ad pœnā criminalem ſoluendam cameræ* Romanæ,*nō ſuæ,licet de conſuetudine contrariū ſeruent,quod refert & ſequitur* Ana.*in.c. excommunicamus.el.i.in.prin.ſi.col.in.ſi.de hæreti. & idē* Bal.*in rub.*C.*de priuile.ſiſ. dū firmat quòd epiſcopus nō habet ſiſcum,& quod* Ange.*notat in auct. ut nulli iudicū.§.quoniā. in ſi.colla.ix.dū dicit quod uidetur ibi caſus quòd epiſcopus qui punit aliquem clericum, nō poteſt in ſententia dicere quòd pœna ſibi detur.faciūt etiam not.per* Barba.*in cōſi.xxi.*A Ioue *principiū.in.iij.uol.in ſi.ubi poſt alia dicit quòd nec gl.nec*

tex.nec doct.dicũt quòd epiſcopus habeat fiſcum,licet aliter loquãtur Anto.& Abb.in.c.quia diuerſitatem. de conceſ.præb.de quo tamen uide latius per Fel.in.c. irrefragabili.§.curiæ.uerſi.quarta concluſio.de offi. ordi. ubi refert plura ex prædictis. & tandẽ conclu= dit quòd uerior opinio uidetur quod epiſcopus habet fiſcum,& inter alia alleg.Franciſc.de Pauinis dicen= tem quòd quicquid ſit de iure,hodie de cõſuetudine ge nerali epiſcopus habet fiſcum. Et uide doctorem no= ſtrum Hiſpanũ Ioan. Lupum in repeti.rub.de donatio. inter uir.& uxo.fol.xxij.col.ij.uerſi.Secundũ dictũ ubi in hoc articulo cogitat ipſe dicendum quòd epiſco pus non habet fiſcum propriè,impropriè tamen ſic.& quod bona cõfiſcanda clerici non beneficiati applicen tur epiſcopo, beneficiati uerò eccleſiæ in qua habuit beneficium. Quando uerò per ſtatutum imponit iudex eccleſiaſticus pœnam pecuniariam,tunc poteſt illam ſi= bi retinere.ita tenent Hoſtien.Abb. & Archi. in locis per Feli.relatis in.d.§.cæterum.col. penul.uerſi. Se= cunda concluſio. Si autem ipſemet conditor ſtatuti uel let illam pœnam retinere, tunc uidetur quòd honeſtè nom poſſet facere, ſecundum Feli.ibi,uerſi.Tertia con cluſio. Quando uerò epiſcopus indigeret euidenter, poſſet retinere, etiam in caſu quo per ſententiam im= poneretur pœna, ut ibi per eum. Vnum inſuper pro= pter clericorũ dignitatem exiſtimo debere fieri,quòd licet alias damnati propter crimen ad pecuniariam pœ nam, ſi non habent in bonis, luere debent in corpore, ut in.l.fi.

220

ut in.l.fi.ff.de in ius uocando.ubi Bal. & in.l.i.in fi. ff.de pœnis.clerici tamen in ſacris conſtituti,ſi inopes ſint,in defectum pecuniæ non punientur corporaliter, tum propter perſonarum dignitatem, tum etiam quia leuia ſunt delicta propter quæ clericis inferant conſtitutiones ſynodales, uel conſuetudo pecuniariam tantùm pœnam: fateor tamen quod tunc licebit iudici in aliam ſuſpenſionis, exilij, uel alias pro arbitrio conſideratis circunſtantijs debitis commutare, aut in aliqua ſpiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis ſeu ieiuniorum conuertere.

Corporalibus.

CAPVT CXXXV.

CVM priſcis illis uenerandis patribus (quorum loco tempeſtate hac infelici nati ſunt eccleſiæ filij moribus & meritis ſatis diſpares) qui eccleſiæ regimini tantum inſudarunt, ſumma fuerit cura, ut tales eſſent in ſuis moribus clerici, quòd uitæ ſuæ ſplẽdor ad eos honorandos alliceret, elegerunt potius etiam propter leuia delicta eos ſtatim ab eccleſiſtico gradu repellere: quàm in ſuo gradu manentes (pœnis corporalibus inflictis) infames ac paruipendendos efficere. Hinc etenim experimur quòd in cunctis antiquis canonibus, ac ſacris concilijs rariſsimè corporalis pœna clericis impoſita eſt. Vnde prudentiam eorum non zelo uacuam imitantes debent eccleſiaſtici

iudices(ſacerdotum ſaltem crimina)pœnis corporali-bus publicis rariſsimè cohibere. laudo tamen(quia plures uiliſsimi homines, moribúſque pernicioſiſsimi ad ſacerdotiũ admiſsi ſunt nõ ſine magna dignitatis ſacerdotalis deformatione, animarumq́; iactura (quòd eccleſiaſtici iudices tales de criminibus cõuictos priuatìm alicuius clerici manu, aut propria(parentum more)uerberibus affligãt. Quid enim frenare ualebit plurium clericorum ſæpius iterata flagitia, qui carceres contemnentes, hac de pœna mortis ſecuri, non niſi uitijs delectantur? cùm eos paſsim deponere, aut dehoneſtare nec liceat, nec expediat: illi inſuper qui ab exercitibus, ſtabulis, ſcortis ad ſacros ordines aſcenderunt, ab ipſis incunabulis prauiſsimis imbuti moribus quo pacto à tam inueterata nequitiæ conſuetudine auerti poſſunt? niſi in chamo & freno maxillæ eorum confringantur, uirgáque regantur ferrea? Inter alias autem pœnas corporales quæ clericis inferri ſolent, pœna mithrationis annumeratur, qua etiã aliquãdo utuntur eccleſiaſtici iudices: hanc quidem corporalem eſſe dicit Cardi. *conſil. xciiij. incip. hæc eſt quædam inquiſitio, quia continet corporis coertionem, aſſeritq́; ad illam incurrendam dolum requiri, ſicut in alijs corporalibus pœnis.* Et uide Ioã. de Ana. in. c. In *quiſitionis. col. ij. de accu. ubi dicitquòd iſti qui fuſtigantur, mithrãtur, uel ponuntur ad cathenã, uel quid ſimile, ſunt infames.* Venit *inſuper in uſum (in* Italia *præcipuè)alia quædã corporalis pœna, qua ſolent puniri cleri*

221

niri clerici, uidelicet damnationis ad triremes, cuius pœne impoſitio forſan fundari cœpit ex his que notat Inno. in. c. Qualiter. el. ij. de accu. in pe. in. col. uerſi. et ſunt, ubi ſcripſit quòd pœna damnationis in metallum non inuenitur ſæpe in canonibus poſita, ſed ſi imponeretur, non retractaretur. Cuius forſan doctrinam ſequentes iudices eccleſiaſtici, & illam pœnam damnationis in metallum imitantes imponunt hanc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi ſunt quòd triremium duces traditos ſibi ad earum miniſterium non patiuntur fugere. Poteſt præterea & hæc pœna fundari in uerbis Auguſtini quæ ad Marcellianum Comitem ſcripſit de quibus in cap. i. xxiij. quæſtio. V. ubi intercedendo pro quibuſdam clericis qui preſbyteros interfecerant. & alia grauia commiſerant, ne eos mortis ſupplicio puniret, inquit, hoc magis ſufficere uolumus, ut uiui & nulla parte corporis truncati, uel ab inquietudine inſana ad ſanitatis ocium legum coertione dirigantur, uel à malignis operibus alicui utili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non ſacerdotibus practicandam admitterem, dum exceſſus grauitas poſtulaſſet poſtquàm numerum & temeritatem clericorum tantùm creuiſſe conſtat, & detruſionis in monaſterio pœna (quæ ad eorum emendationem ſalubrior eſſet, ac dignitati ordinis honeſtior) imponi non poteſt, propter monaſteriorum exemptiones. In ſacerdotibus autem nec faciendum approbo: & quod factum fuerit, aliquando reprobare compellor. Quis enim meritò non

iudicabit

iudicabit indecens ſacerdotes Dei (*quibus maior dignitas eſt collata quàm* Angelis) *quantumcunque facinoroſos, tam perpetuo ac infami punitionis generi tradi? ubi tanta eſt ſceleratorum hominum copia, tantus ſqualor, tantus denique omnium ærumnarum, ac immundiciarum aceruus, ubi inſuper paßim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati, quotidianum eſt, niſi in caſu quo poteſt degradationem ſacerdos tradendus eſſet ad ultimum ſupplicium ſubeundum ſeculari curiæ.* Et tunc *etiam tolerabilius crederem ſacerdotem quemquam poſt traditionem curiæ, turpißimo quouis mortis genere (dum tamen momentaneo) uitam finire, quàm ipſum longo uitæ interuallo cum tot facinoroſis hominibus, ac infidelibus ſæpius tali quotidiana pœna torqueri: quod forſan illius animæ ſalubrius eſſet, quia in breui illo ultimo ſupplicio de commißis dolens deuotius(atque ob id ſecurius) moreretur.* In *triremibus autem uitam agendo non ſolùm de præteritis non eſt ſperandus dolor, ſed deteriores mores eos ibidem acquiſituros, & cum illis morituros uerisſimilius timeri poteſt.*

Canonicis uel ſynodalibus.

CAPVT CXXXVI.

IN *corrigendis enim exceßibus clericorum debẽt eccleſiaſtici iudices, epiſcopi maximè aduertere, quid ſacrorum canonum cenſura diſponat, pœnáſque iuxta illo=*

ꝺta illorum irrogare decreta. Iurant namque epiſcopi ſeruare canones, & periuri ſunt, ſi eos ex contemptu non ſeruant, ut tradit Panor. in cap. Cùm nõ liceat colũ. i. de præſcrip. & ibi Feli. in cap. Ego de iureiuran. Quando autem aliqua iuſta ſubeſt ex his quas Docto. ſcribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiã ordinariæ moderari poſſunt, non dubitandum eſt iudicem eccleſiaſticum poſſe etiam canonicas pœnas moderari, dum tamen hoc faciant in ipſa ſententia, propter id quod notanter ſcripſit Inno. in cap. Qualiter. el. ij. in col. fi. de accuſa. uerſi. Item nota, quòd quando Iudex non exprimit pœnam in ſententia, ſed tantùm condemnat de crimine, puta condemno te de adulterio, tũc non eſt illius iam pœnam moderari: ſed pœna in lege expreſſa infligitur, ut. ij. quæſtio. iij. §. Notandum. licet antè moderari poſſet, ut in cap. Omnis. xlv. diſtinctio. Et per gloſſ. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui nota. infa. in uerbo oneraſſet. Aduertat etiã in hoc Iudex, quòd quãdo ex cauſa receſſerit à pœnis in iure ſtatutis, debet cauſam exprimere propter magiſtralem doctrinam doctorum, quam ſcripſi in meis doctrinis, numero. xli. in doctrina incipien. cauſa exprimenda eſt, in impreſſione illarum parua Lugdunenſi, quæ ſecunda & plenior fuit. Si uerò occurrenti delicto nulla reperitur à iure pœna deſcripta, tunc ad ſtatuta ſynodalia propriæ diœceſis recurrendum eſt. Solent namque boni præſules aut ius commune ſupplendo delictis pluribus ſpecialem pœnã imponere ſtatutis

tutis ſuis ſynodalibus, aut idem ius adiuuando(quando ſic expedit) pœnam à iure impoſitam aggrauare, quod poſſunt facere licitè, ut latiſsimè per Henricum de Bottis in tracta. de ſynodo epiſcopi. in. iij. parte, articu. i. in concluſione. xiij. Deficientibus præterea propriæ diœceſis ſynodalibus ſtatutis, ad ſtatuta prouincialia recurrendum eſt. Quando uerò & illa deeſſent aliarum diœceſum imitari ſtatuta æquiſsimum iudico, potius quàm proprio duci ſenſu uel arbitrio, niſi qualitas temporis, locorum, uel perſonarũ aliud ſuadeat. Si enim alicuius doctoris (quantumuis remotis partibus ſcribentis) opinionem ſequi laudabile iudicatur. quantò magis ſynodalem imitari ſententiam, ubi tot ſana ſolent intereſſe concilia? At uerò ubi canonica uel ſynodalis cenſura non adeſt, ad ciuilium legum imitationem deſcendere cenſeo laudabile: quando tamen legalis diſpoſitio clericorum ſtatui, perſonis ac rebus proportionabilis eſt. Illud præterea conſiderare debent Hiſpaniæ noſtræ eccleſiaſtici iudices, ut primùm leges regias, quàm ius ciuile imitentur. Quandoquidem in his regnis Romanorum Imperatorum antiquæ ſanctiones rationis ſolùm, non uerò legum ſibi uendicant authoritatem. Vnde meritò ab ipſis etiam eccleſiæ iudicibus legibus patrijs poſtponendæ ſunt, ut fuit ſententia doctoris de Villadiego in cap. Conſtitutus. de reſt. in integrum. quem refert Ioan. Lupus in repetitio. Rub. de do. inter ui. & uxo. fol. ij. colum. i. in fi. licet contrarium teneat Petrus de Rauenna in Alphabeto

phabeto aureo,in allegationibus,in materia conſuetudinum.in colum.V.uerſi.Deficiente uerò,motus ſolum per gloſſ.in cap.Conſuetudo.i.diſtinctio.quæ quidem hoc non probat: aſſerit enim gloſſ. illa præferendas leges in defectum canonum generali uel particulari conſuetudini,non uerò Imperiales præferri legibus regni non recognoſcentis Imperatorem. Nec uerò quòd Iudex eccleſiaſticus imitetur pœnas legales in defectum canonum iuri canonico aduerſari uidetur: cùm liceat epiſcopis imponere per ſtatutum ſuum eaſdem pœnas clericis,quas leges uel principum ſeu populorum ſtatuta imponunt laicis tale delictum committentibus,dummodo tales pœnæ non ſint contra ius canonicum,ut placuit Ancha.conſil.xviij.in quæſ. colum. i.& fina.Gemine. & Alexan.in cap.Synodum.§.Neque ullam per illum tex.xvij.diſtinctio.idem Alexan. in cap.Dignum.iij.quæſtio.ix.& in cap. Quia iuxta V.quæſtio.vi.Card.de Turre crema.in dicto cap.dignum.per illum tex.Feli.in cap.Eccleſia ſanctæ Mariæ.in colum.xlvi.uerſi.Ex hoc nota.de conſtitutio. Henri.ubi ſuprà in dicta decimatertia concluſione.uerſicu.Amplia ſeptimò.

Conſuetudinarijs.

CAPVT CXXXVII.

CVM iuris appellatione conſuetudines etiam legitimas comprehendi nemo ambigat,facilè erit eccleſiaſticis Iudicibus perſuadere,quòd in ferendis pœnis

pœnis delinquentibus, non modò iura, uerùm etiam cõſuetudines debeant obſeruare. Quæ quidem etiam in pœnalibus conſiderandæ ſunt, ubi non eſt pœna decreta, ſed arbitrio iudicis relicta, ut placuit gloſſ. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui notan. infa. Vnde dicit Bald. in. l. quicunque. C. de ſer. fugi. quòd id quod eſt in pœnis conſuetum dicitur neceſſarium, et non arbitrarium. Et uide Feli. in cap. De cauſis. de offi. deleg. i. colum. allegantem tex. in. l. Si quis reum. ff. de custo. reo. ad hoc quòd conſuetudo tollit pœnam arbitrariam, ubi per ipſam eſt limitata pœna, & refert Anto. & Abb. idem tenentes, & allegat gloſſ. in. l. si Barſatoram. C. de fideiuſ. Per hoc tamen non eſt iudicibus indulgẽdum, ut neglectis ordinarijs pœnis, & à iure ſtatutis, quibuſdam prauis conſuetudinibus, (à negligentibus, & iuſtitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreant, quibus quidem quæ grauia ſunt delicta leuiter puniri ſolent, quaſi iam ſacrorum Canonum diſciplina, contraria quauis conſuetudine abrogata ſit. Quomodo enim tepiditas aut remiſſio modernorum, & ſæpius imperitorum Iudicum ſanctum illum antiquorum patrum zelum (quo plura ſtatuerunt ad reffrenãdos clericorum exceſſus, & eorum mores reformandos) abrogabitur. Facilè enim totius eccleſiæ diuinitus inſpiratus ordo confunderetur, ſi prælatorum aut iudicum ignauia ſeu negligentia poſſet eccleſiæ gladium hebetare. Aſſurgat potius eccleſiaſticorum iudicum animus (ſi pius eſt) ad conſiderandum

dum quid ſacri canones iubeant, quidue recti ac boni iudices illos exequendo, ſeruauerant, quàm quòd ignaui & imperiti iudices faciunt muneribus aut præcibus excæcati, ſeu tepiditate correpti, in diſpendium eccleſiaſticæ cenſuræ.

Arbitrarijs puniri.

CAPVT CXXXVIII.

CVM generaliter ubi pœna à iure ſtatuta non eſt, iudex poßit illam ex arbitrio imponere, hoc præcipuè in pœnis inferendis clericis, locum ſibi uendicare debebit: cùm non tam ſpecificè omnibus clericorum exceßibus ſtatutæ pœnæ legantur. Vndè tunc dicit Innocen. in cap. qualiter. el. ij. in colum. fi. uerſi. Item nota. de accuſatio. quòd eſt procedendum de ſimilibus ad ſimilia, uel quòd imponeretur minor pœna. In arbitrandis tamen huiuſmodi pœnis diſcretus iudex plura debet conſiderare, uidelicet delinquentis conditionem, & an ſoleat delicta ſæpius perpetrare, an caſu ceciderit, uilis, an honeſta perſona ſit, doctus an indoctus, ſacerdos, an alterius ordinis, lubens an coactus, laceßitus, uel non deliquerit. Et an fuerit ſcandalum ortum ex delicto uel ne. Attendere præterea debebit qualitatẽ loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno uel loco illo, quàm alibi, in foro, eccleſia, aut loco deſerto, priuata uia ſiue domo. Delicti inſuper diuturnitatẽ ſeu grauitatem, ac irrogate iniuriæ modum

modũ & atrocitatẽ, aut dãni dati magnitudinẽ examinare conueniet, nocte aut die, armis aut ſine eis, præcedentibus inſidijs, aut aperto marte commiſſum fuerit delictum. Per *ſolum clericum, aut complicibus.* Perſonæ *inſuper offenſæ qualitates nimium ponderandæ ſunt, cùm ipſe ſint quæ augere uel minuere ſoleant quodcunque facinus: uidelicet an uilis fuerit offenſus uel dignitate præditus, æqualis conditionis, an poteſtate & authoritate ſuperior, laicus an clericus, ſiue religioſus, ſenex an iuuenis, amicus aut inimicus, neceſſarius an extraneus, uir aut fœmina.* Nec *indecens præterea erit temporis commiſſi criminis habere rationem, ſacris uidelicet an feſtis diebus, an alijs, inducijs ſtantibus, aut non ſcelus fuerit admiſſum.* Quibus *omnibus liberrimò animo per iudicem circunſpectis, quantum doli ſeu malitiæ fuerit in crimine facile erit intelligere, & ſic condigna pœna punirè nocentes debet, ut nec ipſi rei qui iuſtitiæ ſeueritatem experiuntur, de eius exceſſu poſsint iuſtè conqueri, nec alij qui zelo æſtuant, ac iuſtitiam eſuriunt, tenuitatem pœnæ reprehendant, eiúſque timore neminem à ſimilibus criminibus arceri audeant proclamare.* V*num inſuper in hac materia inferri poſſe (& non temerariè) cenſerem, uidelicet quòd cùm ciuilis magiſtratus in caſu quo pœna committitur arbitrio ſuo poſſet mortis etiã pœnam infligere: ut uult glo. ſingularis in. §. in ſumma. inſti. de iniur. quam dicit ſingul.* Abb. *in cap.* Cum *t. de re. iud. in prima colum. & quam ſequitur* Baldus

in cap.

in cap.i.in.§.iniuria.de pa.iura. firman.& in.l.i.C. de his qui latro.occul.& Ioā.de Ana.in capi.Inquiſitionis.in fin.de accuſatio.quod pari modo & eccleſiæ cenſores poterunt præmiſsis conſideratis ad depoſitionis & carceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio.

Aliquo lapſu temporis non obſtante.

CAPVT CXXXIX.

AN *clericorum delicta præſcribantur terminis in legibus præfixis, ut lapſis illis non poſsint accuſari uel puniri? Dicendum eſt quòd ſecundum canones tempore non tolluntur crimina, ut probatur ex gloſ. in capitu. Admonere. xxxiij. quæſtione.ij. in uerbo pœnitentia. notat Specula. in titulo de ſenten. §,quoniam.colum.iiij.uerſi. & nota ſecundum canones, qui declarat hoc procedere in matrimonio & alijs ſpiritualibus,in quibus periculū animæ uertitur, & præſcriptio locum habere non poteſt: quod dictum pro ſingula. ponit Roma.ſingula.clxxxij.Tu ſcis.ubi hoc ſimpliciter ſequitur. Idem notat Bald. in.l.i.in xvij.colum.uerſicul. Nota tamen.C. qui accuſa. ubi dicit quòd in pœnis ſpiritualibus nulla cadit præſcriptio. Idem Angel.in.l.Diuus.ff.de re iudici.& ſecundum Abb.poſt Anto.in.c.licet. de proba. illud procedit generaliter in foro pœnitentiali.Idem dici Abb. in c. Cum haberet.colum.i. de eo qui duxit in matrimonium.uide tamen diſtinctio.Abb.in cap. fin.in princi.*

de purgatio. canoni. uidelicet quòd quo ad indicendam purgationem, uel quo ad procedendum contra infamatum per inquiſitionem non habetur reſpectus ad tempora præfixa de iure ciuili: accuſatio uerò directa quæ inſtituitur ad pœnam infligendam reſtringitur ad terminos iuris ciuilis, cùm contrarium non reperiatur de iure canonico: cuius diſtinctionem uidetur ſequi Decius *in dicto capitulo, licet. in columna.* XV. *uerſicul. poſtremò notandum. dum ſimpliciter ſe remittit ad ſuam diſtinctionem. Aduerte tamen quòd aliter diſtinguit* Idem Abb. *in capitulo licet. de probatio. in columna.x.uerſicul.* Quo *ad ſecundum. uidelicet quòd in criminibus impedientibus ordinis executionem, uel retentionem beneficij etiam poſt peractã pœnitentiam non obſtat præſcriptio temporis: quia in accuſationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris.* In *alijs uerò non ſic impedientibus toletur directa accuſatio tempore præfixo à iure ciuili, quod ſequitur ibi* Feli. *colum.xix.uerſi.* Et *aduerte, referendo etiam* Anto. & Imo. Q*uam etiam diſtinctionem refert & ſequitur* Stepha. Aufre. *in additionibus ad deciſiones* Capellæ Tholoſanæ*, in quæſtio. clxxxviij.* Incip. Item *fuit quæſitum. qui ſolùm refert* Siculum *in dicto capitul. licet eam facientem.*

Deficien-

Deficiente uerò legitima probatione, ob uulgatam infamiam graue ſcandalum, uehementem ſuſpitionem ex teſtium dictis obortam purgationem indici.

CAPVT CXL.

IN priſcis illis eccleſiæ catholicæ temporibus tanta erat ſanctis patribus honeſtatis cura, ut nedū in clericis aperta crimina non tolerabant, ſed neque ſuſpitionem, ſeu infamiam criminis ſuſtinere uolebant. Vnde ſicut ſacris ſanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas ſtatuerunt, ſic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue ſcandalum, ſeu uehemens ſuſpitio ſurgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones uarias quas Hoſt. ſcribit in ſua ſumma, de purga. canoni. in. §. i. ideo illas trāſcribere nolo. In qua quidem aduertēdum eſt quòd licet uerum ſit quòd accuſatore apparēte non debet indici purgatio infamato, ut probat tex. & ibi notat Abb. in capitul. ij. de purgatio. canoni. quia iſta purgatio eſt ſubſidiaria, tamen in caſu noſtro quando fiſcalis accuſat, qui ſuccedit in loco iudicis, ut ſuprà tradidimus, crederem poſſe indici purgationem infamato ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta eſt, ut in capitulo. Significaſti. de adulte. & in capitulo. Inquiſitionis. §. quæſiuiſti. de accuſa. facienda tamen cum perſonis eiuſdem ordinis quem purgandus habet, ut in. c. ex tuarum. & in. c. Inter

ſollicitudines. de purga.cano. Compurgatores autem debent eſſe fide catholici, uita purgati, & qui conuerſationem purgandi clerici non tam moderno tempore quam tranſacto nouerint, ut in.d.l.c. Inter *ſollicitudines. Qui tamen compurgatores iurare debẽt de crudelitate, ut in.c.* De *teſtibus.eo. titu. Qualiter inſuper iurare debeant purgandus & compurgatores, uide* Hoſtien *. ubi ſuprà in.* §. *qualiter fieri debeat. per quem etiam uide quotus debet eſſe numerus compurgatorum, & quales illi in duobus.* §. *ſequentibus. Si uerò illi qui ſunt eiuſdem ordinis fuerint inimici infamati, admittuntur alij, ut in.c. Cum in iuuentute. de purga.cano . Imò propter hanc cauſam poteſt reus cum laicis & fœminis purgari, ut in gloſ. fin. illius tex. & probat etiã gloſ. in.c. clerici. lxxxi. diſt. & in.c.* In de*cima. xviij. quæſt. ij.* Et *uide* Abb. *in.c.* Inter. *de purg. cano. fi. uerbis.* V*bi etiam dicit quòd ſi purgandus eſt pauper ſeu extraneus, ita quòd non habeat notos in ciuitate, & ideo deſunt compurgatores clerici, quòd tunc admittuntur laici & etiam fœminæ : & quòd ſi etiam laici deficerent ex hac cauſa, quòd credendum eſt ſoli ſuo iuramento, & ultra ſuprà dicta allegat gl. nota.in.c.* Cum P. *de accuſatio. Aduerte tamen quòd inquantum dicit quòd paupertas facit admitti laicos & fœminas, quòd hoc nõ uidetur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas ut ſit notus in propria patria, & ſic bonæ opinionis penes ſuos conclericos, ſi ille ſuis operibus aliud nõ promeretur ?* In*ſanatus*

uerò

uerò ille iudicandus non eſt, quem dicta paucorum infamant, ſi eius opinio apud bonos & graues læſa non exiſtit, ut in.d.§.quæſiuiſti. ubi Abb. bene diſtinguit quando requiratur maior pars ciuitatis uel uiciniæ ad hoc ut aliquis dicatur infamatus, inſpecta qualitate loci & perſonarum: cuius uerba tranſcribere nolo. Infamia autem ſi ſit ſimplex abſque ſcandalo, & originē habuit à maliuolis hoc procurantibus, tunc purgatio canonica non indicitur, ut in.c.Cum in iuuentute.§.Nos autē.de purga.cano.& ita concludit Areti.in.c.At ſi clerici.de iudi. cuius concluſionem ſequitur Deci.ibi,in.VI.col.uerſi.Secunda concluſio.Si uerò infamia ſit orta à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio poſt indici.ita cōcludit Areti.ubi ſuprà per tex.in.c.Preſbyter ſi à plebe.ij.quæſt.V.& in dicto.c.inter ſollicitudines.Sed Decius in.d.col.VI.dicit quòd moder.tenent cōtra Aret. & reſpondet ad dicta duo iura in quibus ſe fundat Aret. Poſtea tamen pro opinione Areti.allegat tex in.c.Accedēs.de purga.cano.& reſpōdet ad.c. Qualiter & quando.el.ij. qui tex.allegatur cōtra Areti.& tandē dicit concludendo quòd hoc eſt in facultate ſuperioris. Aduerte prætereà ultra eos, quòd licet ſit orta à maliuolis ſi eſt ſcandaloſa, & poteſt ſedari per purgationem, tunc indicenda eſt purgatio.ita concludit Abb. ſic intelligendo gloſ. ibi in.c.Qualiter & quando.el.ij. de accuſatio. in penulti. columna. Quando uerò quis eſſet ſuſpectus ſoli epiſcopo uel alteri ſuperiori ſuo, & ſuſpitio eſt

probabilis, poterit indici purgatio: & idem eſt, ſi eſt ſuſpectus alijs, & ſuſpitio eſt probabilis & tanta, ut inducat ſcãdalum, ut per Abb. *ibi.* An *autẽ poſſit quis accuſari de eodem crimine de quo fuit purgatus; uide* Hoſtien. *ubi ſuprà.* §. An *purgatus. ſimgularius per* Abb. *in capi. ex tuarum. in fin. de purga. cano. ubi facit notabi. diſtinctio. capiendo ueriores opiniones.* Itẽ *nota in iſto propoſito quòd ubi aliquis eſt diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinſecos, quòd tali non indicitur purgatio canonica, ſed monetur ut ab alijs actibus deſiſtat: quando pro diffamato eſt aliqua præſumptio quòd non uerſatur in delicto propter fœdus naturale: probat iſtam concluſionem tex. in capit. quorundam. xxxiiij. diſtin. quem ibi ad hoc notat* Præpo. *ad limitationem tex. in capi. preſbyter. ij. quæſt.* V. *&. c.* Si *malæ famæ.* In *iſta tamen materia infamiæ ſummè debent aduertere* Iudices *nam infamia ſepæ falax eſt, ut inquit* Panor. *in cap.* Cum *ſuper. in fi. de confeſ.* Cùm *iuxta ſententiã diui* Bernardi *in epiſtola de perfectiõe uitæ, ſæpe fallitur humana ſuſpitio.* Accidit *nanq; ſæpiſſimè quòd temerarij quidam homines, ac ab omni pietate & religione* Chriſtiana *alieni, ex leuibus coniecturis ſeu ſignis grauia quidẽ & enormia ſcelera ſuſpicari, ac aſſeuerare audent, in magnum ſuarum animarum, ac alieni honoris & famæ diſpendiũ.* Eſt *præterea aliud ſceleratiſſimorum hominũ genus, quorum (ad uirtutis exterminium)* Sathan *ipſe utitur miniſterio, qui uirtuti inuident ac inſidiantur.*

quando

quando in claris uiris illam intuentur, & quaſi eius ſplendore excecati, dum ſuis noctuarum oculis mederi deberent, uirtutis lucem potius obnubilant, falſorum criminum puluerem ac nebulam ſpargendo, dumq; bonorum hominum ſplendorem obtenebrant, illos ſuæ ueræ ac apertæ nequitiæ quaſi iam pares feciſſe lætantur. V*ulgus autem reliquum ignobile, rumorum auditor lubens, ac ſuſcitator & conſeruator ſtrenuus, non modò ſimilia credit, ſed multiplicat: unde ſæpius quos imitari deberet ac uenerari, nedum cõtemnit, ſed perſequitur: ipſiq; inſenſati uitam illorum exiſtimant inſaniam, & finem illorum ſine honore.* Hac *igitur dæmonum & prauorum hominum intellecta uerſutia (quam ſæpius experiri contingit) curare debent ſemper prudentes iudices, ut deprauatæ alicuius (in reliquis maximè rebus probi uiri) famæ originem quærant; ac inueſtigent: ne ueluti infelix ille præfectus* Pi*latus, populi clamoribus permoti innocentẽ uirum carceribus affligãt, aut pœnis afficiant. Si enim innocentis uiri ſanguis à priuato homine quodãmodo prouocato effuſus clamare ſolet ad* Deũ, *quid non etiã innocentis hominis honor (ipſo ſanguine precioſior) cõtra incautum & temerarium iudicem, qui poteſtate diuina abutens, quos tueri debebat, uiros innocuos lædit, omnibus horis proclamabit?* V*num inſuper non omittendũ eſt in propoſito, quòd licet iudex quando ex officio procedit, & crimen nõ probatur, ſi infamia remanet poſſit indicere purgationẽ, hoc tamen non tenetur*

facere ad petitionem promotoris inquiſitionis. ita no tat Præpo. *in.c.*De *accuſatione ij. quæſti.* viij*.colum. xxxix.uerſi.Sexta differentia. quod ego intelligerẽ in promotore qui ſe obtulit ſponte, non uerò in promotore dato ab ipſo iudice, qualis eſt fundator huius noſtræ denũciationis: & hæc differẽtia probatur optimè ex his quæ ſuprà dixi in parte promotor ſeu fiſcalis.*

In qua ſi defecerint uti conuictos puniri

CAPVT CXLI.

V*T autẽ curæ ſit clericis prouidere bona coram* Deo *& hominibus, & habere bonum teſtimoniũ ab his qui foris ſunt, ſtatuerunt canonica iura hac lege, indicendam purgationem, quòd ſi quis in illa defeceri puniatur ut conuictus: ut propatur in.c.*De *hoc. de ſimo quod intellige ſecundum modum agendi qui præceſſit, probat tex. & ibi notat* Abb.*in. iij. nota. in. c.*Accedẽs.*de accuſa. cuius bonam diſtinctionẽ. uide ad intellectum huius concluſionis, licet ſic deficiens dicatur interpretatiuè & non uerè conuictus, ut eſt gloſ. notabilis in capitulo .* Inter *ſollicitudines . de purga. canoni .* Nota *inſuper in hoc propoſito quòd ſi infamatus non poteſt habere compurgatores, quia teſtes non confidunt de eo, ſeu quia fides non eſt in alijs de eo, quòd tunc habetur pro conuicto & deficiente in purgatione, notat* Abb. *referendo* Hoſtien.*in dicto capit.*Inter. *quaſi.in fin.de*

purga

purga.cano. Et *adde alium ſingularem caſum, in quo quo quis habetur pro conuicto, propter nõ præſtitam purgationem, uidelicet quando aliquis abſens eſt infamatus de crimine, uel uehementer ſuſpectus, & citatur peremptorio præfixo ad ſe purgandum: quia ſi non præſtiterit purgationem intra illum terminum, habetur pro conuicto, notat* Abb. *in cap.* Cum P. *uerſi. & ex hoc. de purga. cano.* Rationem *autem quare deficiens in pugatione puniatur ut cõuictus, colligit* Abb. *ex gloſſ. ibi in capitu.* Inſinuatum *de ſimo. quam etiam allegat ad id in dicto capitu.* Accedens. *de accuſatio. in colum. ij. uidelicet quòd præſumptio probabilis orta ex infamia tranſit in uiolentam, cum reus deficit in ſe purgando, & uiolenta ſufficit ad condemnationem, ut in capitu.* Afferte. *de præſumptio. & in. l.* Indicia. *de rei uendica.* C. Sed *ſalua tanti patris pace, hæc ratio non uidetur bona: quia uiolenta præſumptio non ſufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti: nec hoc probant iura per eum adducta.* Vnde *crederem quòd ratio uera eſt, quia conditores canonum uoluerunt hunc rigorem ſeruare, ut clerici non minus ſtuderent in uitanda infamia, & ſuſpitione uehementi, quàm culpa propter ſalutem* Chriſtiani *populi, qui nimis inficitur ex pernicioſo exemplo à clericis habito, conſiderantes quòd cùm pœna ordinaria canonis contra conuictum legitima probatione non ſit pœna mortis uel mutilationis membri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione haberi pro conuicto,*

& æquali

& æquali pœna puniri. ex qua ratione pro uera recepta, crederem unum ſingulare & non paruipendendum poſſe inferri, quòd in delictis quibus clericus uenit degradandus, & curiæ ſæculari tradendus, ſi iudex ſecularis uideat clericum fuiſſe degradatum, & ſibi traditum propter defectum in purgatione, quòd nõ poteſt eum punire pœna ordinaria, qua laicus conuictus de illo delicto puniretur, cùm ſit uerum quòd ſibi traditur non uerè, ſed interpretatiuè conuictus de delicto, & non liceat iure ciuili uel regio aliquem pœna ordinaria punire, niſi claris probationibus ſeu confeßione propria conuincatur, niſi in caſu hæreſis, in quo non licet Iudici ſeculari examinare proceſſum inquiſitorum, ut in cap. Vt inquiſitionis. in. §. prohibemus. de hæreti. in. vi. & ibi per Docto. & in capit. i. de offi. ordi. reprobata opinione Bar. in. l. Diuus. ff. de cuſto. reo. ubi contrarium tenuit: licet legiſtæ communiter teneant ſuam opinionem, ut teſtatur Imo. in cap. i. de offi. ordi. & refert Præpo. in cap. Statuimus. xi. quæſtio. i. quam etiam opinionem Bar. nititur defendere Barba. in dicto cap. i. in col. xvij. non pertinaciter, ſed ſubijciendo ſe eccleſiæ. Et licet poßit aliquis dicere quòd etiam hoc procederet in crimine hæreſis, ex ratione, quia licet Iudici ſæculari non liceat examinare proceſſum inquiſitorum, quia non poteſt cognoſcere, an traditus ſuæ curiæ commiſerit uel non crimẽ hæreſis, non tamen negatur ſibi quin inſpiciat tenorẽ ſententiæ inquiſitorum: & ſi conſtat ex ea quòd aliquis ſibi

quis ſibi

230

quis ſibi traditur non uerè conuictus, ſed interpretatiuè, quia deficit in purgatione: temperet mortis pœnam cùm nulla lex ciuilis nec regia dicat quòd deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquam hæreticus: nec uideatur ſequi neceſſariò, relaxatur ab inquiſitoribus, ergo damnandus eſt pœna ignis per ſecularem Iudicem: *cùm utrique iudices tam inquiſitores quàm ſeculares debeant iura ſui fori attendere & illa ſeruare.* Sed *hoc argumentum facilè ſoluitur ex communi ſtylo inquiſitorum, qui, ut intellexi talis eſt quòd ex tenore ſententiæ ſuæ colligi non poteſt, quòd aliquis damnatur eo quòd in purgatione defecerit: quia ſententia fertur contra deficientem, ſicut contra conuictum, & ſolùm remanet in actis proceſſus qualiter in purgatione defecerit, quem cùm uidere nõ poßit ſecularis* Iudex, *meritò excipi debet materia hæreſis ab hac mea noua inueſtigatione, quam in alijs criminibus uerã exiſtimo.* Hodie *tamen ſicut rarò indicitur ab eccleſiaſticis iudicibus purgatio canonica, ſic raro accidit quòd iuxta rigorem canonicum deficiens, ut conuictus damnetur.* Ad *quòd iudices temporibus iſtis rariſsimè purgationem indicent, quàmuis partim hoc referri poßit ad eorum tepiditatem (quibus minima cura, eſt purgare clericos ab infamijs & ſuſpitionibus uehementibus, & ſatagere ut* Chriſti *bonus odor ſint) nonnihil tamen prudentis conſiderationis habere uidetur ſi perpendunt facilitatem qua uulgus hodie infamiam ſuſcitat & ſuſtinet: & quàm difficilè hodiernis*

temporibus

temporibus compurgatores inueniantur, hac ut exiſti mo ratione: quia ſi nominati ad alios compurgandũ peccatores & fragiles ſunt, faciliter credunt infamatos commiſiſſe crimina quorum inculpãtur eadem fragilitate, qua ipſi ſolẽt in alia uel ſimilia labi crimina. Si uerò probi uiri ſunt, cùm uideant corruptionem morum huius tempeſtatis, & clericalis ſtatus deformationem (eo quòd ſine delectu ad illam undecumque ſolent uenientes admitti) niſi bene notam habeant uitam purgandi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille & pius patrum zelus omnino pereat aut ſi his temporibus ſeruetur ad unguem, innocentes lædat, conſulerem omnibus prælatis, ac eorum uicarijs, quòd ſynodali conſtitutione, ſiue publicis edictis moneãt clericos ſuæ diœceſis, ut non ſolùm puritatis curæ uacarent; ſed inquantum uires ſufficiant, infamiæ aut ſuſpitioni uehementi anſam non præberent, ſcituri pro certo quòd poſt monitionis tẽpora, in omnibus de nouo emergentibus caſibus iuris ordo & rigor ſeruari debebit: poſt quam monitionem à iuris diſpoſitione non debent iudices recedere, dum tamen ſemper adſit Epicheya uirtus, quia qualitatem perſonæ purgandæ, & ſcandali, aut ſuſpitionis, & defectus in purgatione, & alia conſiderantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

Si uerò

Si uerò capi non potuerint abſentes, eos pœnis damnari condignis.

CAPVT CXLII.

QVANDO *clericus delinquens eſt abſens, & remiſsio de eo petita per* Iudicem *diœceſis ubi eſt, non fit, uel alias latet, tunc uidetur quòd poſitis edictis in eccleſia cathedrali, aut ſuæ parochiæ uel beneficij, cum aſsignatione cõpetentis termini ad cõparendum procedi poſsit ad ferendã ſententiam diffinitiuã, ſi conſtat de delicto per eum cõmiſſo. Quod probatur ex his quæ notat* Ioan. And. *in capit.* Degradatio. *de pœnis. ubi ſcripſit quòd contra clericum abſentem contumaciter poteſt ferri ſententia uerbalis depoſitionis, qui allegat capitu.* Veritatis. *de do. & contu. & quæ ibi notantur. &. iij. quæſtio. ix. in ſummà. quod ibi refert* Domini. *in princi. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem* Ioan. And. *quòd in cauſa degradationis actualis non poſſet procedi in abſentem, etiam procuratore præſente, per regulam de qua in capi.* Veniens. *de accuſatio. quòd ubi pœna non poteſt imponi abſenti, non poteſt procedi per procuratorem. facit etiam ad probandum quòd contra abſentem clericum poſsit procedi, quod expreſsè uoluit* Io. Lupus *doctor* Hiſpanus *in tracta. de libe. eccle. in. ix. quæſt. ubi tradit quòd in quocunque delicto propter quod clericus degradari meruiſſet ſi abſens citatur, et non comparet, condamnatur in abſentia, ſi teſtibus con*

uincitur,& datur facultas ab eccleſiaſtico iudice ſecu lari capiendi eum,& ſecundum ſuas leges iudicandi, ita quòd ſola ſententia ſine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc ut nõ gaudeat priuilegio clericali,allegat ad hoc tex. in cap. Cum *non ab homine de iudi.quem bene inducit, & dicit quòd eſt neceſſe quòd intelligamus dictũ tex. in caſu abſentiæ,& hanc degradationem uocat ipſe fictam à iure & ab homine .* Aduerte *tamen quòd huic ſententiæ multùm refragatur doctrina* Innocẽ. *in cap. qualiter.el.ij de accuſatio.in colum.penul.uerſi.* Item *ad prædictas,ubi poſtquàm refert aliquas pœnas canonicas, dicit quòd ad prædictas pœnas præterquàm ad depoſitionem proceditur contra abſentem etiã contumacem,ſed ad depoſitionem & alias pœnas quæ ſunt uſque ad relegationem non proceditur contra abſentẽ, allegat.l.* Abſentem.*ff.de pœnis.& tex.in cap.* Decernimus.*iij.quæſtio.ix.* Poteſt *etiam dari alius ſingulariſsimus modus conuincendi clericum abſentem de crimine lite non conteſtata,ſecundum* Abb.*in cap.* Cum P. *in fine de purga.cano. uidelicet quòd ſi eſt infamatus uel uehementer ſuſpectus de crimine,citetur peremptorio præfixo ad ſe purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantùm,& tunc ſi nõ præſtiterit purgationem intra terminum præfixum habebitur pro conuicto,quod dicit perpetuò menti tenẽdum: quia limitat tex.in capitu.* Veritatis.*de do. & contu. & quòd eſt modus non exquiſitus de iure ciuili.* Da*tur præ=*

232

tur præterea alius modus conuincendi abſentem clericum, per eundem Abb. *ibi. uidelicet quòd contumax excommunicetur, & ſi ſteterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto ſuper illo crimine, & poteſt puniri, ac ſi uerè fuiſſet conuictus, ut in cap.* Rurſus. *& in ca. quincunque. xi. quæſt. iij. quæ ſic debẽt intelligi, ut pleniſsimè tangit in cap. i. de iudi. Vnum tamen crederem in iſta materia, iudicem eccleſiaſticum non poſſe imitari legem & ſtylum huius regni, dum diſponitur, & practicatur quòd ſtantibus indicijs contra reum abſentem ſufficientibus ad torturam poteſt* Iudex *eum dammare de delicto: hoc enim ad clericorum perſonas non liceret extendere, cùm lex regia hoc diſponens eos non comprehendat, nec imitatione digna ſit. Quis enim iuſtum diſcernat ſolis indicijs probatis damnari quemquam uti reum criminis, etiam ſi executioni non ſit demandanda ſententia?* Id *namque ſolùm iuſtè pronũciari uidetur, quod iuſtè poteſt executioni mandari.*

Pro *quibus omnibus ac in neceſſarijs eorum ueſtrum imploro officium.*

CAPVT CXLIII.

S*I enim officium* Iudicis *ampliſsimum eſt, multaque operari poteſt in omnibus iudicijs, quãtò magis uires habebit in his criminalibus cauſis à ſuis officialibus motis, quos in eius locũ ſuccedere ſuperius declarauimus*

claravimus? meritò ergo in ſimili denunciatione quicunq; promotor ſeu fiſcalis iudicis officiū implorare debebit, exuberat enim plurimum in his cauſis: poteſt namque Iudex ex officio ſuo in qualibet cauſa criminali etiam poſt aperturam teſtium, teſtes de nouo recipere, etiam ad offenſam rei: ut notat Bartol. in. l. i. §. si publico. in colum. V. ff. ad. l. Iuli. de adulte. verſicu. Vlterius quæro. quem refert Præpo. in capitu. de accuſatione. ij. quæſtio. viij. in colum. xxxix. uerſi. quarta differentia. & notat Maria. in capitu. fraternitatis. de teſtib. colum. xxxv. uerſicu. Trigeſimustertius. ex quo ſequi poſſet notabilis effectus, quòd licet ipſe fiſcalis in dilationibus ſibi datis non probauiſſet delictum, facta etiam publicatione teſtium: ſi iudex reperit teſtes contra reum, poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad uidendum illos iurare: debebit etiam ſibi dari poſtea atteſtationum copia, & noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte tamen ne in hoc decipiaris: quia illa doctrina Bart. declaratur notabiliter per Salice. in. l. fina. in fi. colum. C. de quæſtio. uidelicet quòd tunc poßint teſtes recipi ad offenſam poſt publicationem, quando illa receptio fieret ſuper nouo capitulo, non autem ſuper antiquo: cuius ſententiam ſequitur Feli. in capitu. Cum clamor. fi. colum. de teſtibus. poſt Areti. in capitu. fraternitatis. in. viij. charta. eod. titu. ex quo uidetur multùm reſtricta dicta concluſio Bar. quod etiam ſequitur Hippoly. in. l. i. §. si quis ultro. ff. de quæſtio. & dicit eſſe menti

ſe menti tenendum. Item etiam aduerte quòd ex offi-cio ſuo iudex poterit in his cauſis habere rationem damnorum, & partis læſæ, per ea quæ notat Præpo. in capitulo. Libellorum. in.ij. columna.ij. quæſtio.viij. ubi referendo plures docto. in uarijs locis cõcludit quòd communiter firmatur per eos ibi, quòd ſiue iudex procedat per accuſationem, ſiue per inquiſitionem poterit habere rationem damnorum & intereſſe partis læſæ. laudabiliter ergo & iuſtè facit iudex eccleſiaſticus, cui magis incumbit exonerare conſcientias ſuorum clericorum, ſi conſtito de damno partis per proceſſum, reum clericum cogat ad ſatisfaciendum, etiam illa non petente, præmaximè quia ſæpiſſimè læſi & offenſi à clericis, non audent eos accuſare coram ſuis iudicibus, tum quia deſperant nõ poſſe iuſtitiam ſibi plenè ſatisfacientem conſequi, propter leuitatem pœnarum quas inferunt eccleſiaſtici iudices, tum propter tardam expeditionem negociorum in curijs eccleſiaſticis, & ſumptus qui in illis proſequendis fiunt, maximè in Romana curia, tum etiam ob illatas ſibi minas ab eiſdem clericis facinoroſis, aut ſuis famulis uel amicis. Vnde meritoriè, & magna cum utilitate Reipublicæ faciunt eccleſiaſtici iudices, qui ex officio deſcendunt ad ſatisfactionem partium læſarum à clericis, etiam illis non inſtantibus. Sed ſicut annotauimus, ea quæ contra reos poteſt iudex ex officio facere, iuſtum eſt ut eorum quæ in ſuum fauorem poteſt non obliuiſcamur.

Et primò ad eorum defenſam poterit recipere teſtes publicatis atteſtationibus, ut notat etiam Barto. *in dicto.* §. *Si publico. Quod dicit* Hippoly. *in dicto* §. *Si quis ultro. poſſe fieri etiam ſuper eiſdem capitulis: & allegat* Salice. *ubi ſuprà, licet ipſe hoc non dicat, ſed ſolùm quòd ad defenſam quocunque tempore ante ſententiam produci poſſunt teſtes: allegando tex. in.l.* Vnius. §. *cogniturum .ff. de quæſtio. ex quo ibi hoc notat* Barto. *Secundò poteſt iudex minuere pœnam etiam ſi non ſit imploratum eius officium, ut notat* Barto. *in.l. quid ergo.* §. *pœna grauior.ff. de his qui not. infa. columna.iij. uerſicul. quæro utrum, per.l.* Si *non defendatur. ff. de pœnis, & per.l.i. in fi. ff. de quæſtio.* Tertiò *quòd iudex inquirit ueritatem pro abſente ſi poteſt ſuo officio, ut notat* Barto. *in. l .Seruum.* §. Publicæ.*ij. columna.ff. de procura. latius in.l. iiij.* §. *hoc autem iudicium. in columna.iiij.ff. de dam. infect. ubi dicit quòd quando reus eſt abſens in delictis in quibus imponitur pœna uſque ad relegationem (quia tunc poteſt procedi contra abſentem uſque ad diffinitiuam ſententiam) poteſt iudex pro abſente probationes inducere. Quartò* Iudex *ex officio poteſt repellere accuſatorem criminoſum, & qui alias non eſt legitimus. Notat* Innocen. *in capitulo. Nulli. de accuſa. quod procedit etiam ſi accuſatus uelit illum admitti, ut notat* Archi. *in capitulo. Quærendum.ij. quæſtione.*vij.

Ac expen

Ac expenſas proteſtor & peto.

CAPVT CXLIIII.

QVAMVIS *epiſcoporum redditus pro ſubſtentandis oneribus eccleſiæ ſuæ aßignati cenſeantur, inter quæ non minimum reputandum eſt, ut diœceſim ſuam malis purgent hominibus, & clericos facinoroſos emendent: non tamen iniuſtum reputo quòd damnatus reus, ſi bona habeat, expenſas ſoluat promotori ſeu fiſcali, ut uulgus appellat. Cùm etiam in criminalibus uictus uictori condemnari debeat in expenſis, ut probat tex. ſecundum unam lecturam in.l. fina.* C. *de fruct. & lit. expen. uoluit gloſ. in capitulo. finem litibus. de dol. & contu.* Barto. *in.l.i. in princi. ff. ad turpil. & in.l.*Si *poſtulauerit. in princ. & in. §. fina. ff. de adulte.* Abb. *poſt alios in.d.c. finem litibus* Cano. *in cap.* Calumniam. *de pœ. & hæc eſt cõmunior opinio ſecundum* Hipolytum *in.l. patre uel marito. ff. de quæſtio. in colum. iij. in fi. licet* Feli. *in capi.* Accedens *in colũ. penul. de accuſa. quem ipſe non refert propter uarietatem opinionum huius articuli ſe remittat ad alios docto.* Hoc *tamen adhibito moderamine, ut illæ ſolùm ſoluãtur, quas uerè expendiſſe conſtiterit in ſubſtituendis procuratoribus loco ſui, in euocandis teſtibus, & miniſtrandis illis pro itinere ſumptibus, ac in ſolutione tabellionum, & ſimilium rerum, in quibus certum erit eum aliquid conſumpſiſſe.* Pro *ſoluendo autem ſa*

234

lario quod illi epiſcopus aßignauerit, aut ſuo aduoca
to, ſeu ſatiſfactione notariorum curiæ epiſcopalis, qui
ex more gratis debent ac ſolent facere omnia quæ pro
mótoris concernunt officium: & ſi bona damnatorũ
ſuppetant poſſe eos dãnari in aliquo (meliori iudicio
ſaluo) non crederem, cùm ad ſalaria ipſius & aduo-
cati teneatur epiſcopus, & ad alia gratis facienda ſui
uideantur obnoxij notarij. Q*uàmuis non iudicarem*
indecens quòd epiſcopus ex communi burſa pœnarum
cameræ poſſet prædicta ſalaria ſoluere, & ipſis nota-
rijs (ſi laboris magnitudo exegerit) aliquid præſta-
re, ſi tamen ex hoc non detur occaſio promotori
uexandi reos, notarijſque longos deſcribendi proceſ-
ſus ſine ulla neceßitate. H*ortor autem ſub obteſtatio*
ne extremi iudicij præſules omnes, ut officialibus ſuis
ad inſequendos malefactores ſumptus neceſſarios præ
ſtent, ne ob eorum defectum in R*omana & metropoli-*
tanis curijs proſecutio criminalium litium deſeratur,
ex quo malefactores inſolentiores reddantur, ſoláque
ab ipſis appellatione interpoſita, ac obtenta inhibitio-
ne per diœceſim ſicuti cæteri probi & innocui homi-
nes liberè diſcurrant uidentibus ſuperioribus & con-
temptis. Q*uod nempe audacius & liberius faciunt*
delinquentes, quando perpendunt tantam eſſe ſuorum
ſuperiorum auaritiam, quòd appellantes ab eis ſolent
negligere, ne quicquã ſibi ex hoc ſumptus accreſcat.
D*ebent præterea aduertere iudices, quòd ſi promotor*
calumnioſam inſtituerit accuſationem, in expẽſis dam

 235

nari debet : ut cauetur in deciſione Capellæ Tholoſanæ, in quæſtio. VI. ubi etiam uidenda eſt bona additio Stephani, quæ dicit, quòd quando accuſauit nulla infamia, uel indicijs præcedentibus, dicitur iniuſtè accuſaſſe, & meritò quidem in expenſis damnandus eſt tunc. Nam qui poſitus eſt ut ſua diligentia ſceleratos clericos inſequatur (ut boni manifeſti fiant & ab alijs diſcernantur) nõ debent inſontes & bonos clericos infamare neque uexare.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

